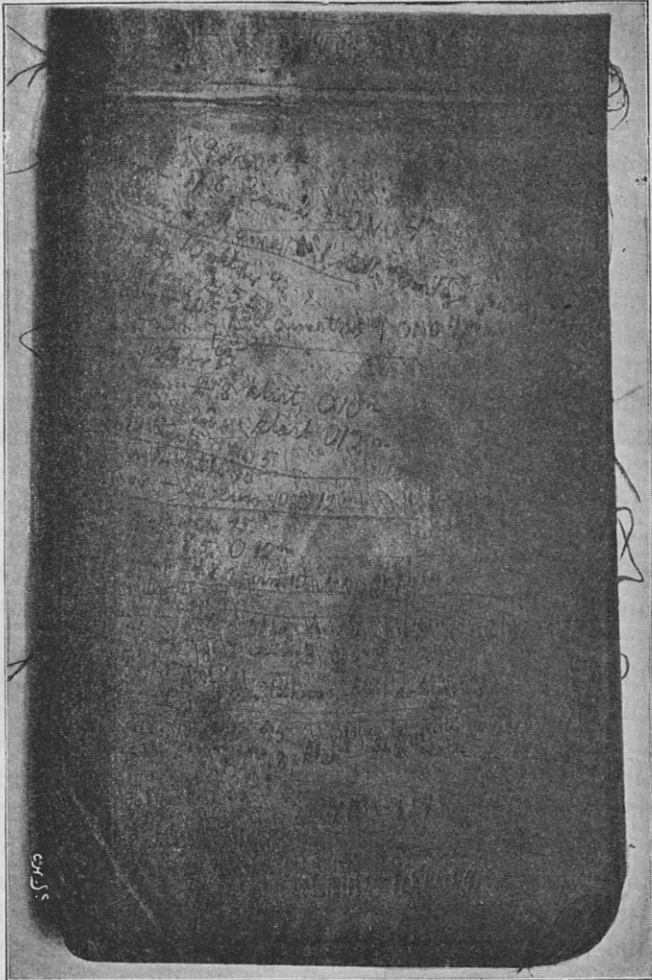

vaan enpä saanut paljoa aikuista. Niukka ja liehuva lampun valokin oli esteenä, ja sitten epämurkava asema siinä selällään maata kovilla kivillä, jolloin pakotti ruumista aina asiassa olevalta kohtaa; ja sitten lisäksi tämä ympäristö, kaikki vaikutti yhteensä, että en ollut kovin halukas työhön. Aivot tekivät työtä hitaasti, eikä koskaan ollut halua kirjoittamaan mitään. Muutamana syynä oli ehkä sekin, että ei voinut mitenkään pitää puhtaana sitä, mille kirjoitti; heti kun otti kipeneen paperia, niin ilmestyi siihen sormista mustanruskea rasvajälki ja jos vaateen lieve kosketti siihen, niin jäi musta jälki. Muistiinpanot tältä ajalta näyttävät hyvin rumilta. Ne ovat „mustiakirjoja“. Miten suloiselta tuntui ajatella aikaa, jolloin taas saisimme kirjoittaa puhtaalle valkoiselle paperille mustalla kirjoitusmusteella! Usein minulla oli vaikea saada selvää lyijykynäkirjoituksesta edelliseltä päivältä, ja nyt kun tämä kirja on kirjoitettava, niin minulla on sellainen työ ja tuska koettaessani saada selville, mitä joskus on kirjoitettu näille mustanruskeille lehtisille — minä asetan ne kaikellaiseen valaistukseen, tutkin niitä suurennuslasilla; vaan sittenkin täytyy minun usein luopua yrityksestä.

Päiväkirjamuistiinpanot näiltä ajoilta ovatkin hyvin niukat; on viikkokausia, ettei ole muuta kuin lyhyet meteorologiset havainnot muistutuksineen. Elämä oli niin yksitoikkoinen, että ei ollut paljon kirjoitettavaa. Samat ajatukset tulivat ja menivät päivä päivältä; niissä ei ollut enemmän vaihtelua kuin meidän keskustelussammekaan. Tyhjiydellään päiväkirja antaa täydellisimmän kuvan elämästämme yhdeksänä kuukautena, jotka siellä makasimme.

„Keskiviikkona, marraskuun 27 päivänä. — 23°. Tuulinen ilma, lumipyry kiertää korvia heti kun pis-

Päiväkirjan lehti lokakuulta 1895.

Valokuva.

tää päänsä ulos ovikäytävästä. Kaikki on harmajaa. Mustat kivet louhikossa hämöittävät lumesta ja sen

yläpuolella aavistaa olevan mustan vuoriseinän; vaan minne vain katseensa kääntää, merelle tai vuonolle, niin sama lyijyraskas pimeys -- olemme suletuita omaan itseemme. Kovissa puuskissa puhaltelee tuuli ja juokсутtaa lunta edellään; vuorenharjuilla se tohisee ja vonkuu paasalttiseinämiä halkeamissa ja luolissa -- samaa ijankaikkista laulua, jota se on laulanut kuluneet vuosituhannet. Ja lumi kieriskelee tietään, niin kuin se on tehnyt aikain vaihtuessa; se tunkeutuu kaikkiin halkeamiin ja syvennyksiin, vaan jyrkän teitten kiviä se ei voi peittää, ne pistävät esiin yhtä mustina yöstä. Majan edustalla kaksi olentoa aivan kuin kaksi haamua juoksee edestakaisin lumipyryssä lämpimikseen, ja sillä tavoin he saavat juosta edestakaisin sitä polkua, jonka ovat sinne tallanneet, päivä päivältä siihen saakka kun kevät tulee.“

„Sunnuntaina, joulukuun 1 päivänä. Ihmeen kauniit ilmat ovat olleet näinä viime päivinä; ei koskaan kyllästy kävelemään tuolla polulla edestakaisin silloin, kun kuu muuttaa tämän jäämaailman satumaailmaksi. Tuolla maja on vielä varjossa vuoren juurella, joka näyttää niin mustalta ja uhkaavalta sen päällä; vaan jäällä ja vuonolla on kuutamoin hopeavaippa heijastuksineen kaikista lumikammioista ja kinoksista. Tämä kauneus on henkinen kuva sammuneesta taivaankappaleesta, joka on kuin rakennettu kimmeltelevästä marmorista. Juuri samalla lailla sielläkin täytyy vuoren olla, routaisena ja jääkylmänä, juuri samalla lailla veden kohmettuneena lumipeitteen alla. Ja niin kuin aina, kuu kulkee hiljaa ja hitaasti päättymätöntä rataansa kuolleen avaruuden läpi --. Ja kaikki on niin hiljaista, niin tuskastuttavan hiljaista; se on sitä suurta hiljaisuutta, joka syntyy sinä päivänä, kun maa taas on autio ja

tyhjä, kun kettu ei enään hiivi täällä louhikossa, kun karhu ei enään kuleksi ympäriinsä jäällä ja kun tuuletkaan eivät enään raivoa . . . ääretön hiljaisuus. Revontulten liekeissä avaruuden henki väikkyä jäätyneen veden yli. Sielu taipuu yön ja kuoleman majesteetin edessä.“

„Maanantaina, joulukuun 2 päivänä. Aamulla. Tänään kuulustaa taas tuulevan, tulee aika tuima kävelyretki. Näissä repaleisissa rasvaisissa vaatteisamme on purevan kylmä. Kun on tyyni niin silloin vielä tulee toimeen; vaan kun vähänkään tuulee, niin jäätää ihan koko ruumiin läpi. Vaan eiköhän tännekin tule vielä kevät? Ja päällämmehän on sama taivas kuin ennenkin aina; yhtä korkea, yhtä tyyni. Kun kuleksin täällä viluissani, niin katselen aina ääretöntä tähti-avaruutta, ja kaikki kaipaus ja kaikki huolet kutistuvat tyhjiin. Sinä tähti-yö olet kaunis ja puhdas — vaan etköhän kuitenkin anna liian suuret siivet sielullemme? niin suuret, ettemme jaksaa niitä liikuttaa? Kunpa sinä vain voisit ratkaista olemassaolon arvoituksen! Me tunnemme itsemme kaiken keskipisteeksi, me taistelemme elämästä, kuolemattomuudesta — ken hakee sitä sitten täällä, ken toisessa maailmassa. Sinun hiljainen loistosi julistaa meille: Ijankaikkisen käskystä te olitte mitättömällä taivaan kappaleella pieniä vähäpätöisiä renkaita muutosten ijankaikkisessa ketjussa, uudesta käskystä te olette hävinneet pois . . . kuka on ijankaikkisuuksien ijankaikkisuuden perästä muistava, että on ollut olemassa päivänkorento-olento, joka oli oppinut kahlehtimaan äänen ja valon? joka oli niin lyhytnäköinen, että kulutti vuosia lyhyestä elämästään ajelulla kohmettuneen jään läpi? — *Onko* todellakin kaikki vain hetkellistä ilotulitusta? Niinkö menee koko maailman historia kuin musta kultareu-

nainen pilvi iltaruskotuksessa, jälkiä jättämättä, tarkoituksetta — niin kuin oikku?”

„Illalla. Tuo kettu pahuus tekee meille monta kiusaa! Kaikki se vie mukaansa mitä vain voi liikutella. Vetohihnan, jolla ovinahka oli sidottu, se on purrut poikki, ja vähän väliä kuulemme sen taas jyrsimässä, ja meidän pitää mennä ulos ja koputtaa kattoon. Tänään se on vienyt purjeen, jossa pidimme suolaisen veden jäätä. Me ihan säikähdimme, kun tulimme ulos hakemaan jäätä, ja se oli poissa purjeineen; me heti tiesimme kuka oli käynyt sen hake-massa. Vaan meillä ei ollut millään ehdolla varoja antaa kallis-arvoinen purjeemme, jota meidän oli käytettävä keväällä mennessämme Huippuvuorille. Ja me kiipesimme kivilouhikkoa, kahloimme yli tasan-gon merelle päin pimeässä; kaikkialta haimme; vaan ei mitään näkynyt. Olimme jo lopulta luopua kai-kesta toivosta, vaan sitten Johansen meni jälle hake-maan uutta jäätä, niin hän sen löysi rannalta. Me olimme siitä hyvin iloissamme. Vaan kummallista oli, että kettu oli jaksanut kuletella suurta purjetta niin kauvas, kun siinä vielä lisäksi oli jäätä sisällä. Ja mitä se tekee kaikella tällaisella tavaralla? Ma-kuuksiksiko talviluolaansa? Niin melkein luulisi. Minä vain toivoisin, että löytäisin sen luolan ja saisin pois termometrini, purjelankakeräni, harppunaköyteni ja kaikki muut kallis-arvoiset esineet, jotka se ryö-käle on varastanut!”

„Torstaina, joulukuun 5 päivänä. Tuntuu aivan kuin ei tästä tulisikaan loppua. Vaan kärsivällisyyttä vielä jonkun aikaa — sitten tulee kevät, kaunein kevät, mitä koskaan voi meille tulla... Ulkona on maailman-kaato myrsky, ja tuntuu suloiselta, kun saa olla täällä rauhallisessa majassamme, syödä paistia ja kuunnella tuulen raivoisia puuskauksia majaamme vasten.“

„Tiistaina, joulukuun 10 päivänä. On ollut rajua tuuli. Johansen huomasi tänään, että hänen kajakkinsa on joutunut pois. Jonkun aikaa haettuansa löysi hän sen louhikon alta, monta sataa kyynärää täältä; se oli saanut monia kolauksia. Myrsky oli sen ensin nostanut minun kajakkini yli ja sitten vierittänyt sitä pitkin louhikkoa. Tuulen hyvyttä minusta alkaa olla jo liiaksi, kun kajakitkin rupeavat ilmassa kulkemaan. Meren päällinen taivas on musta; niin että myrsky on luultavasti murtanut jään ja ajanut merelle, ja taas on avovettä.“ *

„Nyt yön aikana oli tyyntynyt melkoisesti, ja ilma oli hämmästyttävän leuto, oli ihanaa olla ulkona, ja siitä oli kauan aikaa kun olimme niin pitkältä kävelleet kuin nyt. Tuntuu hyvältä, kun saa väliin okaista jalkojaan; muutenhan olisikin jäykistynyt täällä talvipesässä. Ajatelkaa, ainoastaan 12 asteen pakkaneen keskellä joulukuuta! Olisi melkein voinut luulla olevansa kotona ja unhottaa, että oltiin täällä lumimaassa 81° pohjoispuolella.“

„Torstaina, joulukuun 12 päivänä. Kello 6 ja 9 välillä aamulla näimme useita tähtilentoja. Enimmäkseen „Käärmeessä“; muutamat tulivat aina „Suuresta karhusta“ saakka „Aldebaran“ ja „Plejadein“ välistä. Useat niistä olivat hyvin loistavia ja niiden jälessä näkyi kuultava valokuo.“

„Ihana ilma. Vaan yöt ja päivät ovat yhtä pimeitä. Me kävelemme ulkona edestakaisin pimeässä; jumala tiesi kuinka monta askelta saamme ottaa tällä paikalla ennen kuin talvi loppuu. Pimeästä häämöittää ainoastaan mustia vuorenseniä ja vuorenhuippuja ja louhikosta suuret kalliot, jotka tuuli

* Siellä vuoren juurella puhalteli lujasti. Kerrankin tuuli katkasi minun sukseni, joka oli pystyssä lumihangessa majan luona. Se oli luja vaahterasuksi.

aina lakasee puhtaiksi. Päällämme tuikkiva tähti-taivas levittää rauhansa maalle; kaukana lännessä piirtää taivasta toinen tähtilento toisensa jälkeen, toiset heikkoja, tuskin näkyviä, toiset loistavia kuin roomalaiset tulet — kaikki tuovat viestejä vieraista maailmoista. Alhaalla etelässä on pilviseinä, jonka silloin tällöin reunustaa revontulet; vaan meren päällinen ilma on musta, siellä on meri auki. Tuntuu kerrassaan mieluiselta katsella sitä; tuntuu että emme ole niinkään sulletut. Tämä musta meri on kuin tie elämään, maailman mahtava valtimo, joka yhdistää maan maahan, kansan kansaan. Sitä myöten on sivistys kulkenut voittoisasti ympäri maan — kesällä se meidät kulettaa kotia.“

„Torstaina, joulukuun 19 päivänä. — 28,5^o. Taas on tullut kylmä ja on paha olla ulkona; vaan mitä se tekee? Täällä sisällä on lämmin ja hyvä olo, ja meidän ei tarvitse olla enemmän ulkona kuin meitä haluttaa. Meillä ei ole ulkona mitään muuta tekemistä kuin noutaa vähän tuoretta lihaa ja suolajäätä pari kertaa viikossa, silloin tällöin lihaa ja rasvaa, ja sitten pitkään väliaikain kuluttua uusi talja kuivumaan katon alle. Ja meitä lähestyy joulu, ilon aika. Nyt on kaikilla ihmisillä kiire siellä kotona, niin etteivät tiedä miten saada aika riittämään; vaan meillä ei ole kiirettä, ei muusta huolta kuin vain saisi ajan kulumaan. Nuku, nuku! — — Lihapata porisee iloisesti liedessä; minä istun tässä ja odotelen illallista ja tuijotan leimuavaan liekkiin, ja ajatukset ovat tiessään. Mikä ihmeellinen voima tulessa ja valossa vaikuttaa sen, että kaikki luodut sitä etsivät, ensimmäisestä levikimpusta meressä levottomaan ihmislapseen saakka? Ehdottomasti nämät loimuavat liekit vangitsevat katseen, täytyy seurata niiden leikkiä, aivan kuin voisi niistä lukea

kohtalonsa, ja sillä aikaa muistot kulkevat mielessä toinen toistaan seuraten yhtämittaa kirjavassa saattossa. Mitä on kaipaus, mitä on nykyisyys! Unhota se, unhota itsesi — sinulla on kyky muistelemaan kaikkea, mikä oli kaunista ja sitten odottamaan kesää . . . Lampun ääressä hän istuu talvi-iltana ja ompelee. Vierellään seisoo pieni, sinisilmäinen, keltatukkainen tytönpälleroinen leikkien nukella. Hän katsoo hellien tytärtä ja silittää hänen tukkaansa; silmänsä kostuvat, ja kuumat kyyneleet norahtavat ompelukselleen . . .“

„Tässä vierelläni nukkuu Johansen; hän hymyilee unissaan. Poika parka, hän varmaan on olevinaan kotona joulu-ilossa rakkaittensa luona. Vaan nuku vain ja uneksi! Sillä aikaa talvi kuluu ja sitten tulee kevät, elämän kevät.“

„Sunnuntaina, joulukuun 22 päivänä. Olin eilen illalla kauan aikaa kävelemässä sillä aikaa kun Johansen teki suurta joulusiivousta majassa; liedestä oli otettava tuhka, koottava luu- ja lihajätteet ja viskattava ne ulos, ja sitten lattiasta jystettävä roskat ja muu törky, jota oli jäätynyt paksu kerros lattiaan, niin että maja sen kautta oli käynyt matalaksi.“

„Omituiset revontulet olivat tänään. Olemme myötään nähneet tätä omituista valoleikkiä, vaan siihen ei kuitenkaan koskaan kyllästy; se aivan kuin loihitii silmät ja mielen, niin että ei voi irtautua siitä. Idästä vuoren takaa alkaa häämöittää vaaleankeltainen, kammottava valo, aivan kuin kaukaisen tulipalon romotus. Se laajenee; pian koko itäinen taivas on hehkuvain tulijoukkojen vallassa. Nyt valo katoaa ja kokoontuu kirikkaaksi, loistavaksi utuvyöhykkeeksi, joka antautuu lounasta kohden, muualla on vain siellä täällä joitakin yksityisiä valo-

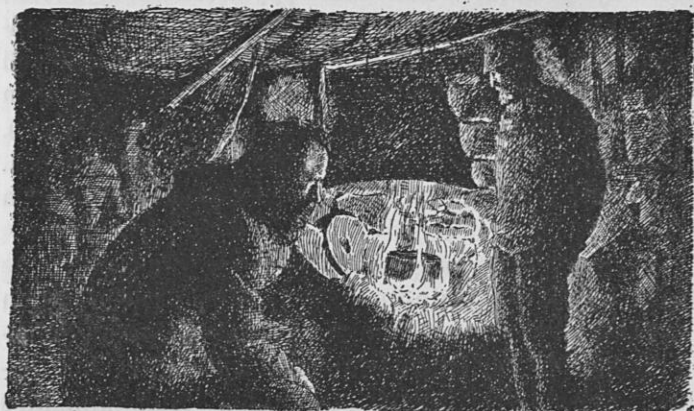
hattaroita näkyvissä. Yhtäkkiä syöksee kielekkeitä valovyöhykkeestä, jotka yltävät melkein keskitäivaalle; sitten aina useampia — ne ajelevat toisiaan hurjasti idästä länteen, on aivan kuin ne lentäisivät hyvin kaukaa ja lähestyisivät lähestymistään. Vaan yhtäkkiä leviää sädehuntu keskitaivaalta yli koko pohjoisen taivaan; säteet ovat niin hienot ja kirkaat kuin olisivat ne hienon hienoja, väräjäviä hopea, kieliä. Itse tulenjättiläinen Surt'ko se helskyttelee suurta hopeakantelettaan, jotta kielet helskävät ja välkkyvät Muspelheim'in liekkien valossa? Niin, soittoa se on, hiljaista ja kammottavaa, valon ja värien hurjaa, myrskyävää yöllistä soitantaa. Vaan väliin se on lempeän leikkivää kuin hopea-aaltojen läikyntä, jotka vievät ajatuksen tuntemattomiin maailmoihin.“

„Niin on nyt talvipäivän seisaus, ja aurinko on alimmillaan; vaan vielä näemme puolenpäivän aikana heikon valonkajastuksen harjanteilla etelässä. Nyt se taas alkaa nousta pohjoiseen päin, päivä päivältä alkaa tulla valoisampi, ja aika kuluu nopeammin. Nyt ymmärrän hyvin vanhan tavan, esi-isiemme sydäntalven jyhkeän uhrijuhlan, kun pimeyden valta oli murrettu. Me myöskin päätimme pitää jyhkeän juhlan, jos meillä vain olisi ollut jotain, millä juhliä. Vaan mitäpä tarvitaan? Ajatuksissamme pidämme juhlan ajatellen kevättä.“

„Minä täällä kuleksin ja katselen „Jupiteria“, kodin tähteä, joka loistaa vuorenharjan yli; se näyttää meille hymyilevän, ja minä tunnen hyvän suojelushenkeni. Alkaako minusta tulla taikauskoinen? Tämä elämä ja tämä luonto melkein voisi tehdäkin taikauskoiseksi; ja kun niikseen tulee, niin eivätköhän kaikki ihmiset lienekin taikauskoisia — kukin omalla tavallaan. Minähän uskon, että me näemme toisemme! Tuskin on päivää ollut, jolloin olisin sitä

epäillyt. Minä uskon, että kuolema ei voi tulla ennen kuin olen täyttänyt tehtäväni, tai että se ei voi tulla niin ettei tuntisi sen lähestymistä — vaan ehkä kuitenkin joku armoton Tuonen tytär voi katkaista elämän langan jonakuna päivänä varoittamatta edeltäpäin?”

„Tiistaina, joulukuun 24 päivänä. Kello 2 edeltäpuolisten — 24°, cumulus 2, itätuuli, 7 m. Tämä

Talvimajassa.

H. Egedius valokuvan mukaan.

siis on joulu-aatto. Ulkona on kylmä ja tuulee, ja täällä sisällä on uhoista. Miten autiota on! Meillä ei koskaan ole ollut tällaista jouluaatto-iltaa . . .“

„ . . . Nyt soittavat siellä kotona joulua. Minä kuvailen kuulevani kellojen äänen kirkosta. Miten kauniilta se kuulustaa . . .“

„Nyt sytytetään joulukuuset, lapsijoukot laskeetaan sisään ja he tanssivat riemuisina sen ympärillä. Minun täytyy pitää joulujuhla lapsille, kun tulen

kotia. Nyt on ilon aika, ja joka mökissä on juhla siellä.“

„Vaan mekin pidämme juhlaa varojemme mukaan. Johansen on kääntänyt paitansa nurin, ja sen lisäksi pannut päällimmäisen paidan iholle. Minä olen tehnyt samoin; ja olen muuttanut alushousut ja ottanut päälleni toiset, jotka olin vääntänyt lämpymässä vedessä. Ja olen pessyt ruumiinikin, jota varten minulla oli kupin pohjalla vähän lämmintä vettä ja vanhat alushousut pyyhkeenä. Nyt olen ihan kuin uusi ihminen, vaatteet eivät tartu ruumiiseen niin kiinni kuin ennen. Illalliseksi meillä oli kalakeittoa kalajauhoista ja maissiryyneistä, ja voin asemesta traania (paistettuna ja kuivaksi keitettynä), ja jälkiruuaksi meillä oli traanissa paistettua leipää. Huomen aamulla varain me laitamme suklaata ja leipää.“ *

„Keskiviikkona, joulukuun 25 päivänä. Olemme saaneet kauniin joulu-ilman, on melkein tyven, ja niin selkeinen ja kaunis kuutamo; oikein joutuu juhlatuulelle. Tämä on vuosituhansien rauhaa. Jälkeenpuolisten oli tavattomat revontulet. Kun tulin ulos 6 aikaan, niin oli kirkas vaaleankeltainen kaari yli eteläisen taivaan. Se pysyi melko kauan aikaa levollisena, melkein muuttumattomana. Sitten sen ylälaita idässä olevan vuoren harjun päällä alkoi kirkastua; se hehkui jonkun aikaa; sitten yhtäkkiä koko kirkkaus levisi pitkin kaarta länteen päin, koko kehästä syöksyi kielekkeitä, keskitaivasta kohden, ja ihan kuin aavistamatta oli koko eteläinen taivas kehästä alkain keskitaivaalle saakka ilmi liekeissä. Välkähteli, loimusi ja pyöri kuin pyörteinä ympä-

* Joulujuhla- ja uudenvuoden-aattona me juhlimme eväistämme, jotka meillä oli säästössä vastaista matkaa varten etelämmäksi. Vaan muulloin niitä ei käytetty.

riinsä (myötäaurinkoon), kielekkeitä lieskasi edestakaisin, milloin punaisia ja punansinerviä, milloin keltaisia, viheriöitä ja kirkkaan valkoisia; väliin kielekkeiden juuret olivat punaisia, ja päästään keltaisia ja viheriöitä, milloin päinvastoin. Ne kohosivat kohoamistaan korkeammalle; nyt olivat ne jo pohjoispuolellakin keskitaivasta — silmänräpäyksessä ne muodostivat komean kruunun; ja nyt oli kaikki vain yhtä riehuvaa tulijoukkoa; oli kuin pyörre punaista, keltaista ja viheriää tulta — ihan silmiä huijasi katsellessa sitä. Se näytti rajulta purkaukselta. Sitten se vetäysi pohjoiselle taivaalle, missä se viipyi pitkän aikaa, vaan ei enään ollut niin loistava. Kehä, josta se oli alkunsa saanut, oli vielä näkyvissä, vaan katosi nyt pian. Kielekkeet liikkuvat enimmäkseen lännestä itään, vaan osaksi myöskin päinvastoin. Myöhemmin syttyi useat kerrat kirkkaat tulet pohjoisella taivaalla, minä sain lasketuksi kuusi yhtäsuuntaista kehää yhdellä kertaa; vaan ne eivät kuitenkaan olleet edellisen veroisia.“

„Siis on joulupäivä. Siellä kotona nyt ollaan perhepäivällisillä. Näen vanhain arvokkaiden perheen-isien seisovan hymyillen ja iloisina ovella ottaessaan vastaan lapsia ja lastenlapsia. Ulkona sataa lunta suurina hiljaa putoavina höytäleinä, nuoret tulevat sisään reippaina punaposkisina, kopistelevat lunta jaloistaan porstuassa, puhdistavat päällystakkejaan ja ripustavat ne naulaan; sitten lähtevät saliin, jossa iloinen nuotio loimuaa pesässä paukkuen ja räiskien, ja ikkunasta näkee lumihöytäleitten laskeutuvan ja peittävän joululyhteet. Keittiöstä tulee paistin suloinen tuoksu, ja ruokasalissa on pitkä pöytä katettu vanhan-aikaista kelpo illallista varten hyvine vanhoine viineineen. Miten ihanaa ja hauskaa tämä kaikki on! Voisi melkein tulla kipeäksi koti-

ikävästä. — — Vaan odota, odota! Kunhan kesä tulee —!“

„Huu. Tie tähtiin on pitkä ja vaivaloinen.“

„Tiistaina, joulukuu 31 päivänä. Niin päättyy tämäkin vuosi. Omituinen se on ollut; vaan yleensä se kuitenkin on ollut ehkä hyvä.“

„Nyt soitetaan kotona vanha vuosi menneeksi. *Meidän* kirkonkellonamme on jäätävä tuuli, joka ulvoo jäätikössä ja routaisessa maassa, ulvoo hurjasti, ja kiskasee ylös lumipilven toisensa jälestä vuoren harjalta meidän päällemme; kaukana vuonon jäällä näemme lumen savuna tupruavan pitkin jäätä lumihiuteitten kimaltaessa kuutamossa. Täysikuu kulkee hitaasti vuosi vuodelta. Se paistaa sekä hyville että pahoille, ei välitä vuoden vaiheista ei ikävästä eikä kaipauksesta. — Yksinäni, hyljättynä, satojen penikulmain päässä kaikesta, mikä on rakasta — vaan ajatukset rientävät nopeasti hiljaista tietä . . . Taas kääntyy lehti ikuisuuden kirjassa, uusi kirjoittamaton lehti aukiaa, eikä kukaan tiedä, mitä siihen kirjoitetaan.“

„Keskiviikkona, tammikuun 1 päivänä 1896. — 45,5^o. Niin on siis uusivuosi tullut, ilon ja kotiatulon vuosi. Kirkkaalla kuutamolla loppui vanha vuosi 1895, kirkkaalla kuutamolla alkoi uusi 1896. Vaan purevan kylmä on, kylmin päivä, mitä vielä täällä meillä on ollut. Eilen sain sen tuta, kun palellutin kaikki sormenpäät. Sillä tavoin siis vanha vuosi loppui; luulin, että kaiken sellaisen olisin saanut suoritetuksi viime kevännä.“

„Perjantaina, tammikuun 3 päivänä. Aamulla. Yhä on kylmä ilma ulkona; jäätiköstä kuuluu pauketta. Se on tuolla vuorenharjalla kuin suuri jättiläinen ja tuijottaa meihin kuiluillaan. Se levittää jättiläisruumiinsa yli koko sisämaan, ja jäsenensä

ulottuvat joka taholla mereen. Vaan aina kun tulee kylmä, kylmempi kuin ennen, kyyristyy se kokoon, ja suureen ruumiiseen halkeaa haava toisensa jälkeen, ja silloin aina jyrähtää kuin kanunan laukaus ja maa järisee niin, että tunnen sen tärisevän allani tässä maatessani. Voisi melkein luulla, että jäätikkö jonakuna päivänä vyöryy meidän päällemme.“ *

„Johansen kuorsaa niin että maja järisee. Olen hyvilläni, ettei hänen äitinsä ole näkemässä nyt; hän varmaan surkuttelisi poikaraukkaansa, niin musta, pahannäköinen ja likainen hän on muodoltaan, pitkiä nokijuovia yli koko kasvojen. Vaan antaahan ajan kuluu, niin äitinsä saa hänet punakkaana, valkoisena ja sievänä!“

„Keskiviikkona, tammikuun 8 päivänä. Viime yönä oli tuuli vienyt alasmäkeä kelkkamme, jossa oli riippumassa termometrimme. Kauhea ilma — savuava lumipyry, niin että melkein tupehduttaa, kun pistää päänsä ulos. Me makoilemme täällä sisällä ja koetamme nukkua, nukkua aikaa. Vaan emme aina onnistu. Huu, näitä pitkiä, unettomia öitä, kun koettaa heittelehtää toiselta kyleltä toiselle, potkiskella, että kohmettuneet jalat vähän lämpenisivät ja toivoo vain yhtä ainoaa tässä maailmassa: että saisi unta. Ajatukset työskentelevät lakkaamatta kotoisissa oloissa, jolla aikaa raskas ruumis koettaa saada mukavinta asemaa kivisellä alustalla. Vaan siinä se sittenkin aika kuluu hiljalleen. Tänään on pikku Livin syntymäpäivä. Nyt hän on kolmevuotias; hän mahtaa jo olla aika neiti. Tyttö raukka, sinä varmaan et ikävöi isääsi. Vaan ensi syntymä-

* Tämä jyrinä syntyy siitä kun jäätikkö kylmän vaikutuksesta halkeilee. Uusia halkeamia näytti syntyvän ainoastaan kun ilma jähtyi kylmemmäksi kuin ennen oli ollut; ainoastaan silloin kuulimme jyräyksiä.

päivänäsi olen minäkin mukana. Meistä tulee hyviä ystäviä! Saat ratsastaa „kөрө көрө kirkkoon“, ja minä kerron sinulle satuja pohjoisesta, karhuista, ketuista, mursuista ja kaikista kummallisista eläimistä täällä jäällä. Ei, minä en kestä tätä ajatella . . .“

„Lauantaina, helmikuun 1 päivänä. Täällä maahan leinin murtamana; vaan ulkona päivä valkenee valkenemistaan, päivä päivältä taivaan ranta käy punottavammaksi jäätikön takaa etelässä; vihdoin jonakuna päivänä aurinko nousee harjanteen yli, ja viimeinen talvenyö on ohi; kevät tulee. Usein on tosin kevät ollut minusta kaihomiellinen; ehkä sen vuoksi, että se kului niin pian, tai sen vuoksi, että se toi mukanaan lupauksia, joita kesä ei täyttänyt? Vaan *tämä* kevät ei ole kaihomiellinen, se ei petä; sen täytyy täyttää lupauksensa — muuten olisi liian julmaa.“

Omituista oloa oli tuo makoileminen majassa maan alla koko talven, ilman mitään tekemistä. Miten ikävöimmeekään jotain kirjaa! Miten meistä tuntui olomme Framissa suloiselta, kun meillä oli kokonainen kirjasto, josta valita! Me kuvailimme toisillemme, miten hauskaa olisi tässä elämä, jos meillä olisi ollut jotakin lukemista. Johansen puhui lakkaamatta huokauksella Heysen novelleista; niistä varsinkin hän oli laivalla pitänyt, ja viimeistä niistä hän ei ollut saanut loppuun luetuksi. Vähäsen luettavan, mikä oli purjehdustauluissa ja almanakassa, olin lukenut jo niin moneen kertaan, että osasin ne ulkoa, niin Norjan kuningas perheen kuin ohjeet pelastuskoneitten käyttämiseksi ja säännöt hukkuneiden virvoittamiseksi; vaan kuitenkin oli hauska katsella näitä kirjoja aina uudelleen; kun näki painetuita kirjaimia, niin tuntui, että oli sitä

vielä vähän jälellä sivistynyttä ihmistä. Kaikki, mistä oli jotakin oikeaa puhuttavaa, oli aikoja sitten perusiaan myöten keskusteltu, eikä ollut montakaan ajatusta, jota ei olisi vaihdettu. Ainoana puheaineena oli nyt kuvailu, miten me tulevana talvena kotona korvaamme kaiken sen, mitä täällä ollessamme olemme kärsineet. Me arvelimme, että olemme oppineet antamaan oikeaa arvoa elämälle ja sen hyvyksille kuin on: ruoka, juoma, vaatteet, kengät, koto, kartano, hyvät kylänmiehet ja muuta semmoista. Usein teemme laskuja, miten kauas Fram on ajautunut, ja oliko mitään mahdollisuutta, että se tulisi Norjaan ennen kuin me. Minä luulin olevani olla varma, että se ajautuu mereen Huippuvuorten ja Grönlannin välillä tulevan kesän kuluessa tai syksyllä ja että se olisi kotona elokuussa tai syyskuussa. Vaan oliko mahdollista, että se tulisi jo varemmin kesällä, tai voitiinko ajatella, että me ehtisimme kotia vasta syksyllä —? Niin, se oli suuri kysymys. Me apealla mielellä ajattelimme, että se tulisi ennen meitä. Mitä ajattelisivat siellä kotona meistä? Tuskin kukaan voisi toivoa näkevänsä enään meitä, tuskinpa Framin toverimmeakaan. Vaan sitten meistä kuitenkin tuntui, että se tuskin on mahdollista; me lienemme kotona ainakin heinäkuussa, ja niin varain ei voinut Fram päästä jäädä irti . . .

Vaan missä me olimme, ja kuinka pitkä matka meillä oli kulettava? Uudestaan ja aina uudestaan laskimme havaintomme viime syksyn, kesän ja kevään ajoilta; vaan aina jäi minulle kuitenkin arvoituksen alaiseksi tämä kaikki. Tuntui selvältä, että meidän piti olla jossakin paikassa kaukana lännessä, ehkä Frans Josefin maan länsirannalla jonkun matkaa pohjoisempana Kap Lofleytä niinkuin olin otaksunut

syksyllä. Vaan jos niin oli, niin mikä maa se oli, jonka olimme nähneet sen pohjoispuolella, ja mikä maa se oli, johon ensin olimme tulleet? Matkalla ensimmäisestä saariryhmästä, Valkeasta maasta, tänne, missä me nyt olemme, olimme kulkeneet noin seitsemän pituus-asteen yli, niin kuin havaintomme tarkoin osoittivat. Vaan jos me nyt olisimme samalla pituus-asteella kuin Kap Lofley, niin Valkean maan täytyy olla niin itäisellä pituus-asteella, että se tulisi Kuningas Oskarin maan ja Kruununprinssi Rudolfin maan välille, ja me kuitenkin olimme olleet paljo idempänä emmekä olleet nähneet ollenkaan näitä maita. Miten tämä oli selitettävä? Ja sitten se maa, jonka ensiksi näimme eteläpuolellemme, ulottui kaakkoiseen suuntaan, emmekä olleet huomanneet saaria enään idempänä. Ei, me emme ole voineet olla lähellä mitään tunnettua maata, meidän täytyy olla kaukana lännessä, jossakin kohden Frans Josefin maan ja Huippuvuorten välisessä salmessa, ja tässä tapauksessa joutuu tietysti ajattelemaan tuota salaperäistä Gilen maata. Vaan sitenkin oli vaikea ymmärtää; sillä vaikea oli ajatella, että tämä niin suuri maa voisi sopia verrattain niin kapeaan salmeen, joutumatta niin lähelle Koillismaata ja Huippuvuoria, että se helposti voisi sinne näkyä. Vaan — olihan siltäkin suunnalta nähty uutta maata, eikä mikään muu loppupäätös ollut otaksuttavissa. Jo aikoja olimme ruvenneet uskomaan, että meidän kellomme eivät käy suunnilleenkaan, sillä muussa tapauksessa me olisimme, kuten jo on mainittu, kulkeneet halki Payerin Wilczekin maan ja Doven Gletscherin huomaamatta niitä lainkaan — ihan mahdottomuus.

Kuitenkin oli monta seikkaa, jotka tekivät minut epäroiväksi. Jos me olisimme jollakin uudella maalla

lähellä Huippuvuoria, niin miksi siellä ei koskaan nähty ruusulokkia, joita täällä pohjoisempana olimme nähneet joukottain? Ja sitten täällä kompassi teki suuren poikkeuksen. Onnettomuudekseni minulla ei ollut mitään karttaa poikkeuksista; enkä oikein muistanut, missä oli nollameridiani, joka on itäisen ja läntisen poikkeuksen rajana, vaan minä otaksuin, että se on lähellä Koillismaata — ja täällä oli poikkeus vielä noin 20°. Kaikki oli ja pysyi arvoitukseksi.

Kun päivä palasi keväällä, niin tein huomion, joka meidät sai vielä epätietoisemmiksi: Kahdessa kohdin horisontissa, noin lounaan ja lännen suunnassa olin näkevinäni selkeällä ilmalla maan kangastusta. Sitten se näkyi aina uudelleen, ja että se todella oli maata, tuli sittemmin varmaksi; vaan se lienee ollut hyvin kaukana, minä otaksuin noin 111 kilometriksi. * Jos olikin vaikea Frans Josefin maan ja Kollismaan välisessä salmessa saada tilaa niille saarille, joita tähän asti olimme nähneet, niin oli kuitenkin vielä vaikeampi saada siinä tilaa yhä näille. Olisikohan se itse Koillismaa? Ei, se se ei voinut olla. Tuon maan piti olla 81° tai vieläkin pohjoisempana, jota vastoin Koillismaa ei ulotu 80 astetta pohjoisemmaksi. Vaan kaikessa tapauksessa sen täytyy olla sitten saaria, jotka eivät ole kaukana tästä maasta, ja jos pääsisimme niihin, niin meillä ei olisi pitkältä jälellä enään ja tapaisimme kai varmaan avovettä Tromsalaisen aluksen luona, josta olemme haaveilleet kokonaisen vuoden, ja joka meidät veisi kotia.

Ja me lohduttelimme toisiamme aina, kun aika alkoi tuntua kovin raskaalta, kaikella sillä hyvydellä, jota saisimme tässä aluksessa. Elämämmehän

* Sittemmin huomattiin välimatka 90 km.

ei ollut niin kovin hupaista. Ruuan yksitoikkoisuus meni aina mukiin, vaikka tosinhan me usein kaipa-simme vaihteluakin. Ollapa meillä vähän sokeria ja jauhoja tämän lihan lisäksi, niin me olisimme eläneet kuin ruhtinaat! Me ajatuksissamme ihan ahmimme kakkuja, puhumattakaan leivästä ja pota-teista. Me syömme sitten oikein perusteellisesti kun taas pääsemme niiden maille. Ja me alotamme heti, kun pääsemme tuon aluksen kannelle. Vaan näinköhän heillä siinä aluksessa on potateita, ja tus-kinpa heillä on tuoretta leipääkään? No, kyllähän meille kelpaa kova laivakorppukin, varsinkin kun saamme sitä voissa ja sokerissa paistettuna. Vaan ruokaa parempi olisi puhtaat vaatteet. Ja sitten kirjoja. Ajatelkaa kirjoja! Huu, ne vaatteet, joissa me olimme, olivat kauheat, ja kun me halusimme saada oikein hauskan hetken, niin me aloimme ku-vailla suurta, valoisaa ja puhdasta myymälää, jossa seinät olivat täynnä ihka uusia, puhtaita ja pehmeitä villavaatteita, ja jossa voimme katsella ja valita kaikkea, mitä halusimme. Hyvänen aika, puhtaat alushousut, paita, pehmyt villapaita, pehmoiset ja hienot villahousut ja sitten puhtaat villasukat ja lämpöiset tohvelit — voiko suloisempaa ajatella! Ja sitten ehkä roomalainen sauna. Me väliin istuimme makuusäkissä vierekkäin ja puhelimme tuntikausia tällaista. Melkein tuntui mahdottomalta, että sel-laista koskaan tapahtuisi. Kunpa saisi viskata pääl-tään kaikki nämät raskaat, rasvaiset rievut, joissa me olimme! Ne olivat ihan kuin ruumiiseen liista-roidut. Pahinta oli jalkojen, sillä alushousut olivat ihossa kiinni yli polvien; ja kun kulki, niin repi ja raastoi ja pisteli ihoa, niin että tuli haavoja pitkin sääriä ylös saakka. Minulla oli koko työ ja tuska saada haavat pidetyiksi puhtaina rasvasta ja liasta,

ja pesin niitä aina joskus sammalilla ja aptekistamme otetulla pienellä vaatepalasella ja vedellä, jota lämmitin kupissa. En ole koskaan ennen ymmärtänyt, mikä ihana keksintö itse asiassa on saippua. Monenlaisia kokeita teimme saadaksemme pestyksi „pahimman“; vaan kaikki onnistuivat melkein yhtä huonosti. Vesihän ei pystynyt vähintäkään kaikkeen tähän traaniin; paremmin kävi kun hankasi itseään sammalilla ja hiekalla. Sitä saimme tarpeeksi majamme seinistä, kun jystimme ensin niistä jään. Vaikuttavin keino oli, kun sai kätensä hierotuksi lämpöisellä karhunverellä ja traanilla, ja sitten hieroi niitä taas sammalilla. Niistä tuli niin valkoiset, kuin hienoimmat naiskädet, ja meitä melkein epäilytti, että ne eivät olekaan meidän jäseniämme, joita katsoelimme. Jos meillä ei ollut tätä pesuainetta, niin oli sekin käypä keino, että puukolla raaputti ihoa.

Jos olikin jo vaikea saada oma ihomme puhtaaksi, niin oli vielä vaikeampi saada vaatteemme puhtaaksi. Me koetimme kaikilla mahdollisilla keinoilla; me pesimme niitä eskimolaisten tavoin ja omalla tavallamme; vaan ne pysyivät itsepintaisesti likaisina. Me keitimme paitamme padassa, yhden tunnin jopa kaksikin tuntia, vaan kun otimme ne sieltä, niin olivat ne yhtä rasvaiset kuin sinne pannesakin. Sitten koetimme vääntää niistä traanin. Se toki paremminkin onnistui. Vaan ainoa tepsivä keino oli — sitte lämpiminä kaapia niitä puukolla.

Tukka ja parta meillä kasvoivat hurjasti. Tosin meillä oli sakset, niin että olisimme voineet leikata; vaan kun vaatetuksemme ei ollut muuten niin kovin upea, niin arvelimme, että pitkä tukka, joka alkoi ulottua hartiolle, lämmitti vähän. Vaan se oli sysi-musta, niinkuin muotommekin, ja meistä valkoiset hampaat ja silmät loistivat kauhean valkoisilta, kun

me näimme toisemme päivän valossa nyt kevään tultua.

Omituista elämää se on, joka ehkä monellakin tavoin voisi kysyä kärsivällisyyttä; vaan sittenkään se ei ollut niin sietämätöntä kuin voisi luulla. Mielestämme meillä itse asiassa oli varsin hyvä. Koko ajan olimme virkeällä mielellä, ja me ilahduttimme itseämme kaikella hyvällä, jota tulevaisuus meille oli tarjoava. Johansenilta kysyttiin kerran, sitten kun hän oli jo tullut kotia, miten meillä kahden ollessamme oli talvi, olimmeko voineet olla riitaan joutumatta, sillä sehän on vaikea asia kahdelle, noin eristetylle miehelle. „Eikö mitä“, vastasi hän, „emme me riitaan joutuneet; minulla vain on paha tapa, että kuorsaan nukkuessani, ja silloin Nansen potkasi minua selkään.“ Ja minun täytyy myöntää, että minä toisenkin kerran sysäsin häntä jalallani sen vuoksi; vaan hän vain vähän liikutti itseään ja jatkoi untaan ruveten kuorsaamaan toisessa äänilajissa.

Sillä tavalla aikamme kului. Enimmäkseen koetimme sen saada kulumaan nukkumalla, ja kävi niinkin että me nousimme nukuttuamme kaksikymmentä tuntia vuorokaudessa. Jos joku vielä on siinä vanhentuneessa luulossa, että keripukki tulee liikunnan puutteesta, niin me olemme eläviä esimerkkejä siitä, että se ei ole totta, sillä koko tämän ajan me olimme täysin terveitä. Kevään tullessa meillä tietysti halutti olla enemmän ulkona. Eikä nyt aina ollut niin kylmäkään. Ja lähdön aikakin lähestyi, jonka vuoksi oli yhtä ja toista valmistelemista ja muuta semmoista.

XI.

Kevät ja aurinko.

„Tiistaina, helmikuun 25 päivänä. Tänään on ihana ilma oleskella ulkona; on aivan kuin kevät jo alkaisi. Ensimmäiset linnut jo ovat näyttäytyneet; ne olivat jääkyyhkysiä. Ensin joku kymmenkunta parvessaan, sitten toinen parvi, jossa oli neljä; ne tulivat etelästä päin pitkin maata, luultavasti kaakossa olevasta salmesta, ja katosivat luoteessa olevan vuorenharjanteen taakse. Taas kuulumme iloista viserrystä, ja se synnytti kaikua sielussa. Vähän myöhemmin kuulumme niiden äänen uudelleen, ja kuulusti aivan kuin ne olisivat istuneet vuorella meidän päällämme. Se oli ensimmäinen tervehdys elämästä. Siunatut linnut, miten tervetulleita olettekaan!“

„On aivan kuin keväinen ilta kotona; auringon ruskotus katosi vähitellen ja sitten tuli kuutamo. Kulimme edestakaisin ulkona ja kuvittelimme olevamme Norjassa kevät-iltana.“

„Keskiviikkona, helmikuun 26 päivänä. Tänäänkin olisimme nähneet auringon, vaan oli pilvessä.“

„Perjantaina, helmikuun 28 päivänä. Olen keksinyt, että nuoran palasesta saa kaksitoista säijettä, ja minä olen iloinen kuin nuori jumala. Nyt meillä on lankaa tarpeeksemme; tuulivaattemme saadaan taas pian eheiksi. Se käy myös päinsä, että puramme kuteita säikeistä, joista saamme lisää lankaa.“

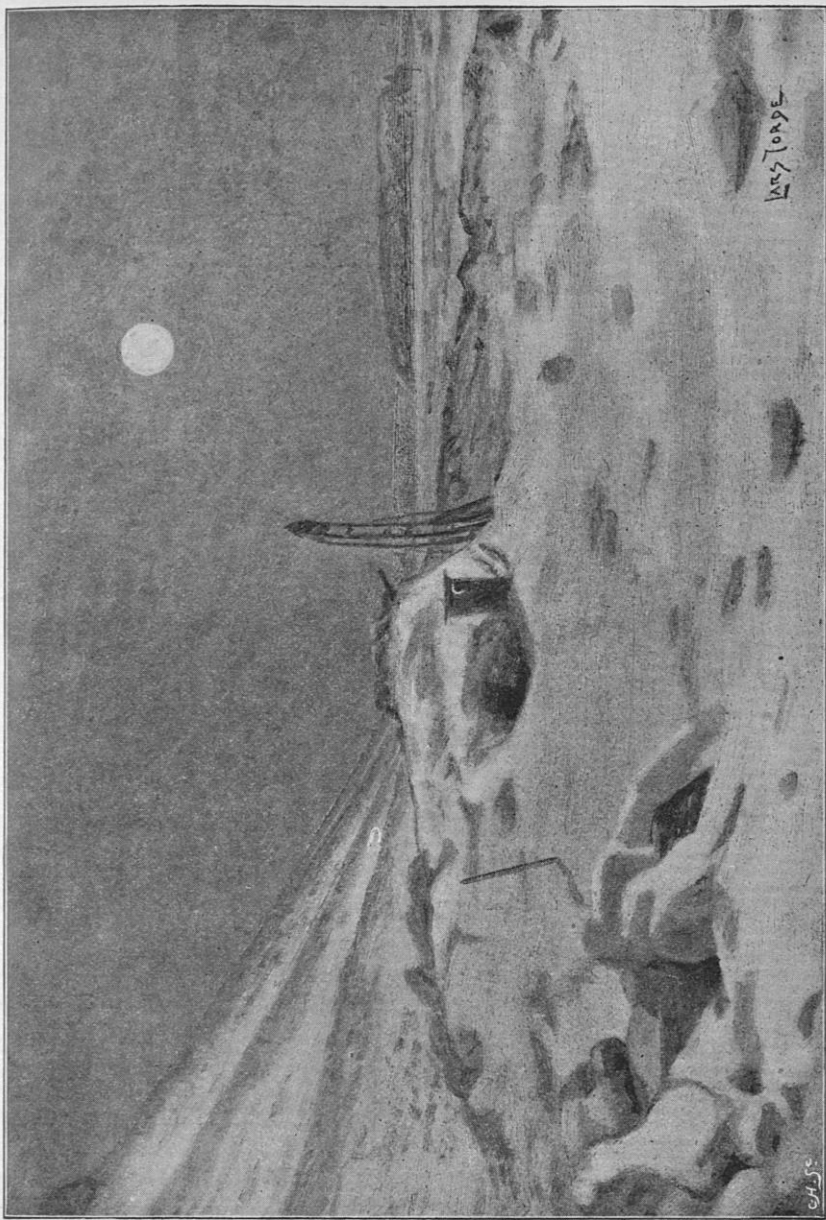
„Lauantaina, helmikuun 29 päivänä. Aurinko oli korkealla jäätikön yläpuolella tänään. Nyt saamme oikein todella ruveta säästämään traania, päästäksemme täältä; muuten jää meille liian vähän rasvaa matkalle.“

„Keskiviikkona, maaliskuun 4 päivänä. Kun Johansen meni ulos tänä aamuna, niin oli vuoreharja täynnä jääkyyhkysiä, jotka lentelivät harjanteelta toiselle pitäen iloista ääntä, ja istuivat sitten jäätikölle aamu-auringon paisteeseen. Kun me tulimme ulos vähän myöhemmin olivat ne poissa.“

„Perjantaina, maaliskuun 6 päivänä. Meidän olomme on nyt ikävä: meidän täytyy nukkua pimeässä säästääksemme traania, ja voimme keittää ainoastaan kerran päivässä.“

„Sunnuntaina, maaliskuun 8 päivänä. Karhu ammuttu. Johansen näki kymmenen parvea jääkyyhkysiä, jotka lensivät salmelle päin aamulla.“

„Tiistaina, maaliskuun 10 päivänä. Toispäiväinen karhu tuli sopivaan aikaan, ja muuten se oli mukava otus. Meidän liha- ja rasvavarastomme oli käynyt hyvin vähäksi, ja me odotimme hartaasti karhua; meistä oli aika jo niiden tulla. Sunnuntain edeltäpäivällisen olin korjaillut tuulihousuja ja paikkaillut komageja, ollakseni varustettuna, jos karhu sattuisi tulemaan. Johansen, jolla oli kokkiviikko, oli myöskin vähän ommellut ja oli juuri siivoamassa majaa sunnuntaiksi, kantamassa ulos lihanjätteitä ja luita. Hän oli ne saanut jo ovikäytävään, vaan samassa kun hän oli vetänyt ulko-oven esiripun syrjään, niin kuulen hänen konttaavan sisään uudelleen nokka rikkakasassa ja sanovan: „Siellä on karhu ihan oven edessä!“ Sillä kiireellä sai hän pyssyn katosta ja pisti päänsä ovi-aukosta — vaan vetäysi taas pian

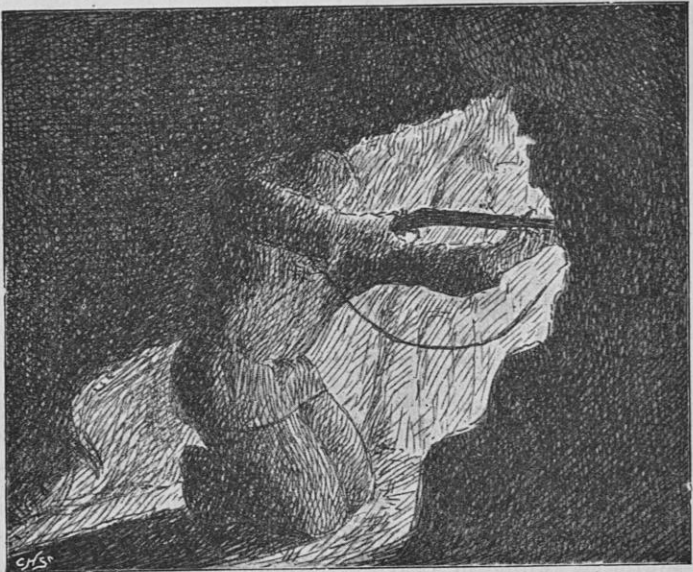
Talvimajamme.

Valokuvan mukaan, joulukuun 31 p. 1895.

pian takaisin: „Se seisoo ihan tuossa noin ja katselee sisään tullakseen!“ Nyt hän sysäsi ovinahkaa vähän syrjään, sen verran, että sai kyynärpäälle sijaa ampuakseen; vaan ei se käynytäkään niin helposti, ovikäytävä oli liian ahdas ennestäänkin, ja nyt se oli täynnä lihoja ja selkärankoja. Minä näin hänen asettavan pyssyn poskelleen — vaan sitten

„Minä näin hänen asettavan pyssyn poskelleen.“

H. Egedius, valokuvan mukaan.

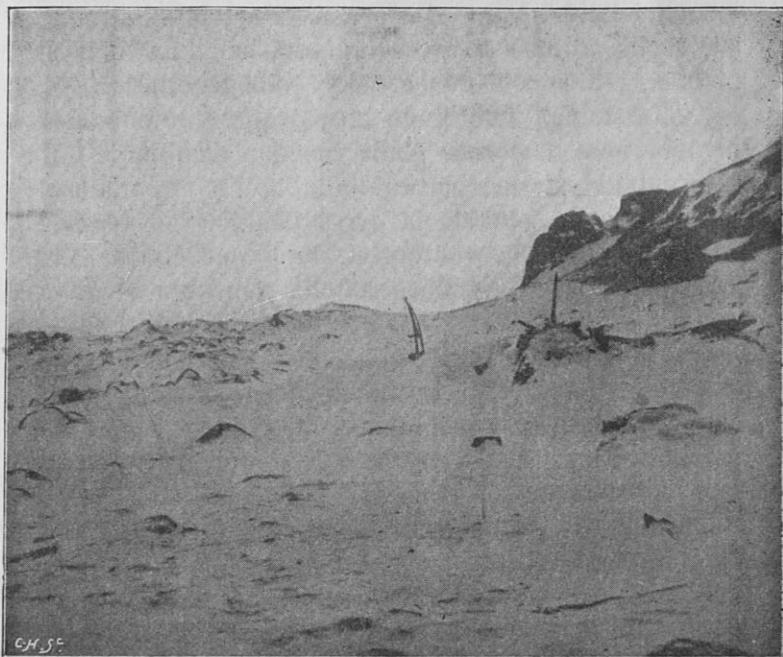
hän taas sen laski, hän ei ollut muistanut sitä viirtää. Ja karhu vetäysi vähän takaisin, niin että hän näki ainoastaan kuonon ja käpälät. Vaan nyt karhu alkoi kuopia toisella käpälällään käytävässä, aivan kuin olisi aikonut tulla sisään, ja Johansen arveli, että hänen pitää ampuu, näkipä tai ei. Hän pisti pyssynpiipun ulos ja asetti niin, että se oli ovi-

aukon kamanaa kohti; hän arveli että se pitäisi olla karhun rintaa kohden — ja hän laukaisi. Minä kuulin karkeaa murinaa, ja lumi narskui raskaitten askelten alla, jotka menivät louhikkoa kohden. Johansen pani pyssyynsä uuden panoksen, ja pisti sitten päänsä ulos aukosta. Niin, siellä se nyt menee, sanoi hän; vaan se näyttää kulkevan vai-voin; ja sen sanottuaan Johansen lähti jälkehen. Minä sillä aikaa olin päälläni makuusakissä ja hain jalka-riepua, joka minun piti saada sitä kiirettä jalkaani ja jota minä en mitenkään löytänyt. Pitkän etsinnän perästä minä sen sitten vihdoin löysin, ja se tietysti oli lattialla. Lopulta minäkin olin valmis ja varus-tettu pyssyllä, patronoilla, puukolla ja viilalla (nylky-puukon teroittamista varten) ja niin lähdin matkaan. Minä nyt olin saanut tuulihousut korjatuksi; koko talven, kun oli kylmä, ne olivat rikki ja käyttämät-tömät, kun minulla ei ollut lankaa, millä niitä pai-kata; vaan nyt kun ei ollut kuin — 2 asteen kylmä, niin tietysti ne piti saada jalkaansa. Minä seurasin jälkiä; ne menivät länteen ja pohjoiseen päin maan-rantaa myöten. Vähän ajan kuluttua tapasin Johan-senin, joka sanoi, että karhu makasi kuoliaana vähän matkan päässä; hän oli viimein päässyt pyssynkanta-malle ja tappanut karhun ampumalla luodin selkä-rankaan. Sillä aikaa kun hän meni hakemaan kelkkaa, menin minä nylkemään karhua. Vaan minäpä en päässytäkään niin pian tähän työhön. Kun minä tulin sille paikalle, missä karhun olisi pitänyt olla, niin näinkin „kuolleen karhun“ kaukana edessä päin; ja se mennä tallusteli sitä hamppua maata pitkin. Vä-liin se pysähtyi katsomaan minua. Minä juoksin jälle päästäkseni sen eteen ja ajaakseni sen ta-kaisin, jotta meillä ei olisi niin pitkä matka sitä vetää kotia. Kun olin hyvän aikaa tätä tehnyt ja

olin päässyt melkein sen kohdalle, niin se lähti kiipeämään jäätikköä ylös, jossa oli hyvin pahoja paikkoja. Minä en ollut osannut ajatellakaan, että kuollut karhu sellaista tekisi, ja nyt oli niin pian kuin mahdollista se siitä estettävä. Vaan samassa kun minä pääsin pyssynkantamalle, niin se katosi vuoreharjan taakse. Pian näin sen kuitenkin taas, vaan hyvän matkaa ylempänä ja pyssyn kantamattomissa. Se kuroitti kaulaansa nähdäkseen tulinko minä jälessä. Minäkin olin hyvän matkaa päässyt ylöspäin; vaan se kulki vuoren selkää niin nopeasti, että minä en voinut seurata sitä paksussa lumessa, jonka alla oli kaupan päälliseksi halkeamia, niin että minä yhtäkkiä humahdin vyötäisiä myöten, ja sen vuoksi pidin parempana kavuta takaisin vuonon jälle. Vähän sen jälkeen tuli karhu näkyviin muuttaman pystyn vuorensinän juurella, jonka alla oli jyrkkä louhikkorinne. Sitä myöten se alkoi kavuta varovasti eteenpäin ihan louhikon harjalla. Minua pelotti, että se asettuu sellaiselle paikalle, josta meidän olisi mahdoton sitä saada, ja vaikka matka oli pitkä, niin täytyi minun ampua ja koettaa saada se vierimään jyrkännettä alas; se ei näyttänyt siellä liikkuvan niin varmasti. Täällä vuoren juurella tuuli lujasti, ja minä näin kuinka sen täytyi kyyristyä ja tarttua kiinni, kun tuulen puuska tuli, ja sillä ei ollut kuin kolme kypälää, joilla pidellä kiinni; oikeanpuoleinen etukypälä oli ammuttu läpi. Minä kapusin muutamalle suurelle kivelle, louhikon juurella, tähtäsin ja laukasin. Luodin näin pöläyttävän lunta juuri karhun kuonon edessä; joko siihen sattui tai ei, se kuitenkin säikähti ja rupesi hyppäämään muuttaman kinoksen yli, vaan livetti ja lähti vierimään alas. Monet kerrat se koetti tarttua kiinni, vaan ei auttanut, se tuli vain alas. Sillä aikaa olin saanut

uuden patronan pyssyyni, ja välimatka nyt oli lyhempi. Minä laukasin taas. Karhu jäi seisomaan hetkeksi aikaa yhteen paikkaan — sitten se lähti taas vierimään kinosta myöten, ensin hitaasti sitten kiihtyvällä vauhdilla, pyörien kerros kerrokselta. Minä ajattelin, että se tulee suoraan minun päälleni, vaan lohdutin sillä itseäni, että kivi, jonka takana olin, oli toki luja ja pitävä. Minä kyyristyin alas ja sain sitä pikaa uuden patronan pyssyyni. Nyt oli karhu lumikinoksen alla olevassa louhikossa — kivien ja lumipaakkujen kanssa se tuli suhisten alas tehden ilmalentoja toisen toistaan suurempia. Oli omituista nähdä tuon suuren valkoisen ruumiin tulevan alas ilmassa ja tekevän toisen kuperkeikan toisensa jälkeen, aivan kuin se olisi ollut puupalikka. Lopuksi se teki suuren hyppäyksen ja mäiskähti suurta kiveä vasten. Se oli aika läiskäys ja siinä se makasi minun vieressäni — pari kertaa se vavahti ja sitten oli loppu. Tavattoman suuri uroskarhu, hyvin tuuheaa turkki, jonka olisi toivonut saavansa kotia; vaan parasta kaikesta oli, että se oli niin ylen lihava. Tuuli niin kovasti, että kun tuli tuulen puuska, niin tahtoi väkistenkin tuupsahtaa silmälleen, jos vain ei arvannut varaansa pitää, vaan kun ilma oli niin suojanen, niin tuuli ei kovinkaan vaivannut; nylkeminen ei olisi ollut vaikeaa, jos vain karhu ei olisi ollut kuopassa, jossa niin suurta otusta ei yksin kyennyt liikuttelemaan. Vaan vähän ajan perästä tuli Johansenkin, ja lopultakin saimme karhun paloitelluksi, kuletetuksi jälle ja kuormitetuksi kelkoille. Pitkältä emme kuitenkaan olleet päässeet ennen kuin huomasimme, että oli liian raskasta vetää kaikki yhdellä kertaa tällaisessa vastatuulella ja näin pitkän matkaa. Me sen vuoksi panimme puolet kasaan jälle, levitimme nahan

päälle, noutaaksemme tämän osan parin päivän perästä; sittenkin oli meillä kyllältä työtä puskiessamme pimeässä vastatuuleen, ja vasta yöllä pääsimme kotia. Vaan sinä iltana maistui hyvälle päästä katon alle ja saada illalliseksi tuoretta lihaa ja lämmintä velliä!“

Talvimajamme.

Valokuva.

Sillä karhulla elimme kuusi viikkoa.

„Tänään 6 aikana aamulla sanoi Johansen nähneensä miljonittain jääkyyhkysiiä lentävän salmelle päin. Kun me 2 aikaan päivällä tulimme ulos, niin niitä oli katkeamaton joukko merelle päin, ja tätä kesti myöhään illalla. Minä näin myöskin kaksi

riskilää lentävän ylitsemme. Nämät olivat ensimmäiset sitä lajia.“ *

„Keskiyö, maaliskuun 25 päivänä. Lounaassa olevan niemen takana on yhä sama tumma vesitaivas; se ulottuu sieltä länteen päin, noin täyteen länteen. Se on siellä ollut koko näitten suoja-ilmojen ajan, jolloin on ollut lounastuulet, joita on kestänyt tämän kuun alusta asti. Näyttää siltä kuin siellä olisi alituisesti avovettä; sillä heti kun menee pilveen, niin musta taivas näkyy sillä taholla.“

„Torstaina, huhtikuun 2 päivänä. Kun minä heräsin noin 3 ajoissa illalla (meidän aamumme oli sattunut illaksi sinä päivänä) niin kuulin, että ulkona tallusteli joku elukka ja jyrski jotakin. Me emme siitä sen enempää välittäneet, luulimme että se oli kettu, joka jyrskikeli lihaa katolla niin kuin tavallisesti; jos se pitikin vähän suurempaa melua kuin kettu tavallisesti, niin se ei kuitenkaan ollut niin äänekästä, että olisi arvannut sitä karhuksi. Me emme ajatelleet, että lumi ei ollut niin kylmää ja narskuvaa nyt kuin talvella. Kun Johansen meni ulos katsomaan termometriä, niin hän näki, että siellä olikin ollut karhu. Se oli tullut jäältä, viistoon mäkeä aivan vainunsa mukaan ja kiertänyt majan ympäri. Se nähtävästi ei ollut oikein mielisään ollut monista karhunluurangoista eikä ollut uskaltanut kulkea niiden ohi mursunrasvakasalle, joka oli majan katolla. Se oli pysähtynyt ovi-aukolle ja savupiipun kohdalla ja haistellut kauan luultavasti

* Meillä oli nyt hyvä tilaisuus nähdä miten jääkyyhkysset suurissa katkeamattomissa laumoissa ja riskilät enemmän yksitellen, määrättyinä aikoina vuorokausista, lakkaamatta kulkivat maalta avovedelle mereen, ja sitten, toisin ajoin yhtä katkeamattomissa jonoissa lentivät jään peittämille vuonoille takaisin lintuvuorilleen.

palaneen rasvan tuoksua ja elävän ihmislihan mieluisata hajua. Sitten se oli vetänyt muutaman mursun nahan vähän syrjään ja siitä kaapinut rasvaa. Lopuksi se oli kulkenut jälkiämme majalta sinne, mistä me noudamme suolaista vettä, ja sieltä taas jälle, kunnes sai vainua mursuista, joiden luo oli menossa, kun Johansen sen huomasi. Siellä se rupesi kaivamaan. Kun minun pyssyäni ei sillä hetkellä voinut käyttää, niin otin Johansenin pyssyn ja lähdin sen kanssa. Karhu oli toimessaan kaivellessaan ja repiesään mursujen ruumiita, niin että minä voin mennä takaapäin ihan lähelle sitä välittämättä mistään suojasta. Minua halutti nähdä, miten lähelle voin sitä päästä ja kävin suoraan kohden. Vasta kun olin sitä niin lähellä että olisin ylettynyt siihen pyssyn piipulla, se kuuli minun askeleeni. Se pyörähti ympäri ja katsoi uhkaavasti ja hämmästyneenä minua. Minä tervehdin sitä luodilla otsaan. Se viskasi päättään, pärskyi ja ryki verta lumelle, pyörähti taas ympäri ja lähti laukkaamaan. Minä rupesin panemaan uuden patronan pyssyyni; vaan entinen oli lujassa, ja minun piti kaivaa se puukolla pois. Kun olin tässä puuhassa, niin karhu pysähtyi, kääntyi minuun päin ja pärskyi kauheasti, aivan kuin olisi aikonut hyökätä päälleni. Sitten se meni muutamalle jäätelille, asettui puolustus-asemaan ja kurotti kaulansa minua kohden, ja veri valui suusta ja sieramista. Luoti oli mennyt pään läpi sattumatta aivoihin. Vihdoinkin sain patronan pyssyyni. Vaan minun piti ampua viisi luotia, joka kerta se kaatui, vaan nousi taas: Minä olin tottumaton Johansenin pyssyn tähtäimeen, ja ammuin varmaankin yli. Lopulta suutuin, menin ihan lähelle ja lopetin sen.“

Meillä nyt alkoi olla runsaasti lihaa ja rasvaa eväiksi matkallemme etelään, ja meille tuli kiire

varustautumaan. Oli niin paljon tehtävää. Villapeitteistä meidän oli ommeltava uudet vaatteet, tuulivaatteet oli paikattava ja saatava kuntoon, kengät pohjattava, töppösiä ja kintaita saimme karhunnahasta. Kaikkeen tähän meni aikaa, ja tästä lähtien me nyt ahkerasti istuimme neula kädessä varhain aamusta myöhäiseen illalla. Majamme muuttui yhtäkkiä suutarin ja räätälin työpajaksi, jossa kaksi miestä istui vierekkäin makuusäkissä kivilavitsalla neuloen kiireellä ja ajatellen kotimatkaansa. Lankaa saimme purkamalla kuteita muutamasta säkistä. On itsestään selvää, että me alinomaan puhelimme matkamme toiveista; meitä isosti ilahdutti musta taivas etelässä, joka näytti osoittavan avovettä olevan sillä suunnalla. Minä sen vuoksi toivoin, että saamme kaja-keillamme tehdä suurimman osan matkasta Huippuvuorille. Useat kerrat olen puhunut päiväkirjassani tästä avovedestä. Niinpä huhtikuun 12 päivänä olen kirjoittanut: „Sulaa merta lounaassa olevasta niemestä ja pohjoiseen, niin pitkältä kuin silmä kantaa.“ Tällä tietysti tarkoitetaan, että horisontissa oli ilma mustana kaikkialla sillä suunnalla, joka on varma merkki, että siellä oli avovettä. Tämä ei ollut oikeastaan mikään hämmästyttävä seikka, sitähan voimme odottaa edeltäpäinkin, kun Payer paljo pohjoisempaan, Kruununprinssi Rudolfin maan länsirannalla, oli tavannut avovettä huhtikuun keskipaikoilla, ja tämä seikka olikin koko talven mielessäni.

Toinen seikka vielä vakuutti meitä avomerestä, kun näet joka päivä näimme valkolokkeja ja myrskylintuja, väliin myöskin kolmivarpaisen lokin. Ensimmäiset valkolokit näimme maaliskuun 12 päivänä, vaan huhtikuussa tuli niitä enemmän, ja pian oli meillä runsaasti valkolokkeja ja isolokkeja (*larus glaucus*) istumassa majamme katolla ja kaikkialla

ympäriinsä, missä ne nokkivat ja naputtivat mitä vain löysivät karhunluita ja lihajätteitä. Talven aikana kettujen alituinen jysintä oli ollut meistä hauskaa, se kun meille muistutti, että me emme ole aivan yksinämme elämässä. Päivän palattua ketut olivat kadonneet; niillä oli nyt vuorilla tarpeeksi jäähyhkysyä, niin että ne eivät enään olleet kivikovaksi jäätyneen karhunlihan vaivaisia. Vaan nyt niiden sijaan lokit tulivat rummuttamaan; ja niiden nakuttaminen ja hakkaaminen katolla päämme päällä kävi väliin niin vaivaksi, että se häiritsi meidänkin untamme, ja meidän täytyi koputtaa kattoon tai mennä ulos ajamaan niitä pois. Vaan siitä oli apua ainoastaan muutamiksi minuteiksi.

Kun huhtikuun 18 päivänä olin tekemässä muutamia kellonlyönti-havainnoita auringosta, niin kun sattumalta silmäsin muualle teodolitistani, niin huomasin karhun seisomassa edessäni vähän matkan päässä rannalla. Se varmaankin oli seisonut siinä kauan ja tuumaillut, mitähän minä siinä oikeastaan teen. Minä juoksin majalta hakemaan pyssyn; vaan kun tulin takaisin, niin se sai jalat alleen eikä minulla ollut halua lähteä sen jälkeen.

„Sunnuntaina, huhtikuun 19 päivänä. Tänä aamuna seitsemän aikaan heräsin kuullessani raskaat karhun askeleet ulkoa. Herätin Johansenin, joka otti tulta, sain sitten housut ja kengät jalkaani ja ryömin ulos pyssy ladattuna. Karhunahkaoven oli nytkin kuten tavallisesti pyryyttänyt umpeen, niin että oli vaikea saada raivatuksi pois suurta lumikinosta. Vihdoin puskettuani kaikin voimin sain lumen sysätyksi syrjään ja pistin pääni ulos, jolloin päivän valo huikasi silmät — minä en nähnyt mitään, tiesin vain, että karhu seisoo aivan majan luona. Minä kuulin sen pärskyvän ja puhal-

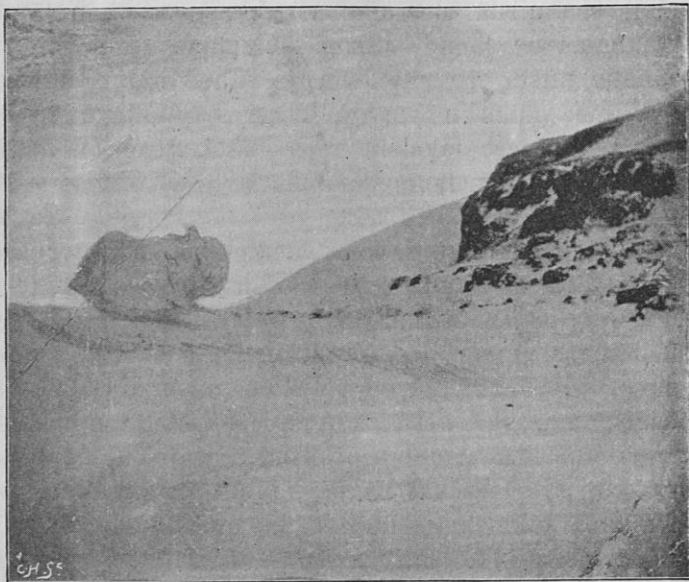
televan, ja se lähti kömpelöä karhunlaukkaa menemään yli mäen. En tiennyt oliko ammuttava vai ei; minulla totta puhuen ei ollut halua nylkemään karhua tällaisessa pakkasessa. Vaan kuitenkin minä puolittain umpimähkään laskin menemään; tietysti se ei sattunut, ja minä olin hyvilläni. Sen enempää en sitä ampunut ja siinä olikin kylläksi säikyttämään sitä sen verran, ettei se heti huomenna tule takaisin; me emme sitä tarvinneetkaan, kunhan vain se antoi meidän omaisuudellemme rauhan. Pohjoisessa, luolan luona se katsoi taakseen ja sitten taas lähti menemään. Kuten tavallista, tämäkin oli tullut vastatuuleen ja oli luultavasti saanut meistä vainua kaukana jäällä länessä päin. Se oli tehnyt useita mutkia tullessaan, oli ollut majan ovi-aukon luona ja jättänyt siihen käyntikorttinsa, vaan sitten oli mennyt suoraan muutamalle kummulle meidän takanamme, missä on melko paljon mursunrasvaa ja ympärillä karhunluurankoja. Ne eivät olleet sitä pelottaneet, se oli kulettanut pitkän matkaa karhuntaaljoja, jotka olivat rasvan peitteinä; onneksi se ei ollut ehtinyt vielä mitään syödä.“

„Sunnuntaina, toukokuun 3 päivänä. Kun Johansen tänään aamulla oli ulkona, niin hän sanoi nähneensä karhun jäällä; se oli tullut maalle päin. Sitten hän meni myöhemmin ulos sitä katselemaan, vaan ei nähnyt; karhu oli luultavastikin mennyt pohjoisessa olevaan lahteen. Me odotimme sitä tulevaksi, kun tuuli oli sille suunnalle, ja kun me jälkeenuolisten olimme ompelemassa, niin kuulemme raskaita askeleita lumella, majan takana. Kulkija pysähtyy, menee sitten edestakaisin, ja sitten kuulemme vedettävän jotakin raskasta; sen jälkeen syntyi syvä hiljaisuus. Johansen konttasi varovasti ulos pyssyineen. Kun hän oli saanut päänsä ulos, ja sil-

mänsä vähän olivat tottuneet päivänvaloon, niin hän näkee karhun jyrsimässä muuatta karhuntaljaa. Luoti pään läpi ja karhu kellistyi paikalle. Se oli pieni raukka, laiha kuin mikähän, vaan varsin mieluinen sen vuoksi, että meidän ei nyt tarvinnut sulatella jäätyneitä lihoja leikataksemme niistä eväiksi. Lihat kun nimittäin ovat jäätyneet kiven koviksi, niin emme saa niistä eloa ulkona pakkasessa, vaan täytyy kantaa ne tänne majaan sulamaan ennen kuin saamme niistä irti viipaleita, ja siihen kuluu aikaa. — Viime yönä on käynyt kaksi karhua; vaan ne ovat kääntyneet takaisin reen luota, joka on pysöissä meidän länsipuolellamme, ja jossa termometri on riippumassa.“

Kun me keskiviikkona, toukokuun 9 päivänä, olimme eineellä, niin taas kuulimme karhun-askeleita ulkoa, ja kun meitä pelotti, että karhu syö meidän rasvamme, niin ei ollut muuta keinoa, kuin ampua se. Meillä nyt oli paljon enemmän lihaa kuin tarvitsimme, eikä meitä haluttanut kuluttaa ampumavarojamme enään näihin otuksiin. Sääli oli meidän myöskin jättää kaikki nämät kauniit saaliit. Meidän lähtömme aika nyt lähestyi, ja me teimme työtä tulisella kiireellä joutuaksemme valmiiksi. Vaatteemme olimme nyt saaneet kuntoon. Tiistaina, toukokuun 12 päivänä, sanotaan päiväkirjassani: „Tänään heitin hyvästit vanhoille housuilleni; minä ikävällä erosin niistä muistelllessani, miten hyvät palvelijat ne olivat olleet; vaan nyt ne olivat niin raskaat rasvasta ja liasta, että ne varmaan painoivat monta vertaa enemmän kuin ennen, ja kun niitä nipisti, niin niistä traani tihkui. Oli sanomattoman mieluista saada jalkoihinsa uudet, keveät ja pehmoiset housut, jotka olivat tehdyt villapeitteistä, mitkä olivat kutakuinkin puhtaat rasvasta.“ Vaan

kun vaate oli harvaa, niin minua pelotti, että housut kuluvat ennen kuin pääsemme Huippuvuorille, ja sen vuoksi olimme ne päällystäneet ja sisustaneet vanhoista alushousuista ja muutamasta paidasta saaduilla vaatepaikoilla suojellaksemme niitä kulumista vastaan.

Jäällä talvimajan luona.

Valokuva, toukokuun 16 päivältä 1896.

Kun minä lauantaina, toukokuun 16 päivänä, olin majan edustalla tekemässä havainnoita, niin näin karhun pienine poikineen jäällä. Minä olin juuri ollut siellä jäällä kävelemässä, ja nyt ne olivat minun jälkiäni haistelemassa. Emä kulki edellä; järestään joka röykkiölle, jolla minä olin ollut, pyöri ympäriinsä, haisteli ja katseli jälkiä, sitten taas alas

ja edelleen. Poika laahusteli jälessä ja teki samoin kuin näki emänsäkin tekevän. Sitten ne viimein kyllästyivät tähän, vetäysivät rannalle päin ja katosivat meidän pohjoispuolellemme olevan niemen taakse. Vähän sen jälkeen tuli Johansen ulos; minä kerroin hänelle ja sanoin: „Saadaan nähdä, että ne ovat pian luolan luona, tuuli käy sinne päin.“ Tuskin olin saanut sen sanotuksi, kun molemmat seisoivat siellä kaula kurotettuna, haistellen ja tirkistellen meitä ja majaa. Meillä ei ollut vähintäkään halua ampumaan niitä, meillähän oli yllinkyllin ruokaa; vaan me arvelimme, että oli hauskaa mennä vähän lähemmäksi niitä ja koettaa säikäyttää sen verran, että eivät tulisi yöllä, niin että saisimme rauhassa nukkua. Kun me tulimme lähemmäs, niin emä puhkui vihassa, kääntyi monta kertaa lähteäkseen menemään, tyrkkäsi ensin pojan menemään, vaan kääntyi taas takaisin katsoakseen meitä tarkemmin. Vihdoin ne lähtivät hiljalleen matkoihinsa, vaan kääntyivät vähän väliä katsomaan taakseen. Rannalla ne taas kuleksivat hyvin hitaasti jääryökiöden välissä, ja minä juoksin niiden jälkeen. Emä kulki edellä ja poika sen jälkiä. Pian olin aivan niiden takana; emä huomasi minut, lähti juoksemaan ja koetti saada poikaa seuraamaan, vaan minä nyt huomasin, että poika ei voinut juosta sen kiireemmin kuin että minä helposti kykenin sen saavuttamaan. Kun emä sen huomasi, niin se kääntyi takaisin, puuskutti ja kävi raivostuneena kohti. Minä pysähdyin ja pidin pyssyn valmiina, jos alkaisi kovin kärkkääksi käydä. Tällä aikaa poika meni sitä kyytiä kuin kykeni. Emä pysähtyi parin askeleen päähän minusta, tuhki sieramillaan, silmäsi poikaansa, ja kun se oli päässyt jonkun matkaa, niin lähti jälkeen. Minä taas juoksin jälessä, tavotin

pojan, ja taas emä kääntyi takaisin; sillä näytti haluttavan iskeä minut maahan, vaan poika taas oli päässyt vähän matkaa edelle, ja emä ei enään joutanut, vaan lähti jälkeen. Tätä uudistui monet kerrat; sitten ne lähtivät kiipeämään jäätikköä, emä edellä ja poika perässä. Vaan pojalta kävi hitaasti; se kahlasi, minkä ehti syvässä lumessa emänsä jälkiä myöten — se muistutti niin elävästi pientä ihmislapsen taaringaista, kahloessaan; myötäensä se katsoi taakseen, puoleksi peloissaan, puoleksi uteliaana. Oli liikuttavaa nähdä emän aina kääntyvän takaisin jouduttamaan sitä. Aina vähän väliä se tyrkkäsi sitä päällään, ja pärskytti minulle sieraimiaan, kun minä tyyneesti seisoin äärellä ja katselin. Vihdoin ne pääsivät harjalle. Emä pysähtyi, korskui yhä julmemmin, laski pojan edelleen, ja sitten molemmat katosivat jäätikön taakse, ja minä palasin työhöni.

Viime aikoina oli ollut tulinen kiire majasamme. Me kävimme yhä malttamattomammiksi päästäksemme lähtemään; vaan oli sitä ennen paljo tehtävää. Me nyt saimme tuta, että meillä ei ollut enään Framin varastot, joista tarpeemme ottaa. Jos siellä olikin aina jotakin puuttunut, niin täällä meiltä puuttui kaikkea — kunpa meillä olisi ollut yksikään ainoa laatikko koiraruokaa Framin suuresta varastosta! Se meille olisi nyt kelvannut. Mistä saamme kaikkea, mitä tarvitsemme? „Rekiretkelle on varustettava kevyttä ja ravitsevaa ruokaa, joka samalla on vaihtelevaa: tarvitaan kevyet ja lämpöiset vaatteet, lujat ja sopivat reet, j. n. e., j. n. e.“ — Niin, me tunnemme nämät määräykset napaseutretkien aapiskirjasta. Retki, joka oli edessämme, ei ollut niin sanottayan uhallinen; ainoastaan Huippuvuorille. Vaan kaikessa tapauksessa se oli pitkä taival, niin että näillä varukeinoilla oli merkityksensä meihin

nähdän. — Kun me kaivoimme esiin varastomme, jonka olimme panneet talveksi kätköön, ja avasimme säkit, niin näimme, että niissä oli kurjia jätteitä ruokavaroista, jotka ennen maailmassa olivat olleet hyviä, vaan jotka nyt olivat ummehtuneita ja kosteuden turmelemia. Jauhoihin, kallis-arvoisiin kaurajauhoihin, oli kasvanut sieniä — ne piti kaataa menemään, suklaa oli liuonnut veteen, niin ettei sitä ollut ollenkaan jällellä, ja pemmikani näytti kummalliselta; me maistoimme sitä — hyi! sekin piti viskata menemään. Sitten oli vähän kalajauhoja ja albuminatjauhoja ja vähän kosteaa, homehtunutta leipää; kaikki keitettiin traanissa, osaksi sen vuoksi, että saatiin kuivatuiksi — kiehuva rasva imi nimitäin kaiken kosteuden — ja osaksi sen vuoksi, että ravinto-arvo lisääntyi, kun siihen imeytyi traania. Meistä se maistui erin-omaiselle, ja me sen panimme hyvään säilöön, saadaksemme sitä juhlahetkinä, tai kun kaikki muu ruoka loppui. Jos olisimme voineet kuivata karhunlihaa, niin olisimme tulleet toimeen hyvin; vaan ilma oli raaka ja kylmä, ja ne lihaviipaleet, joita ripustimme kuivamaan, kuivasivat ainoastaan puoleksi. Ei ollut muuta neuvoa kuin ottaa eväiksi niin paljo raakaa lihaa ja rasvaa kuin kulettaa voimme, ja sitten sulatimme traania kolme sangollista, jotka olimme tehneet petroliastioista; oli hyvä ottaa mukaansa poltto-ainetta. Keitto-astiaksi matkallamme käytimme keittokoneen kattilaa, ja lampun laitoimme „priimuksen“ säiliöstä, siinä poltimme rasvaa ja traania. Tämä tuore ruoka ja tällainen polttoaine ei ollut mitään kevyttä retkivarustukseksi, vaan se etu oli, että sitä oli mahdollisuus saada lisää taipaleella; luultavasti oli matkalla runsaasti riistaa.

Pahinta kaikesta oli, että rekemme olivat lyhyet typistetyt. Jos emme tapaa avovettä Huippuvuorille

mennessä, ja meidän on pakko vetää rekiä epätasaista ajojäättä, niin oli vaikea ymmärtää, miten pääsemme kulkemaan kohtuullisia taipaleita ja kajakit suojelluiksi särkymästä rökkiöissä ja puristuselissä; sillä kelkat olivat niin lyhyet, että eivät ylettyneet kuin keskikajakin alle ja jakakin päät jäivät roikkumaan ja vähimmässäkin rökkelikössä olisivat päät pieksäytyneet jäähän, jolloin olisi hieno purjevaate repeillyt. Neidän piti suojella niitä karhunaljoilla, joita sidoimme alle, ja sitten meidän oli laitettava niin auttavat alustat kuin saada voi vähistä puupalasista, joita meillä oli. Alustoista tehtiin niin korkeat, jotta kajakit saatiin kelkkoihin mahdollisimman korkealle ja ne siten voivat paremmin päästä rökkelikössä pieksäytymästä. Sideköyttä meidän piti tehdä raasta karhun- tai mursunnahasta, jotka eivät siihen ole juuri kaikkein sopivimpia. Vaan silläkin tultiin toimeen, ja kajakit saatiin sijoitetuiksi hyvin ja vakavasti. Sitten kun sijoitimme kuorman jakakin keskikohdalle, niin paljo kuin mahdollista, jotta päät eivät painuisi, niin oli kuorma kunnossa. Omat varustuksemme oli yhtä vaikea saada kuntoon. Olen maininnut, että me ompelimme itsellemme uudet vaatteet, ja niin tottumattomilla räätäleillä kuin me olimme kävi työ hitaasti; vaan pian totuimme verrattain hyvin, ja minä uskon, että voimme ylpeillä työn kelvollisuudesta. Pukumme näytti aika pulskalta, kun se viimein oli valmis; ainakin omasta mielestämme. Me säästimme niitä, ja annoimme olla riippumassa niin kauan kuin mahdollista, että olisimme hienosti puetut, kun lähdemme. Minä luulen, että Johansen ei käyttänyt uutta takkia ennen kuin tultuamme ihmisten ilmoille. Hänellä oli aikomus panna se päälleen Norjaan tullessamme, ettei hän olisi kuin ryöväri

tavatessaan maanmiehiään, sanoi hän. Alusvaatepahaset, mitä meillä vielä oli, piti perusteellisesti pestä ennen lähtöämme, jotta oli mahdollista kulkea, ja etteivät hankaisi ihoon kovin paljon reikiä; — peseminen tapahtui samalla tavalla kuin ennen on mainittu. Jalkaneuvomme olivat nyt hyvin huonot. Sukista tuli toimeen, sillä niitä helposti sai karhunahasta; vaan kengänpohjat olivat pahoin kuluneet. Me teimme mursunnahasta muutamanlaiset pohjat; vuolimme puolet pois, sitten pingoitimme ne ja kuivasimme lampulla. Näillä pohjilla laitettiin nyt komagit lappalaiseen tapaan; suonilankaa meillä oli tarpeeksi, ja me saimme kengistämme taas aivan vedenpitävät. Tällä tavoin me vaatteisiimme nähden tulimme jotensakin hyvästi varustetuiksi, vaikka ei voikaan väittää, että pukumme oli kovin puhdas. Tuulta ja sadetta vastaan meillä oli suojana edelleenkin tuulivaattemme, jotka paikkasimme niin hyvin kuin oli mahdollista. Vaan siihen meni kauheasti aikaa, sillä oli pantava paikka paikan viereen, ja kun oli jonkun kohdan saanut paikatuksi, niin toiseen kohtaan ilmestyi reikä heti, kun pani puvun ylleen. Hihat varsinkin juonittelivat, ja minä lopuksi ne katkasin poikki; sillä tavalla ainakin pääsin siitä mieliharmista, joka oli syntynyt, kun näki aina vain reikiä ilmestyvän.

Toivottava asia oli saada myöskin jonkunlainen makuusäkki. Sitä säkkiä, joka meillä oli tänne tullessamme, ei nyt enään ollut, kun olimme siitä tehneet puvut, ja meidän sen vuoksi oli tehtävä uusi karhunnahoista, ja niin kevyt kuin suinkin. Valitsemalla kaikkein keveimmät nahat onnistuimmekin saamaan säkin, joka ei ollut paljon raskaampi kuin poronnahkasäkki, joka meillä oli ollut Framista lähtiessämme. Vaan vaikeampi oli saada kelvollinen

teltta. Tähän-astinen telttamme oli käynyt kuluksi ja likautunut viisikuukautisella matkallamme viime vuonna, ja mitä siitä oli ollut jälellä, sen olivat ketut hävittäneet, kun se oli syksyllä liha- ja rasvakasojen peitteenä, suojaamassa varastojamme lokeilta. Ketut olivat sen repineet ja raastaneet, ja kuletelleet mukanaan suuria silkkiriepuja, joita tapasimme ympäriinsä kaikkialla. Me mietimme kovasti, miten saisimme uuden teltan. Muuta keinoa emme keksineet kuin panna reet kajakkeineen yhtäsuuntaisesti noin miehen pituuden välimatkalle, syytää lunta niiden alle ja sivuille, niin että tuli tuulenpitävä seinä, panna sitten sukset ja sauvat poikkiteloin päälle ja levittää purje niiden päälle, niin että se yliti maahan molemmille puolin. Tällä tavoin saimme jotensakin hyvän suojan — kajakit muodostivat sivuseinät ja purje päätyseinät telttarakennuksessamme. Vaan pyry-ilmoilla siitä ei saatu pitävää, ja meillä oli paljo työtä koettaessamme tukkia tuulivaatteilamme ja muulla rakoja ja aukkoja.

Tärkein osa varustuksistamme olivat ampumavaramme, ja niitä meillä onneksi oli jotensakin runsaasti. Kiväärit puhdistettiin ja voideltiin traanilla. Meillä oli vielä vähän jälellä vaseliniakin ja öljyä koneiston voitelemiseen. Kun laskimme patronamme, niin iloksemme huomasimme olevan vielä jälellä noin sata luoti- ja satakymmenen haulipatronaa. Me siis voisimme olla vielä monta talvea, jos niin olisi pakko.

XII.

Matka etelään.

Vihdoin tiistaina, toukokuun 19 päivänä, olimme valmiit lähtemään taipaleelle. Reet olivat kuormitetut ja köytetyt. Viimeiseksi valokuvasimme majamme ulkoa ja sisää, sitten jätimme lyhyen kertomuksen matkastamme. Se kuului seuraavasti:

„Tiistaina, toukokuun 19 päivänä 1896.

Laskimme kiinni jäähän Kotelnoin pohjoispuolella noin $78^{\circ} 43'$ p. l. syyskuun 22 päivänä 1893. Ajausimme luoteeseen seuraavina vuosina, kuten edeltäpäin oli otaksuttu. Johansen ja minä lähdimme Framista maaliskuun 14 päivänä 1895 noin $84^{\circ} 4'$ p. l. ja 103° * i. p. koettaaksemme pohjoisimmille leveys-asteille. Muun retkikunnan johto uskottiin Sverdrupille. Emme tavanneet maata pohjoisempaa. Huhtikuun 8 päivänä meidän täytyi kääntyä takaisin $86^{\circ} 14'$ p. l. ja noin 95° i. p., kun jää kävi liian pahaksi kulkea edelleen. Asetimme suuntamme Kap Fligelyä kohden; vaan kun kellomme olivat pysähtyneet, niin emme (varmasti) tienneet pituusastettamme, ja elokuun 6 päivänä 1895 tulimme jälle jäätikköpeitteiselle saarelle tämän saariryhmän pohjoispuolella, noin $81^{\circ} 30'$ p. l. ** ja noin 7° idem-

* Kirjoitusvirhe, pitää olla 102° i. p.

** Oikeastaan saaret ovat vähän pohjoisempaa.

pänä kuin tämä. Tulimme tänne elokuun 26 päivänä 1895 ja pidimme varmimpana olla täällä talvea. Elimme karhunlihalla. Tänään lähdemme lounaaseen rannikkoa pitkin koettaaksemme Huippuvuorille lyhintä tietä. Otaksumme olevamme Gilen maalla.

Fridtjof Nansen.“

Tämä retken vanhin asiakirja pantiin vaskiseen putkeen, joka oli ollut „priimukseksamme“ ilmapumpun silinterinä. Putki sulettiin puutulpolla ja ripustettiin kattohirteen teräslangalla. Illalla 7 aikana lähdimme talvipesältämme, ja matka etelää kohden alkoi. Maattuamme yhdessä kohden koko talven, olimme jotensakin kankeita kulkemaan, ja meistä reet kuormitettuine kajakkineen tuntuivat raskailta vetää. Jotta emme kovin rutosti alussa ryhtyisi asiaan, ja saadaksemme jalat versytetyiksi, ennen kuin oikein toden teolla rupeamme ponnistelemaan, teimme ensi päivänä taivalta ainoastaan muutamia tunteja. Tyytyväisinä teimme teltan. Oli onnellinen tunne siitä, että taas olimme tiellä ja että nyt todella kulimme kotia kohden.

Seuraavana (keskiviikkona, toukokuun 20) päivänä kulimme myöskin ainoastaan lyhyen taipaleen. Me kulimme lounaassa olevaa nientä kohden, jonka olimme nähneet koko talven. Sen takana taivaasta päättäen luulimme olevan avovettä. Jännityksellä odotimme nähdäksemme mihin suuntaan siitä maa kääntyisi. Jos olemme Kap Lofleyn pohjois puolella, niin maan pitää kulkea siellä kaakkoiseen suuntaan; jos rannikko meni yhä lounaaseen suuntaan, niin tämän täytyy olla joku uusi maa lännempänä, *Gilen maan* luona.

Etelää kohti! Nansen ja Johansen kotiuralla, toukokuussa 1896.

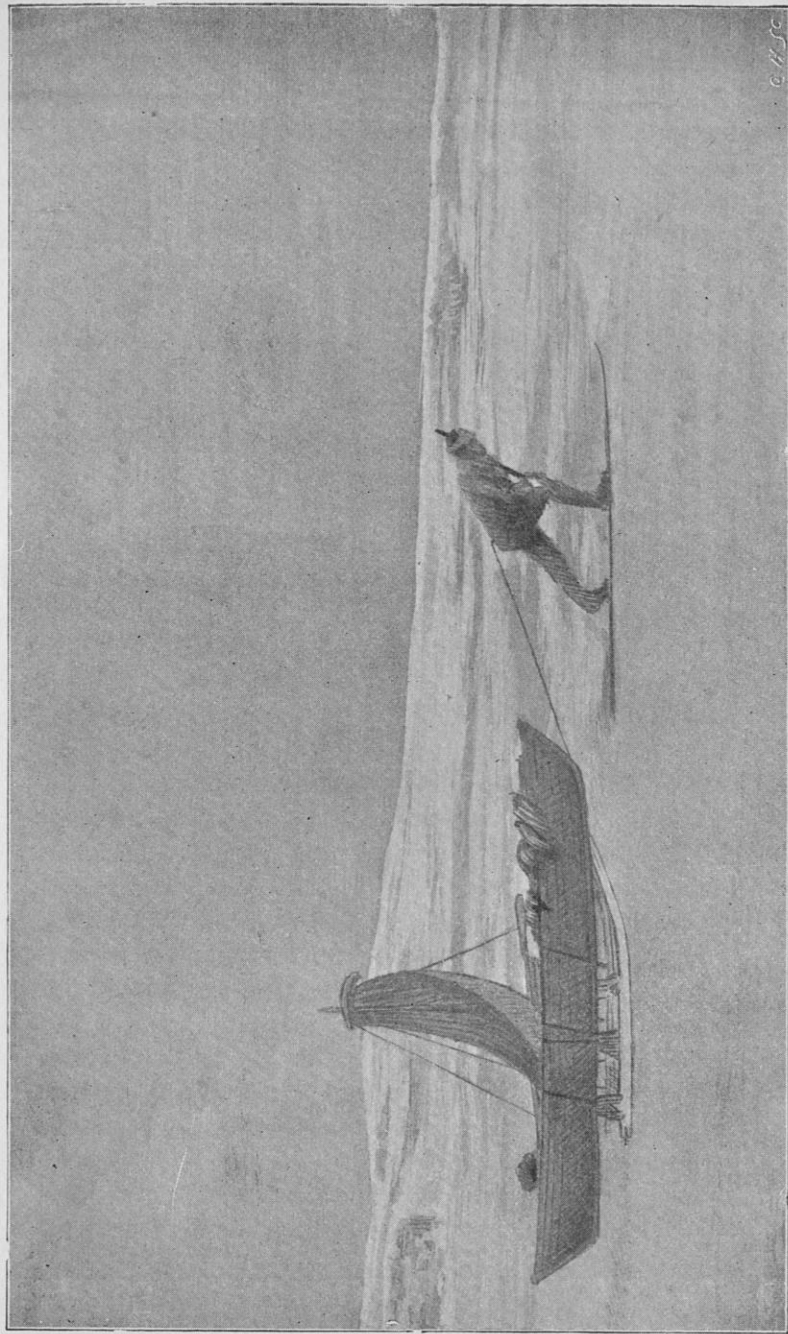
Seuraavana (torstaina, toukokuun 21) päivänä pääsimmekin niemen luo ja rupesimme siellä leirille. Olimme sen talvella ristinneet „Hyväntoivon niemeksi“, sillä siellä odotimme uusia suhteita, joiden kautta kulkumme kävisi helpommaksi, eikä tämä toivo pettänytkään. Vuoren harjalta näin avovettä lähellä lounaassa ja sitä paitse kaksi uutta lumi- maata, toinen suuri edessämme (S 40° V, hair.) eikä toinenkaan paljoa pienempi, lännessä (S 85° V, hair.). Se oli aivan jäätikön peitossa ja näytti säännölliseltä kilveltä. Etelässä päin oleva niemi esti tarkoin näkemästä, mihin suuntaan ranta kääntyi, vaan minusta näytti, ettei se mennyt kaakkoon. Me emme sen vuoksi voineet olla lähellä Kap Lofleytä. Me nyt toivomme, että jo seuraavana päivänä pääsemme kajakeillamme vesille ja että sitten pääsemme nopeasti lounaaseen päin. Vaan tässä petyimme. Seuraavana päivänä oli lumimyrsky, ja meidän piti pysyä paikoillamme. Aamulla maatessani säkissä ja laittaessani aamiaista näin karhun, joka rauhallisesti asteli ohi parinkymmenen askeleen päässä. Se silmäsi meitä ja kajakeita pari kertaa, vaan ei ymmärtänyt, mitä nämät laitokset olivat, kun tuuli oli toiselle suunnalle, niin että se ei saanut meistä vainua — ja se meni menojaan. Minä annoin sen mennä; meillä oli vielä tarpeeksi ruokaa.

Lauantaina, toukokuun 23 päivänä, oli yhä huono ilma, ja me kulimme jonkun matkaa nähdäksemme, millainen oli tie. Oli saatava selko, oliko meidän paras mennä suoraan avoveteen, jota oli länsipuolellamme olevan saaren ulkopuolella, vai oliko meidän mentävä etelään päin kiinteää jäätä myöten pitkin rannikkoa. Me tulimme muutamalle vuoriniemelle, joka oli tavattoman selväpiirteistä pilaripaasalttia, ja jonka sen omituisen muodon vuoksi nimitimme

„Kastelleeksi“.* Täältä näimme maan suunnan olevan edelleen etelään, ja avoveden kulkevan samaan suuntaan, ja erotettuna maasta kapealla kiintonaisjäävyyöhykkeellä. Kun jää näytti olevan täynnä halkeamia, niin päätimme kulkea lännessä olevan saaren luo ja koettaa päästä mereen niin pian kuin mahdollista. Me sen vuoksi menimme takaisin ja valmistausimme merikuntoon; ennen kaikkea oli meidän tukittava huolellisesti kajakkien ompeleet sulattamalla niihin stearinia, ja sitten sijoitettava tavarat, niin että meille jäi istumasija kajakeissa. Seuraavana päivänä (sunnuntaina, toukokuun 24 päivänä) me kulimme länteen päin saarta kohden, ja kun meillä oli itätuuli ja voimme käyttää purjetta kelkoissa, niin mentiin aika helposti sileää jäätä. Vaan juuri kun me lähestyimme saarta, niin tuli lounaasta myrsky, ja kun kelkat olivat kaatuneet useita kertoja, täytyi meidän luopua laitatuulta purjehtimasta ja laskea purje. Taivas peittyi pilveen, ilma kävi sumuiseksi, ja me puskimme kovaa tuulta vastaan maihin. Oli koetettava päästä sinne pian, sillä raju-ilma oli varmasti tulossa. Vaan nyt jääkin kävi epävarmaksi. Lähempänä maata oli halkeamia poikin ja pitkin, ja ne olivat lumen peitossa, niin että niitä oli vaikea nähdä. Johansen pysähtyi sitomaan mastoa ja purjetta kajakkinsa kannelle, ettei tuuli niitä veisi, minä sillä aikaa kulin edelleen maata kohden niin nopeasti kuin suinkin pääsin hakeakseni valmiiksi telttapaikan. Vaan kulkiessani vajosi jää yhtäkkiä allani, ja minä humahdin veteen leveässä halkeamassa, joka oli ollut lumen peitossa. Minä en päässyt ylös; sukset olivat jalkoihin sidotut, ja niitä oli aivan mahdoton nostaa lumi- ja jääsohjun läpi, jota oli kokoontunut veden pinnalle. Minä olin myöskin kiinni kelkassani veto-

* Jacksonin Kap M'Clintock.

Jäätä myöten saareen.

Kap Mac Clintock vasemmalla. Kap Fischer oikealla.

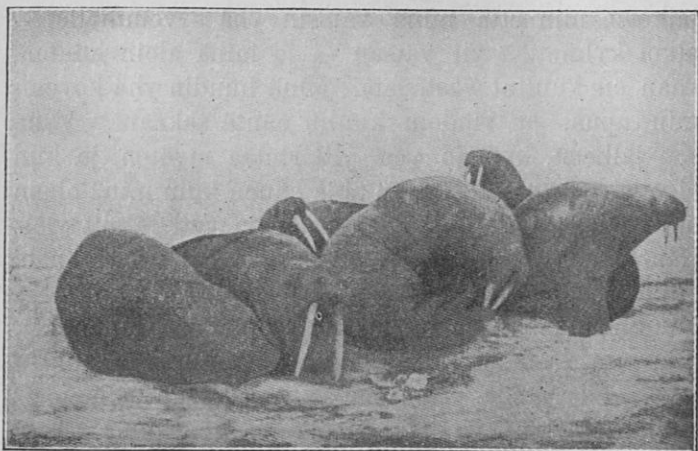
A. Eichakhe, valok. mukaan, toukok. 24 p:nä 1896.

hihnalla, niin etten voinut kääntyä. Onneksi olin saanut tuuran kiinni jäähän halkeaman toisella puolen ja minä kannatin itseäni sen ja toisen käsivarteni varassa, jonka olin saanut jään reunalle, ja siinä minä kärsivällisesti odotin, että Johansen tulisi minua nostamaan. Minä olin varma, että hän oli nähnyt minun pudonneen, vaan minä en voinut sen vertaa kääntyä, että olisin voinut nähdä taakseni. Minusta tuntui, että hän viipyi kauan ja tuura alkoi antaa jälkeen, niin että minä vajosin yhä syvemmälle — alkoi kylmettää yli vatsan — ja minä aloin huutaa, vaan en kuullut vastausta. Minä huudinkin yhä kovemmin apua, ja vihdoinkin kuulin ääntä takaani. Vähän jälkeen, kun jo vesi yltyi rintaa myöten, ja kun ei olisi enään ollut pitkä aika ennen kuin minä olisin ollut veden alla, tuli Johansen ja veti minut ylös. Hän oli ollut niin puuhaansa kiintynyt, että hän ei ollut huomannut minun pudonneen ennen kuin minä huudinkin apua. Siitä tapauksesta opin varovammaksi, niin että vasta en enään hiihtänyt kiinnitetyin suksin petollisella jäällä. Suurempaa varovaisuutta noudattaen pääsimme vihdoinkin maalle ja löysimme teltpaikan, jossa oli jonkun verran suojaa. Rannalla tapasimme paljo mursuja, parven toisensa perästä, joita oli halkeamain vierellä, vaan toistaiseksi emme niistä välittäneet; mielestämme meillä oli ruokaa ja rasvaa yllinkyllin kuormaksemme.

Myrskyä kesti yhä seuraavinakin päivinä, niin että emme päässeet liikahtamaankaan. Tiistaina, toukokuun 26 päivänä, olen päiväkirjaani merkinnyt: „Eilen ja tänään olemme tuulen ja sateen vuoksi pitäneet sääpitoa jäätikköseinän juurella tämän saaren pohjoisrannalla. Lumi on niin märkää, että on vaikea päästä mihinkään; vaan toivottavasti railo ei ole kovin kaukana, ja siinä me varmaankin pää-

semme kulkemaan hyvin, kunhan vain tämä ilma kerran asettuu. Silloin varmaankin saamme korvausta tästä pitkästä viivytyksestä.“ Vaan viivytyks oli pitempi kuin olimme uskoneetkaan. Torstaina, toukokuun 28 päivänä, olen kirjoittanut: „Eilen olimme saarella ja näimme avovettä etelässä, vaan huono ilma meitä vielä pidättää paikoillamme. Me muutimme telttapaikkaamme vähän raiilojen vuoksi;

Mursuja.

Valokuva toukokuun 28 p:ltä 1896.

jää halkeili aivan allamme. Täällä on paljo mursuja. Kun kulemme jäällä, niin ne seuraavat meitä ja sukeltavat esiin halkeamista vierellämme. Usein kuulemme niiden mylvivän ja puskevan jättä ihan jalkaimme alla.“

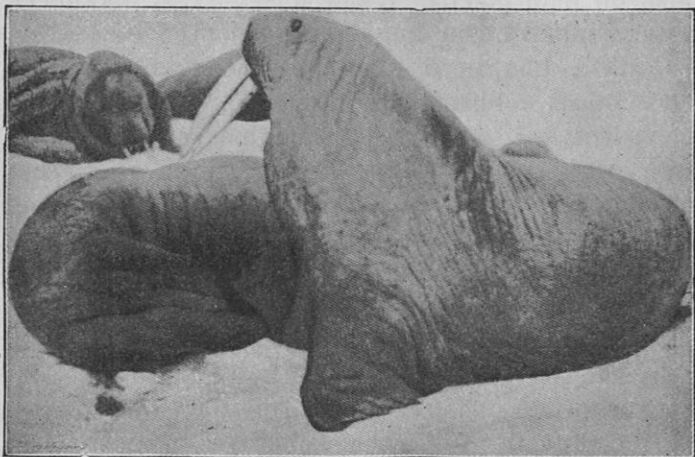
Sinä päivänä ilma toki sen verran parantui, että pääsimme kulkemaan saaren itärantaa etelään päin. Sen maan välisessä salmessa oli suuri uoma kiintojäässä. Siinä oli varmaan matala, sillä siinä kävi

kova virta, joka luultavasti oli syynä siihen, että salmi siltä kohtaa oli sulana. Me kulimme kahden mursuparven ohi, jotka makoilivat jäällä sulan vierellä. Saman päivän iltana olen niistä kirjoittanut: „Minä menin toisen parven luo, jossa oli yhdeksän mursua, valokuvatakseni ne. Minä hiivin niiden luo pienen jääryötkiön suojassa, vaan samassa kun tulin niiden näkyviin noin kuuden metrin matkalla niistä, syöksyi muuan emä poikineen veteen avannosta, joka oli ihan lähellä. Vaan toiset, eivät liikkuneet, vaikka miten olisin huutanut. Johansen tuli siihen, ja vaikka hän syyti lumi- ja jääpaakkuja, niin ne eivät olleet milläänkään; ne iskivät hampaillaan ja haistelivat jääpaakkuja, jolloin minä valokuvasin ne. Kun minä menin ihan niiden luo, niin ne vihdoin nousivat ja hinausivat avantoa kohden; muuan niistä menikin veteen, vaan toiset pysähtyivät ja panivat maata. Pian tuli pakolainenkin takaisin ja hinausi jäälle. Kaksi mursua, jotka olivat lähinnä minua, eivät liikahtaneetkaan; pari kertaa kohauttivat vähän päätään, katsoivat halveksivasti minuun, joka seisoin heistä kolmen askeleen päässä, laskivat taas päänsä ja nukahtivat. Ne vähän kohottivat päätään, kun minä pistelin niitä tuuralla kuonoon, sillä tavoin sain toisen niistä jotensakin hyvin kuvatuksi. Minä olin saanut nyt tarpeekseni, ja hyvästiksi kopahutin lähimmäistä kepillä kuonoon kaikella ystävyydellä; se kohosi ylös, mylvi suuttuneena ja katseli minua hämmästyneenä suurilla pyöreillä silmillään, sitten kuopi toisella takaräpylällään korvansa takustaa ja pani nukkumaan aivan tynesti. Kun me lähdimme pois, niin ne kaikki heti laskeusivat levolle; ne makasivat siinä liikkumattomina ja olivat kuin mitähän lihavuoria, kun me käännyimme niemen ympäri, ja katosivat näkyvistämme.“

Taas syntyi lumipyry ja me jäimme säänpitoon saaren eteläpuolelle.

„Perjantaina, toukokuun 29 päivänä. Yhä olemme säänpidossa.“

„Lauantaina, toukokuun 30 päivänä. Yhä samalla paikalla ja koetamme tukkia teltan seiniä pyryä vastaan, ja tuuli pyörii ympäriinsä ja ahdistaa toista seinää toisensa jälkeen.“ Meillä oli työ ja vaiva

„Ne vähän kohottivat päätään, kun pistelin tuuralla kuonoon.“

Valokuva toukokuun 28 p:ltä 1896.

pysytellessämme jotakuinkin kuivina näihin aikoihin, kun lumi pyrysi joka ravosta päällemme ja sulii sitten kastellen kaikki.

„Maanantaina, kesäkuun 1 päivänä. Eilen viimeinkin tyyntyi vähitellen ja selkeni, niin että illalla saimme kauniin päiväpaisteen. Olimme hyvillämme päästessämme taipaleelle, laitoimme kajakit ja kaikki kuntoon vesille lähtöä varten ja menimme säkkiin

lähteäksemme taipaleelle varhain aamulla — luullen huomiosesta tulevan oikein hyvän päivän. Se vain vähän huolestutti, kun barometri oli herennyt nousemasta, olipa se laskenutkin yhden millimetrin. Yöllä taas myrsky puhkesi uudelleen. Samallinen lumipyry, se vain erotusta, että tuuli pyörii päivän mukaan, niin että siitä varmaan nyt pian tulee loppu. Muuten tämä alkaakin käydä liian pitkälliseksi; minua jo alkaa todella huolettaa, että Fram joutuu ennen meitä kotia. Eilen kävin saarella. Näin paljo hanhenjalkia, ja muutamassa kohdin valkeita munankuoria, luultavasti hanhenmunia. Annoimme sen vuoksi saarelle nimeksi *Hanhisaari*.“ *

„Tiistaina, kesäkuun 2 päivänä. Yhä meitä huono sää pidättää. Viime yönä ja tänään on tuullut kovemmin kuin koskaan ennen. Vaan iltapuoleen tuuli on alkanut vähitellen laantua, taivas seestyä ja väliin on aurinkokin näkynyt, niin että toivomme tällä kertaa ilman oikein vakavasti parantuvan. Me makaamme täällä lumikuopassa ja kastumme yhä enemmän ja me ajattelemme, että nyt on kesäkuu, ja kotimaassa on kaikki nyt kaunista, emmekä me ole päässeet tätä edemmäksi. Vaan nyt ei kauan kestäne ennen kuin olemme kotona . . . Ei, sitä ei käy ajattelemisen. Kunhan vain voisin olla huoletti, ettei Fram ehdi ennen meitä. Jos se ehtii, niin voi raukkoja, voi niitä raukkoja, jotka ovat kotona!“

Vihdoin keskiviikkona, kesäkuun 3 päivänä, päästiin jatkamaan matkaa; vaan nyt länsituuli oli ahtanut jään maata vasten, niin että nyt ei enään ollut avovettä etelään päin, ja nyt ei muuta neuvoa kuin taas kulkea jäätä myöten pitkin maita. Tuuli oli

* Jackson, joka näki sen keväällä 1895, antoi sille nimeksi *Mary Elisabethin saari*.

pohjoisessa, niin että voimme käyttää purjetta kelkoissa ja sillä tavoin pääsimme hyvää vauhtia eteenpäin. Yhäkin näimme jäällä paljo mursuja. Niitä oli myös vedessä, yhtämittaa ilmestyi näkyviin suuri pää jostakin halkeamasta, ja ne ulvoivat meille. Jää, jota täällä kulimme, oli kummastuttavan ohutta ja huonoa, ja kun tulimme vähän matkaa etelämmäksi, niin se yhä vain huononi. Lumi oli painanut jään alas, niin että vettä oli kaikkialla mihin vain käännyimme. Meidän piti pyrkiä maalle niin pian kuin pääsimme, kun etelämpänä näytti yhä pahemmalta. Suksilla pysyttelimme kutakuinkin lumen pinnalla, vaan kelkat usein ja suksimiehetkin solahtivat lumen läpi veteen, ja siinä sitä sitten oli kuin naulattu, ja oli suuri työ ennen kuin taas onnistui pääsemään lujemmalle pohjalle. Vihdoin pääsimme muutaman pystyjyrkän paasalttiseinän juurelle, jossa jääkyyhkysiä ihan vilisi.* Ensi kerran tällä matkalla näimme näitä lintuja suuremman joukon. Me pidimme tätä merkinä siitä, että lähestyimme tunnetumpia seutuja. Paasalttiseinän vieressä (kaakossa) oli pienehkö vuorenhuippu, jossa näytti olevan koko joukko myrskylintuja pesimässä. Ruokavaramme alkoivat vähetä tuntuvasti, ja viime aikoina olimme hartaasti toivoneet tapaavamme karhun; vaan nyt kun tarvitsimme, niin ne tietysti pysyttelivät poissa. Me koetimme ampua lintuja, vaan jääkyyhkyselensivät liian korkealla, emmekä saaneet kuin pari myrskylintua. Kun me kulimme samassa mursuparven ohi, niin päätimme ottaa vähän tätä halveksittua ruokaa ja ammuimme niistä yhden. Se jäi hengetönnä maata. Kun pyssy paukahti, niin toiset vähän kohottivat päätään, vaan heti taas laskivat alas ja nukkuivat. Ei ollut ajattelemistakaan ruveta nylkemään

* Jackson'in *Kap Fisher*.

saalista niin kauan kuin nuo otukset olivat siinä äärellä ympärillämme; meidän oli tavalla tai toisalla koetettava saada ne ajetuksi veteen. Me kävimme kohti, huudimme ja hoilasimme, vaan ne vain katsoivat tylsästi meihin eivätkä olleet milläänkään. Me niitä pistelimme ja pieksimme suksisauvoilla. Siitä ne sydämmistyivät ja iskivät hampaillaan, jotta jää rutisi, vaan ne eivät halunneet paikaltaan liikahtaa. Me yhä niitä pistelimme ja löimme, ja lopuksikin saimme koko joukon veteen. Vaan hitaasti se kävi. Ne peräysivät arvokkaasti, juhlassa kulkueessa, ja vetäysivät vitkalleen jään laitamalle, toinen toisensa jälessä. Siellä ne taas katsoivat meihin, murisivat tyytymättöminä, ja sitten yksi kerrallaan loiskahti veteen. Vaan kun me olimme palottelemassa heidän toveriaan, niin ne lakkaamatta sukelsivat esiin halkeamasta vierellämme, murisivat ja hinausivat puolittain jäälle, aivan kuin olisivat vaatineet selitystä käytöksestämme.

Kun olimme saaneet niin paljo lihaa ja rasvaa kuin arvelimme sitä hetkeä varten tarvitsevamme, ja kun olimme saaneet jonkunverran säilöön verta, teimme leirin siihen lähelle ja keitimme kelpolailla veripuuroa — joka oli omituinen seotus verta, kalajauhoja, maissijauhoja ja rasvaa.

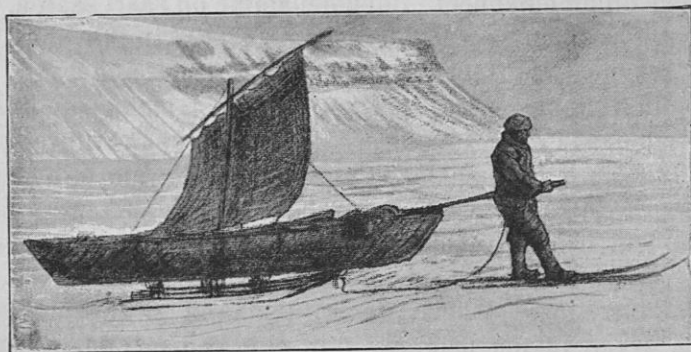
Seuraavana (torstaina, kesäkuun 4) päivänä jatkoimme matkaamme jäätä myöten etelään. Meillä oli edelleen hyvä tuuli ja purjehdimme mukavasti kelkoillamme koko yön. Kun pääsimme eteläpuolellemme olevan niemen luo, niin tapasimme avovettä, joka meni aina jäätikkö-peitteiseen maahan asti. Kajakit heti vesille, ja niin kulettiin pitkin jäätikköseinän juurta avovettä, ensi kerran tänä vuonna. Tuntui omituiselta käyttää taas airoja ja nähdä meressä vilisevän lintuja: ruokkeja, jääkyyh-

kysiä ja lokkeja. Jäätikkö peitti koko maan ja ainoastaan parissa kohden pistihe paasalttivuori näkyviin. Me näimme myöskin useita moreeneja jäätiköllä. Hämmästyksemme ei ollut pieni, kun muutama kohden edempänä tapasimme haahkatelkkiä (uroita) uiskentelemassa. Vähän myöhemmin tapasimme kaksi hanheakin istumassa rannalla, ja meistä tuntui, että taas olimme tulleet oikein sivistyneihin seutuihin. Pari tuntia soudettuamme esti taas kulkuamme etelään kiinteä jää; avovesi kulki läntiseen suuntaan sitä maata kohden, jonka olimme ennen nähneet sillä suunnalla, vaan joka nyt oli sumun peitossa. Olimme hyvin kahden vaiheilla, mikä tie oli valittava, oliko mentävä avovettä länteen — se tie kai vei Huippuvuorille — vai oliko jätettävä tämä ja taas alotettava kulku kelkoilla tasaista jäätä myöten etelään. Vaikka ilma oli sakea, niin ettemme voineet nähdä kauas, niin olimme kuitenkin vakuutettuja, että kulkemalla tämän jään yli me lopuksi tapasimme avovettä niiden saarten eteläpuolella, joiden välissä me nyt kulimme. Sitä tietä meillä ehkä olisi lyhemmältä Huippuvuorille. Oli jo iso aamu (kesäkuun 5 päivä) ja me rupesimme leirille iloisina, että olimme päässeet niin hyvän taipaleen etelään päin.*

Kun seuraava (lauantai, kesäkuun 6) päivä oli sumuinen, niin että emme nytkään voineet nähdä enemmän ympäristöä kuin ennenkään, ja kun oli kova pohjatuuli, joka olisi tehnyt vaikeaksi kulun länttä kohden avovedessä, niin kulimme kiinteätä jäätä etelään päin. Me taas saimme nostaa purjeet kelkkoihin, ja nyt kulettiin sitä vauhtia, ettei kos-

*) Olimme silloin *Kap Richthofen*'in eteläpuolella, joka oli pohjoisin paikka, mihin Jackson oli päässyt ennen meitä samana kevänä.

kaan ennen. Usein meni ihan itsestään. Kumpikin meistä seisoi suksillaan kelkkansa edessä, pidellen ohjausriuvusta (bambusauva, joka sidottiin kajakin keulaan) ja annoimme tuulen kulettaa; kun tuli tuulenpuuska, niin lensimme kuin höyhen jäätä. Väliin saimme vähän vetää. Me kulimme hyvää vauhtia ja olimme taipaleella myöhäiseen yöllä, käyttäksimme tuulta hyväksemme niin kauan kuin mahdollista. Me pääsimme etelässä olevan leveän salmen

Purjehdus jäällä Kap Richthofenin edustalla.

Valokuva, kesäkuun 6 p:ltä 1896.

yli, ja pysähdyimme leirille vasta sen eteläpuolella olevan saaren luona.

Seuraavana iltana (sunnuntaina, kesäkuun 7 päivänä) kulimme taas jäätä pohjatuulella. Olimme toivoneet pääsevämme maalle ennen kuin uudelleen rupeamme leirille; vaan maalle oli pitemmältä kuin olimme uskoneetkaan; ja lopulta, jälkeen puolisten (maanantaina, kesäkuun 8 päivänä), täytyi meidän pysähtyä keskelle jäätä tupruavaan pyry-ilmaan. Sinä päivänä olen päiväkirjaani kirjoittanut: „Huomattiin

aina uusia saaria tai maita etelässä. Länsipuolellamme on suuri lumimaa ja se näyttää ulottuvan kauas etelään.“ Tämä lumimaa meille oli suuri arvoitus. Me emme vielä olleet nähneet siinä ainoatakaan mustaa paikkaa, lunta ja jätää vain kaikki. Sen suuruudesta meillä ei ollut selvää käsitystä, kun näimme siitä vain vilahdukselta osia silloin tällöin, kun sumu vähän oheni. Se näytti olevan varsin matalaa; vaan me luulimme voivamme päättää varmasti, että se oli suurin kaikista maista, joita tähän asti olimme nähneet. Itäpuolellamme oli saari saaren, salmi salmen ja vuono vuonon vieressä, pitkin matkaamme. Me merkitsimme ne kartalle niin hyvin kuin voimme; vaan ne eivät auttaneet meitä selville saamaan missä olimme, tämä arvoitus kävi vain entistään sekavammaksi; tässähan oli vain ryhmä saaria ja luotoja, ja aina vähän väliä niiden välitse aukeni näköala avonaiselle merelle idässä.

Jää täällä oli aivan erilaista kun se, jota oli talvimajamme läheisyydessä; tämä oli aivan ohutta ja syvän lumen peitossa, niin että keli ei ollut erittäin hyvä. Kun seuraavana (tiistaina, kesäkuun 9) päivänä alkoi vielä suveta, niin sekä sukset että kelkat luistivat hyvin huonosti; vaan tuuli oli edelleen hyvä, ja me purjehdimme edelleen hyvää vauhtia. Kun me parhaallaan parjehdimme — kulimme aika vauhtia ja olimme pääsemässä maan rantaan — niin Johansen putosi yhtäkkiä kelkkoiheen ja töin tuskin hän pääsi ylös ja sai pelastetuksi tavaransa kajakin peräpuolelle kiinteämmälle jäälle. Kun minä tulin, niin näin, että lumi edessäni oli hyvin epäilyttävän väristä, ja sukset alkoivat upota, vaan onneksi kerkesin vielä kääntää ja pääsin onnettomuudesta. Meidän piti laskea purje ja tehdä pitkä kierros länteen päin voidaksemme taas jatkaa

purjehtimista. Seuraavana päivänä oli lumi yhä märkää; vaan tuuli oli kiihtynyt ja kulettiin aika vauhtia. Kun maa, joka oli itäpuolellamme* ja jonka rantaa olimme kulkeneet, näytti nyt kääntyvän kaakkoon, jätimme sen ja kulimme lounaassa olevan maan eteläisintä nientä kohden.** Alkoi käydä yhä jännittävämmäksi. Me laskimme kulkeneemme sinä päivänä 23 kilometriä ja olevamme 80° 8' p. l., vaan vielä oli maata eteläpuolellamme. Jos tällälaillla yhä jatkuu, niin on selvää, että me emme voi olla Frans Josefin maassa. Vaan minulla vieläkin oli arveluni; tällaisella sumu-ilmalla emme nähneet pitkältä eteemme, ja sitten oli kummallista, että rannikko itäpuolellamme alkoi kääntyä itään. Tämä näytti soveltuvan Leigh Smithin karttaan Markhamin salmesta. Meidän on siinä tapauksessa täytynyt tulla etelään tuntemattoman salmen läpi, jota ei hän eikä Payer ole nähnyt, ja me sen mukaan emme olisi niinkään kaukana oikeasta pituus-asteesta. Mutta sittenkin — pohjoisessa emme ole voineet kulkea Payerin Doven jäätikön ja hänen eri maitten ja saarien poikki niin, ettemme olisi näitä nähneet. Tämä, jossa olemme, lienee joku maa lännempänä; Frans Josefin maan ja Huippuvuorten välissä. Payerin kartta ei voi olla aivan päin mäntyyn. Olisin halunnut päästä maalle lounaassa, vaan täytyi pysähtyä jäälle; maalle oli liian pitkältä. „Ruokavarat alkavat olla nyt vähissä, meillä on lihaa vielä yhdeksi päiväksi, vaan ympärillämme ei ole elämän merkkejäkään, ei näy ainoatakaan hylettä jäällä eikä avovettä millään taholla. Kuinkahan kauan tällaista kestää? Jos ei pian päästä avoveteen, jossa on riistaa saatavana, niin käy olo aika ikäväksi.“

* Se sittemmin huomattiin olevan *Hookerin saari*.

** Se sittemmin huomattiin olevan *Northbrookin saari*.

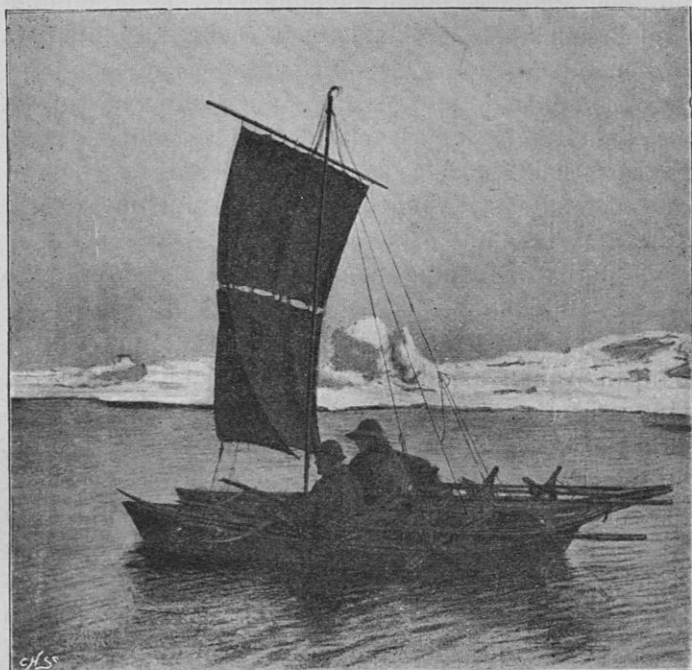
„Tiistaina, kesäkuun 16 päivänä. Viime päivinä on ollut niin paljo kaikellaista, että ei ole ollut aikaa kirjoittamaan. Minun täytyy koettaa se korvata nyt tänä kauniina aamuna, kun aurinko paistaa telttaamme, meri kirkkaana ja sinisenä leviää edes-sämme, ja voi kuvitella olevansa kotona kauniina kesäkuun aamuna.“

„Perjantaina, kesäkuun 12 päivänä, lähdimme taipaleelle neljän aikaan aamulla purjehtien kelkoilla. Oli kylmennyt, niin että keli oli nyt melkoista parempi. Yöllä oli tuullut, niin että olimme toivoneet hyvää päivän taivalta. Edellisenä iltana oli seestynyt, niin että kerran oikein selvästi näimme seudut ympärillämme. Idässä olevat saaret katosivat itään, niin että niille olimme jo edellisenä päivänä sanoneet hyvästit. Me nyt näimme myöskin, että länsipuolellamme olevassa maassa oli leveä salmi,* ja että se ei ollut yhtenäinen maa, niinkuin olimme luulleet. Salmen pohjoispuolella oleva maa oli nyt niin kaukana, että minä näin siitä vain vähän haamua.“

„Tuuli kävi jotensakin laimeaksi ja sen lisäksi jää epätasaiseksi; oli selvää, että me olimme tulleet jäätyneelle ajojälle, ja kulku oli raskaampaa kuin olimme odottaneet. Ilmasta näimme, että etelässä täytyi olla avovettä, ja kulkiessamme edelleen viimein iloksemme kuulimmekin merenkäynnin kohinaa. Kuuden aikana aamulla pysähdyimme vähän levähtääksemme, ja kun minä menin muutamalle jääryökiölle tekemään havaintoa, niin näinkin vettä aivan lähellä. Edempänä nousimme muutamalle vasikkajälle, josta näimme vielä paremmin. Avovesi ulottui lounaassa olevaa nientä kohden. Vaikka tuuli olikin

* Tämän salmen toisella puolen on Northbrookin ja Bruccen saari ja toisella puolen Peter Head, Aleksandran maata.

siirtynyt lännemmäksi, niin toivoimme voivamme purjehtia jään reunaa pitkin ja päätimme kulkea avovettä kohden lyhintä tietä. Pian olimmekin siellä ja nyt vihdoinkin näimme taas sinisen vedenpinnan leviävän edessämme. Sitä pikaa sidoimme kajakit yhteen,

Purjehtiminen pitkin jään reunaa.

Valokuva otettu Kap Florassa heinäkuussa 1896.

purjeet nostettiin ja työnnyttiin merelle. Toivomme ei pettänytkään; me saimme purjehtia koko päivän ja kelpo tavalla. Väliin puhalteli niin kovasti, että kulimme aika vauhtia, ja meri kävi ankarasti roiskien kajakkien yli; vaan eteenpäin päästiin, ja sil-

loin ei mitään merkinnyt, jos vähän kastuttiinkin. Pian olimme niemen ohi, jota kohden olimme pyrkineet;* täällä näimme, että maa kääntyi länteen päin, kiinteän maajään ehyt reuna kääntyi samaan suuntaan, ja meillä oli edessämme avovesi. Illoisina purjehdimme jään reunaa pitkin. Vihdoinkin olimme siis sen maan eteläpuolella, jossa olimme niin kauan kulkeneet ja jossa me olimme viettäneet pitkän talven.“

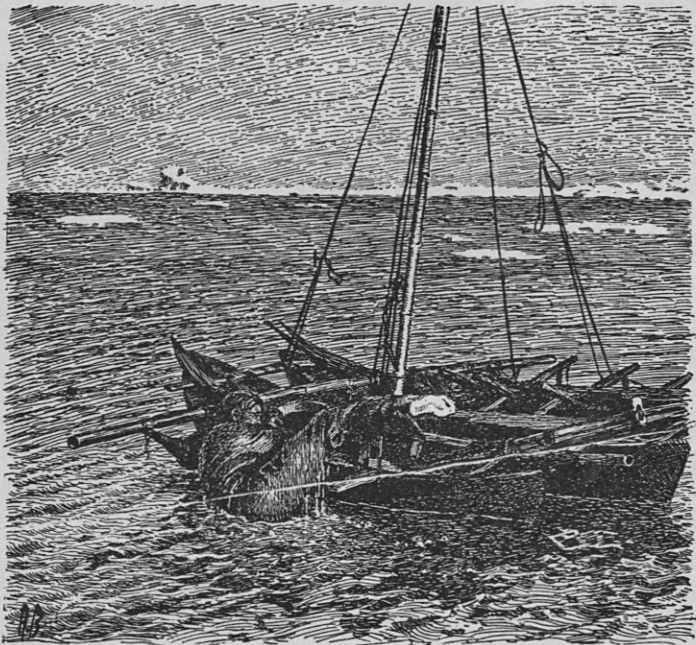
Enemmän kuin koskaan ennen minusta tuntui, että tämä eteläranta soveltui Leigh Smithin karttaan Frans Josefin maasta ja hänen talvimajansa lähimmistä seuduista; vaan sitten taas muistin Payerin kartan ja luovuin tästä ajatuksestani.

„Illalla laskimme jään reunaan oikaistaksemme vähän jalkojamme, jotka olivat jäykistyneet istuessamme koko päivän kajakissa, ja sen lisäksi minä halusin vähän nähdä matkaamme, miltä se näytti lännessä päin. Kun tulimme maihin, niin oli kysymys siitä, millä panemme kiinni kalliit laivamme. „Tuolla toisella kääntönuoralla“, sanoi Johansen, joka seisoi jäällä. — „Kestääköhän se?“ — „Sekö? Minä olen sitä käyttänyt kelkkapurjeeni nostonuorana koko ajan“, vastasi hän. — „No, niin, eihän kovin lujaa tarvitakaan keveille kajakeille“, arvelin minä vähän häpeissäni, kun olin noin turhantarkka, ja minä sidoin kajakit kääntönuoralla, joka oli mursunhastasta leikattu hihna. Me olimme olleet jonkun aikaa jäällä ja kuleksineet edestakaisin kajakkien luona. Tuuli oli nyt tyyntynyt vähän ja tuntui kääntyneen lännemmäksi, niin että meitä epäilytti, voimmeko sitä enään käyttää hyväksemme. Me nousimme lähellä olevalle röykkiölle tarkastamaan lähemmin. Kun siellä seisoiimme, niin Johansen huuti äkkiä:

* *Kap Barents.*

„Kas, kajakkimme ajautuvat irrallaan.“ Me juoksimme niin sukkelaan kuin voimme; köysi oli katkenut. „Tuossa tuo kello!“ huudoin Johanseniille ja annoin sen hänelle, ja niin vikkellästi kuin mahdollista riisuin vaatetta vähemmäksi, että voisin paremmin uida — kaikkia vaatteita en uskaltanut riisua, sillä olisin helposti voinut kylmettyä. Minä hyppäsin veteen. Vaan tuuli oli jäältä päin. Keveitten kajakkien, korkeaan taklaasiin vastasi tuuli hyvin; ne olivat jo kaukana ja ajautuivat hyvää vauhtia edelleen. Vesi oli jäätävän kylmää, vaatepäällä oli raskas uida, ja kajakit ajautuivat yhä edemmäksi, nopeammin kuin minä uin. Minusta näytti epäilyttävältä, voisinko mitään. Vaan siellä meni kaikki toivomme — kaikki mitä meillä oli, oli kajakeissa, meillä ei ollut veitsen vertaa asetta; jos minä jähmetyn ja uppoan tai käännyn takaisin ilman kajakeita, niin oli ihan sama asia, minä ponnistin kaikin voimin. Kun uuvuin, niin käännyn selälläni uimaan. Minä näin Johansenin kulkevan rauhattomana jäällä edestakaisin. Poika parka, hän ei voinut olla yhdessä kohdin ja hänestä tuntui kamalalle, kun ei voinut mitään tehdä; varsin vähän hänellä oli toivoa siitä, että minä voisin suoriutua, vaan eihän mitään auttaisi, jos hänkin syöksyisi veteen. Sitten jälestäpäin hän sanoi, että se oli kamalin hetki koko hänen elämässään. Vaan kun sitten taas käännyn ja näin, että olin päässyt lähemmäksi kajakeita, niin toivoni nousi ja minä sain uusia voimia. Sitten tunsin, että jäsenet jähmettyivät jähmettymistään ja turtuivat kerrassaan; minä tiesin, että ei ole pitkä aika siihen, kun ei voi niitä enään liikuttaa. Vaan nyt ei ollut enään kovin pitkältä kajakkeihinkaan; kun vain vielä vähän aikaa kestän, niin olemme pelastetut, ja minä ponnistelin. Vetoni heikkenivät heikkenemistään;

vaan välimatkakin lyheni lyhenemistään, ja minä aloin uskoa, että pääsen perille. Vihdoin pääsin ojentamaan käteni sukseen, joka oli poikkiteloin kajakkien peräpuolella; minä sain siitä kiinni, hinausin kajakin laidalle, ja me olimme pelastetut ajattelin.

„Sillä tavoin onnistuin hinautumaan ylös.“

A. Bloch.

Yritin nousemaan kajakkiin, vaan koko ruumis oli jäykkänä, ja tuntui aivan mahdottomalta päästä ylös. Minä jo jonkun hetken aikaa ajattelin, että kaikki oli kuitenkin mennyttä: pääsin perille, vaan en jaksaa päästä kajakkiin. Vaan hetken kuluttua minä sain toisen jalkani viskatuksi kelkan laidalle, joka oli

kajakin kannella, ja sillä tavoin onnistuin hinautumaan ylös. Siinä minä nyt olin, vaan niin kohmetuksissani, että oli vaikea soutaa. Vaikea olikin päästä kytketyillä kajakeilla, ja niitä toisistaan irrottamaan ei ollut aikaa, siihen kuin sen olisin saanut tehdyksi olisin ihan kohmettunut, minun piti soutaa niin paljon kuin jaksoin päästäkseni lämpiämään — ja hiljalleen pääsinkin vastatuuleen jään reunaa kohden. Koko ruumiini oli tunnoton, vaan kuitenkin aina kun tuulen puuska tuli, niin joka jäsentä jääti ohuen märän villapaidan läpi. Minä tutisin ja hampaat loukkua löivät, niin että tuskin olin tajullani; vaan vielä kuitenkin kykenin airoa liikuttamaan, ja lämpimäni tiesin saavani, kunhan vain pääsisin jälle. Kajakkien edessä uiskenteli kaksi ruokkia — houkutteleva oli ajatus, että illaksi siitä voisi saada lintupaistia, nyt kun meillä oli ruuan puute. Minä sieppasin pyssyn ja ammuin ne yhdellä laukauksella. Johansen säikähti kuullessaan laukauksen, kertoi hän sitten; hän ei voinut ymmärtää, mitä minä siellä puuhaan ja luuli, että se oli tapaturman laukaus. Vaan kun hän näki minun soutelevan ympäriinsä ja poimivan lintuja, niin luuli hän, että minä olin tullut hulluksi. Vihdoin pääsin jälle; vaan virta oli minut sortanut kauas maallenusupaikaltamme. Johansen tuli ja hyppäsi kajakiin ja nyt me pian pääsimme perille. Töin tuskin pääsin jälle, ja kun minä viluissani tutisin seistessäni jäällä, Johansen repi päältäni märät vaatteet, sai päälleni vähän kuivaa, jota oli säästössä, levitti sitten jälle makuusäkin, jonne minä konttasin niin syvälle kuin suinkin, ja hän pani sitten peitoksi purjeen ja kaikki mitä suinkin sai, jotta olisin suojattu kylmältä tuulelta. Minä makasin kauan väristen ja hampaitani kaluuttaen, vaan sitten vähitellen alkoi tulla lämmin. Sillä

aikaa kun Johansen laittoi teltan ja keitti illallista ampumistani linnuista, minä nukuin siki kuin lapsi. Hän antoi minun nukkua ja kun minä heräsin, niin illallinen oli ollut valmiina jo pitkän aikaa ja kiehua porisi tulella. Lintukeitto karkoitti viimeisen vilun tämän kylmän uintiretken jäleltä.“

„Kun tässä oli kova virta eikä ollut purjetuulta, niin piti meidän odottaa vuoroveden muutosta, jotta emme joutuisi vastavirtaan, ja vasta seuraavan päivän illalla myöhään lähdimme taas taipaleelle. Me soudimme ja kulettiin hyvästi aamupuoleen saakka (kesäkuun 14 päivänä), jolloin tapasimme suuria mursuparvia jäällä. Lihavaramme olivat ihan lopussa, päivällä olimme vain ampuneet muutamia ruokkeja, rasvaakaan meillä ei ollut monta kipinettä jälellä. Mieluimmin olisimme halunneet karhun, vaan niitä ei näkynyt yhtään, parasta sen vuoksi oli tyytyä mursuihin. Me laskimme jäälle ja menimme jääryöykkiön suojassa aivan lähelle parvea. Parhaiten tuli toimeen poikamursulla, ja niitä oli täällä paljokin. Minä ensin ammuin aivan pienen, sitten toisen. Aikaiset mursut säikähtivät laukausta, katselivat ympärilleen, ja toisella laukauksella alkoi koko joukko rientää veteen; vaan emät eivät tahtoneet lähteä poikainsa luota. Lähinnä oleva nuuski poikaansa ja töykkäsi sitä, se ei voinut ymmärtää, mikä sitä vaivasi — näki vain, että sen päästä juoksi veri. Se valitti ja voivotti kuin ihminen. Lopuksi, kun koko joukko alkoi kiiruhtaa veteen, se työnsi poikaa edellään. Minua nyt pelotti, että saaliini menee ja sen vuoksi juoksin esiin estääkseni sitä. Vaan emä oli joutuisampi kuin minä; se otti poikansa toisen etukäpälän väliin ja kuin salama se oli vedessä ja katosi syvyyteen. Toinen emä teki samoin. Minä en ollut ehtinyt ajatellakaan miten kaikki kävi, ja seisoin ihmeis-

säni jään reunalla ja tuijotin mereen — minä arvelin, että tottahan pojat nousevat veden pinnalle, vaan siellä ne pysyivät. Minä menin toisen lauman luo; siellä myöskin oli poikia ja ammuin muutaman, vaan vahingosta viisastuneena ammuin emänkin. Oli liikkuttava näky, kun emä kumartui kuolleen poikansa yli ennenkuin sai itse luodin, ja nyt kuolleen se makasi syleillen toisella eturäpyllään poikastaan. Nythän meillä taas on lihaa ja rasvaa pitkäksi ajaksi, ja päälle päätteeksi herkkupaloja — nuoren mursun kyljykset ja rinta maistuvat ihan lampaanpaistilta. Tähän lisäksi meillä oli toista kymmentä kiislaa, niin että meidän kaapissamme taas oli hyvää ruokaa. Ja jos tarvitsimme lisää, niin oli vedessä kiisloja ja muun laatuista lihaa, niin että nyt ei ole taas mitään hätää.“

Täällä oli tavattomasti mursuja. Suuria olivat laumat, jotka olivat maanneet jäällä ja jotka nyt olivat kadonneet; vaan vielä useampia oli vedessä ulkopuolella; niitä aivan kuin kiehui joka taholla suuria ja pieniä, ja jos arvioin ne 300, niin en liioittele.

„Kello puoli 2 seuraavana aamuna (maanantaina, kesäkuun 15 päivänä) kulimme edelleen kaunista tyyntä ilmaa. Kun mursuparvia ihan kihisi, niin emme olleet halukkaita soutamaan erikseen, vaan varmuuden vuoksi sidoimme kajakit yhteen joksikin aikaa. Mehän tiesimme, että nuo ukot voivat olla hyvin tungettelevia. Edellisenä päivänä ne olivat sukellelleet aivan kajakkini vieressä ja seuranneet pitkän matkaa jälessäni, tekemättä kuitenkaan mitään vahinkoa. Minä olin taipuisa uskomaan, että se oli uteliaisuutta ja että itse asiassa ne eivät olekaan vaarallisia. Johansen ei pitänyt sitä niin varmana, hän arveli, että kokemuksemme osoitti päin vastoin ja huomautti, että varovaisuus ei missään tapauk-

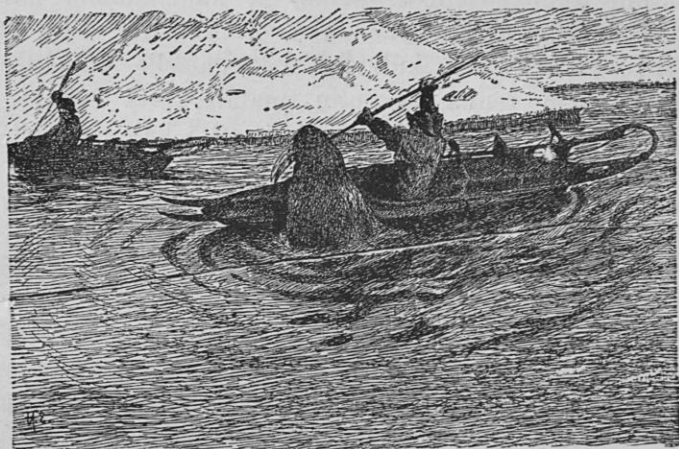
sessä ole vahingoksi. Koko päivän näimme niitä laumoittain, ja vähän väliä ne kokoontuivat kajakeimme ympärille. Me kulimme pitkin jään reunaa, ja kun joku niistä kävi liian rohkeaksi, niin laskimme jäälle, mieluummin jäänkengälle. * Sitä paitse pysyttelimme lähekkää ja toistemme vierellä. Me soudimme muutaman suuren mursulauman ohi, joka oli jäällä; kuulimme niiden ammuvan kuin lehmain vielä kaukana pitkän matkan päässä.“

„Kulettiin aikalaista vauhtia pitkin maan rannikkoa; vaan pahaksi onneksi oli sumua maalla, niin että useissa paikoin oli mahdoton päättää oliko salmi vai jäätikkö mustien vuoritäpläin välillä, joita häämöitti ohi kulkiessamme.“ Minä olisin mielelläni halunnut nähdä vähän tätä maata. Olin yhä enemmän alkanut arvella, että olimme lähellä Leigh Smithin majailupaikkaa. Leveys-aste, rantaviivan suunta ja saarien ja salmen asema näytti minusta soveltuvan niin hyvin, että olisi vaikea ajatella olevaksi vielä toinen samallinen saariryhmä Frans Josefin maan ja Huippuvuorten välillä. Tällainen yhtäläisyys olisi kovin kummallista. Sitä paitse erotimme maata kaukana länsipuolellamme, ja siinä tapauksessa tämä ei olisi kaukana itse Koillismaasta. Vaan Payerin kartta? Johansen arveli, että Payer ei mitenkään ole voinut tehdä niin suuria erehdyksiä kuin meidän tässä tapauksessa täytyisi edellyttää.

„Aamupuolella, soutuessamme edelleen, emme olleet nähneet enään erittäin runsaasti mursuja ja arvelimme kulkuvettämme nyt turvallisemmaksi.

* Jäänkenkä on se osa jäätelistä, joka usein pistäikse ulommas vedenpinnan alla. Se syntyy siten, että meri, joka kesällä on pinnaltaan lämpimämpi, kuluttaa jääteliä enemmän ylälaidasta kuin alemmaa.

Vaan sitten näimme muutaman yksinäisen kulkulaisen sukeltavan esiin jonkun matkaa edessäpäin. Johansen, joka kulki edellä, laski muutamalle jäänkengälle, ja vaikka minä oikeastaan arvelin, että tällainen varovaisuus oli liioiteltua, niin päätin laskea jälle hänen ulkopuolelleen. En ollut ehtinyt pitkältä, kun mursu yhtäkkiä sukelsi esiin vierelläni, heittäysi kajakkini laitaa vasten, nosti toisen etu-

„Voimieni takaa vetäsin otusta airolla kalloon.“

A. Egedius.

räpylänsä kannelle, ja koettaakseen kaataa minua iski se kajakin kylkeen. Minä koetin pitää vastaan mikä mahdollista, että en kaatuisi ja voimieni takaa vetäsin otusta airolla kalloon. Se teki toisen rynnäyksen ja kallisti niin, että kajakin kansi oli melkein veden alla, sitten se hellitti ja nousi pystyyn kokonaan. Minä tartuin pyssyyn, vaan samassa mursu heittäysi taas takaisin ja katosi yhtä äkillisesti kuin oli ilmestynytkin. Kaikki oli tapahtunut silmänräpäyksessä, ja yritin juuri sanomaan Johan-

senille, että olipa onni, kun pääsimme ehyin nahoin tästä seikkailusta, niin huomasiinkin, että jalkani kävivät märiksi. Minä kuuntelin ja kuulin veden lorisevan kajakkiin allani. Silmänräpäyksessä oli kajakki käännetty ja soudettu jäänkengälle; vaan siinä minä vaivuin vaipumistani. Nyt oli päästävä kajakista joutuin jälle, sillä kajakki täyttyi täyttymistään. Jään reuna oli korkea ja pehmyt, vaan pääsin kuin pääsinkin jälle, ja kallistamalla kajakkia niin, että vuotopaikka oli ylhäällä vedestä, sai Johansen sen kuletetuksi sellaiselle paikalle, missä jään reuna oli niin matala, että saimme kajakin vedetyksi jälle. Kaikki, mitä kajakissa oli, ui vedessä likomärkinä. Enin minua harmittaa, että valokuvauskoneeseen oli tullut vettä, niin että kalliit valokuvani ovat ehkä turmeltuneet. Nyt me olemme siis tässä, kaikki tavaramme levitettynä kuivamaan, ja kajakki paikattavana ennen kuin taas pääsemme mursun luo. Aika läven se oli viiltänyt, ainakin kuusi tuumaa pitkän, vaan onneksi se ei ollut tavannut hampaillaan reiteeni; onni oli myöskin, että olimme lähellä maata ja sellaisella paikalla, missä pääsi jään reunalle. Makuusäkki oli likomärkä; me väännimme sen niin hyvin kuin voimme, käännimme karvapuolen päällepäin ja olemme viettäneet siinä erinomaisen yön.“

Saman päivän illalla: „Olen tänään paikannut kajakkini, ja samalla olemme kummankin kajakin ompeleet tiivistäneet stearinilla, niin että nyt toivomme voivamme jatkaa matkaa aivan pitävillä kajakeilla. Mursut uiskentelevat tässä edustalla ja tähystelevät meitä suurilla pyöreillä silmillään, mylvivät ja puuskuttelevat; väliin nousevat jään reunaa vasten, aivan kuin aikoisivat tulla meitä ajamaan pois.“

XIII.

Kohtaus.

„Tiistaina, kesäkuun 23 päivänä.

Do I sleep? Do I dream?
Do I wonder and doubt?
Are things what they seem?
Or are visions about?

Mitä on tapahtunut? Minä melkein en vieläkään voi käsittää. Miten tässä matkailija-elämässä onkaan keikauksia. Muutamia päiviä sitten uimassa jäisessä vedessä hengen uhalla, mursujen kanssa taistelemassa, elämässä villin ihmisen tavoin, niin kuin olemme tehneet enemmän kuin vuoden ajan, ja varmoina, että meillä on pitkä matka yli jään ja meren tuntemattomien seutujen läpi ennen kuin tapaamme toisia ihmis-olennoita, matka täynnä samallaista vaihtelevaa kohtaloa, samoja pettymyksiä, joihin olemme niin tottuneet . . . ja nyt elämme sivistyneen europalaisen elämää, ympärillämme kaikkea sivistyksen yllellisyyttä ja mukavuutta, yllinkyllin vettä, saippuaa, pyyheliinoja, puhtaat pehmoiset villavaatteet, kirjoja ja kaikkea mitä olemme uneksineet vuoden kuluessa.“

Vasta puolenpäivän jälkeen, kesäkuun 17 päivänä, heräsin laittamaan einettä. Olin käynyt jään reunasta hakemassa suolaista vettä velliin, tehnyt tulen, leikannut lihaa pataan ja olin jo riisunut toisen

kengän mennäkseni undestaan makuusäkkiin, kun huomasin, että sumu sitten eilisen päivän oli vähän hälvennyt. Arvelin olevan parasta käyttää tilaisuutta hyväksi ja katsella vähän ympärille, panin kengän uudelleen jalkaan ja menin läheiselle jääryykkiölle. Maalta päin puhalteli hieno tuulen henki, jonka mukana kulkeutui tuhansien lintujen äänen sorina sisempänä maalla olevalta vuorelta. Kun minä kuuntelin tätä elämän hälinää ja nähdessäni ruokkiparvia lentelevän edestakaisin ylitseni, ja silmä seurasi rannikkoa maalle päin, pysähtyen hetkeksi alastomiin, mustiin vuorenseniin, harhaili yli kylmään jääkenttään ja jäätikköjen maassa, jota en luullut ihmissilmän nähneen ja jossa en luullut ihmisjalan koskaan astuneen, ja joka lepäsi sumuvaippansa takana arktisessa juhlallisuudessaan, — silloin sattui korvaani niin koiran haukunnan kaltainen ääni, että minä ihan vavahdin . . . se ei voinut muuta olla, — vaan kuului vain yhden kerran. Minä terotin kuuloni, vaan en enään kuullut mitään sellaista — ainoastaan tuhansien lintujen äänen melua. Minä olin kai erehtynyt, ruokin ääniä kai se oli ollut, ja silmä taas seurasi salmea ja saaria länteen päin. Silloin kuului uudestaan haukuntaa, ensin yksityisiä haukahduksia sitten täyttä ääntä; toinen oli karkeääninen, toinen kimakampi. Nyt ei enään voinut epäillä, ja samalla muistin, että edellisenä päivänä olin kuullut kaksi paukausta, jotka ensin olin luullut pyssynlaukauksiksi, vaan sitten selittänyt ne jään halkeamiseksi.“

„Minä huudin Johansenille, että olin kuullut koiran haukuntaa maalta.“

„Hän syöksyi säkistä, jossa oli vielä makaa-massa, ja ryntäsi ulos teltasta . . . „Koiran haukuntaa?“ Hän ei voinut ymmärtää, mitä olin sanonut;

hänen piti mennä kuuntelemaan omin korvinsa, sillä aikaa kun minä laitoin einettä. Pari kertaa hän kuuli jotakin sellaista, jota olisi voinut sanoa koiran haukunnaksi, vaan se hukkui sitten lintujen meluntaan, ja lopuksi hän arveli, että minäkään en ole muuta kuullut. Sanoin, että hän saa uskoa miten tahtoo; minä kaikessa tapauksessa lähdin katsomaan, ja hyvin malttamattomana ahmin eineeni. Maissijauhojen loput olin kaatanut velliin — ennen iltaa varmaankin saimme kyllältä jauhoruokaa. Syödesämme puhelimme siitä, ketä siellä voisi olla, joko oman maan miehiä tai englantilaisia. Jos siellä oli englantilainen retkikunta, jota oli puuhattu Frans Josefin maahan meidän lähtiessämme, niin mitä oli tehtävä? „Me jäämme heidän luokseen pariaksi päiväksi“, arveli Johansen, „ja sitten jatkamme matkaamme Huippuvuorille, muuten kuluu liian kauan ennen kuin pääsemme kotia.“ Me olimme siitä samaa mieltä, vaan meidän oli saatava heiltä vähän hyviä eväitä matkallemme. Sillä aikaa, kun minä olin poissa, oli Johansenin jäätävä kajakeita vahtimaan, etteivät pääse ajautumaan jään mukana. Minä sain sukset, kiikarin ja pyssyn ja olin valmis lähtemään. Ennen lähtöäni menin vielä röykkiölle kuuntelemaan ja katselemaan tietä koleikkojäästä, joka oli maalle päin. Vaan nyt ei kuulunut ainoatakaan ääntä, joka olisi ollut koiran haukuntaa, ainoastaan ruokkien rääkyntää, jääkyyhkysten räkätystä ja lokkien kirkunaa — olinkohan kuullut vain näitä ääniä? Minä lähdin hiihtämään hyvin epäröivänä. Näin edessäni tuoreita jälkiä. Ketunjälkiä ne eivät juuri voineet olla; niiksi ne olivat liian suuria. Vaan koiranjälkiäkö? Olisiko koira voinut olla yön aikana meistä ainoastaan muutamien satojen askelten päässä haukkumatta ja olisimmeko me voineet olla sitä kuule-

matta? Minusta tuntui mahdottomalta. Vaan minkä jälkiä nämät olivat? Sudenko? Omituisella mielellä, toivon ja epätoivon välillä väikkyen kulin edelleen. Jokohan kaikki vaivamme, kaikki huolestamme, kärsimyksemme ja tuskamme olisivat nyt lopussa? Tuntui uskomattomalta ja kuitenkin . . . . varmuus vihdoinkin alkoi hämmöittää epävarmuuden sumusta. — Silloin kuului uudelleen ja selvemmin haukuntaa, minä näin yhä enemmän jälkiä, jotka eivät voineet olla muita kuin koirainjälkiä; niiden seassa oli ketunjälkiä, ja miten pieniltä ne nyt näyttivät. Sitten kului pitkä aika eikä kuulunut muuta kuin lintujen melua. Taas aloin epäillä. Ehkä olikin kaikki vain unta? Vaan sitten muistin koiranjälet, ja ne ainakin olivat todellisuutta. Vaan jos täällä oli ihmisiä, niin silloin emme voi olla Gilen maalla tai jollakin uudella maalla, niin kuin koko talven olimme luulleet, meidän ainakin siis täytyy olla Frans Josfin maan eteläpuolella, ja niin oli oikea se arvelu, joka minussa oli syntynyt pari päivää sitten: me olimme tulleet etelään päin tuntematonta salmea pitkin Hookerin saaren ja Northbrookin saaren välitse ja olimme tämän viimeksi mainitun edustalla — vaikka Payerin kartta riiteli vastaan.“

„Omituisesti kiertelivät tunteet mielessäni, kun etsiskelin tietä maalle päin jäärykkyöiden ja koleikon läpi. Yhtäkkiä olin kuulevinani ihmis-äänen, huutoa, vieraan äänen, ensi kerran kolmeen vuoteen. Sydän löi, veri tunki aivoihin, minä juoksin muutamalle röykkiölle ja huudoin, mitä keuhkoista lähti. Tämän ainoan ihmis-äänen takana, joka kuului tässä jääkorvessa tervehdyksenä elämästä, oli koto ja kaikki mitä siinä on — minä en nähnyt muuta saikatessani jäätelien ja puristusselkään seassa koettaessani pyrkiä eteenpäin niin pian kuin suinkin sukset veivät. Pian

kuulin taas huutoa ja nyt näinkin muutamalta puristusselältä mustan olennon, joka liikkui röykkiöiden välissä. Se oli koira, vaan edempänä tuli toinen olento — ihminen. Kuka se oli? Oliko se Jackson vai joku hänen toverinsa, vai oliko se ehkä joku

„How do you do?“

maanmiehiäni? Me lähestyimme nopeasti toisiamme, minä huiskutin lakkia, hän teki samoin. Minä kuulin hänen puhelevan koiralle. Kuuntelin. Hän puhui englanninkieltä, ja kun tulin lähemmäs, niin luulin tuntevani mr Jacksonin, jonka muistelin kerran näh-

neeni. Minä nostin lakkia; ojensimme toisillemme sydämmellisesti kättä: „How do you do?“ — „How do you do?“ Yllämme sumukatto, joka sulki maailman ympäriltämme, allamme epätasainen, puristunut ajojää, ja toisella puolen näkyi vain hyvin vähän maata — ei muuta kuin jäätä, jäätikköä ja sumua. Siinä seisoi vastatusten sivistynyt europalainen englantilaisen raitaisessa puvussa, pitkävartiset guttaperkkasaappaat, parta ajettuna hyvin, ja tuoksuen hyvänhajuiselta saippualta, jonka villi-ihmisen terävä haju huomasi jo pitkältä matkalta — ja toisena villi-ihminen, likaisissa ryysyissä, mustana noesta ja traanista, pitkä koottu tukka ja takkuinen parta, musta savusta; kasvojen vaalea hipiä aivan näkymättömissä paksun kerroksen alla, jota koko talven ponnistuksilla oli turhaan koettanut poistaa lämpöisellä vedellä, sammalilla, rievuilla ja lopuksi, vaan sittenkin turhaan, puukolla. Kukaan ei aavistanut, kuka hän on ja mistä tulee. Jackson: „Minua ilahuttaa nähdä teitä.“ — „Kiitos, samoin minua nähdä teitä.“ — „Onko teillä laiva täällä?“ — „Ei, laivani ei ole täällä.“ Jackson: „Kuinka monta miestä teitä on?“ — „Minulla on vain yksi toveri, hän on tuolla jään reunassa.“

„Kun siinä jatkoimme keskustelua, niin olimme alkaneet kulkea maalle päin. Minä olin otaksunut, että hän oli tuntenut minut, tai ainakin arvannut kuka oli tämän villin muodon takana, en voinut uskoa, että aivan vierasta otettaisiin niin sydämmel-
 lisesti vastaan. Hän pysähtyi sitten yhtäkkiä satunnaisen huomautukseni johdosta, katsoi minua terävästi silmiin ja sanoi kiivaasti: „Oletteko Nansen?“ — „Olen.“ Jackson: „By Jove, minä olen iloissani nähdessäni teidät.“ Ja hän tarttui käteeni ja pudisti vielä kerran, koko muotonsa oli sulaa iloa, terve-

Nansen Kap Floraan tullessa.

tulleeksi toivotusta, ja odottamattoman kohtauksen ilo loisti hänen tummista silmistään. Jackson: „Mistä te nyt olette tullut?“ — „Minä jätin Framin 84° p. l., ajauduttuamme kaksi vuotta, ja olen käynyt 86° 15' p. l., josta meidän täytyi kääntyä takaisin ja suunnata matkamme Frans Josefin maahan. Meidän kuitenkin täytyi jäädä talvea pitämään jo pohjoisempana ja olemme nyt matkalla Huippuvuorille.“ — Jackson: „Minä onnittelen teitä sydämestäni. Olette tehnyt kelpo matkan, ja minä olen iloissani siitä, että ensimmäisenä saan teitä onnitella palanneeksi.“ Hän tarttui taas käteeni ja pudisti yhtävällisesti. Sydämmellisemmin hän ei olisi voinut tervehtää, se käden lyönti oli enemmän kuin muodon vuoksi. Vieraanvaraisella englantilaisella tavallaan hän sanoi heti, että hänellä on „paljo sijaa“ meitä varten ja että hän odotti laivaa joka päivä. Tällä „paljolla sijalla“ hän tarkoitti kuten sitten huomasin, että hänen majassaan oli vielä lattialla muuan neliöjalka alaa, joka ei ollut toveriensa vallassa yöllä. Vaan hyvä sopu tilaa antaa. Heti kun sain sanan vuoron, kysyin kuulumisia kotoani, ja hän kertoi, että vaimoni ja lapseni olivat terveinä ja voivat kaikin puolin hyvin, kun hän lähti tänne kaksi vuotta sitten. Sitten tuli Norjan ja norjalaisen politikan vuoro; vaan niistä hän ei mitään tiennyt, ja minä pidin sitä merkkinä, että nekin olivat hyvin. Hän kysyi nyt, emmekö heti voisi mennä noutamaan Johansenia ja tavaroitamme. Minä sanoin, että meille kävisi raskaaksi vetää niitä tätä koleikkojäätä; jos hänellä olisi tarpeeksi väkeä, niin olisi parempi lähettää ne. Ilmoittaakseni Johansenille kohtauksemme, ammuimme kumpikin kaksi laukausta. Pian tapasimme useampia miehiä, mr Armitagen, joka oli toinen päällikkö, mr Childin, kemisti ja valokuvaaja, ja lääkäri

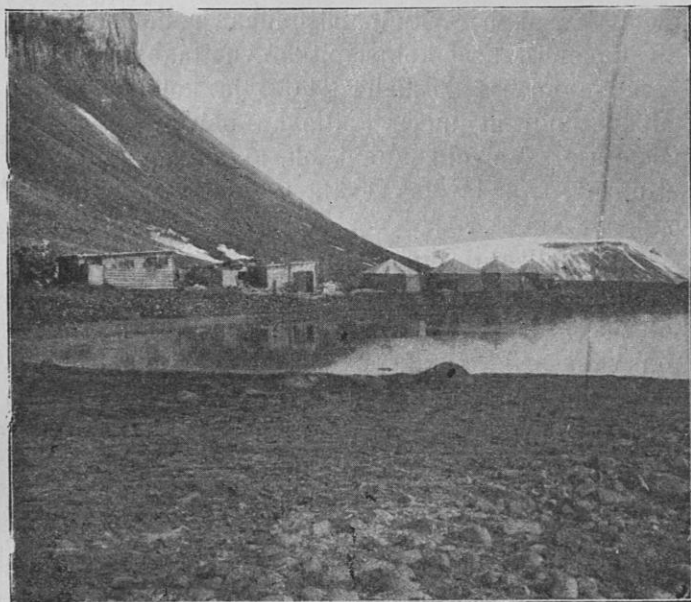
Koettlitzin. Kun tulimme lähemmäs, niin Jackson antoi merkin, jolla ilmoitti kuka olin. Taas tervehdittiin minua sydämellisesti. Sitten tapasimme yhä useampia; kasvitieteilijän mr Fisherin, mr Burgessin ja suomalaisen Blomqvistin. Fisher sitten minulle kertoi, että kun hän ensin näki miehen jäällä, niin hän oli uskonut sitä minuksi, vaan oli sitten luopunut tästä luulosta, kun kohtasi meidät, sillä hän oli kuullut sanotun minua valkoveriseksi, ja tässä hän näki mustaverisen miehen, jolla oli sysimusta tukka ja parta.“

„Kun kaikki olivat koolla, sanoi Jackson, että olin päässyt 86° 15' p. l., ja seitsemän voimakasta kurkkua kajahdutti kolmenkertaisen eläköönhuudon, niin että jääryökyt raikuivat. Jackson ilmoitti, että hänellä oli minulle kirjeitä kotoa, ja toissa kevännä sekä viime kevännä ne olivat olleet hänellä mukana siltä varalta, että sattuisimme tapaamaan toisemme. Me laskimme, että hän maaliskuussa ei ole ollut kovin kaukana talvimajastamme;* vaan hänen oli täytynyt palata sieltä, kun hänet pidätti avovesi, sama avovesi, jonka kajastuksen me olimme nähneet koko talven. Vasta kun tulimme talon luo, kysyi hän tarkemmin Framista ja ajautumisestamme, ja minä kerroin lyhyesti retkemme. Hän sanoi sitten minulle, että hän koko ajan tavattuamme oli luullut, että laiva oli joutunut haaksirikkoon ja että koko retkikunnasta ei ollut jälellä muita kuin me kahden, hän oli ollut näkevinään surullisen ilmeen kasvoilani, kun hän ensin oli kysynyt laivasta ja sen vuoksi ei ollut tahtonut koskettaa sitä seikkaa enempi, olipa hän salavihkaa varoittanut miehiäänkin kysymästä siitä. Vasta minun puheestani hän oli tullut huo-

* Hän oli päässyt Kap Richthofeniin saakka, noin 65 kilometriä meistä.

maamaan erehdyksensä ja sitten rupesi lähemmin kyselemään Framista ja toisista retkikuntalaisista.“

„Sitten tulimme talolle, joka oli matala, venäläinen hirsimaja, tasaisella penkereellä, vanhalla rantaääräällä vuoren juurella, noin 15 metriä meren pinnan yläpuolella. Siellä oli myöskin talli* ja

Elmwood, Jacksonin asema Kap Florassa.

Valokuva heinäkuussa 1896.

neljä pyöreää telttahuonetta varustusten säilyttämistä varten. Me astuimme sisään; oli pieni, hyvä, lämmin asunto keskellä tätä erämaata, näissä talvisissa seuduissa, katto ja seinät verhotut viheriällä veralla, yltäympäriinsä oli seinillä valokuvia, piirus-

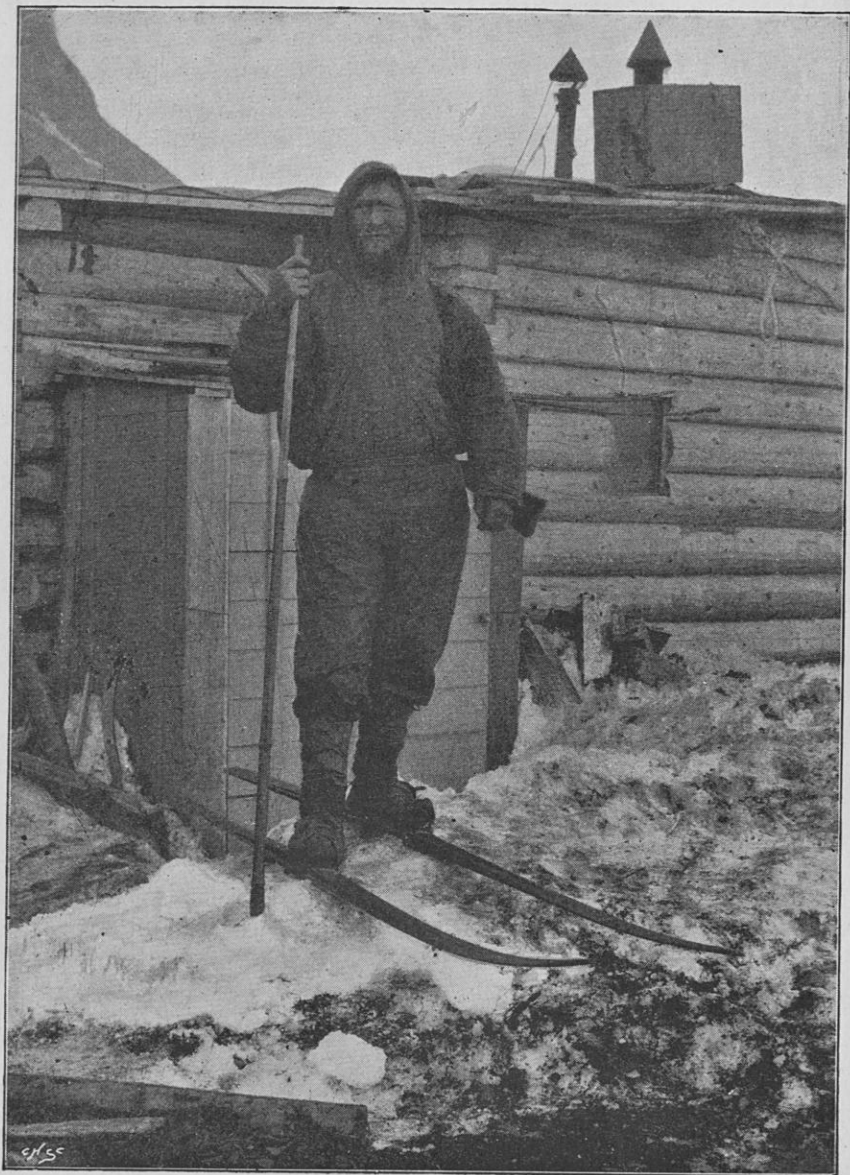
* Retkikunta oli vienyt mukanaan neljä venäläistä hevosta, joista vielä yksi oli elossa.

tuksia, valopainoskuvia, kaikkialla hyllyjä, joissa oli kirjoja ja koneita, katossa kenkiä ja vaatteita kiu-
vumassa, ja huoneen keskellä olevassa kaminissa
paloi kivihiilituli, joka levitti suloista lämmintä ystä-
välliseksi vastaan-otoksi. Tuntui omituiselta, kun
minä istahdin mukavaan tuoliin, keskellä tätä ympä-
ristöä. Yhtäkkiä oli vaihtuva kohtalo pyyhkäissyt
mielestä kaiken vastuunalaisuuden ja huolen, jotka
olivat painostaneet kolme pitkää vuotta, olin turvalli-
sessa satamassa keskellä jäätä, ja kolmen vuoden
kaipuu tuudittui uneen koittavan päivän kultaisessa
paisteessa. Velvollisuuteni oli täytetty, työni suori-
tettu, nyt voi levätä, levätä ja odottaa. — Kunhan
vain nyt Fram . . . !“

„Huolellisesti sulettu läkkipeltirasia ojennettiin
minulle; siinä oli kahden vuoden vanhoja kirjoja
kotoa Norjasta. Vapisevin käsin ja sykkivin sydä-
min sain sen avatuksi — siellä oli tietoja, hyviä
tietoja kotoa. Omituinen, suloinen ja rauhallinen
tunne valtasi sielun.“

„Sitten vähitellen sain kuulla, mitä uutta maail-
massa oli tapahtunut ensi vuonna kotoa lähdettyäni.
Sitten oli ruoka valmis. Miten hyvälle maistui leipä,
voi, maito, sokeri, kahvi ja kaikki, joita ilman
olimme tottuneet olemaan pitkät kuukaudet, vaan
joita olimme kaivanneet. Mutta mukavuus nousi
huippuunsa, kun sain riisua kaikki likaset rievut,
mennä lämpöiseen kylpyyn ja puhdistautua niin puh-
taaksi kuin ensi kerralla oli mahdollista. Sitten
puhtaat pehmoiset vaatteet kiireestä kantapäähän,
pitkä tukka leikatuksi, takkuinen parta ajetuksi, ja
taas alkaa päästä näkymään europolainen. Tuntuu
niin sanomattoman iloiselta, kun saa pukeutua tule-
matta rasvaiseksi, ja kun voi liikkua niin, että
vaatteet eivät tartu kiinni ihoon joka askeleella.“

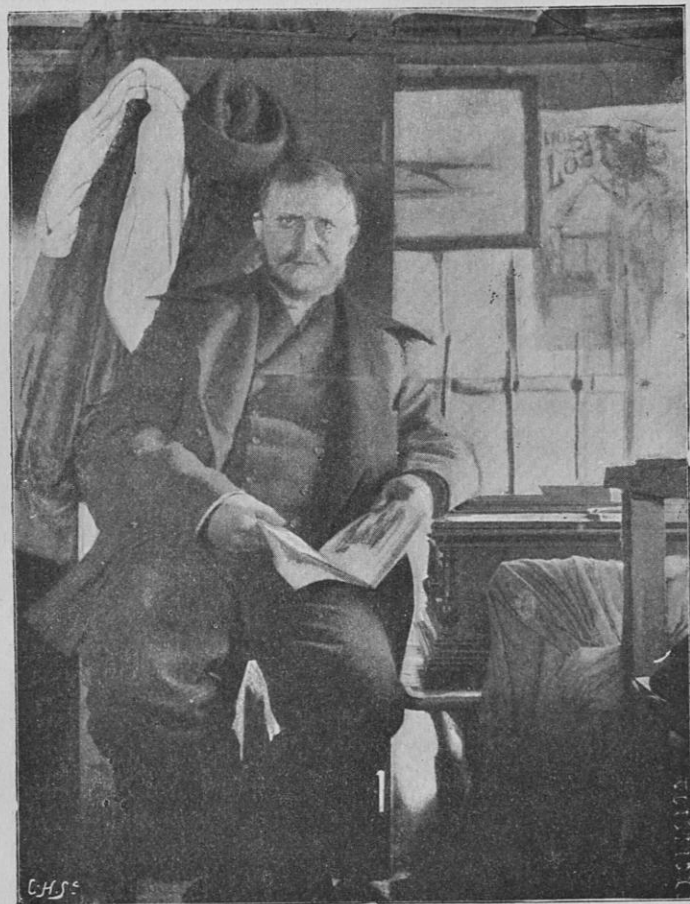
Johansen Kap Floraan tullessa.

„Viipyi kauan ennen kuin Johansen ja toiset tulivat kajakkeinemme ja muine tavaroinemme. Hän kertoi, että hyväsydämiset englantilaiset olivat tervehtäneet norjalaista lippua voimakkaalla hurraahuudolla, kun he tulivat ja näkivät sen liehumassa suksisauvan nenässä pitkän bamburiuvun vieressä, jonka nenässä oli likainen villapaita, sen hän minun määräysteni mukaan oli pystyttänyt merkiksi, että minä osaisin takaisin. Tullessa tänne he eivät olleet hänen antaneet koskeakaan kelkkoihin, hän sai hihittää vieressä kuin matkustaja, ja Johansen arveli, että kaikista niistä kulkutavoista, joita olimme käyttäneet ajojäällä, oli tämä viimeinen ehdottomasti mukavin. Vieraanvaraisesti otettiin hänetkin vastaan tuvassa, ja pian oli hänkin samain muutosten alainen. Minä en enään tunne pitkän talven yön aikaista toveriani, turhaan etsiskelen jälkeäkään siitä tatarilaisesta, joka kuleksi edestakaisin autiolla rannalla jyrkän louhikon ja mustan paasalttiseinän juurella, matalan maan-alaisen majan edustalla; nokinen luolaihminen on kadonnut, ja hänen sijassaan istuu komea europolainen tukkukauppias mukavassa tuolissa, pölyyttellen sikarin savua ja kirja edessään, koettaen oppia parhaansa mukaan englanninkieltä. Kummallista on, että kummankin paino on sitten Framista lähdettyämme lisääntynyt melkolailla. Minä painoin tänne tullessani noin 92 kiloa, eli 10 kiloa enemmän kuin Framista lähtiessämme, ja Johansen painoi 75 kiloa, ja hänen painonsa on lisääntynyt 6 kilolla. Siinä on seuraukset talvesta, joka elettiin napaseudussa paljaalla karhunlihalla ja rasvalla. Tämä ei ole edellisten kokemusten mukaista; varmaankin laiskuutemme on tämän vaikuttanut.“

„Ja niin elämme täällä levossa ja rauhassa, odottaen laivaa kotoa ja mitä tulevaisuus on tuova.

ja täällä kaikki meille koettavat parastaan talvisten
kärsimystemme unhottamiseksi. Parempiin käsiin

Johansen muutoksen jälkeen.

Valokuva kesäkuussa 1896.

emme olisi voineet joutua — verratonta vierasvarai-
suutta ja ystävällisyyttä, jota meille kaikilla tavoin

osoitetaan, ja hauskuutta, joka meillä täällä on, ei voi sanoin kuvata. Pitkän vuoden kaipuuko ja ihmis-seuran puute, vai yhteiset pyrinnotkö meitä yhdistävät niin läheisesti näihin ihmisiin näillä autioilla aloilla? Emme koskaan kyllästy puhelemaan, ja tuntuu aivan kuin olisimme vuosien vanhoja tuttuja, vaikka ensi kerran kohtasimme toisemme muutamia päiviä sitten.“

„Keskiviikkona, kesäkuun 24 päivänä. Siis kolme vuotta siitä kun lähdimme kotoa... Kun me istuimme päivällisellä, niin Hayward, kokki, juoksi sisään ja sanoi, että ulkona oli karhu. Me ulos, Jackson valokuvauskoneineen ja minulla pyssy. Me näimme karhun pään ranta-äyrään yli; se vainusteli majaa, ja kaksi koiraa seisoi tarpeellisen välimatkan päässä ja haukkui. Kun me menimme lähemmäs, niin karhu tuli kokonaan äyrään yli näkyviin ja meitä kohden, se pysähtyi, ja näytti hampaitaan ja kähisi, lähetin sille luodin, juuri samalla kun se oli katoamassa rantaäyrään taakse. Se auttoi, ja toinen luoti vasempaan lapaan pidätti sen kokonaan. Kahden koiran ympäröimänä se nyt teki vastarintaa, koirat kävivät rohkeammiksi, ja kun Jackson ampui revolverilla pari luotia kuoon, niin karhu raivostui; se hypähti ensin toisen koiran, „Miseren“ kimppuun, sai sitä selästä kiinni ja heitti pitkän matkaa jälle, sitten toiseen koiraan käsiksi, sai kiinni kypälästä, josta repäsi varpaan, sitten se sai käsiinsä vanhan läkipeltiasian, jonka puri latuskaiseksi ja viskasi pitkän matkan päähän; se oli ihan hurjana raivoissaan, vaan luoti korvan taakse lopetti sen elämän. Se oli naaraskarhu, jolla oli maitoa nisissä; vaan sillä ei ollut sikiää, eikä poikaakaan tavattu lähitienoilla.“

„Sunnuntaina, heinäkuun 5 päivänä. Illalla kun Jackson ja tohtori olivat vuorella ampumassa ruokkeja, niin rupesivat koirat pitämään kauheaa elämää, varsinkin „Nimrod“, joka on köydessä seinän vierellä, ulvoi ja murisi epäilyttävällä tavalla. Armitage

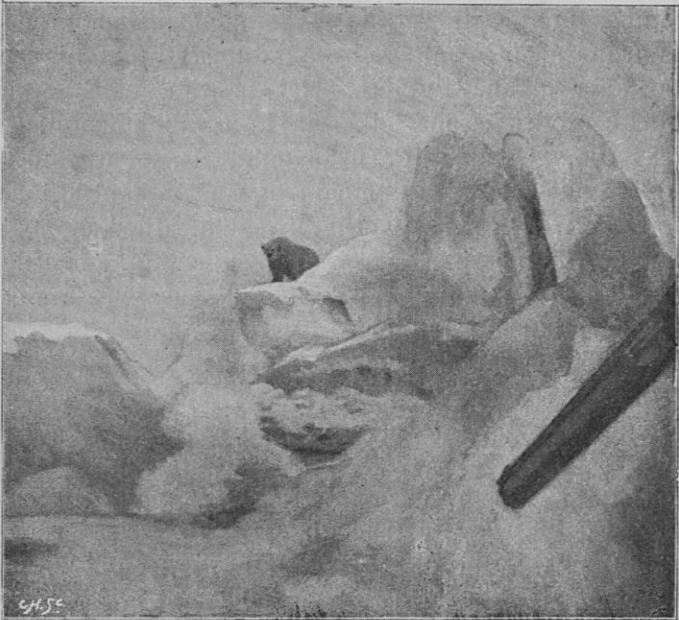

Haavoittunut karhu, kesäkuun 24 päivänä 1896.

Jacksonin valokuvan mukaan.

meni ulos. Hetken perästä hän tuli aivan tyyneenä ja kysyi haluanko ampua karhun. Minä seurasin hänen mukanaan ulos pyssy ja valokuvauskone kerallani. Karhu oli paennut pienelle jäävuorelle, joka oli talon eteläpuolella, ja makasi sen harjalla

kyyryksissään, ja „Misere“ ja pari penikkaa seiso jäävuoren juurella haukkumassa ahkerasti. Meidän lähestyessä karhu lähti pakoon jäälle. Välimatka oli pitkä, vaan kuitenkin lähetimme sille muutamia luoteja; voihan ehkä sattua, niin saamme sitä vähän pysähdytetyksi. Minä satuinkin osaamaan kerran

Kesävieras.

Valokuva, heinäkuun 5 päivänä 1896.

takaruumiiseen, ja karhu nyt pakeni toiselle jäävuorelle. Täällä pääsin sitä lähemmäs. Se oli raivois-
saan; kun minä sitä lähestyin, niin se näytti ham-
paitaan, kähisi ja monta kertaa uhkasi hypätä niskaani. Sitä pikaa vaihdoin valokuvauskoneen sijaan
pyssyn. Karhu kuopi altaan irtonaisen lumen saa-

dakseen tukevamman perustuksen hypätäkseen, jota se ei kuitenkaan saanut tehdyksi. Minä taas vaihdoin valokuvauskoneen. Jackson oli myös tullut koneineen toiselle puolen. Saatuamme siitä haluamme kuvan, ammuimme sen; se oli tavattoman suuri emäkarhu.“

Ensimmäisiä tehtäviä, Jacksonin asemalle tultuamme, oli tietysti verrata kellojamme hänen kronometriinsä. Mr Armitage hyväntahtoisesti teki minulle tarkkoja aikahavaintoja. Nyt nähtiin, että emme olleet niin kaukana oikeasta kuin olimme luulleet. Määräämämme aika erosi 26 minutilla, joka siis teki 6½ pituus-astetta. Pitempään vertausten kautta, joita teki mr Armitage, nähtiin myöskin, että kellomme kävivät niin kuin olimme otaksuneetkin. Näitten tietojen avulla minä nyt voin jotensakin tarkoin laskea pituushavaintomme, ja täällä, missä taas oli tarpeeksi paperia, piirustus- ja kirjoitusneuvoja ja kaikkea, mitä talvella olin kaivannut ja toivonut, aloin pian tehdä karttaluonnosta Frans Josefin maasta, sellaista karttaa, kuin havaintomme mukaan arvelimme maan olevan. Mr Jackson hyväntahtoisesti tarjosi käytettäväkseni karttaa, jonka hän oli tehnyt niistä saarista, joilla oli käynyt. Sillä tavoin pääsin suuresta työstä, kun ei tarvinnut laskea omia havaintojani ja suunnittamisiani siinä osassa maata. Sitä paitse olen mr Jacksonille kiitollisuuden velassa kaikellisesta avusta; purjehdustauluista, merikalenterista* ja piirustusneuvoista.

Vertaamalla Payerin, Leigh Smithin ja Jacksonin karttoja omiin havaintoihimme minä valmistin sen luonnoksen, joka tässä seuraa. *Payerin ja Jacksonin*

* Meillä ei ollut minkäänlaista merikalenteria vuodelta 1896 ja meidän oli pitänyt käyttää edellisen vuoden merikalenteria.

karttoja olen muuttanut ainoastaan niissä kohdin, joissa minun huomioni eroavat suuremmassa määrässä. Tämä kartta on toistaiseksi ainoastaan luonnos; minulla ei ollut aikaa huolellisesti laskea edes omia havaintojani. Kun tämä saadaan tehdyksi, ja kun sen lisäksi voin saada käytettäväkseni Payerin

Jackson Elmwoodin edustalla.

Valokuva, heinäkuussa 1896.

kaikki ainekset, niin voidaan varmasti saada luotettavampi kartta. Tällä karttaluonnoksellani arvelen olevan ainoastaan sen merkityksen, että siitä näemme, miten tähän saakka Frans Josefin maaksi sanottu maa on ryhmä pieniä saaria, eikä löydy ollenkaan suurempaa yhtenäistä maata. Payerin kartassa oli paljo, joka soveltui meidän huomioomme ja havain-

toihimme. Vaan sama arvoitus, jota olimme mietti-
neet koko talven, oli vieläkin ratkaisematta: missä
oli Rawlinsonin salmi, Doven jäätikkö (gletscheri) ja
koko Wilczekin maan pohjoinen osa, missä olivat
saaret, joille Payer oli antanut nimeksi Braun'in
saari, Hoffman'in saari ja Freeden'in saari? Vii-
meksi mainittu tosin voi olla Valkean maan eteläisin
saari. Hoffman'in saari voi ehkä myöskin löytyä,
vaan toiset olivat ja pysyivät tietymättömissä. Minä
alussa mietiskelin kovasti, miten sellainen erehdys
voi tulla kartalle sellaiselta mieheltä kuin Payer,
jolla on niin suuri kokemus topografina, ja jonka
kartat muuten ovat niin suurella huolella ja tark-
kuudella tehtyjä, ja jota minä aina olen ihailut
erinomaisena napaseuturetteilijänä. Minä tarkastin
hänen matkakertomuksiaan. Siellä huomasin hänen
nimenomaan sanovan, että koko sen ajan, kun hän
kulki Doven jäätikköä pitkin, oli sankka sumu, joka
kokonaan peitti maan. Vaan eräänä päivänä (huhti-
kuun 7 päivänä 1874) hän sanoo: * „Tällä leveys-
asteella (81° 23') Wilczekin maa näytti yhtäkkiä lop-
puvan, vaan kun auringon paiste poisti ajelehtevan
sumun, niin näimme tavattoman jäätikön kirkkaan
ylängön (Doven jäätikön) tuijottavan meihin melkein
yhtämittaisen valkoisena. Koillisessa voimme seurata
maata ainoastaan Kap Buda Pestiin saakka tuossa
sumunharmaassa etäisyydessä. Vaan tämä näky oli
ristiriidassa maan kokonaisvaikutukseen verraten,
tällä nimittäin on Huippuvuorten topografinen luonne;
sillä tavattoman suuret jäätiköt edellyttävät laajaa
maata takana.“ Payerin matkakertomuksessa en voi
löytää muita selityksiä, jotka valaisisivat tätä arvoi-
tusta. Vaikka sen mukaan näkyinkin, että heillä sinä

* Payer: Die Österreichische-ungarische Nordpolsexpedition
in den Jahren 1872—1874, s. 306.

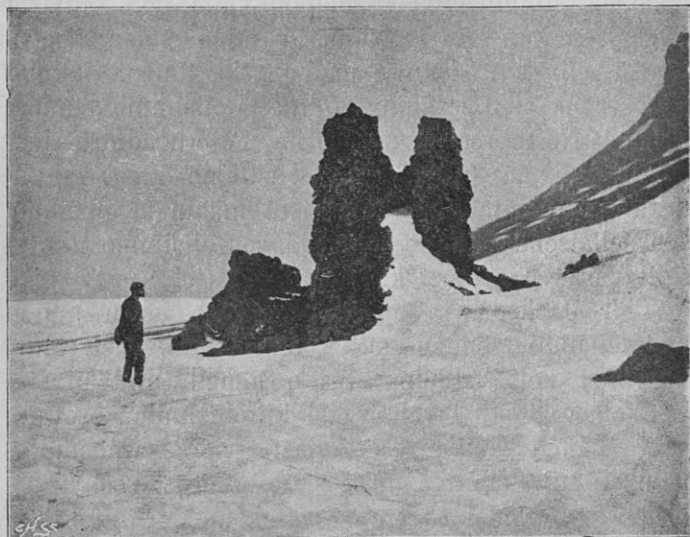
päivänä on ollut kirkas ilma, niin lienee kuitenkin ollut sumuseinämiä Valkean maan päällä, jotka ovat tämän yhdistäneet etelässä Wilczekin maan kanssa ja jotka ovat ulottuneet pohjoisessa Kruununprinssi Rudolf'in maata kohden. Näihin sumuseinämiin on aurinko paistanut niin, että ne ovat kimaltaneet, ja niitä on voinut luulla jäätiköksi ja yhtenäiseksi maaksi. Minun on nyt helppo ymmärtää tällaista erehdystä, kun olin joutunut itse aivan samallaiseen. Jos ei, niin kuin ennen on sanottu, ilma kesäkuun 11 päivänä olisi seestynyt, niin että olisimme nähneet salmen Northbrookin saaren ja Peterheadin (Aleksandran maan) välillä, niin olisimme olleet vakuutettuja, että siinä oli yhtenäistä maata ja olisimme sen sellaisena panneet kartalle, jos olisimme muutta selityksittä piirtäneet kartan tästä osasta.

Mr Jackson ja minä pohdimme usein niiden maiden nimiä, joiden kautta olimme kulkeneet. Minä kysyin häneltä silloin, olisiko hänellä mitään sitä vastaan, että minä vähäiseksi kiitollisuuden osoitukseksi hänen meille osoittamasta vierasvaraisuudesta, nimittäisin maan, jossa olimme talvea viettäneet, Frederic Jacksonin saareksi. Me nimittäin olimme huomanneet, että tämä saari oli salmella erotettu pohjoispuolella olevasta maasta, jonka Payer oli nimittänyt Kaarle Aleksanterin maaksi. Muuten en ole tahtonut antaa nimeä niille saarille, jotka Jackson on nähnyt ennen meitä.

Maa Kap Floran luona näytti geologisessa suhteessa olevan hyvin merkillinen, ja niin usein kuin suinkin olin sen vuoksi tutkimusretkillä, joko yksikseni tai kuten useimmiten englantilaisen retkikunnan lääkärin ja geologin, tohtori Koettlitzin kanssa, ja monta retkeä teimme yhdessä näille jyrkille louhikoille hakemaan kivettymiä, joita muutamain paikoin oli

varsin runsaasti. Rannalta noin 160—190 metrin korkeuteen oli perustus pehmyttä savea, jossa oli paakkuja punaisenruskeaa savihiekkakiveä, ja niissä varsinkin löydettiin kivettymiä. Nämät, jotka enimmäkseen olivat *ammoniteja* ja *belemnitejä*, osoittivat että koko tämä savimuodostuma oli mesozooiselta

Tri Koettlitz Castle-rocken luona. Rapaantunut paasaltlouhi.
Kap Florassa.

Valokuva, heinäkuussa 1896.

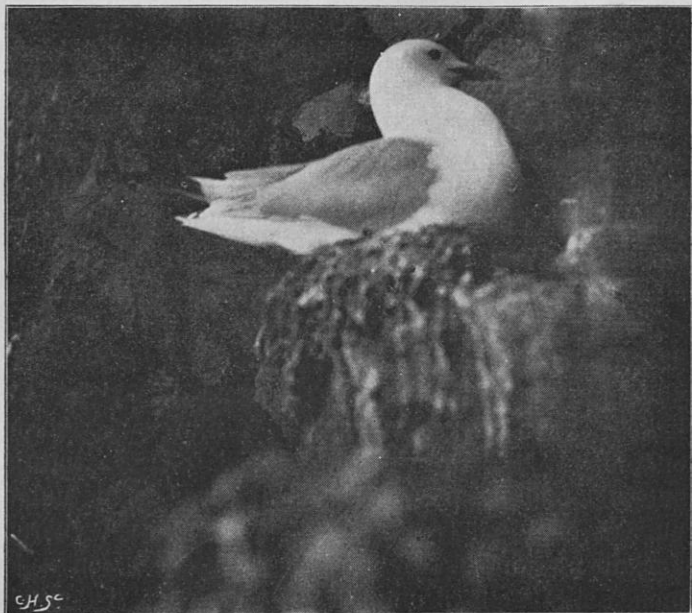
ajalta (jura). Useissa kohdin oli tohtori Koettlitz löytänyt hienoja ruskohiilikerroksia savessa. Kivettynttä puuta oli myöskin paljo löydettävissä. Tämän savimuodostuman päällä oli paasalttia noin 160—190 metriä.

Oli äkillinen muutos toimetomasta talvi-elämäs-
tämme, jota olimme viettäneet talvipesässämme, jou-

tuessamme nyt tilaisuuteen tekemään taas tieteellistä työtä. Retkikunnan kasvitieteilijässä, Harry Fisherissä tapasin miehen, joka oli ihastunut napaseudun kasvi- ja eläinkuntaan; hänen tutkimuksensa, varsinkin kasvikunnasta siellä, vaan myöskin eläinkunnasta, jota on maalla, vesilammikoissa ja meressä, varmaankin suuressa määrässä lisäävät tietojamme näiden seutujen biologisista suhteista.

Vaan siellä oli myöskin muuta ajankulukkaa. Jos aivot väsyivät outoon työhön, niin Jacksonin kanssa voin tehdä retken louhikolle ampumaan ruokkeja, joita siellä vilisi paasalttiseinämän juurella. Niitä istui sadottain, tuhansittain halkeamissa ja penkereillä yllämme, toisissa paikoin oli kolmivarpaisia lokkeja pesissään. Tämä oli virkistävää elämää ja liikettä, ja kun istuimme siellä sadankuudenkymmenen metrin korkeudessa, josta näimme kauas merelle, lensi ruokkeja laumoittain edestakaisin yllämme, ja vähän väliä pudotimme alas yhden tai kaksi. Vaan aina kun pamahti, niin että vuoren onkaloissa jymisi ja kaikui, suhisi tuhansia lintuja suurella melulla penkereiltä. Oli aivan kuin tuulen puuska olisi pölähyttänyt suuria tomupilviä vuoren harjalta; vaan vähitellen ne palasivat pesilleen — ja monet sillä tiellään putosivat luotimme lävistäminä. Jacksonilla oli hyvä kanatarha, ja hän sitä käyttikin hyväkseen! Melkein joka päivä kuuli hänen pysynsä paukkuvan siellä ylhäällä, ja melkein joka päivä meillä oli päivälliseksi paistettuja ruokkeja. Syksyllä niitä koottiin suuret määrät talvea varten. Toisinaan oli Jackson siellä ylhäällä Blomqvistin kanssa kokoamassa munia. Heillä oli tikapuut mukanaan, ja niiden avulla Jackson kapusi jyrkkiä seinämiä ylös. Nämä munainryöstöretket eivät minua niin houkutteleet, näytti niin kamalalta olo tuolla

ylhäällä irtonaisilla paasalttiseinämillä, joista yhtämittaa vyöryi kiviä alas; ja minä pysyin erilläni tästä urheilusta. Vaan minä en tahdo kieltää, etteivät munat maistuneet hyvältä, keitettyinä eineeksi ja pannukakkuna päivälliseksi. Muuten oli omituista, miten minusta tuntui raskaalta nousta jyrkännettä.

Kolmivarpainen lokki pesässään.

Valokuva, heinäkuussa 1896.

Muistan hyvin kun olin ensi kertaa Jacksonin kanssa retkellä. Joka sadalle askeleelle minun piti pysähtyä ja levähtää; syynä siihen oli kai pitkällinen yhdessäkohdin olo, ehkä olin vähäverinenkin viime talven majalla olost. Vaan se yksinään ei ollut syynä; itse korkeus ja jyrkänne minua vaivasi myöskin, ja

minua aivan kuin pyörrytti siellä ylhäällä, ja minun oli hyvin vaikea laskeutua alas. Mieluummin olisin istuallani laskenut alas. Vähitellen totuin korkeuteen taas. Enkä sitten myöskään enään hengästynyt niin, ja lopulta kulin jyrkännettä alas niinkuin tavalinen ihminen.

Päivät kuluivat eikä englantilaista höyrylaivaa näkynyt. Johansen ja minä aloimme käydä levottomiksi, ja me aloimme arvella, että laiva ei ehkä tänä vuonna pääsekään murtautumaan jään läpi, ja siten joudumme täällä viettämään talvea. Eikä suinkaan ollut ilahduttava ajatus: näin lähellä eikä kuitenkaan pääse kotia. Me kaduimme ettemme heti jatkaneet matkaa Huippuvuorille, ehkä olisimme joutuneet aluksen, josta olimme niin paljo puhuneet. Niin, minkä vuoksi olimmekin jääneet? Niin, sen helposti voi ymmärtää. Nämät ihmiset olivat olleet niin ystävällisiä ja vierasvaraisia, että olisi ollut enemmän kuin spartalaista vastustaa heitä. Ja me olimme saaneet kärsiä niin paljo vaivaa ennen tänne tuloamme, ja täällä oli mieluisa ja hyvä pesä, jossa ei tarvinnut muuta tehdä kuin odottaa. Vaan odotus ei missään tapauksessa ole helpointa työtä, ja me todenteolla aloimme ajatella lähtöä Huippuvuorille. Vaan oliko siihen enään aikaa? Heinäkuu oli puolivälissä, ja vaikka matka voisikin käydä nopeasti, niin voisihan sattua odottamattomia esteitä, ja kuluisi kuukausi tai enemmänkin meiltä ennen kuin pääsisimme vesille, missä voisimme tavata laivoja. Olsimme silloin elokuun keskivaiheilla tai lopussakin, ja silloin pyynti-alukset jo olivat kääntäneet keulansa kotia kohden. Jollemme heti tapaisi laivaa, niin syyskuussa olisi vaikea niitä tavata enään, ja niin joutuisimme ehkä sittenkin viettämään talvea. Siinä tapauksessa on parasta pysyä täällä, sillä hyvin

todennäköistä oli, että laiva pääsee tänne. Paras kulku-aika laivalle näissä vesissä on elokuu ja syyskuun alku, jolloin tavallisesti on täällä enin avovettä, ja siihen saimme panna luottamuksemme; — ja sen vuoksi annoimme ajan mennä menoaan. Muutkin odottivat malttamattomina laivan tuloa. Tämän retkikunnan neljä jäsentä palasi tänä kesänä takaisin oltuaan kaksi vuotta kotoa poissa.

„Maanantaina, heinäkuun 20 päivänä. Me alamme yhä malttamattomampina odottaa laivaa, vaan jää on vielä jotensakin ahtautunutta. Ja Jackson tosin sanoo, että laivan olisi pitänyt olla täällä kesäkuun keskivaiheilla, ja arvelee että monta kertaa on ollut jää niin auki, että laiva olisi voinut tänne murtautua. Vaan minulla on eri mielipide asiasta. Jos täältä näkeekin ainoastaan muutamia jäitä hajallaan vaikkapa niin kauas kuin sadankuudenkymmenen metrin korkeudesta voi erottaa, niin se ei kuitenkaan paljo merkitse; etelämpänä voi olla kyllyksi jäätä sulkemaan tien. Muutamana päivänä hän oli tohtorin kanssa vuorella; sieltäkään eivät nähneet erittäin paljo jäätä etelässä, vaan sittenkään en ole vakuutettu — entisen kokemuksen mukaan päätän, että etelässä on vielä paljo ajojäättä. Jackson sanoo, että viime vuonna „Windward“ tuli jo heinäkuussa tarvitsematta koskeakaan jääteliin, ja silloin ei myöskään täältä nähnyt jäitä, vaan se ei mielestäni ole mikään ratkaiseva seikka. Miten mielellään ihmiset tahtovat pettää itseään.“

„Viime päivinä on taas ajautunut enemmän jäätä idästä. Minä haluaisin jo päästä liikkeelle; joudummekohan tänne saarroksiin talveksi —? Silloin oli tyhmästi, että tänne jäimme. Minkä vuoksi jäimme, emmekä jatkaneet matkaamme Huippuvuorille? Me olisimme ehkä jo kotona. — Silmä kiittää yli

äärettömän valkopinnan, ei edes mustaa juovaa — jäätä, jäätä vain, — sulettuina maailmasta, sen vilkkaasta elämästä, jota niin lähellä luulimme nyt olevamme.“

Jackson jäävuoren luona Kap Floran edustalla.

Valokuva, heinäkuussa 1896.

„Matalalla horisontissa on juova sinisiä pilviä — kaukana, kaukana tuolla jään takana on avovesi, siellä suuresta merestä tulevilla mainingeilla ehkä keinuu laiva, joka on kulettava meitä tunnetuille rannoille — joka tuo tietoja kotoa ja niiltä, jotka meille ovat rakkaita . . .

„Haaveile! Haaveile kodista, kauneudesta! — Eksynyt lintu, täällä jäässä ja lumessa sinä tätä kaikkea turhaan etsit — haaveile tulevaisesta kultaisesta kohtauksesta!“

„Tiistaina, heinäkuun 21 päivänä. Vihdoinkin on saatu navakka tuuli pohjoisesta, joka ajaa jään merelle. Tänään ei näy muuta kuin avovettä kauas, kauas, nyt on toivo nähdä pian laiva.“

„Keskiviikkona, heinäkuun 22 päivänä. Alituisia vaihteluja ja yhtämittaista pettymystä. Eilen oli varma toivo, tänään on tuuli muuttunut kaakkoon ja ajanut jään takaisin; tiesi kuinka kauan vielä saamme odottaa.“

XIV.

Kotia.

„Sunnuntaina, heinäkuun 26 päivänä. Vihdoinkin on laiva tullut. Minä heräsin aamulla, kun joku minua pudisti jalasta. Se oli Jackson, jonka kasvoilla loisti ilo ilmoittaessaan, että „Windward“ oli tullut. Minä syöksyin ylös katsomaan akkunasta. Laiva oli ihan jään reunan edustalla, tullen hitaasti maalle päin päästäkseen paikalle, mihin voi kiinni panna. Omituiselta näytti taas laiva. Miten korkealta sen mastot näyttivät! Ja runko oli kuin saari . . . Siellä oli tietoja kaukaa avarasta maailmasta.“

„Syntyi yleinen hälinä ja sekasorto. Kaikki miehet kynnelle, ylisillään, katselemaan akkunasta. Jackson ja Blomqvist lähtivät laivalle heti kun olivat saaneet vaatetta päälleen. Vaan pian tuli Blomqvist henkimeneissään takaisin, Jacksonin lähettämänä, kertomaan, että kotonani kaikki oli hyvin, ja että Framista ei oltu mitään kuultu. Näistä oli Jackson kaikkein ensinnä kysynyt. Mieleni oli kevyt kuin höyhen.“

„Kun lähestyin laivaa, niin koko miehistö, joka oli kokoontunut kannelle, tervehti minua hurraahuudoilla, ja siellä minua ottivat sydämellisesti vastaan kelpo kapteeni Brown, „Windwardin“ päällikkö, laivan miehistö, ja tohtori Bruce ja mr Wilton, jotka

molemmat tulivat talveksi Jacksonin luo. — Me laskeusimme suureen mukavaan kajuttaan, ja kaikelaisia uutisia ahmittiin korvat pystyssä, syödessämme komean eineen: tuoreita potateita ja muita herkkuja.“ Todellakin uutisia kuulimme! Suurimpia oli, että nyt voitiin valokuvata ihmisiä monta tuumaa vahvan ovenkin läpi. Minä myönnän, että minä pörhistin korviani tätä kuullessani. Että voitiin valokuvata kiväärinluoteja, jotka olivat ihmisten ruumiissa, oli sekin ihmeellistä, vaan se ei ollut mitään sen suhteen, että ovienkin läpi. Ja sitten sain kuulla, että japanilaiset olivat antaneet selkään kiinalaisille, ja paljo muuta kummallista. Merkillistä oli myöskin huomio, jota oli alettu kiinnittää arktisiin seutuihin: Huippuvuorista oli tullut matkailijain maa, ja norjalainen höyrylaiva-yhtiö oli toimeenpannut säännöllisen laivakulun sinne, * ja olivatpa rakentaneet sinne hotellinkin, jossa on postikonttori ja Huippuvuorilaisia postimerkkejä. Ja sitten siellä oli ruotsalainen Andrée odottamassa sopivaa tuulta purjehtiakseen navan yli ilmapallolla. Jos olisimme jatkaneet matkaamme Huippuvuorille, niin olisimme tulleet keskelle kaikkea tätä. Olisimme tavanneet hotellin ja huvimatkoilijoita ja meidät olisi viety kotia uuden-aikaisella, mukavalla höyrylaivalla. Se oli erittäin kuin pyynti-alus, josta koko talven ja edellisen vuoden olimme puhelleet ja uneksineet.

Ihmisistähän on hauska nähdä itsensä, ja minä en suinkaan ole mikään poikkeus tästä säännöstä, minä olisin maksanut hyvän summan nähdessäni meidät pesemättöminä ja väärentämättömässä luonnontilassa, sellaisina kuin tulimme talvipesästä, keskellä englantilaista huvimatkoilijajoukkoa, jossa olisi ollut

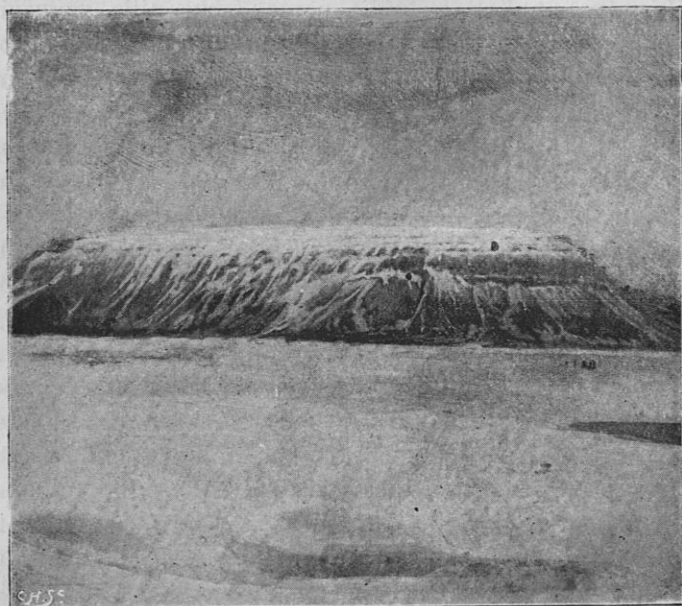
* En silloin osannut aavistaa, että Otto Sverdrup vuotta myöhemmin kulettaisi tätä laivaa.

molempaa sukupuolta — olisikohan montakaan kertaa meitä syleilty tai edes puristettu kättämme; vaan sitä en epäile, etteivät olisi meitä tähystäneet venttilireijästä ja muusta sellaisesta.

„Windward oli lähtenyt Lontoosta kesäkuun 9 ja Vuoreijasta kesäkuun 25 päivänä, ja oli työskennellyt jäässä kolme viikkoa päästäkseen luoksemme. He toivat mukanaan neljä poroa Jacksonille, vaan ei yhtään hevosta, joita hän oli odottanut. Yksi poro oli kuollut matkalla. Muutamia lampaita heillä on myös mukana.“

Nyt tuli kiire „Windwardin“ lastin purkamisessa ja ruoka-, hiili- ja poronjäkäla-varojen ja kaiken muun maalle kulettamisessa, mitä tuotiin retkikunnalle. Tähän työhön otti osaa niin hyvin koko laivan miehistö kuin kaikki retkikunnan jäsenet, ja työ sujui hyvin. Pian oli raivattu tie epätasaiseen jäähän, ja kelkoilla nyt vedettiin maihin kuorma toisensa perästä. Ei kulunut viikkoa kun laiva oli valmis lähtemään, nyt ei tarvittu muuta kuin Jacksonin sähkösanomat ja kirjeet kotia; niihin meni vielä joku päivä ja sitten oli kaikki valmiina. Tällä aikaa oli syntynyt myrsky mereltä, „Windward“ joutui ajolle ja täytyi tulla lähemmäksi maata, jossa oli niin matala, että oli ainoastaan pari jalkaa vettä pohjan alla, ja tuuli ajoi jäätä maihin, meri ulkopuolella sulkeusi, telit lähestyivät yhtämittaa, asema jonkun aikaa oli arveluttava; vaan onneksi jää ei tullut laivalle saakka, ja niin se pääsi puristumasta matalalle. Parin päivän viivytyksellä „Windward“ pääsi taas merelle ja nyt syntyi tulinen kiire retkikuntalaisilla pienessä siirtolassa. Niiden, jotka aikoiivat mukaan, piti laittautua valmiiksi, ja niiden jotka jäivät tänne, piti saada postinsa ja muut lähetyksensä laivaan. Vaan tämä oli vähän juonikasta;

kiinteän jään reunaa vasten oli ahtautunut irtonaista jäätä, niin että ei ollut helppo päästä, laiva malttamattomana odotteli ja kapteeni Brown huudatti höyrypilliä myötään. Vihdoin oli kaikki valmiina, ja laivassa me kaikki, jotka olimme kotia menossa. Meitä oli mr Fisher, mr Child, mr Burgess ja suomalainen

Kap Flora. Viimeiset jäähyväiset.

Valokuva, elokuun 7 päivänä 1896.

Blomqvist, englantilaisen retkikunnan jäseniä, ja sitten Johansen ja minä. Auringon pilkoittaessa pilven läpi tuolla Kap Floran päällä, me heilutimme hattua ja lähetimme viimeiset jäähyväiset ja huudimme hurraata kuudelle jäävälle, jotka pienenä mustana täplänä seisoivat jäätelillä suuressa hiljai-

sessä jäämaailmassa, ja purjein ja höyryin lähdettiin elokuun 7 päivänä hyvää tuulta aaltoilevaa merta etelään.

Onni oli meille hyvin suosiollinen. Pohjoiseen tullessaan oli Windwardilla ollut pahaa jäätä vastuksenaan, ennen kuin se vihdoin pääsi murtautumaan läpi. Nytkin tapasimme jäätä paljon; vaan se oli hyvin väljällä ja verrattain helposti pääsimme läpi. Ainoastaan muutamissa kohdin se meitä pidätti, jolloin meidän oli murtauttava koneen avulla läpi. Vaan laiva olikin hyvissä käsissä. Kapteni Brown, vanha valaanpyytäjä, oli kokenut mies, ja tiesi miten oli taisteltava pahempaakin vihollista kuin tämän meren ohutta jäätä vastaan. Aamusta iltaan hän istui tynnyrissä niin kauan kuin oli hitunenkaan jäätä vesillä; vähän hän unta soi itselleen — koska hänen oli, sanoi hän minulle monta kertaa, jouduttettava meidät kotia ennen Framin tuloa; jos Fram joutuisi ennen meitä, niin ymmärsi hän, mikä isku se olisi ollut meidän omaisillemme. Hänen ansionsa oli, että kotimatkamme oli lyhyt-aikainen ja hupanen. Minut valtaa aina onnellisuuden ja sanomattoman tyytyväisyyden tunne, kun muistelen näitä päiviä, kun muistan, miten sanomattoman ystävällisiä he olivat meille, joka mies laivalla, kapteenista merimieheen asti, kun muistelen pientä stewartia, kun hän pisti päänsä kajuttaan ja leppoisen näköisenä kysyi, mitä hän nyt saisi tarjota, tai kun hän aamuisin herätti minut iloisella laulullaan. Ja mehän keinuimme yhtämittaa kotia kohden; me voimme laskea päivät ja tunnit, jotka vielä olivat jällellä siihen, kun pääsemme norjalaiseen satamaan ja taas olemme maailman kanssa yhteydessä.

Kokemuksensa mukaan, jonka kapteni Brown oli tehnyt pohjoiseen tullessaan, oli hän tullut siihen

päätökseen, että hän parhaiten pääsee jäältä laske-
malla ensin kaakkoon Novaja Semljaa kohden, jossa
hän arveli avomeren olevan lähinnä. Tämä näkyikin

Nansen. Brown. Johansen.

„Windward'in“ komentosillalla.

Valokuva, elokuussa 1896.

olevan aivan oikein laskettu. Kulettuamme noin 228
meripenikulmaa jäissä tulimme avomereen muutaman
poukaman pohjassa, joka tunkeutui jäähän pohjoi-

seen. Tulimme juuri oikealla paikalla, vähän län-
nemmäksi tai vähän idemmäksi, niin olimme saa-
neet ajelehtaa jäässä yhtä monta viikkoa kuin nyt
olimme kulkeneet päiviä sen läpi. Vihdoinkin, jopa
vihdoinkin näimme edessämme sinisen meren, ja
suunta käännettiin Vuoreijaa kohden. Tuntui niin
turvalliselta ja vapaalta, kun antoi katseen kulkea
sinipintaa myöten astuessamme edestakaisin kannella
ja joka hetki lähestyessämme kotia. — Kun me
muutamana päivänä edeltäpuolisten seisoinme kat-
selemassa, niin pysähtyi silmä johonkin. Mikä se
oli tuolla meren äärellä? Minä juoksin komentosi-
lalle ja sain kiikarin silmälleni. Ensimmäinen pur-
jehtija. Ajatella että on tultu vesille, jossa muitakin
ihmisiä liikkuu. Pian näimme useampiakin, ja päi-
vemällä näimme neljä suurta laivaa. Illalla (elo-
kuun 12 päivänä) häämöitti jotakin mustaa, matal-
lalla meren äärellä. Mitä se oli? Minä näin sen
oikealla puolen keulasta; se meni matalana ja tasai-
sena etelää kohden. Minä näin sitä yhä enemmän.
Se oli maata . . . se oli Norjaa — —! Minä seisoin
ihan kuin kivettyneenä ja katselin koko yön tätä
matalaa tummaa juovaa, ja rinnassani alkoi kyteä
pelko: mitähän uutisia siellä meitä on odottamassa?

Kun minä seuraavana aamuna tulin kannelle,
niin olimme lähellä maata. Se oli paljasta, alastonta
rantaa, eipä paljoa houkuttelevampaa kuin se maa,
jonka olimme jättäneet jäämeren sumuihin; vaan
tämä oli kuitenkin Norjaa. Yöllä olivat erehtyneet
rannasta ja menneet liian pohjoiseen. Vielä saimme
paljo työtä risteilemisestä etelään tuulta ja meren-
käyntiä vastaan, ennen kuin pääsimme Vuoreijaan.
Me kulimme monen laivan ohi ja tervehdimme niitä
lipuilla. Me tapasimme tulliristeilijän; se purjehti
meidän sivullemme, vaan meidän luonamme sillä ei

ollut mitään tehtävää, ei kukaan saanut tulla laivaan. Sitten tuli luotsi, isä poikineen. He tervehtivät Brownia, vaan eivät ajatelleetkaan, että maanmiehiään oli englantilaisessa laivassa, ja kun he kuulivat minun (puhuvan norjankieltä, niin he vähän hämmästyivät, eivät välittäneet sen enempää. Kun Brown kysyi heiltä, tiesivätkö kuka minä olin, niin vanha mies tirkisteli minua kauan, ja hänen kasvoillaan näytti jonkunlaista epäröimistä. Vaan kun sydämellisen kaptenin huulilta pääsi nimi Nansen ja ottaessa miestä vyötäryksistä ja pudistaen iloisaan siitä, että hän voi ilmoittaa sellaisen uutisen, niin silloin ahavoittuneen kalastajan kasvoille syntyi omituinen ilme, sekaisin iloa ja hämmästyä. Hän ojensi minulle kätensä ja toivotti tervetulleeksi elävitten joukkoon; kotona minut oli jo aikoja sitten pantu hautaan. Ja sitten alettiin kysellä uutta matkalta ja Norjasta; vaan Framista ei oltu vielä kuultu mitään. Aivan kuin olisi kivi hartioilta vyörähtänyt; kotilaisilta oli siis säästynyt se tuska.

Siten Windward laski hiljaa ja huomaamatta Vuoreijan satamaan kaikki liput mastossa. Ennen kuin ankkuri vielä oli laskettu, olin minä Johansenin kanssa veneessä matkalla sähkösanoma-asemalle. Kukaan ei meitä tuntenut sillalla. Ainoa, joka välitti meistä kotia palaavista oli muuan ymmärtäväinen lehmä, joka pysähtyi poikittain ahtaalle kadulle ja katseli meitä ihmetellen ohimennessään. Tuntui niin hauskan kesäiselle, kun näki lehmän, niin että minua melkein halutti mennä ja ottaa se syliini. Nyt oikein tunsin olevani Norjassa.

Niin tulimme sähkösanoma-asemalle. Minä panin suurellaisen mytyn pöydälle sanoen, että minulla oli muutamia sähkösanomia, jotka haluaisin lähettää niin pian kuin mahdollista. Niitä oli satakunta ja

pari varsin pitkääkin, jonkun parituhatta sanaa kumpikin. Asemapäällikkö katseli vähän tutkivasti minua ja sähkösanomamyttyä ja otti sen aivan tyyneesti; vaan kun silmänsä sattui päälimmäisen sähkösanoman alla olevaan nimeen, niin kasvonsa värähtivät, hän kääntyi vikkkelästi, meni naisvirkailijan luo, joka istui pöydän ääressä. Kun hän taas palasi minun luokseni, niin ilo loisti kasvoiltaan, ja hän onnitteli minua ja toivotti sydämellisesti tervetulleeksi kotia. Sähkösanomat lähetettiin niin nopeasti kuin suinkin, vaan siihen menee monta päivää ja yötä ennen kuin saa ne suoritetuksi, sanoi hän. Ja sitten sähkösanomakoneet alkoivat naputella ja kuluttaa yli maan ja maailman saman uutisen, että norjalaisen napaseuturetkikunnan kaksi miestä oli tervennä palannut, ja että minä odotin Framia samana syksynä. Poloisia; neljää naistelegrafistiä Vuoreijassa, heillä oli ankara työ nyt näinä päivinä; sillä ei ollut ainoastaan lähetettävä minun ja toverieni sähkösanomat, vaan niitä tuli sadottain muualta, sekä meille kahdelle, että kaupunkilaisille, joiden oli hankittava tietoja utelialle sieluille etelässä. Ensimmäiset sähkösanomat olivat vaimolleni, Johansenin äidille, toisten toveriemme sukulaisille, kuninkaalle ja Norjan hallitukselle. Tämä viimeksi mainittu oli seuraava:

„Valtioministeri Hagerup.

Minulla on ilo ilmoittaa teille ja Norjan hallitukselle, että retkikunta on suorittanut tehtävänsä, on tunkeutunut läpi tuntemattoman napameren Uussiperian saarten pohjoispuolelta ja tutkinut seudut pohjoispuolella Frans Josefin maata aina 86° 14' pohjoista leveyttä. Maata ei tavattu pohjoispuolella 82°.

Luutnantti Johansen ja minä jätimme Framin ja retkikunnan muut jäsenet maaliskuun 14 päivänä 1895, jolloin olimme 84° pohjoista leveyttä ja 102° 27' itäistä pituutta. Me kulimme pohjoiseen tutkiaksemme merta pohjoispuolella Framin kulkusuuntaa ja kulimme sitten Frans Josefin maahan, josta olemme tulleet „Windwardilla“.

Odotan Framia tänä vuonna.

Fridtjof Nansen.“

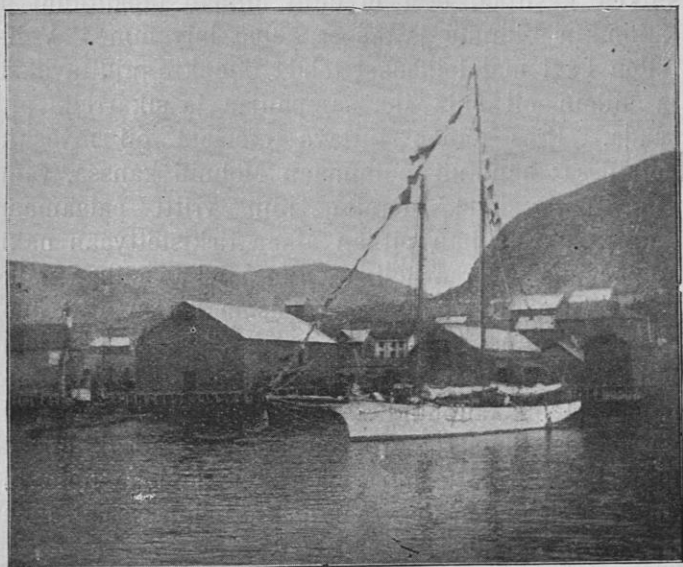
Kun olin lähtemässä sähkösanoma-asemalta, niin päällikkö ilmoitti, että professori Mohn oli kaupungissa ja asui hotellissa. Ajatella, että Mohn, mies joka oli niin läheinen tälle retkelle, oli siis ensimmäinen ystävä, jonka saisin tavata! Jo kun olimme jättämässä sähkösanomiamme, niin oli alkanut kuulua kaupungilla, että olimme tulleet, ja väkeä alkoi kokoontua katselemaan pitkän matkan takaisia, jotka astelivat katua hotelliin. Minä riensin sisään ja kysyin Mohnia. Hän oli huoneessaan, numero se ja sekin, sanottiin, vaan hän varmaankin oli nyt päivällislevolla. Mitäs minä tällä hetkellä välitin päivällislevosta? Minä jyrisytin ovea ja sysäsin sen auki. Mohn makoili sohvalla ja luki, pitkävartinen piippu suussa. Hän hypähti ylös ja katsoi hurjasti kuin hullu pitkää miestä kynnyksellä, — piippu putosi lattialle, kasvonsa väreilivät, ja sitten hän murisi: „Voiko se olla mahdollista? Onko se Fridtjof Nansen?“ Hän varmaan pelkäsi itseään, luuli näkevänsä näkyjä; vaan kun hän sitten kuuli tutun ääneni, niin silmiinsä puhkesi kyyneleet; „Jumalalle kiitos, että vielä olette hengissä!“ Ja hän syöksyi syliini. Ja sitten tuli Johansenin vuoro. Tämä kohta oli riemuisa, ja sitten tehtiin lukemattomia kysymyksiä ja vastattiin. Kysymyksiä satoi ilman

mitään yhteyttä ja melkein ilman mitään järkeä. Tämä kaikkihan oli niin käsittämätöntä, ja kului pitkä aika ennen kuin saimme itsemme hillityksi niin, että istuimme ja minä vähän paremmin yhtäjaksoisesti voin kertoa elämästämme kolmen vuoden aikana. Vaan missä oli Fram? Olimmeko jättäneet sen? Missä olivat toiset? Oliko käynyt jotenkin hullusti? Tuskalla tehtiin nämät kysymykset, olihan vaikea käsittää, että ei ollut mitään tapahtunut ja kuitenkin olimme jättäneet kelpo laivamme. Vähitellen kävi mahdolliseksi tehdä tämäkin tajuttavaksi, ja silloin oli sula ilo, sampanjaa ja sikarreita piti saada. Eräs toinen tuttava etelästä oli myöskin hotellissa; hän tuli puhumaan Mohnin kanssa, vaan kun näki siellä vieraita, niin yritti palaamaan takaisin. Kun hän pitkän aikaa tirkistettyään näki, ketä nämät vieraat olivat, niin jäi hän siihen paikkaan aivan kuin naulattuna seisomaan, ja sitten juotiin retkikunnan ja Norjan maljat. Tietysti meidän piti olla siellä se ilta. Vaan meidän istuessamme hotellissa oli kaupunki saanut tietää vasta tulleiden vieraiden nimet, ja kun me silmäsimme akkunasta niin oli koko katu mustana väkeä, ja joka lippuriuvassa ja joka mastossa satamassa liehui Norjan lippu ilta-auringon valossa.

Ja sitten tuli tulvaten sähkösanomia, kaikki vain hyviä sanomia. Nyt olivat kaikki surut lopussa. Fram vain oli vielä poissa, vaan siitä olimme levollisia, se piankin tulee.

Ensimmäisenä tehtävänämme täällä norjalaisella maakamaralla, kun olimme vähän saaneet mieleemme tyynnytetyksi, oli parantaa hiukan vaatetustamme. Vaan nyt ei ollut mikään helppo asia päästä lilkkumaan kaduilla, ja kun pysähdyimme johonkin kauppa-puttiin, niin se oli heti täynnä väkeä.

Niinä päivinä jotka olimme Vuoreijassa osoitettiin meille kuohulevaa vieraanvaraisuutta. Täällä sanoimme myöskin hyvästit Windwardille, joka meni ennen meitä Hammerfestiin. Elokuun 18 päivänä Johansen ja minä menimme sinne. Kaikkiialla tiemme varressa oli meitä tervehditty kukilla ja lipuilla, ja kun me nyt purjehdimme Norjan pohjoisimpaan kau-

Tulo Hammerfestiin. „Otaria“.

Valokuva elokuun 18 päivänä 1896.

punkiin, niin se oli juhlapuvussa rannalta korkeimmalle vuoren huipulle saakka, ja tuhansittain ihmisiä oli liikkeellä. Hämmästykseni tapasin täällä muuttaman englantilaisen ystäväni, sir George Baden-Powelin, joka siellä oli upeine aluksineen, nimeltä Otaria. Hän oli juuri tullut tieteelliseltä retkeltä, joka oli tehty Novaja Semljaan, jonne hän oli vienyt

useita englantilaisia astronomeja auringon pimene- mistä tarkastamaan elokuun 9 päivänä, ja hänellä oli ollut onni mukanaan. Englantilaisella vieraan- varaisuudella hän nyt tarjosi koko aluksensa minun käytettäväkseni, ja minä mielelläni otin vastaan tämän kauniin tarjouksen. Baden-Powel oli vii- meisiä, jonka olin tavannut Englannissa. Kun me erosimme — syksyllä 1892 — niin kysyi hän minulta, mistä meitä olisi haettava, jos viipyisimme liian kauan poissa. Minä vastasin, että meidän hake- minen olisi sama kuin neulan hakeminen heinäsuo- vasta. Niin vaan, sanoi hän, minä en saa uskoa, että ihmiset niin vain siihen tyytyvät. Englannissa ainakin tullaan tekemään jotakin, ja minne oli heidän mentävä?

„No niin“, vastasin minä, „enpä voi muuta paikkaa ajatella kuin Frans Josefin maata. Sillä jos Fram joutuu tuholle, tai meidän on pakko jättää se, niin meidän täytyy tulla sitä tietä; jos Fram säilyy ja me ajaudumme niin kuin luulen, niin silloin tulemme mereen Huippuvuorten ja Grönlannin vä- lillä.“ Nyt Baden-Powel oli arvellut olevan ajan käsissä lähteä meitä hakemaan, ja kun hän tätä nykyä ei voinut muuta tehdä, niin oli tarkoituksensa, nyt päätettyään retkensä Novaja Semljaan, kulkea jään laitamaa katselemassa eikä voisi saada jotakin tietoa meistä. Oikealla hetkellä siis tulimme Ham- merfestiin.

Illalla tulivat vaimoni ja sihteerini Christofersen. Oltuamme loistavassa juhlassa, joka tänä yönä pidettiin kunniaksemme Hammerfestin kaupungin puolesta, muutimme Otaria-laivaan, jossa nyt päivät saivat vieräiä huomaamatta ohi. Yhtämittaa tulvasi joka maailman suunnalta onnentoivotussähkösanomia ja ilon osoituksia kotia tulostamme.

Vaan Fram? Minä olin ylpeästi ilmoittanut, että odotin sitä kotia nyt tänä vuonna; vaan minkä vuoksi se ei ollut vielä tullut? Minä aloin yhä enemmän ja enemmän mietiskellä tätä, ja kuta enemmän laskin mahdollisuuksia, sitä varmemmin tulin siihen loppupäätökseen, että sen pitäisi olla jo irti jäästä, jos vain asiat eivät ole hullusti. Oli kummallista, ettei se jo ollut täällä, — ja kauhulla ajattelin, että jos syksy menisi niin, ettei tulisi siitä tietoja, niin seuraava talvi ja kesä eivät olisi hauskoja lainkaan.

Kun elokuun 20 päivänä olin aamusella parahiiksi päässyt vuoteelta, koputti sir George ovelle ja sanoi, että minua kysyy muuan mies, joka välttämättömästi tahtoo puhutella minua. Minä vastasin, että en ollut pukeissani, vaan tulen pian. No minä voin tulla niine pukeineni, sanoi hän. Minua vähän ihmetytti sellainen kiire, ja kysyin mitä vieraalla oli asiana? Hän ei tiennyt, vaan oli huomannut, että hänellä oli jotakin tärkeää. Minä kuitenkin pukeusin ja menin sitten salonkiin. Siellä seisoj muuan herra sähkösanoma kädessä; hän sanoi olevansa tämän paikkakunnan sähkölennätin-asemapäällikkö ja oli saanut sähkösanoman, jota luuli minun pitävän tärkeänä; sen vuoksi hän itse oli tullut sitä tuomaan. Jota pidin tärkeänä? Eihän ollut kuin yksi tärkeä asia maailmassa. — — Vähän vapisevin käsin aukasin sähkösanoman.

„Skjærvø, 20. 8. 1896, k:lo 9 a. p.

Tohtori Nansen.

Fram saapui tänne tänään hyvässä kunnossa. Kaikki hyvin laivalla. Lähtee heti Tromsaan. Terve-tuloa kotiin.

Otto Sverdrup.“

Tuntui kuin olisin tupehtunut, enkä muuta saanut suustani kuin: „Fram on tullut!“ Sir George vavahti ja hän hyppäsi pitkän matkaa yli lattian, Johansen oli tyytyväisen näköinen kysymysmerkki, Christofersen seisoi aivan jäykistyneenä ihmettelevästä ilosta, asemapäällikkö seisoi keskellä ja nautti aikaansaamastaan vaikutuksesta, ja minä samassa katosin hyttiini ja huudin vaimolleni: „Fram on tullut!“ Hän oli tavallista nopeammin jalkeilla. Vaan minä en vieläkään tahtonut voida uskoa; minusta tämä oli kuin satua — ja minä luin sähkösanoman monet monituiset kerrat ennen kuin vihdoin tulini varmaksi, että tämä ei ollut unta.

Syntyi riemu laivalla, satamassa ja kaupungilla. Windwardista, joka juuri oli nostamassa ankkuria mennäkseen Tromsaan, raikui voimakkaat hurraahuudot Framille ja Norjan lipulle. Me olimme aikoneet lähteä Tromsaan jälkeenpuolisten, nyt oli lähdeittävä niin pian kuin suinkin, että tapaisimme Framin Skjaervöissä, joka oli matkamme varressa. Minä koetin pysähdyttää Framin sähkösanomalla, vaan en enään ehtinyt ajoissa.

Iloinen eine syötiin sinä aamuna. Johansen ja minä puhelimme, miten tuntui uskomattomalta, että nyt pian saamme puristaa toveriemme kättä. Sir George oli hurjana ilosta ja vähä väliä hyppäsi tuoliltaan, löi pöytään ja sanoi: „Fram on tullut, Fram on todellakin tullut!“ Lady Baden-Powel oli sulaa tyyntä onnellisuutta, hän nautti ilostamme.

Seuraavana päivänä tulimme Tromsan satamaan, ja siellä oli Fram edessämme, niin lujan näköisenä ja leveänä ja niin ahavoittuneena. Oli omituista nähdä taas sen korkeat mastot ja katsella sen runkoa, joka oli minulle niin tuttu. Kun viimeksi sen näin oli se puolitiehen hautautunut

jäähän, nyt se vapaana ja ylpeänä keinuili sini-aalloilla Norjan vesillä. Me laskimme sen sivuun. Otarian miehistö tervehti kelpo laivaa kolmenkermaisella hurraahuudolla englantilaiseen tapaan, ja Framista vastattiin norjalaisella yhdeksänkertaisella hurraahuudolla. Me laskimme ankkurin ja seuraavassa silmänräpäyksessä Eramin reipas miehistö oli valloittanut Otarian.

Tätä kohtautumista en yritäkään kuvaamaan. Tuskin kenelläkään meistä oli muuta selvää ajatusta kuin, että me olimme taas koolla joka mies, olimme taas kotona Norjassa — retkikunta oli tehnyt tehtävänsä.

Ja sitten me kulimme yhdessä etelään Norjan rannikkoa. Ensimmäisenä kulki valtion vuokraama hinaaja-alus Hålogaland, sitten Fram, raskaasti ja hitaasti vaan sitä varmemmasti, ja sitten viimeisenä Otaria, joka seurasi meitä Trondhjemiin. Miten hyvältä tuntuikaan, kun vihdoinkin sai istua kaikessa rauhassa toisten kulkiessa edellä näyttämässä tietä.

Kaikkialla minne tulimme sykki Norjan kansan sydän meille, niin höyrylaivoista, joissa oli juhlapukuista kaupungin väkeä, kuin köyhimmän kalastajan veneestä, joka yksinään keinuskelii matalikkojen luona. Tuntui melkein kuin vanha äiti Norja olisi ylpeillyt meistä, aivan kuin olisi painanut meitä rintaansa vasten hellästi ja sydämmellisesti ja kiittänyt siitä mitä olimme tehneet. Ja mitä olimme tehneet? Mehän olimme vain täyttäneet velvollisuutemme, olimme vain täyttäneet sen, minkä olimme tehtäväksemme ottaneet, ja me olimme kiitollisuuden velassa Norjalle siitä, että olimme saaneet purjehtia sen lipulla. Minä muistan erään varhaisen aamun, Brönösundissa. Oli vielä niin harmajaa ja kylmä,

kun minut herätettiin, oli niin paljo ihmisiä, jotka halusivat meitä tervehtiä. Torkuksissani tulin kannelle, koko salmi oli täynnä veneitä, minä seisoin katselemassa niitä, olimme hitaasti kulkeneet niiden läpi, vaan nyt Hålogaland siellä edellä alkoi lisätä vauhtia, ja me jälessä kulimme nyt nopeammin. Muuan kalastaja veneessä soutaa ponnisteli vierelämme tehden meille seuraa. Hänellä oli ankara työ. Sitten hän huuti minulle: „Ettekö osta kaloja?“ — Ei, emmehän nyt tarvinneet. — „Voisitteko sanoa, missä se Nansen on, hän lie tuolla Framissa vai mitä?“ — „Ei ole siellä, kyllä hän on tässä laivassa.“ — „Ei taida käydä mitenkään päinsä päästä laivaan, minä niin tähdellisesti haluaisin nähdä missä hän on.“ — „Kyllähän se on nyt vaikea; minä luulen, että meillä ei nyt ole aikaa pysähtytämään.“ — „Sepä oli ikävä, sillä minä niin halustani olisin tahtonut nähdä hänet itsensä.“ — Hän yhä souti; yhä vaikeammaksi kävi hänelle seurata meitä, vaan hän herkeämättä katsoi minuun, kun minä siinä laitamaa vasten seisoin ja hymyilin hänelle ja Christofersen vieressäni naureskeli. „Kun teillä on sellainen halu nähdä häntä itseään, niin saatte tietää, että tässä hän on“, sanoin hänelle. — „Elähän mitään, kun minä sitä juuri arvelinkin! Terve tulleeksi kotia taas!“ — Ja kalastaja nyt laski aironsa nousi seisalleen veneessään ja otti lakki-reuhkan päästään. Kun me sitten kulimme edelleen kauniina aamuna ja minä komeasta englantilaisesta purresta katselin köyhää, kaunista rannikkoa, joka oli edessäni auringonpaisteessa, niin silloin tunsin täydellisesti miten sydämmelle rakas oli tämä maa ja tämä kansa. Jos olen onnistunut saattamaan sen elämään yhden ainoankaan auringon säteen, silloin ei ole kolme vuotta turhaan käytetty.

„Oi Norja, maa sa kallehin,
 Sä tenhotähti Pohjolassa.
 Ei ihanampaa liene maailmassa
 On lumoava sun katse keväimellä,
 Kun lintuparvet alkaa viserrellä,
 Ja vuorilähde taivaat kuvastaapi.
 Ma tyynnä kärsin vaivojani,
 Kun muistan Norjaa armastani.“

Nyt tunsi miten paljon tässä kansassa oli henkeä ja voimaa, ja kun kaukaisena näkynä kohosi esiin suuri ja rikas tulevaisuus, kun ne voimat jotka nyt ovat kytkettyinä irrottautuvat ja vapautuvat . . . .

Nyt oli päästy takaisin elämään, se oli tuossa edessäni, täynnä valoa ja toivoa. Sitten tulivat illat, aurinko laski sinisen meren taa tuolla kaukana alhaalla, ja syys-illan kirkas kaihomieliisyys katseli kuvaansa vedessä. Tämä oli niin kaunista, että ei tahtonut voida uskoa, aivan kuin tuska valtasi mielen; vaan nais-olennon haamukuva tuolla laivan laitamalla kuvastuen hehkuvaa iltataivasta vasten, tyynnytti ja antoi varmuutta.

Kaupungista toiseen, juhlasta juhlaan pitkin Norjan rannikkoa. Syyskuun 9 päivänä laski Fram Kristianian vuonoon ja otettiin vastaan paremmin kuin mikään ruhtinas. Vanhat arvokkaat sotalaivat Nordstjerne ja Elida, uusi, komea Valkyrjen ja pienet, nopeat torpedoveneet osoittivat meille tietä. Ympärillämme vilisi höyryveneitä mustanaan ihmisiä. Siellä oli lippuja korkealla ja matalalla, siellä ammuttiin, hurrattiin, huiskutettiin nenäliinoja ja lakkeja, oli riemuisia muotoja, koko vuono pyryvää tervehdystä. — Vaan tuolla oli koti ja tutut rannat edessämme, talon katto kimalteli ja hymyili niin kauniisti auringon valossa — sitten taas höyryveneitä uudelleen ja uudelleen, huuto huudon jälkeen,

ja hattu kädessä kumarsimme hurraahuudoille, joita raikui toinen toisensa jälkeen.

Koko Peppervik oli täynnänsä veneitä ihmisiä ja lippuja ja luikertelevia viirikkeitä. Sitten sotailivat jyrähdyttivät kolmetoista laukausta kukin ja vanha Akerhus jatkoi sitä kolmellatoista jykevällä jyrähdyksellä, niin että harjut ympärillä kaikuivat.

Illalla seisoin vuonon rannalla. Juhlamelu oli tauonnut, petäjikkö oli hiljaisena ja mustana ympärillämme, luodoilla leimusi vielä tervehdyskokon rovio, ja jalkaini juuressa loisti meri ja kuiskaili: „Nyt olet kotona“. Syys-illan rauha ja syvä hiljaisuus tuuditteli uupunutta sielua.

Minulle tuli mieleeni raskas, sateinen kesäkuun aamu, jolloin viimeksi kuljin samaa rantaa. Enemmän

kuin kolme vuotta oli kulunut siitä, me olimme taistelleet ja me olimme kylväneet, nyt oli vilja joutunut, ilosta ja kiitollisuudesta läikähtelevä mieleni pyrki purkautumaan kyyneliin.

Pohjan jää ja pitkät kuutamoyöt kaikkine kärsimyksineen oli kaukainen unelma toisesta maailmasta, unelma joka oli ja katosi. — Vaan — „mitä olisi elämä, jollei olisi unelmia — —.“

KERTOMUS
FRAMIN AJAUTUMISESTA

Maaliskuun 14 päivän jälkeen 1895.

Kirjoittanut

OTTO SVERDRUP.

I.

Maaliskuun 15 päivästä kesäkuun 22 päivään 1895.

Jo helmikuun 26 päivänä tohtori Nansen oli ilmoittanut miehistölle, että minä olen oleva retkikunnan päällikkö ja luutnantti Scott Hansen lähin mieheni. Lähtiessään lopullisesti maaliskuun 14 päivänä jätti hän minulle seuraavan kirjeen eli ohjeet:

„Kapteeni Otto Sverdrup
Framin päällikkö.

„Kun minä nyt jätän Framin tehdäkseni Johansenin kanssa retken pohjoiseen — jos mahdollista, navalle saakka — ja sieltä Huippuvuorille, luultavasti Frans Josefin maan kautta, niin jätän Sinulle retkikunnan johdon täksi loppuosaksi matkaa. Siitä päivästä, kun jätän Framin on kaikki valta, joka minulla on sitä ennen ollut, samassa määrässä siirtyvä Sinulle, ja toisten on osoitettava Sinulle kuuliaisuutta. Tarpeettomana pidän määrätä ohjeita siitä, mitä eri tapauksissa on tehtävä, sittenkin jos olisi mahdoilista sellaisia antaa. Minä tiedän, että Sinä itse ymmärrät parhaiten, mitä on tehtävä arveluttavien seikkain ilmestyessä, ja sen vuoksi uskon olevani huoleti jättää Framin.

Retkikunnan tehtävänä on tunkeutua tuntemattoman napameren poikki, Uussiperian saarten seutuville, pohjoispuolitse Frans Josefin maan ja edelleen Atlantin mereen Huippuvuorten tai Grönlannin luona. Suurimman osan tästä tehtävästä arvelen jo suoritetuksi, loppu suoriutuu sen mukaan kuin retkikunta tulee lännemmäksi. Jotta retkikunnan tulokset olisivat vielä suuremmat, koetan tunkea yhä pohjoisemmaksi koirilla. — Sinun tehtäväksesi sen vuoksi jää kulettaa ihmiset, jotka näin Sinulle uskotaan, kotia varmimmalla tavalla panematta heitä tarpeettomasti vaaralle alttiiksi, ei laivan eikä lastin eikä retkikunnan tulosten vuoksi. Ei voi tietää kuinka kauan Fram viipyy ennen kuin se ajautuu avoveteen. Sinulla on vielä ruokavaroja moniksi vuosiksi; vaan jos tuntemattomista syistä kuluisi pitkä aika, tai jos miehistö alkaisi kärsiä sairautta, tai Sinä muista syistä pitäisit edullisempana lähteä laivasta, niin on se ehdottomasti tehtävä. Mihin vuoden aikaan se on tehtävä ja mitä tietä on kulettava, sen Sinä itse parhaiten voinet päättää. Jos niin soveltuisi, niin minä pitäisin Frans Josefin maata tai Huippuvuoria edullisimpina paikkoina. Jos retkikuntaa on lähdetävä hakemaan Johansenin ja minun kotia tultua, niin mennään ensi sijassa näihin paikkoihin. Mihin tahansa tuletkin maalle, pitää Sinun, niin usein kuin voit, pystyttää helposti huomattavia kaasoja niemiin tai ulkoneville kallion huipuille ja näihin panna kirjelippu, jossa on lyhyt selitys siitä, mitä olette tehneet ja minne menette. Jotta merkit voitaisiin erottaa toisista, niin on tehtävä toinen aivan pieni kaasa *neljä metriä* suuremmasta *magnetilliseen pohjoiseen*. Millaiset varustukset ovat parhaat siinä tapauksessa, että pitäisi jättää Fram, siitä olemme niin usein keskustelleet, että pidän tarpeettomana tässä siitä

enään selkoa tehdä. Minä tiedän Sinun pitävän huolta siitä, että tarpeellinen määrä kajakeita, joka miehelle, kelkkoja, suksia, lumikenkiä ja muita varustusneuvoja pannaan kuntoon niin pian kuin mahdollista ja pidetään valmiina, niin että tuollainen kotimatka jäitse voidaan mitä mahdollisimman helposti tehdä. Toisessa paikassa teen Sinulle selkoa siitä, minkälaisia ruokavaroja pidän sopivimpana sellaiselle matkalle, ja miten paljo joka mies tarvitsee.

Minä myöskin tiedän Sinun pitävän kaikki valmiina, että voit mitä pikimmin jättää laivan, jos sitä sattuisi joku onnettomuus kohtaamaan, joko tulipalon tai puristuksen kautta. Jos suinkin jään vuoksi on mahdollista, niin on minusta parasta, että on aina varasto, jossa on tarpeeksi ruokaa j. n. e. varmalla paikalla jäällä, niin kuin meillä viime aikoina on ollut. Kaikki välttämättömät kapineet, joita ei voida panna jäälle, pitää laivalla sijoittaa niin, että kaikissa tapauksissa on ne helppo saada. Niin kuin tiedät, on varastossa jäällä nyt ainoastaan konsentreerattua retkikuntaruokaa, vaan kun voisi sattua niin, että retkikunta tulisi olemaan yhdessä kohden pitemmän aikaa ennen kuin Sinä lähtisit matkalle, niin olisi pelastettava niin paljo kuin mahdollista säilytettyä lihaa, kalaa ja kasviksia; jos tulisi levottomia aikoja, niin mielestäni olisi viisainta pitää näitäkin tavaroita varastossa jäällä.

Jos Fram ajautuisi kauas pohjoiseen Huippuvuorista ja tulisi virtaan Grönlannin itärannalla, niin voidaan monia mahdollisuuksia ajatella, joista nyt ei ole helppo tehdä arvelujaan, vaan jos teidän olisi pakko jättää Fram ja pyrkiä maihin, niin olisi edullista, että Sinä sielläkin tekisit kaasoja, joista on mainittu (ilmoituksella minne olet kulkenut j. n. e.), kun voisi olla mahdollista, että retkikuntaa haetta-

siin sieltäkin. Tuleeko Sinun siinä tapauksessa koettaa päästä Islantiin (joka on lähinnä, ja jonne Sinä alkukesällä voit kulkea seuraamalla jään reunaan) vai tanskalaisiin siirtokuntiin Kap Farvålin länsipuolelle, siitä Sinä voit helpoimmin päättää asianhaarain mukaan.

Jos Fram joutuisi jätettäväksi, niin ennen kaikkea on otettava mukaan, paitse tarpeellinen määrä ruokavaroja, aseita, ampumavaroja ja matkavarustuksia, kaikki *tieteelliset journalit ja muui journalit, havainnot, kaikki tieteelliset kokoelmat*, jotka vain eivät ole liian raskaita, ja siinä tapauksessa osia niistä, valokuvat, mieluummin alkuperäiset levyt, tai jos nämät ovat raskaita, jäljennökset niistä, vielä *areometri* (Ådermanin) jolla useimmat havainnot meriveden ominaispainosta ovat tehdyt. Sitä paitse tietysti kaikki päiväkirjat, muistiinpanokirjat, joilla voi olla merkitystä. Minä jätin kaksi päiväkirjaa ja kirjeen, jotka minä erityisesti pyydän Sinua pitämään tallessa ja antamaan Evalle, jos minä en tulisi kotia, tai jos te, vastoin luuloa, tulisitte kotia ennen meitä.

Hansen ja Blessing pitävät huolta, kuten Sinä tiedät, tieteellisistä havainnoista ja kokoelmista. Sinä itse pidät huolta luojauksesta, niin että sitä toimitetaan niin usein kuin mahdollista ja varustukset sen myöntävät. Minä pitäisin erittäin *toivottavana*, että se toimitettaisiin vähintään joka 60 meripenikulman päässä, jonka olette kulkeneet eteenpäin. Jos voi toimittaa useammin, niin sitä parempi. Jos meri mataloituu ja syvyysuhteet käyvät vaihtelevammiksi, niin on tietysti mittausta toimitettava useammin.

Kun miehistöä oli vähän ennestäänkin, ja nyt yhä vähenee kahdella, niin tulee ehkä paljo työtä

itsekullekin; vaan minä tiedän, että, jos Sinä voit luovuttaa miehiä, jotta nämä voivat helpottaa tieteellisten havaintojen tekoa niiden saattamiseksi niin täydellisiksi kuin suinkin, niin Sinä olet sen tekevä.

Ole myöskin hyvä ja pidä huolta, että joka kymmenes päivä (1, 10, 20 päivä joka kuussa) lävistetään jää ja mitataan samalla tavoin kuin tähänkin asti on tehty. Hendriksen on tavallisesti tehnyt tämän jään lävistämisen ja hän on mies, johon voit tässä luottaa.

Lopuksi toivotan kaikkea onnea Sinulle ja niille, jotka nyt ovat Sinulle uskotut, ja hauska tavata taas Norjassa, tapahtukoon se sitten tämän laivan kannella tai ilman laivaa.“

„Framilla helmikuun 25 päivänä 1895.

Ystävyydellä

Fridtjof Nansen.“

„J. K.

Yllä olevassa ohjeessa, jonka kirjoitin pikimmittäin yöllä helmikuun 25 päivää vasten, olen jättänyt mainitsematta seikkoja, joihin olisi pitänyt kosketella. Minä tässä vain huomautan lisäksi, että jos te tapaisitte tuntemattoman maan, niin on tietysti tehtävä kaikki mitä suinkin voidaan tämän maan määräämiseksi ja tutkimiseksi niin tarkoin kuin voitte. Jos Fram ajautuisi niin läheltä, että maalle voisi mennä suuremmatta vaaratta, niin olisi kaikella, mitä vain voitaisiin tehdä sellaisen maan tutkimiseksi, mitä tärkein merkitys. Joka kivellä, joka ruohonkorrella, jäkälä- tai sammalhitusella, eläimellä, suurimmasta pienimpään, olisi varsin suuri merkitys. Ei saa jättää valokuvaa ottamatta eikä kertomusta

tekemättä, samoin kuin olisi kulettava niin laajalta kuin mahdollista tutkimassa sen rantaviivoja, suuruutta j. n. e. Kaikkeen tähän on kuitenkin ryhdyttävä ainoastaan siinä tapauksessa, että se voidaan tehdä vaaratta. Kun Fram ajautuu jäässä, niin on itsestään selvää, että ainoastaan lyhempiä retkiä voidaan tehdä, kun retkelle menijöiden olisi varsin vaikea löytää takaisin laivalle. Jos Fram joutuisi pitemmäksi tai lyhemmäksi ajaksi kiinni, niin tuollaisia retkiä on tehtävä aina suurella varovaisuudella eikä saa niitä ulottaa pitemmäksi ajaksi, kun ei voi tietää milloin ajautuminen taas alkaa, ja kaikissa suhteissa olisi ikävää, jos Framin miehistö yhä vähenisi.

Tieteellisistä havainnoista olemme niin usein puhelleet, että en pidä tarpeellisena tässä tarkemmin ryhtyä ohjeitten tekoon. Minä olen varma, että Sinä olet tekevä kaikki, mitä suinkin mahdollista, että ne saadaan niin täydellisiä kuin suinkin, ja että retkikunta voi siis palata kotia niin runsaalla saaliilla kuin asianhaarat vain myöntävät.

Ja vielä kerran toivotan kaikkea menestystä, ja että tapaamme pian toisemme.

Framilla maaliskuun 13 päivänä 1895.

Ystävyydellä

Fridtjof Nansen.“

* * *

Seuraavana päivänä sen jälkeen kuin tämä lisäys ohjeisiini on merkitty, torstaina maaliskuun 14 päivänä kello puoli 12 edeltäpuolenpäivän lähti tohtori

Nansen ja Johansen Framista rekiretkelleen. Me jäähyväisiksi nostimme lipun ja viirikkeen ja ammuimme kanunanlaukauksia. Scott Hansen, Hendriksen ja Pettersen saattoivat heitä ensimmäiselle leiripaikalle, noin 13 kilometrin päähän laivasta ja palasivat aikaisin seuraavana päivänä puoli 1 jälkeenpuolisten.

Aamulla he olivat auttaneet heitä koirien valjastamisessa. Viimeisessä valjakossa oli „Barnet“ ja „Pan“, jotka koko ajan olivat olleet verivihollisia.*

Ne rupesivat tappelemaan valjastettaissa, ja Hendriksenin täytyi antaa „Barnet“ille selkäsauna, niin paha kuin mielestään olikin erota koirasta tällä tavoin. Tappelun takia myöhästyi viimeinen valjakko, jonkun aikaa. Toiset koirat vetivät kaikin voimin ja halusivat lähteä matkaan, ja kun riita oli saatu ratkaistuksi ja molemmat rauhanhäiritsijät myöskin yhtäkkiä rupesivat vetämään, niin lähti reki pikemmin liikkeelle kuin Johansen oli arvannutkaan. Hän jäi jällelle ja sai hiihtää aika vauhtia.

Scott Hansen ja toiset seisoivat ja katsoivat matkuetta, kunnes se oli pienenä mustana pisteenä kaukana äärettömällä lumiaavikolla.

Luotuaan viimeisen kaihomielisen katseen kahden toverin jälkeen, joita ehkä eivät enään koskaan näe, sitoivat he sukset jalkaansa ja lähtivät palamaan laivalle.

Retkikunnan lähtiessä oli Fram $84^{\circ} 4'$ p. l. ja 102° i. p. laivan keula oli kaakkoon, ja asema oli seuraava:

Laiva oli jäätynyt noin kahdeksan metriä vahvaan jäähän ja oli kallistunut hiukan oikealle puolelle.

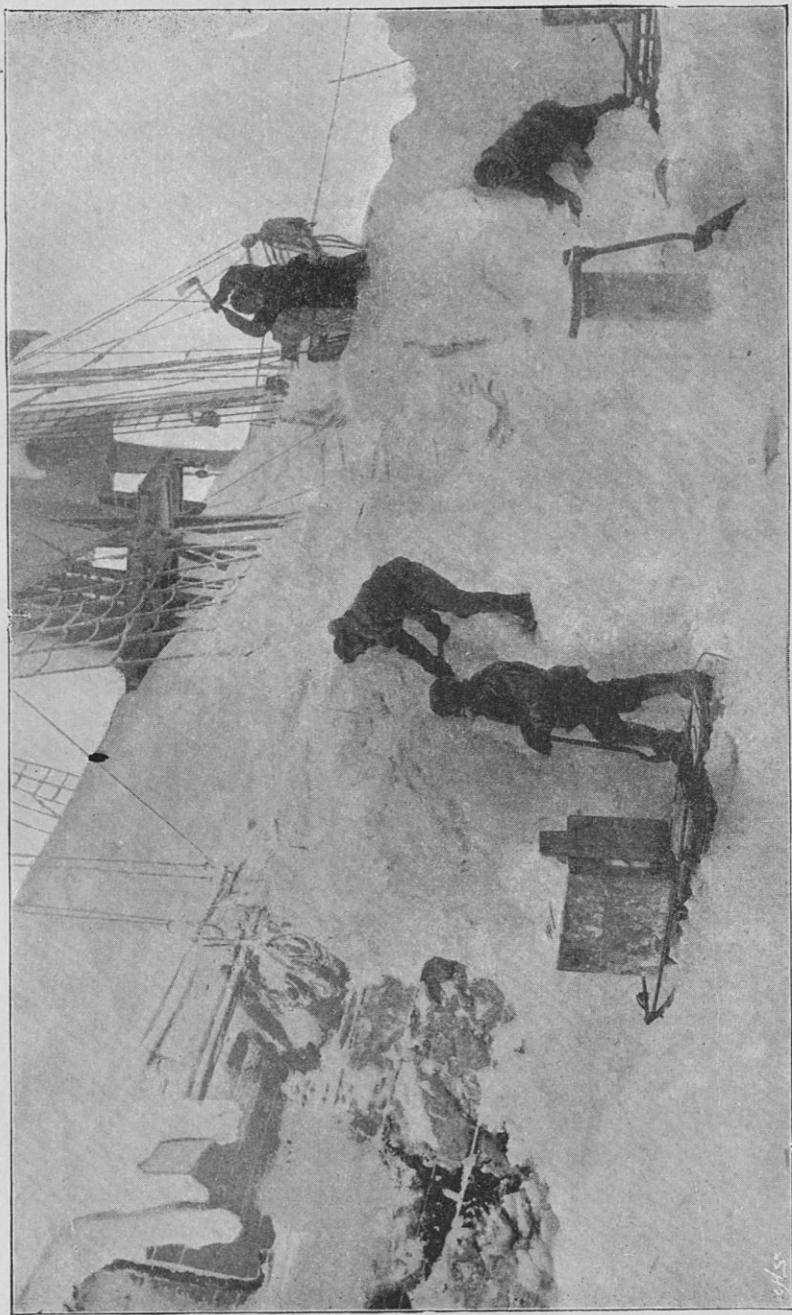
* Pieni „Barnet“, joka painoi ainoastaan 17 kiloa ja oli pienin kaikista, oli oikea tappelupukari ja melkein aina hyökkääjänä.

lelle. Sillä siten oli useamman jalan vahvuinen jääkerros allaan. Vasemmalla puolen ja korkealle laivan sivua vasten puristuneena oli kaaressa SSE—NNV suuntaan menevä puristusselkä, joka kohosi laivan laidan korkuiselle puolikannelle perässä ja hiljalleen viesti itään päin laivasta. Noin sadanviidenkymmenen metrin päässä luoteessa kulki etelästä pohjoiseen pitkä ja jotensakin leveä jääharju, „suurröykkiö“, joka oli seitsemän metrin korkuinen. Framin ja suurröykkiön välillä keskellä oli vasta muodostunut noin viisikymmentä metriä leveä railo, ja noin viidenkymmenen metrin päässä laivan keulasta kulki poikittain vanha kokoon puristunut railo, joka keväämpänä aukesi uudelleen.

Suurröykkiöllä, joka syntyi rajussa puristuksessa tammikuun 27 päivänä 1894, oli varastomme pantu laivalle päin viestävälle rinteelle. Varastossa oli pinoituja läkkipeltilaatikoita, joissa oli ruokavaroja ja muita tarpeita, ja oli seitsemän pienempää kasaa, jotka olivat peitetyt purjeilla. Suurröykkiön ja laivan välillä oli petrolivene, joka oli vedetty kauemmas jälle, kun uusi railo oli avautunut ihan sen alle. Sitten meillä oli vielä paja. Se oli kolmenkymmenen metrin päässä, vasemmalla puolen, vähän laivan perästä viistossa, ja ennen mainitun puristusselän rinteeseen jystetty. Kattona oli vaajoja, joiden päälle oli ladottu jäitä ja päällimmäiseksi lumikerros, joka kaikki oli jäätynyt samaksi kasaksi.* Ovena käytettiin pressua.

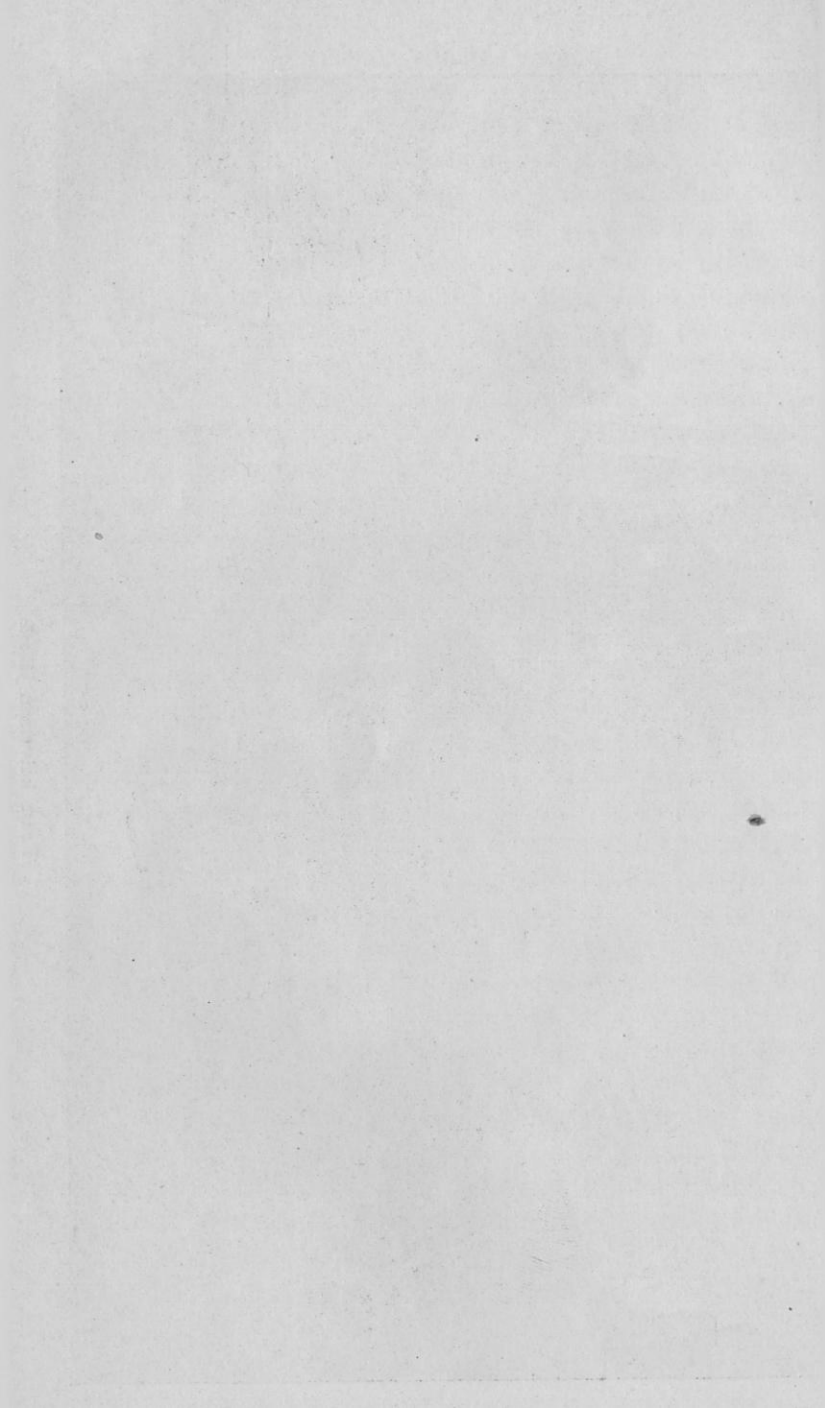
Ensimmäinen ja tärkein tehtävä oli koettaa saada poistetuksi korkea puristusselkä vasemmalta puolen. Minua pelotti, että jos puristus alkaisi uudelleen, niin laiva ehkä joutuisi siihen vaaraan, että ei voisi kohota vaan sen sijaan painuisi alas, kun oli täl-

* Katso kuvaa I osa sivu 500.

Fram kaivetaan jäätä.
Valokuva, maaliskuussa 1895.

lainen korkea jääselänne ihan sen laidassa kiinni koko kylen pituudelta.

Työhön ryhdyttiin koko miesvoimalla maaliskuun 19 päivänä. Meillä oli viisi kelkkaa, jokaisessa laatikko ja kaksi miestä kutakin kelkkaa kohden. Yhtaikaa teki työtä kaksi kelkkakuntaa perän- ja kaksi keulanpuolella, ja kolmas osasto, kaksi miestä yhdellä kelkalla, jysti neljä metriä leveän aukon keskilaivan kohdalle. Jääkerros, joka näin poistettiin oli laivan sivulla noin kahden miehen pituuden vahvuinen, paitse laivan keskikohdalla, josta jo ennen oli kuletettu pois jäätä noin kahden metrin vahvalta, osaksi mahdollisen puristuksen varalta, jolloin tämä laivan matalin osa oli suurimmassa vaarassa, osaksi sen vuoksi, että saatiin aukaistuksi kulkupaikka myrskyportille, josta koirilla oli tiensä laivasta ja laivaan.

Jäänhakkuu alkoi maaliskuun 19 päivänä ja loppui 27 päivänä. Koko puristuslasku vasemmalla puolen oli nyt poissa niin syväälle, että kaksi ja puoli lankua laivan jäälaudoituksesta oli näkyvissä. Koko ajan kun työtä tehtiin oli jotensakin kylmä, — 38° jopa — 40°. Kaikki kävi muuten hyvin ja onnellisesti, Scott Hansen vain sattui palelluttamaan isonvarpaansa.

Tohtori ja minä olimme samalla kelkalla. „Hän oli siinä uskossa, että minä olin suutuksissani, ja minulla taas oli sama usko hänestä,“ sanotaan päiväkirjassani. Minulla on nimittäin tapana, että kun olen jossakin työssä, en puhele, jota vastoin tohtori on aivan päinvastainen. Kun minä nyt vanhan tapani mukaan olin ääneti, niin tohtori luuli, että minä olin suutuksissani, minä taas luulin että hän on suutuksissaan, kun hän herkesi puhelemasta. Väärinkäsitys tuli kuitenkin pian selvitettyksi ja me saimme sillä sydämmestämme nauraa.

Kun Nansenin ja Johansenin mentyä tuli laivassa enemmän tilaa ja sitten tilaisuus asuntoja muuttamaan, niin muutin minä Nansenin hyttiin, joka oli laivan oikealla puolella ja samallinen kuin minun hyttini. Perämies Jacobsen, joka tähän asti oli ollut toisten kanssa toisessa neljänmiehen hytissä sai nyt minun hyttini, ja neljänmiehenhyttiin jäi nyt ainoastaan kolme. Myöskin työhytti tuli nyt kunniaan. Siellä olevasta petrolikaminista olivat lampunlasit särkyneet. Niiden sijaan Amundsen laittoi torvet läkkipellistä ja silmäreikiin pani ohuet kiillelevyt. Kun kamini oli saatu kuntoon ja hytti oli puhdistettu ja kaikki laitettu järjestykseen, niin siitä tuli hauskin ja paras suoja laivassa. Kun oli tehty kaikellaista muutostyötä laivalla ja varastossa jäällä, niin lähimpänä työnä sen jälkeen oli mukavan kulkupaikan laittaminen laivaan, joka saatiin siten, että perän puoleen rakennettiin siltä kahdesta vaa- jasta, joihin puolapuut naulattiin laatikkojen laudoista ja käsipuut tehtiin köydestä.

Kun kaikki tämä oli saatu tehdyksi, niin ryhdyttiin sitten pitkällisiin ja monellaisiin varustaami- siin rekiretkää varten siltä varalta, että sattuisi tulemaan pakko laivasta lähtöä — jota meistä ei kukaan uskonut. Kelkkoja ja kajakeita rakennettiin, ommeltiin säkkejä tavaroita varten, valikoitiin ja punnittiin ruokavarat ja muuta, jota välttämättö- mästi piti ottaa mukaan j. n. e. Kaikkeen tähän työhön kului pitkä aika. Paitse muita tarpeita piti meidän hankkia itsellemme enemmän suksia. Niitä meillä oli hyvin niukalta. Ja suksia *piti* meillä olla, hyviä ja lujia suksia, vähintään kaksi paria mieheen. Vaan mistä saadaan tarvepuut? Suksipuuta ei ollut enään laivalla. Meillä tosin oli suuri tammihirsi, josta olisi voitu saada, kun meillä vain olisi ollut

saha, jolla olisimme pystyneet käymään hirren kimp-
puun; sitä ei saatu halki niillä pienillä vannesahoilla,
joita oli laivassa. Hädissämme tartuimme jääsahaan.
Amundsen viilasi siitä tavallisen puusahan. Bentsen
teki siihen pään, ja heti, kun se oli valmis, Mogstad
ja Hendriksen alkoivat sahata hirttä kahtia. Työ kävi
alussa huonosti, vaan sitten se vähitellen alkoi sujua,
niin että huhtikuun 6 päivänä oli saatu puut kuuteen
suksipariin, ja pantiin puut salonkiin kuivumaan.

Kun minä pidän *kanadalaisia lumikenkiä* parem-
pina kuin suksia, kun on vedettävä raskasta kuormaa
niin epätasaisella seudulla kuin tämä jää on, niin
annoin Mogstadin tehdä kymmenen paria lumikenkiä
vaahterasta, jota meillä oli melko paljon laivassa
mukana. Nahkaverkon sijasta pingotimme kehyk-
siin purjevaatteen. Siitä on sama hyöty, vaan sitä
on helpompi korjata.

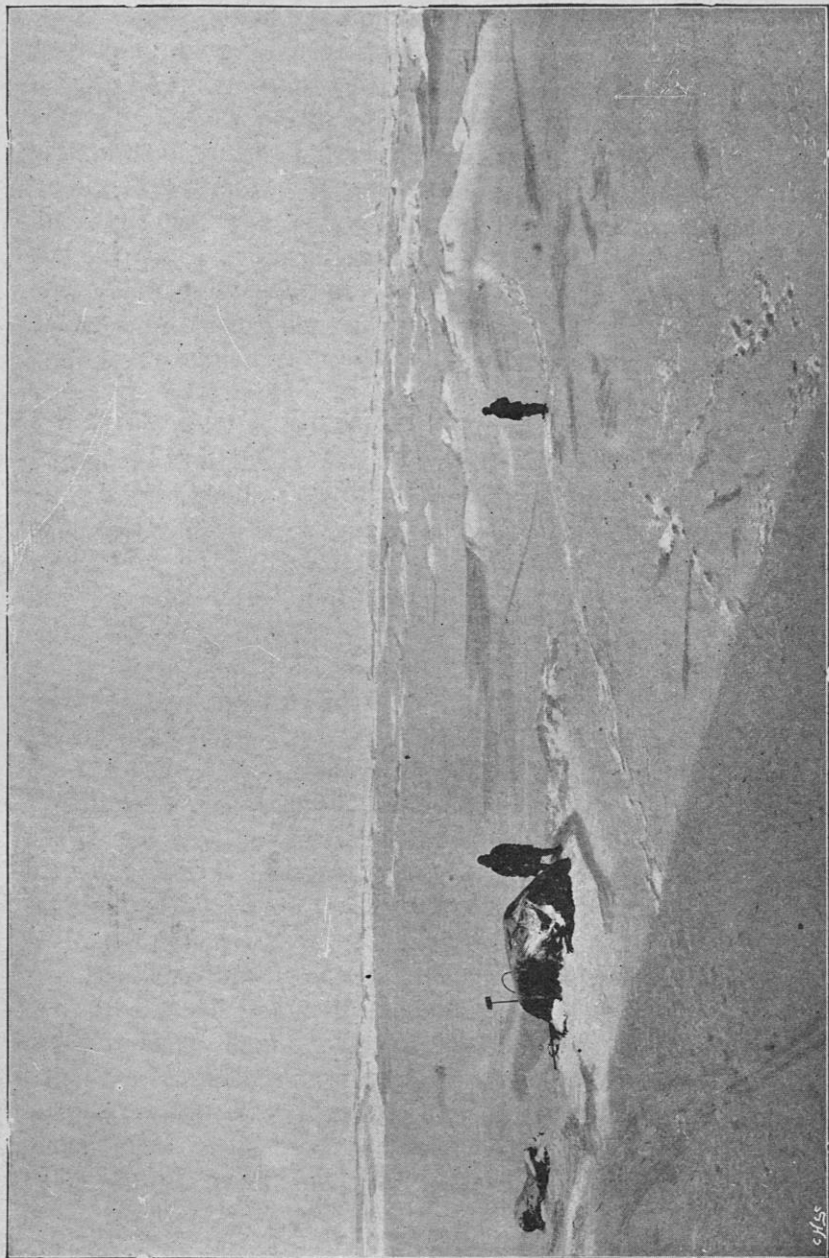
Niillä suksilla, joita meillä oli, teimme usein
retkiä, varsinkin Scott Hansen ja minä. Muutamalla
sellaisella retkellä, jolla oli mukana Amundsen, Nor-
dahl ja Pettersen, tapasimme kuuden kilometrin
päässä laivasta lännen puolella suuren jääryöykkiön,
jolle annoimme nimeksi „Lovunden“, kun se muis-
tutti Lovundenin saarta Helgelannissa. Täällä jää-
ryöykkiöllä oli hyviä suksimäkiä, ja me siellä harjoi-
timme tätä urheilua oikein sydämen halulla.

Toukokuun 1 päivänä meillä oli valmiina sukset,
jotka olivat tarkoitetut jokapäiväistä tarvetta varten,
ja minä nyt määräsin tästä päivästä alkaen *hiihto-
matkoja tehtäväksi joka päivä* koko miehistöllä kello
11—1, kun oli hyvä ilma. Nämät hiihtomatkat
olivat kaikille mieluisia, sillä niiden kautta saimme
tarpeellista liikeitä ja niillä tottumattomat harjaan-
tuivat käyttämään suksia siltä varalta, että meidän
täytyisi lähteä Framista.

Kun jäätä kuletettiin pois Framin luota, niin alkoi jäässä tuntua liikettä. Kolmetoista metriä laivasta muodostui uusi railo, yhtä suuntaisesti sen kanssa, joka oli laivan ja varaston välillä, ja sen lisäksi pienempiä railoja joka suuntaan. Vähän myöhemmin, huhtikuun 11 ja toukokuun 9 päivän välillä, oli yleensä hyvin paljo liikettä jäässä, ja useita rajuja puristuksia railoissa laivan ympärillä. Ensi mainittuna päivänä olimme illalla Scott Hansenin kanssa hiihtoretkellä koillisessa päin pitkin uutta railoa, joka oli laivan ja varaston välillä. Kotimatalla alkoi puristus railossa, ja pian näimme sellaisen puristuksen, että en ole ennen moista nähnyt. Ensin oli aivan kapea railo, yhtäsuuntaisesti päärailon kanssa, jossa oli vastasyntynyt, kuudenkymmenen cm vahvuinen jää. Sitten aukeni suurempi railo ensimmäisen taakse ja samaan suuntaan. Puristuksessa, joka nyt syntyi, railon reunat ryntäsivät toisiaan vasten niin voimakkaasti, että jää painui alle, niin että usein näimme sitä kuuden ja seitsemän metrin syvällä veden pinnan alla.

Uusi jää on uskomattoman joustavaa ja se voi taipua hämmästyttävän paljo murtumatta. Muutamassa kohden näimme, miten uusijää oli kupristunut korkeiksi teräviksi aalloiksi taittumatta.

Toukokuun 5 päivänä suuri railo perän puolella puristui kokoon ja sen sijaan muodostui jäähän halkeama vasemmalle puolen, noin sadan metrin päähän meistä ja melkein kulkumme suuntaan. Framin asema oli siis nyt muuttunut, laiva ei enään ollut aivan kiinni lujassa kiinteässä jäässä, vaan erotettuna siitä suuremmilla tai pienemmillä railoilla ja kiinni suuressa jäätelissä, joka pieneni pienemistään päivä päivältä sen mukaan kuin syntyi uusia railoja ja halkeamia.

Näköala ajojääille. Etualalla ruokavarasto.
Valokuva.

Päärailo laivan peräpuolella aukeni aukenemistaan huhtikuun lopussa ja 29 päivänä se oli hyvin leveä. Se meni niin kauas pohjoiseen, kuin nähdä voimme, ja sen päällä oli tumma ilmakerros. Leveimmillään se oli luultavasti toukokuun 1 päivänä, jolloin Scott Hansen ja minä mittasimme sen ja huomasimme että sen leveys suoraan laivan takana oli 900 metriä ja pohjoisempana 1432 metriä. Jos Fram olisi silloin ollut irti, niin olisin mennyt railoa niin kauas pohjoiseen kuin suinkin; vaan tätä ei käynyt ajattelemisenkaan, kun laiva oli niin puristunut ja muurautunut kiinni.

Toukokuun 2 päivänä sulkeutui taas päärailo. Perämies, Nordahl ja Amundsen, jotka silloin olivat juuri hiihtoretellä etelässä päin pitkin railon kuvetta, näkivät puristuksen ja sanoivat sen olleen suuremosen. Navakka kaakkotuuli oli pannut jään liikkeelle hyvää vauhtia. Ja kun jään reunat melkoi-sella nopeudella lähestyivät toisiaan, joutui ensin kaksi vastakkaista nientä yhteen ja silmänräpäyksessä puristui noin kuuden metrin korkuiseksi röykkiöksi, joka taas yhtä pian luhistui ja painui jään reunain alle. Kaikkialla, missä jää ei puristunut röykkiölle ylös, työntyi toisen jään reuna toisen päälle tai alle, ja kaikki niemekkeet ja jäämöhkäleet musertuivat hitusiksi, jotka jotensakin tasaisesti täyttivät pienet aukot, joita siellä täällä jäi entiseen leveään railoon.

Ajautumisemme pohjoiseen ensimmäisen kuukauden aikana oli melkein olematon. Huhtikuun 19 päivään esim. emme olleet päässeet eteenpäin kuin noin neljä leveysminuttia pohjoiseen. *Ajautumisemme länteen* ei myöskään ollut runsas, samalla aikaa ainoastaan noin 80 kilometriä. Sittemmin tosin parani, vaan ei siitä läheskään tullut niin

hyvää vauhtia kuin 1894. Päiväkirjaani olen toukuu-kuun 23 päivänä tästä kirjoittanut: „Me kaikki olemme hyvin uteiliaita näkemään *keväisen ajautumisen* tulokset. Jos pääsisimme 60° i. p. kesän aikana tai syksyllä, niin uskon voivani olla varma, että tulemme kotia syksyllä 1896. Ajautuminen tänä kevännä on paljo pienempi kuin viime kevännä;

Pettersen ja Blessing röykkiöllä lähellä Framia.

Valokuva huhtikuulla 1895.

vaan ehkä kesempänä tulee korvaus. Jos tänä vuonna ajautuisimme yhtä pitkältä kuin viime vuonna toukuu-kuun 16 päivästä kesäkuun 16 päivään, niin tänä vuonna kesäkuun 16 päivänä olisimme 68° i. p., vaan on mahdoton saavuttaa tätä pituus-astetta siihen. Ehkä tänä vuonna pääsemme kovasta takaisin-ajautumisesta kesän aikana ja sen sijaan ajaudumme vähän oikeaan suuntaan, ja se olisi sitä parempi

meille. Jää ei tänä vuonna ole niin repeytynyt palasiin kuin tähän aikaan viime vuonna; meillä tosin on melko paljon railoja nytkin, vaan ei kuitenkaan niin paljon kuin viime vuonna, jolloin emme päässeet paljoksi minnekään railojen vuoksi. Tänä vuonna meillä on edessämme suuria tasangoita, joissa ei ole isosti aukkoja.“

Voidaksemme tehdä huomioita jään ajautumisesta olimme tehneet muutamanlaisen *lokin*, 2—300 metrin pituisen köyden päähän sidottiin keilan muotoinen pussi harvasta vaatteesta, jolla voitiin pyytää pieniä eläviä. Pussin yläpuolella oli köyteen kiinnitetty paino, niin että itse pussi voi helposti uida vedessä. Loki laskettiin suurenlaisesta avannosta, jonka auki pitämisestä pakkasten aikaan meillä oli paljon työtä. Useita kertoja päivässä tarkastettiin köyttä ja ajautumiskulma mitattiin. Tätä mittausta varten olimme tehneet *kvadrantin*, joka oli varustettu luojausköydellä.

Silloin tällöin nostettiin loki nähdäksemme oliko se kunnossa ja kootaksemme pussista pienet elävät tai mitä siellä oli. Useimmiten sisältö oli vähäinen ja enimmäkseen oli vain alhaisempia pikku-eläviä.

Toukokuun lopussa loppui kevät-ajautuminen. Tuuli asui nyt lounaassa, lännessä ja luoteessa, ja takaisin-ajautuminen alkoi. Vaan siitä ei kuitenkaan tullut pitkällistä, sillä jo kesäkuun 8 päivänä saimme taas itätuulen ja ajausimme hyvää vauhtia länteen, niin että kesäkuun 22 päivänä olimme $84^{\circ} 31,7'$ p. l. ja $80^{\circ} 58'$ i. p. Kesäkuun lopussa ja suurimman osan heinäkuuta ajauduimme vielä paremmin.

Yksitoikkoisuutemme kukkuroiksi ajautumisen aikana talvella ja keväällä 1895 oli *eläin-elämäkin hyvin laimea* tässä osassa napaseutumerta, jossa me nyt olimme. Pitkiin aikoihin emme nähneet ainoa-

takaan otusta; jääkarhukin, joka kuleksii niin laajalta ympäriinsä, pysyi näkymättömissä. Yleistä iloa sen vuoksi herätti, kun toukokuun 7 päivänä jälkeenpuolisten nähtiin pieni hyle vasta auvenneessa railossa lähellä laivaa. Tämä oli ensimmäinen hyle sitten maaliskuun. Myöhemmin näimme useampia hylkeitä railoissa, vaan ne olivat hyvin arkoja, niin että vasta kesempänä onnistuimme ampumaan yhden. Se oli niin pieni, että siitä ei tullut meille kuin yhdeksi ateriaksi, ja me söimme kaikki muut siitä paitse sisälmykset.

Toukokuun 14 päivänä Pettersen kertoi nähneensä *valkoisen linnun*, jota arveli valkolokiksi, se oli lentänyt länteen päin. Toukokuun 22 päivänä Mogstad näki *pulmusen*, joka lenteli ympäri laivaa, ja nyt kevään merkkejä alkoi näkyä yhä useampia päivä päivältä.

Saaliimme oli kauan aikaa hyvin niukkaa. Vasta kesäkuun 10 päivänä saimme ensimmäisen *otuksemme*, jolloin tohtorin onnistui ampua *myrskylinnun* ja *ruokin*. Tosin hän alkoi jahdin ampumalla useita kertoja ohi; vaan viimein hän kuitenkin osasi lintuihin, ja „kun loppu on hyvä, niin on kaikki hyvin“. Myrskylinnun kiinniottamisessa syntyi hurja ajo, sillä sitä oli sattunut ainoastaan siipeen, ja se juoksi railoon. Ensin lähti sen jälkeen Pettersen, sitten Amundsen, tohtori ja Scott Hansen, ja koko koiralauma. Viimeinkin saivat sen hengiltä.

Tästä lähtien nähtiin lintuja joka päivä lähellä, ja voidaksemme helpommin ampua niitä ja hylkeitä laskimme veneen railoon. Se varustettiin purjeella ja painolastilla, joksi otettiin rautakappaleita myllystä, joka meidän oli pitänyt purkaa, ja jo ensi iltana, kun vene oli vesillä, lähtivät Scott Hansen, Hendriksen ja Bentsen purjehtimaan railossa. Koirille tämän johdosta tuli aika liikuntaa. Kilvan ne

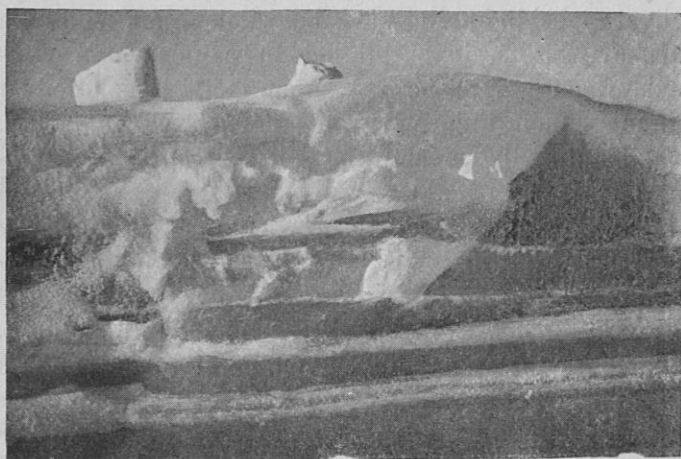
koettivat seurata venettä railon laitamaa pitkin, edestakaisin sen mukaan kuin vene risteili. Niillä oli ankara työ seuratessaan venettä, sillä niillä oli monta mutkaa tehtävä kiertäessään pieniä railoja ja lahtien poukamia, ja kun ne vihdoin olivat päässeet perille, läähättäen, kieli pitkällä suusta, kääntyi vene ja taas oli lähdeittävä taipaleelle. Kesäkuun 20 päivänä tohtori ja minä ammuimme kumpikin *riskilän*. Me näimme myöskin muutamia *jääkyyhkysiä*; vaan koirat olivat myöskin huvitettuja jahdin iloista ja mieluisasta keskeytyksestä, joka tuli heidän painostavaan yksinäisyyteensä — ne ehtivät ennen meitä ja pelottelivat linnut ennen kuin me pääsimme pyssynkantamalle.

Tuulimylly meidän oli pitänyt purkaa. Ylimmäisen hammasrattaan akseli muutamana päivänä katkesi. Se piti irroittaa ja viedä pajaan korjattavaksi. Pettersen juotti sen taas yhteen, ja toukokuun 9 päivänä oli laitos taas niin kunnossa, että sitä voitiin käyttää. Vaan se pian oli niin kulunut, varsinkin hampaat, että viikon kuluttua kesäkuussa se oli melkein kelpaamaton. Me sen purimme silloin ja panimme kaikki puu- ja valurauta-osat puristusselälle laivan vasemmalle puolelle, paitse niitä osia, jotka olivat kovempaa puuta, jotka säilytettiin laivassa ja joista tehtiin kelkkain jalaksia ja muuta tarpeellista kalua.

Ilmat maaliskuu-, huhti ja toukokuussa olivat yleensä hyvät, enimmäkseen heikko itätuuli, ja yleensä kirkas ilma. Pari kertaa pyörähti tuuli etelään tai länteen, vaan sieltä tuuli aina vain vähän aikaa. Tämä ainainen tyyni ilma alkoi lopulta tuntua ikävältä; ne suuressa määrässä lisäsivät yksitoikkoisuutta ja autiutta ympärillämme ja vaikuttivat lannistavasti mieliin. Vähän parantui toukokuun lopulla, kun joksikin aikaa saimme navakan länsituulen. Se

tosin oli vastatuuli, vaan kaikessa tapauksessa se oli vaihteluksi. Kesäkuun 8 päivänä muuttui taas tuuli itään ja alkoi nyt tuulla kovemmasti, niin että sunnuntaina 9 päivänä puhalteli ESE:stä 10,6 metrin nopeudella — kovin myötätuuli, mitä meillä on pitkiin aikoihin ollut.

Oli ihan ihmeellistä, miten yhden ainoan vuorokaudenkin hyvä tuuli vaikutti mieliin. Ne, jotka

Omituisen kerrallista jäätä.

Valokuva huhtikuun 21 päivältä 1895.

sitä ennen kuleksivat lannistuneina ja hituroisina, muuttuivat nyt iloisiksi ja yritteleviksi. Ennen käytimme vain yksitavuisia sanoja: „on“ tai „ei“. Nyt laskettiin leikkiä ja sukkeluuksia aamusta iltaan, kuului naurua ja laulua ja vilkasta puhetta kaikkialla. Ja iloisen mielen mukana kasvoi toivommekin hyvästä ajautumisesta. Kartta oli myötäänsä esillä, ja laskut eivät aina olleet niin täsmällisiä. „Jos tuuli tuonaan pysyy niin tai niin kauan, niin olemme

sinä päivänä siellä tai siellä. Päivän selvää on, että tulemme kotia syksyllä 1896: meidän tarvitsee vain silmätä, miten olemme ajautuneet tähän päivään asti, ja kuta lännemmäksi tulemme, sitä nopeammaksi käy vauhti,“ j. n. e., j. n. e.

Pakkanen, joka maaliskuussa ei ollut — 40 astetta kovempi, oli pysyväisesti — 30° ja — 25° huhtikuun kuluessa, vaan lauhtui sitten verrattain nopeasti toukokuussa, niin että termometri tämän kuun keskivaiheilla osoitti noin — 14° ja lopussa ainoastaan — 6°. Kesäkuun 3 päivänä — siihen saakka lämpimin päivä — oli ihan laivan viereen muodostunut suuri vesilammikko, vaikka sinä päivänä korkein lämpö määrä oli — 2° ja ilma pilvinen.*

Kesäkuun 5 päivänä oli termometri ensi kerran yli jäätymiskohdan, nimittäin + 0,2°. Sitten se laskeui pariksi päiväksi — 6°, vaan 11 päivänä nousi + 2° j. n. e.

Sademäärä mainitulla ajalla oli hyvin vähäinen, ainoastaan silloin tällöin oli lumisadetta. Poikkeuksen teki kuitenkin torstai, kesäkuun 6 päivä. Tuuli, joka oli muutamia päiviä puhaltanut etelästä ja lännestä, pyörähti yöllä luoteeseen, ja aamulla 8 aikana pohjoiseen, puhalti navakasti, ja satoi tavattoman sanakasti lunta.

Keskiyön-auringon näimme ensi kerran yöllä huhtikuun 2 päivänä.

Retkikunnan tieteellisiä tehtäviä oli muuan *syvyysuhteitten* tutkiminen napameressä.

* Huhtikuun 18 päivänä, kun tohtori ja minä olimme hake-massa sopivaa jääpalasta jään ominaispainon määramistä varten, huomasimme kummallisen vesipisaran, joka riippui suuren, korkealle puristuneen jäämöhkäleen nurkassa. Se oli varjossa ja tärisi kovassa tuulessa, vaikka oll 23 asteen pakkane. „Se mahtaa olla kelpo suolaa“, sanoin ja maistoin. Thy! — Suolaahan se oli, niin kuin äkein suolavesi.

Meidän hyvin epäkäytännölliset ja heikot köytemme kuluivat niin pian, ruostuivat ja muuten kärsivät vahinkoa, että meidän piti olla hyvin varovia niitä käytellessä, ja sen lisäksi rajoittaa mittauksen luku enemmän kuin olisi ollut toivottava. Tapahtui myöskin, että köysi katkesi, niin että sitä meni pitkät määrät hukkaan.

Ensimmäinen luojaus, sen jälkeen kuin tohtori Nansen ja Johansen olivat lähteneet, toimitettiin huhtikuun 23 päivänä. Me olimme ajatelleet laskea 3000 metrin syvälle yhtämittaa; vaan kun köysi alkoi 1900 metrin syvällä käydä höllälle, niin luulimme, että se oli pohjassa ja vedimme ylös. Kun nyt huomattiin, että köysi ei ollut yltänyt pohjaan, niin laskimme 3000 metriä, vaan menetimme tässä 900 metriä köyttä. Tämän mukaan otaksuin, että pohja oli ollut 2100 syvällä ja tein sen vuoksi uuden mittauksen tällä syvyydellä, vaan tapaamatta pohjaa. Seuraavana päivänä luojasimme uudelleen 2100, 2300, 2500 ja 3000 metrin syvälle, vaan ei yksikään yltänyt pohjaan. Kolmantena päivänä, huhtikuu 25, laskimme nyt 3400 metriä. Hinatessamme huomasimme että köysi katkesi, ja näimme nyt, että paitse 200 metriä pitkän hamppuköyden, joka oli alkupäässä, olimme vielä menettäneet 500 metriä teräsköyttä.

Me nyt jätimme luojauksen heinäkuun 22 päivään, kun hamppuköydet olivat niin kuluneita, ettemme uskaltaneet käyttää niitä ennen kuin tuli lauhemmat ilmat.

Ilmat ja tuulet olivat myöskin tetysti mieluisia puhe-aineita Framissa, varsinkin ajautumisemme yhteydessä. Meillähän myöskin oli, niin kuin on tarpeellista ja niin kuin pitääkin olla, *ilman-ennustaja* laivassa, Pettersen. Hänen erikois-alanaan oli oikeastaan hyvän tuulen ennustaminen — ja siihen hän

oli väsymätön, vaikka ennustuksensa eivät aina toteutuneetkaan, — vaan hän esiintyi myöskin ennustajana muilla aloilla, eikä mikään häntä niin huvittanut kuin se, kun joku tahtoi panna vetoa hänen ennustuksistaan. Jos hän voitti, niin hän oli iloinen monta päivää perätysten, jos hävisi, niin ymmärsi hän seottaa ennustuksen ja selityksen hyvin mietittyyn hämärään, niin että molemmat puolueet näyttivät olevan oikeassa.

Väliin hän, kuten sanottu, ei onnistunut, ja silloin hän joutui perusteellisen pilan alaiseksi; vaan sattui niinkin, että hän onnistui pitkät ajat yhtämittaa hämmästyttävän hyvin, ja silloin hänen rohkeutensa nousi niin suuresti, että hän oli valmis ennustamaan ja lyömään vetoa mistä hyvänsä. Suurimpia häviöitönsä oli vetonsa perämiehen kanssa toukokuun 4 päivänä, jolloin hän väitti, että ennen lokakuun kuluttua saamme maan näkyviin. Ja toukokuun 24 päivänä hän pani vedon Nordahlin kanssa, että me ennen maanantai-iltaa (27 päivää) olemme 80° i. p. Me tietysti kaikki toivoimme, että hänen mahdoton ennustuksensa toteutuisi; vaan, paha kyllä, ihme ei tapahtunut — kesäkuun 15 päivänäkään emme vielä olleet niin kaukana lännessä, vasta kesäkuun 27 päivänä Fram kulki kahdeksannenkymmenennen pituus-asteen yli.

Toukokuun lopussa alkoi aurinko sulattaa lumikerrosta laivan ympärillä niin paljo, että jäälle keulan puoleen muodostui pieni lammikko lumivettä. Kun lumi erittäinkin tässä kohden ja muuallakin pitkin koko laivan sivua oli täynnä nokea, likaa ja siivottomutta koirain jäleltä, niin oli syytä pelätä, että siitä syntyisi vaarallinen tai ainakin ilkeä haju; jos sitä paitse kävisi niin kuin viime kesänä, että syntyy lampi ympäri koko laivan, niin vesi siinä olisi niin

likaista, että se ei kelpaisi laivan puhdistusvedeksi. Minä sen vuoksi panin kaikki miehet vetämään lunta laivan oikealta puolen, johon työhön kului kaksi päivää.

Heräävän kevään kera tuli meille kaikellaista puuhaa sekä laivassa, että sen ulkopuolella. Ensimmäisiä töitä oli kulettaa jäältä laivaan *varastot*, kun nyt alkoi syntyä yhä useampia railoja ja halkeamia ja osa varaston tavaroista ei sietänyt kosteutta.

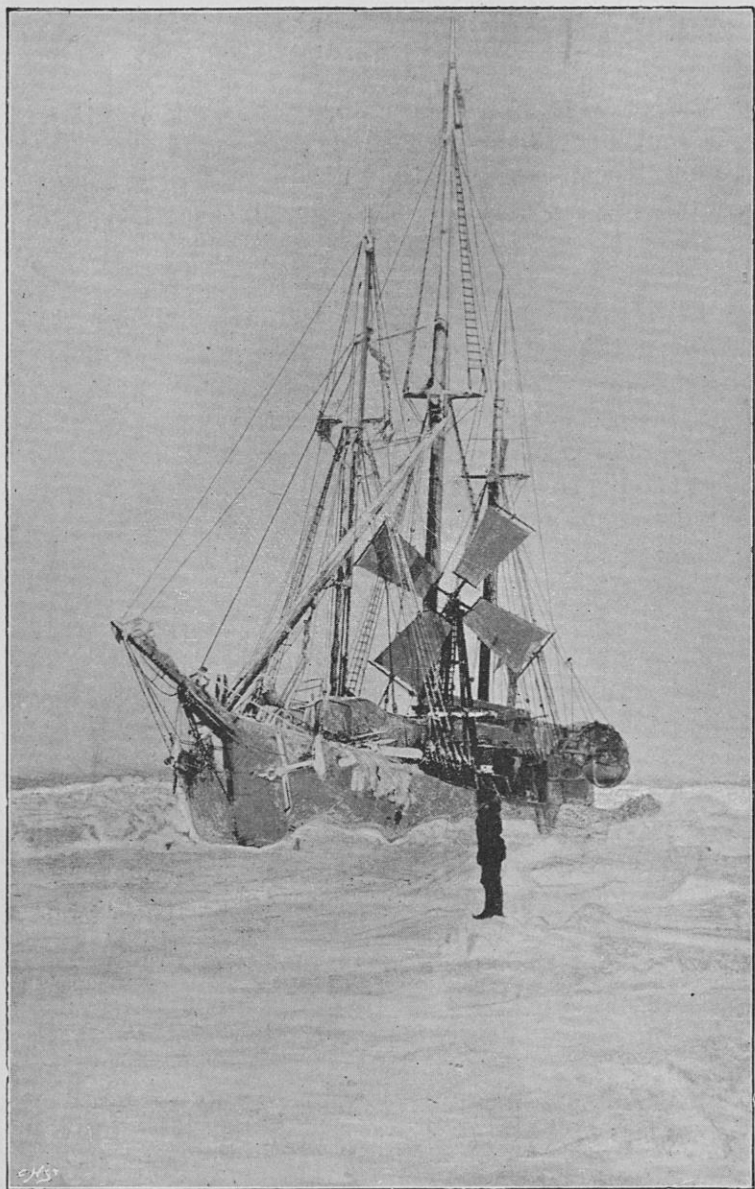
Aurinko alkoi lämmittää teltaan pian niin kovasti, että lumi veneitten ja alustojen alla rupesi sulamaan. Kaikki lumi ja jää piti sen vuoksi toimittaa pois, ei ainoastaan teltan, vaan veneittenkin alta, oikeanpuoleisesta käytävästä, ruumasta ja yleensä kaikkialta, mistä oli tarpeellista se puhdistaa. Peräruumassa oli nyt paljoa enemmän lunta kuin viime talvena, luultavasti siitä syystä, että olimme lämmittäneet salonkia paljo enemmän tänä kuin viime talvena.

Salongissa, kirjastossa ja hyteissä tehtiin perusteellinen puhdistus. Se todella olikin tarpeen, kun katto, seinät ja koko sisusta pitkän talvenyön aikana olivat peittyneet noesta, rasvasta, savusta, pölystä ja kaikellisista muista aineista syntyneellä kirjavalla vernissalla.

Salongin ja oman hyttini taulut, jotka vähitellen olivat saaneet saman tumman pohjaväriin kuin ympäristökin ja yleensä näyttivät hyvin kummallisilta, otin itse käsiteltäväkseni ja minun onnistuikin suurella ahkeruudella ja paljolla saippualla ja vedellä saada ne uudistetuiksi jotakuinkin alkuperäisennäköisiksi.

Puhdistustyön saimme suoritetuksi helluntaiksi, kesäkuun 1 päiväksi, ja vietimme sitten hauskaasti helluntai-iltaa, jolloin oli voipuuroa illalliseksi ja vähän muuta ylimääräistä kestitystä.

Kevään tullessa.

(Maaliskuussa 1894).

Helluntain jälkeen ryhdyttiin taas kaikellaisiin puuhiin, joita vuoden-aika vaati ja mahdollisuus, että Fram pääsee irti jäästä kesän kuluessa.

Suurröykkiöllä oli edelleen kaikellaista tavaraa, joiden ajattelin antaa ollakin siellä toistaiseksi, m. m. suurenlainen määrä koirainruokaa. Laatikot, joissa sitä oli, oli pinottu neljään kasaan niin, että muodostui katto, josta vesi helposti juoksi alas, ja niiden päälle levitimme pressun. Vasemmanpuoleinen suurvene, jonka päätin antaa olla jäällä talveen asti, pantiin varmalle paikalle noin viidenkymmenen metrin päähän laivasta, ja varustettiin purjeella, mastoilla, airoilla ja täysillä varustuksilla, valmiina kaikkia tapauksia varten.

Jään puhdistaminen ruumasta ja puolikannelta loppui kesäkuun 12 päivänä, jolloin täytyi luopua yrityksestä höyrykuurnan (kuurna likaveden johtamista varten) irroittamisesta. Se oli toisesta vuodesta saakka ollut jäässä ja oli nyt niin syväälle jäänyt, että emme voineet saada sitä irti. Me jysstimme enemmän kuin metrin syvyisen kuopan sen ympärille; vaan se pian täyttyi vedellä, ja me jätimme kesän tehtäväksi sen irti sulattamisen.

Konehuoneeseen alkoi nyt ilmestyä niin paljo vettä, että meidän piti päivittäin ammentaa melko suuret määrät, jopa kuusisataa litraa päivässä. Me luulimme alussa, että sinne tuli vettä laivassa sulaneesta jäästä; vaan sitten huomattiin, että se tuli laivaan ilmestyneistä vuodoista, jotka luultavasti olivat syntyneet siten, että oli tullut jäätä eri kerrosten väliin, niin että ne enemmän tai vähemmän ulkonivat toisistaan.

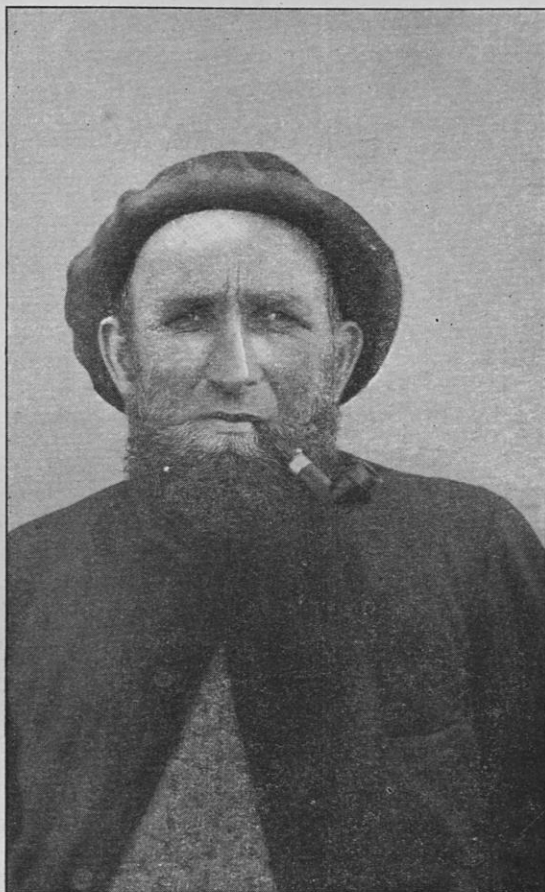
Mitä *terveysuhteisiin* tulee, niin oli terveys edelleen erinomainen, niin että tohtorilla lääkärinä ei ollut isosti tehtävää. „Onnettomuuksia“ tapahtui

ainoastaan pieniä: yksi isovarvas palellutettiin, pari pienempää varvasta hankautui vähän, joku vähä silmäkipua — siinä haikki. Mehän elimmekin säännöllistä elämää, aina vuorokausi sopivasti jaettu työn, liikkeen ja levon kesken. Me nukuimme hyvin, söimme hyvin, eikä sen vuoksi meitä isosti surettanut, kun toukokuun 7 päivänä meidät punnittiin ja keveiksi löytyi. Painon vähentyminen ei tosin ollutkaan suuri; yhteenlaskettu paino oli ainoastaan 3,5 kiloa vähempi kuin ennen.

Muuan tauti kuitenkin alkoi vaivata, ja hyvin tarttuva, vaan ei erittäin vaarallinen. Alkoi nimitäin vaivata muotitautina, tai jos niin halutaan, tuli muotiasiaksi Framlaivalla tukan ajaminen. Sannottiin, että oli varma keino tukan kasvuun, kun ajoi nekin harvat haituvat, jotka vielä koristivat vähätukkaisten päätä. Juell teki alun, ja silloin oli paholainen irti; toinen toisensa jälkeen seurasi esimerkkiä, kaikki muut järestään paitse minä ja pari muuta.

Varovaisena kenraalina minä ensin jonkun aikaa odotin, nähdäkseni, miten alkoi ilmestyä kasvua paljaskalloisiksi ajettujen toverieni päähän. Ja kun hakuli heillä ei siitään tuuhennut eikä tihennyt, niin pidin parempana seurata tohtorin määräystä: kerran päivässä pestä pääni viheriällä saippualla ja sitten hieroa muutamalla salvalla. Vaan että tämä olisi vaikuttanut sitä tehokkaammin tukan kasvuun, seurasin tovereitteni esimerkkiä ja ajoin pääni muutamia kertoja. Itse puolestani luulen, että tämä „kuuri“ ei auttanut; vaan Pettersen oli toista mieltä. „Minut saa viedä paholainen kuin höyhenen, jos vain ei kapteni tällä keinolla ole saanut kalloonsa kelpo harjan“, sanoi hän minulle kerran leikatessaan tukkaani.

Toukokuun seitsemästoista oli niin kaunis ilmainen kuin ajatella voi: selkeinen säihkyvä taivas, kimal-

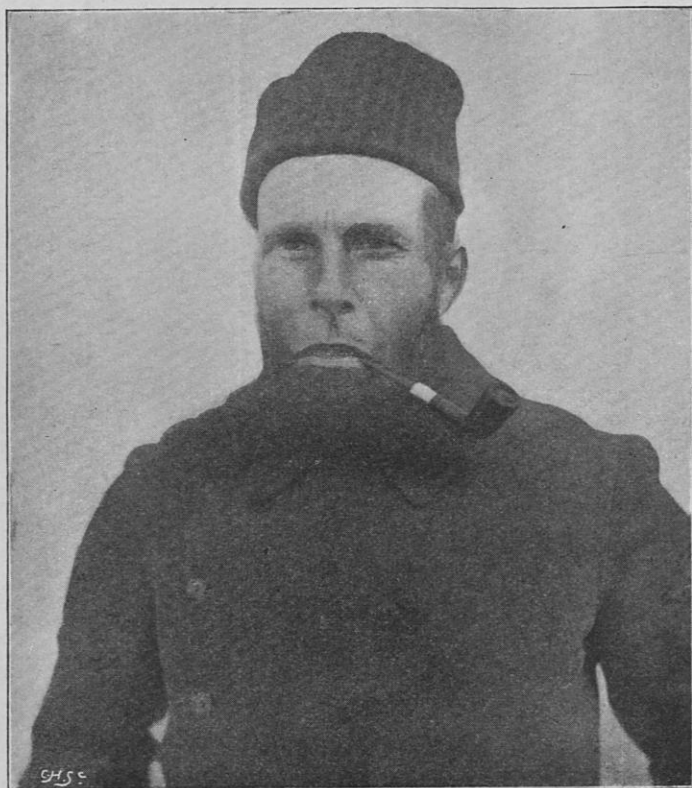

Adolf Juell.

Valokuva 1895.

televa auringon paiste, 10—12 pykälän pakkanen ja melkein ihan tyven. Aurinko, joka tähän aikaan ei

enään laskenut yöksi, oli jo korkealla taivaalla, kun me 8 aikana aamulla heräsimme kanunan paukkeesta ja juhlallisesta urkujen soitosta. Tavallista

Sverdrup päänkoltsemisen aikana.

Valokuva 1895.

kiireemmin olimme pukeissa, söimme eineen ja jännitetyinä valmistausimme siihen, mitä tulemaan piti — juh latoimikuntahan oli ollut ahkerassa valmistustyössä eilisen päivää. Yhdentoista lyönnillä

kokoutuivat eri joukot lippuineen ja merkkineen ja osoitettiin niille paikkansa „suuressa lippukulkueessa“. Ensimmäisenä kulin minä kantaen Norjan lippua, sitten seurasi Scott Hansen Framin lipulla, sitten Mogstad meteorologein lipulla, joka oli runsaasti koristeltu „pyörresentrumella“ ja „selkenevän päivän toiveilla“, — hän istui karhunaljalla peite-tyllä laatikolla reessä, jota veti meidän seitsemän koiraa, ja hänen takanaan liehui lippu mastoksi pystytetyssä riuvussa. Neljäntenä tuli Amundsen, kantaen lippua mielen-osoitukseksi „puhtaan lipun puolesta“, ja häntä seurasi aseenkantajana suksilla Nordahl, keihäs kädessä ja pyssy selässä. Lipussa oli punaisella pohjalla vanhan norjalaisen soturin kuva, joka taittoi keihään polveaan vasten, sekä kirjoitus: „Edespäin Norjan miehet! Oma lippu tässä maassa! Kaikki mitä teemme, sen teemme vuoksi Norjan!“ Viidentenä tuli perämies kantaen Norjan vaakunaa, ja kuudentena Pettersen kantaen mekanikkojen lippua; viimeisenä tuli „soittokunta“, jota edusti Bentsen käsiharpulla. Kulkueen jälessä tuli juhlapukuinen yleisö (tohtori, Juell ja Hendriksen) kirjavassa epäjärjestyksessä.

Liehuvin lipuin ja raikuvvin soitoin kulkue marssi „yliopiston“ (Framin) nurkan ympäri „Kaarle Juhanin katua“ ja „Kirkkokatua“ (Scott Hansenin tilaisuutta varten laittamaa tietä keulan edessä olevan railon ja puristusselän yli), ohi „Engebret'in“ (jäällä olevan varaston) ja kääntyi sitten „Juhlakentälle“ (suurröykkiön harjulle), jossa kulkue pysähtyi ja kääntyi rintamaan.

Siellä esitin eläköön-huudon päivän merkityksen johdosta, johon ääretön ihmisjoukko vastasi yhdeksänkertaisella hurraahuudolla.

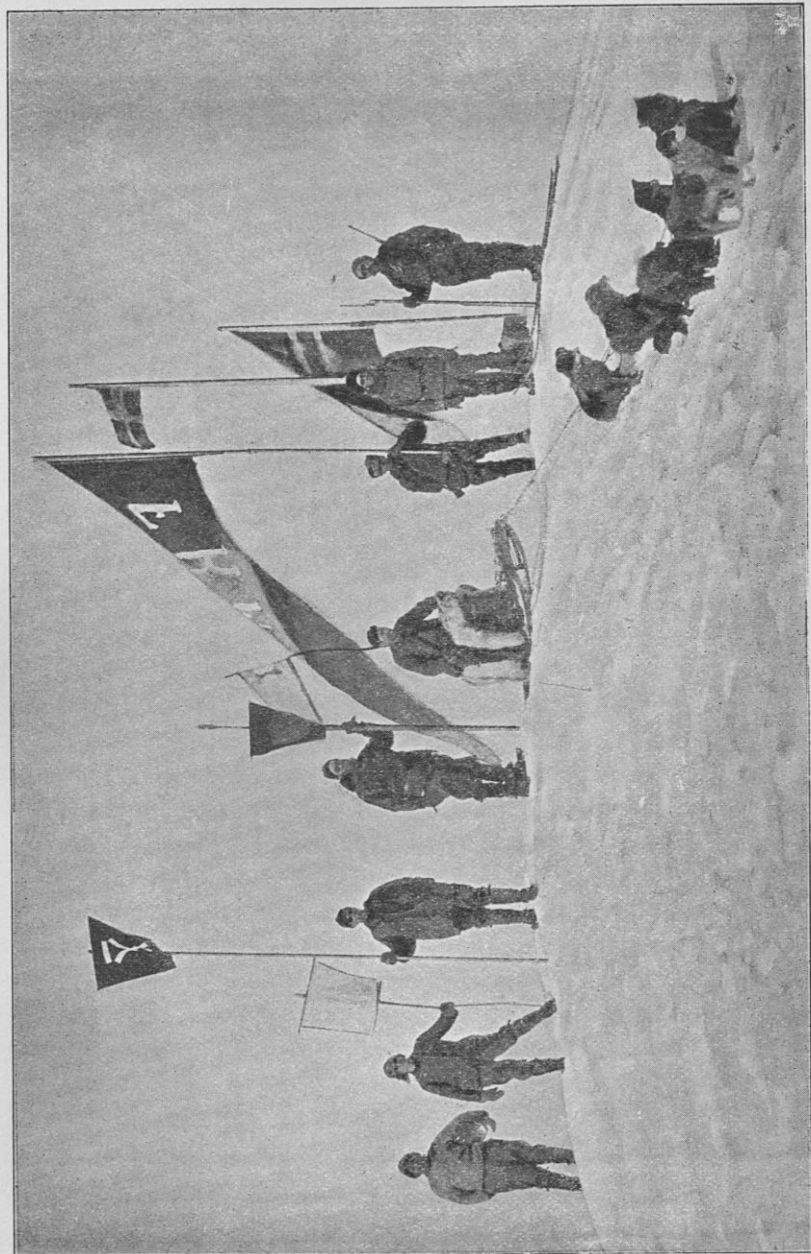
Kahdentoista lyönnillä ammuttiin viralliset kunialaukaukset suurilla keulakanunoilla. Sitten oli

komea juhlapäivällinen. Kun paisti tuotiin pöytään, niin Scott Hansen piti puheen rakkaille kodeillemme ja kahdelle poissaolevalle toverille, joitten hän toivoi saavuttavan päämaalinsa ja palaavan kotia terveinä. Puhetta tervehdittiin kahdella kanunanlaukauksella.

Neljän aikana iltapäivällä oli suuri kansanjuhla jäällä. Paikka oli kauniisti koristeltu lipuilla ja muilla koristuksilla, ja ohjelma oli rikas ja vaihteleva; — oli nuoralla kävelemistä, voimistelunäytteitä, juoksevien jänesten ampumista ynnä kaikellaista muuta. Yleisö oli koko ajan loistavalla juhlatuulella ja osoitti vilkasta suosiota esiintyville taiteilijoille.

Illallisen jälkeen, joka oli yhtä komea kuin päivällinenkin, kokouimme salonkiin maljan ympärille. Tohtori esitti juhlatoimikunnan maljan, joka juotiin suurella mielihyvällä, ja minä esitin Framin maljan, ja sitten kesti iloista ja toverillista seuraa myöhään yöllä.

Toukokuun 17 päivä-kujeretki korkeilla leveysasteilla.

II.

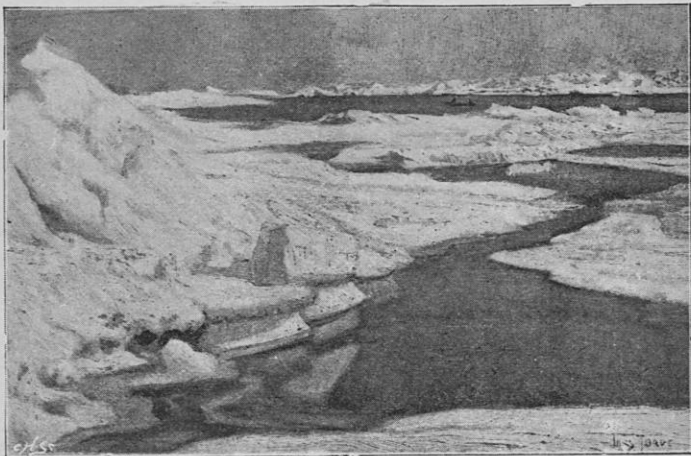
Kesäkuun 22 päivästä elokuun 15 päivään 1895.

Kevään edistyessä ja jään ruvetessa enemmän liikkumaan, jolloin uusia raitoja ja avovettä ilmestyi joka taholle, vilkastui merieläinten ja lintujen elämä ympärillämme.

Yöllä kesäkuun 22 päivää vasten herätti minut vahti, ilmoittaen, että oli valaita oikeanpuoleisessa railossa. Me kaikki syöksimme ulos kiireimmän kautta ja näimme nyt, että 7—8 sarvivalasnaarasta meni yhdessä joukossa loiskien lähellä olevassa railossa. Me lähetimme niille muutamia laukauksia, vaan ne eivät näyttäneet välittävän mitään. Myöhemmin päivällä olin veneellä niitä ajamassa, vaan en päässyt pyssynkantamalle. Jotta voisimme niitä oikein pyydystää, jos niitä alkaisi käydä tiheämmin luonamme, teimme kaksi pyyntirakkoa ja tammiankurin, jotka kiinnitimme harppunan köyden päähän. Jos valasta olisi meidän vaikea saada, iskettyämme sen, niin antaisimme ankkurin ja rakkojen mennä, ja onnen ollessa myötäisen voisimme sen sittenkin saada.

Me olimme hyvin halukkaita koettamaan uutta pyyntilaitostamme ja sen vuoksi hyvin ahkerasti tähystelimme valaita. Aina vähän väliä näkyikin

joku valas railossa, vaan katosi niin nopeasti, että emme ehtineet käymään käsiksi. Heinäkuun 2 päivän illalla näytti pyynti onnistuvan. Valaita vilisi railossa, ja me kiiruhdimme railoon veneellä, iskeäksemme harppunan. Vaan myöskin ne olivat niin arkoja, että oli mahdoton päästä niitä niin lähelle. Muuan niistä pysytteli kauan aikaa pienessä railossa, joka oli niin kapea, että ylti heittämään sen yli. Me

Railoja Framin luona juhannuksena 1895.

Lars Jorde, valokuvan mukaan.

koetimme päästä lähelle hiipimällä pitkin railon kuvetta, vaan kun pääsimme vähän matkaa, niin se pelästyi ja kiiti suureen railoon, jossa se porskutteli pitkän aikaa, makasi selällään noin 4—5 minutin ajan kerrallaan, pää veden pinnalla, ja puhalteli ja kiusaili meitä, ja kun me vihdoin olimme päässeet takaisin suuren railon luo ja ajattelimme ruveta sen kanssa leikkiin — hih, se oli ja meni.

Muutamia päiviä myöhemmin kävi meitä terveh-
timässä taas joukko näitä ukkosia, jotka uisken-
telivat toisessa vastamuodostuneessa railossa laivan
lähellä. Kolmella niistä oli suuret pitkät hampaat,
jotka ne väliin nostivat korkealle ilmaan, väliin
niillä hyväilivät ystävättäriensä selkää. Me heti tar-
tuimme pyssyyn ja harppunaan ja juoksimme rai-
lolle minkä sääret sietivät. Vaan ennen kuin me
perille pääsimme, olivat otukset poissa. Näitä arkoja
olentoja ei päässyt mitenkään pyssyinkantamalle,
turha yrittääkään, ja sen vuoksi vasta annoimme
niiden kulkea omissa rauhoissaan.

Kerran keväällä 1896 olimme kuitenkin vähällä
saada muutaman sarvivalaan. Olin ollut lintujah-
dissa ja olin juuri keräilemässä ammutuita lintuja
veneestä, kun sarvivalas yhtäkkiä sukelsi railosta
aivan venevalkamamme vierellä, jossa harppuna aina
oli valmiina. Minä tartuin heti harppunaan, vaan
köysi oli liian lyhyelle kääritty, ja siihen kun sain
sen laitetuksi, sukelsi valas ennen kuin sain iske-
tyksi siihen harppunan.

Aina joku partahylekin (*Phoca barbata*) näyttäytyi
näihin aikoihin: niitäkin koetimme jonkun aikaa
pyytää, vaan ne olivat arkoja. Lintujahti paremmin
luonnistui, ja kesäkuun 7 päivänä jo saimme ammu-
tuksi niin paljon riskilöitä, lokkeja, myrskylintuja
ja jääkyyhkysiä, että sinä päivänä saimme ensim-
mäisen aterian tuoretta lihaa tälle vuodelle. Näiden
lintujen lihaa ei juuri pidetä suuressa arvossa; vaan
me söimme erinomaisella ruokahalulla, ja meistä
maistui paremmalle kuin herkullisimmat kanan-
pojat.

Eräänä päivänä lenti kolme valkolokkia ja istahti
jälle jonkun matkaa laivasta. Pettersen ampui
kaksi kertaa niitä osaamatta, linnut istuivat vain ja

katselivat kummastellen häntä. Vihdoin lähtivät lentoon ja menivät tiehensä, ja ampuja lähetti niiden

Lars Pettersen.

Valokuvan mukaan 1895.

jälkeen sadatuksia suuttuneena „vahingosta“, joksi hän sitä sanoi. Toinen käsitys „vahingosta“ oli

niillä, jotka olivat nähneet hänen ampuvan, ja kaikellaista ivaa sateli hänelle, kun hän palasi tyhjin käsin.

Muuten Pettersenistä tuli innokas pyssymies, ja kotia tultuaan aikoi hän ensi töikseen ostaa haulipyssyn. Ja siltä näyttikin että hänellä oli hyviä taipumuksia pyssymieheksi, vaikka ei ollut ampunut laukaustakaan ennen Framiin tuloaan. Niin kuin vasta alkaja aina, sai hänkin ammuskella kauan ennen kuin osasi siihen, mihin tähtäsi. Vaan kun harjaupi niin tottuu, ja eräänä päivänä hän kunnosti itseään lennosta ampujana — yhtäkkiä hän ampui lentävän linnun. Vaan sitten seurasi taas pitkän aikaa „vahingoita“, ja silloin hän ei enään itsekään luottanut taitoonsa lennosta ampujana ja koetti sen sijaan ampua alempana olevia esineitä. Vasta paljoa myöhemmin tuli tietoon oikea syy hänen „vahinkoihinsa“. Joku veitikka, joka oli arvellut, että Pettersen liian paljo hävitti riistaa, oli kaikessa hiljaisuudessa ladannut hänen patronansa uudestaan, niin että Pettersen, joka vahvassa uskossa oli ampuvinaan lyijyllä, ampuikin suoloilla — ja ainahan se jonkun verran vaikuttaa.

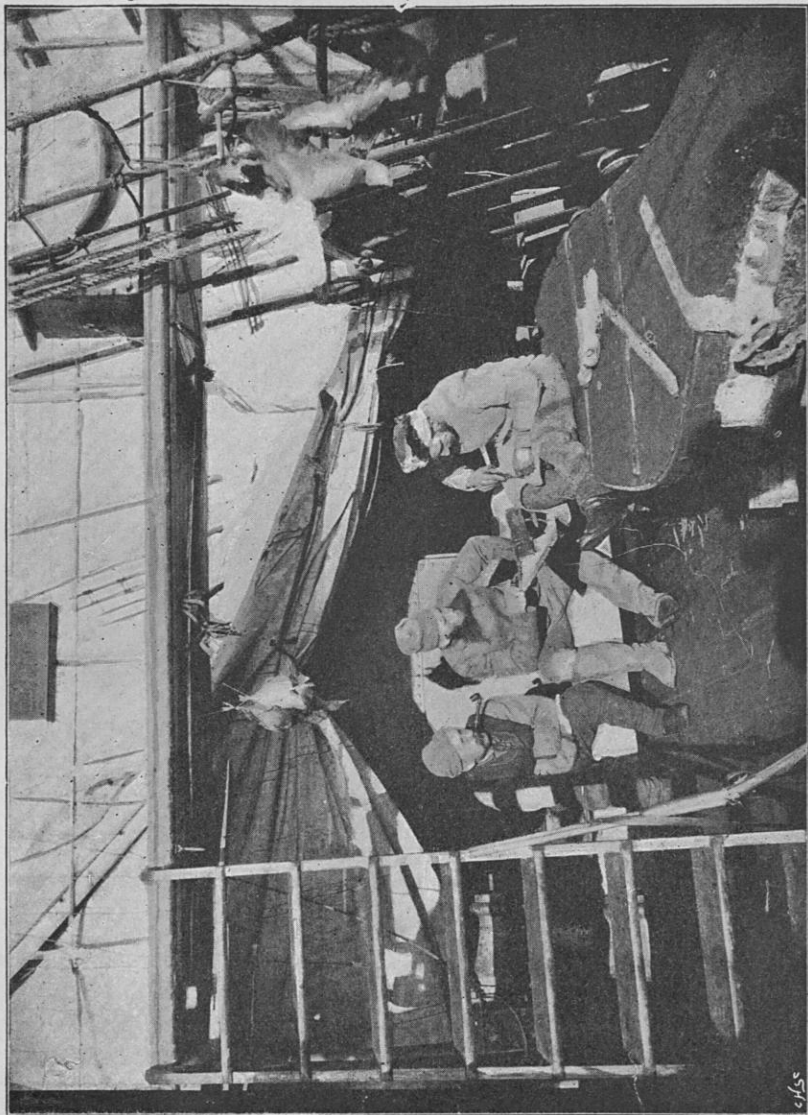
Paitse eläimiä, joita ylempänä on mainittu, näkyi näillä leveys-asteilla olevan myöskin holkereita. Kun Hendriksenin oli eräänä päivänä kaavittava rasva muutamista karhunnahoista, jotka olivat viikon aikaa oileet likoamassa railossa, niin huomasi hän että kaksi pientä nahkaa oli melkein kokonaan syöty, niin että oli vain muutamia kapeita kaistaleita jällellä niistä. Se tuskin on voinut olla muu kuin holkeri, joka meille teki tämän mieliharmin. Me laitoimme suuren koukun, johon pantiin syötiksi rasvaa, saadaksemme kiinni varkaan, vaan ei se meille onnistunut.

Eräänä päivänä perämies ja Mogstad olivat jäällä hakemassa petroliveneen emäpuuta, joka oli unohtunut jäälle. Kertoivat nähneensä tuoreita *karhunjälkiä*, joista päättäen karhu oli kuleksinut suurröykkiön ympärillä. Siitä nyt oli melkein vuosi, kun me olimme nähneet karhuja, ja me olimme hyvin iloisamme, kun oli toivo saada pian vaihtelua ruokajärestykseemme. Vaan kauaksi aikaa se jäi paljaaksi toivoksi. Mogstad tosin näki karhun suurröykkiön luona, vaan kun se oli kaukana ja karhu poistui nopeasti laivasta, niin ei sitä lähdetty ajamaan. Kului melkein puolivuotta siihen, kun taas nähtiin karhu lähistössä. Ensi kerran nähtiin se helmikuun 28 päivänä 1896.

Kuten ennen on mainittu oli Fram viikon aikaa kiinni suuressa jäätelissä, joka päivä päivältä pieneni; syntyi myötäänsä halkeamia poikin ja pitkin, ja aukeni uusia railoja, jotka useinkin muutamain tuntein kuluttua sulkeutuivat uudelleen. *) Kun jään reunat syöksyivät sitten toisiaan vasten tavattomalla voimallaan, niin ulkonevat niemet murtuivat pieniksi kappaleiksi ja vaipuivat väliin alas, väliin nousivat päälle, tai toisinaan kohosivat matalammiksi tai korkeammiksi röykkiöiksi, jotka taas puristuksen herettyä suistuivat ja särkivät suuria irtonaisia telejä samalla. Näiden yhtämittaa uudistuvien mullerrusten kautta telimme murtui aina yhä pienempiin teleihin, varsinkin hyvin rajun puristuksen jälkeen heinäkuun 14 päivänä, jolloin halkeamia ja railoja syntyi poikki vasemmalla puolen olevan puristusselän ja ulottui aina laivan laitaan saakka, niin että näytti kuin Fram pian humahtaisi taas veteen. Laiva jäi kuitenkin

* Kuva, joka on edellisessä osassa sivulla 348, on erehdyksessä joutunut sinne, ja on juuri tältä ajalta. 1894 sijasta tulee siinä olla 1895.

Тыöpaja kannella.

1/15

edelleenkin entiseen asemaansa, vaan usein muutti suuntaansa näinä rauhattomina aikoina. Suurröykkiö, joka yhä enemmän poistui meistä, oli myöskin hyvin säännöttömässä liikkeessä, niin että se väliin oli suoraan laivan sivusta, väliin keulan edessä, väliin jotensakin kaukana ja väliin taas lähempänä.

Rikkonaista jäätä Framin luona heinäkuussa 1895.

Valokuva.

Heinäkuun 27 päivänä oli jää niin liikkeellä, että sellaista leikkiä emme olleet sitten nähneet, kun tulimme jäähän. Leveitä railoja aukeni joka taholle, ja jääteli, jossa paja oli, pyöri kuin pyörteessä, niin että meitä joka hetki pelotti, että koko

laitos menee sitä tietään. Scott Hansen ja Bentsen, jotka olivat menossa purjehtimaan, kun oli hyvä tuuli, ottivat samalla muuttaakseen ahjon kapineineen sille telille, jossa me olimme. He saivat avukseen kaksi miestä, ja suurilla ponnistuksilla he saivatkin kapineet pelastetuiksi. Samaan aikaan oli vesi laivankin ympärillä kovassa liikkeessä, niin että laiva jäätelin kanssa pyöri, muuttaen suuntaa NE:stä $V\frac{1}{2}$ S. Kaikki miehet olivat tulisessa touhussa pelastaakseen laivaan tavaroita, jotka olivat jäällä, ja onnistuttiinkin hyvin, vaikka lujalle otti, ja veneet olivat kaatua kovassa tuulessa rajusti pyörivien jäätelien välissä. Jääteli, jossa paja oli ollut, poistui pajan jäännösten kanssa vähitellen samaa tietä kuin suurröykkiökin, ja me käytimme sitä sitten kauan aikaa merimerkinä. Se näkyikin pitkän matkan päähän. Sen huipulla oli musta hattu, suuri rautakattila, joka oli siinä pohja päällimmäisenä. Kattila oli ostettu Tronheimiltä, ja otettiin laivaan samalla kuin koiratkin Chabarovassa. Me siinä tavallisesti pidimme rasvaa ja muuta koirain ruokaa. Aikain kuluessa siihen ruoste oli syönyt niin monta reikää pohjaan, että se hylättiin ja viskattiin puristusselälle pajaröykkiön viereen. Nyt se, kuten sanottu, teki merimerkin virkaa, ja ajelehtaa napaseutumressä ehkä vielä tänäänkin, jollei vain joku eskimolaismuija Grönlannin itärannikolla ole sitä löytänyt ja ottanut talteensa.

Sen mukaan kuin aurinko ja suoja-ilma sulatti lunta ja jään pintaa, kohosi laiva korkeammalle, niin että heinäkuun 23 päivänä oli greenhartlaudoitusta näkyvissä vasemmalla puolen kolme ja puoli lankkua ja oikealla puolen kymmenen lankkua. Elokuun 8 päivänä jäätelimme halkesi vasemmalta puolen, ja Fram kallistui nyt toiselle puolen, oltuaan

ennen kallellaan vasemmalle puolen 7° , oli se nyt oikealle puolen $1,5^{\circ}$, ja vastaavilla puolin tuli vapaaksi neljä ja kaksi lankkua greenhartlaudoituksesta ja yksitoista keularautaa keulassa.

Fram koholla jäädästä kesäsulamisen aikana.

Valokuva heinäkuulla 1895.

Minua nyt pelotti, että pieni jääteli, jossa me olimme, voisi joutua ajelehtamaan railossa, jos vain jää vielä väljentyisi, ja annoin perämiehelle määräyksen, että laiva oli kiinnitettävä pääteliin, jossa meillä oli osa tavaroitamme. Määräystä ei kuitenkaan täytetty niin pian, ja kun minä puolta tuntia myöhemmin tulin kannelle, niin oli laiva ajautu-

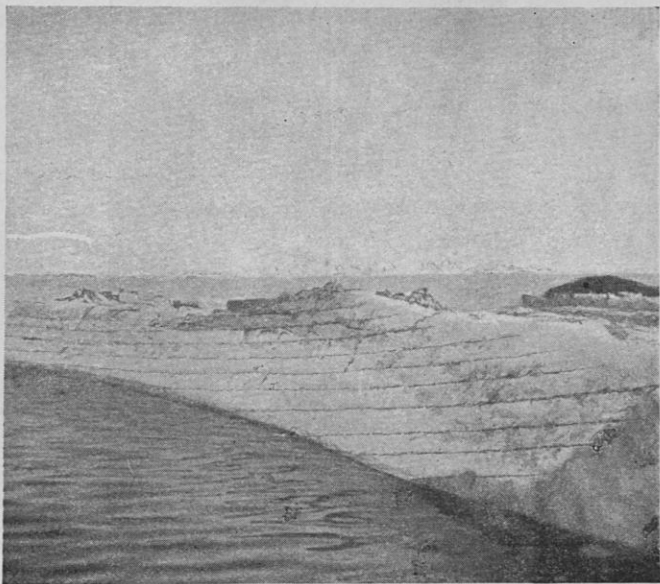
massa alaspäin railoa. Kaikki miehet käskettiin kannelle, ja yhdistetyin voimin me saimmekin laivan hinatuksi takaisin telin luo ja kiinnitetyksi tukevasti.

Kun halusimme saada Framin irti jääalustastaan, jossa se oli niin kauan maannut, niin minä päätin koettaa räjähdyttää sen irti. Seuraavana päivänä — elokuun 9 — puoli kahdeksan aikaan illalla sytytimme kahdeksan kilon ruutimiinan, joka oli pantu jään alle parin metrin päähän perästä. Kun se räjähti, niin laiva tärisi kovasti, vaan jää ei ollut milläänkään. Tästä syntyi vilkas keskustelu. Useimmat päättivät, että panos oli heikko; joku arveli, että kerrassaan olisi pitänyt olla vähintään 20 kiloa ruutia.

Juuri kun väittely oli kiivaimmillaan, luhistui teli äkkiä. Suuria jäämöhkäleitä sukelsi alaalta vedestä aukkoihin, Framin perä rajusti hetkahti, laiva syöksähti vähän eteenpäin, rupesi kallistelemaan kovasti aivan kuin olisi halunnut pudistaa kahleensa, ja loiskahtaen lysähti veteen. Sen ryntäys eteenpäin oli niin raju, että muuan keulaköysi katkesi, vaan yleensä laivan laskiaiset olivat niin onnistuneet, että kukaan laivanrakentaja ei olisi voinut parempia toivoa. Me kiinnitimme sitten laivan perään jään reunaan jääankkurilla, joka vartavasten oli taottu pajassa. Scott Hansen ja Pettersen olivat saada kylmän kylvyn. Kun he olivat saaneet miinan laskeutuksi, niin menivät he veneellä perän puolelle vetämään sytytysköyttä. Kun sitten jääteli murtui ja Fram laskeutui veteen ja jääteli, päästyään kuudensadan tonnin kuormastaan, vyörähti, niin noilla kahdella veneessä ei ollut hauska olo keskellä vaarallista hyökyjen ja jäätelien pyörrettä. Tuossa keskellä kiehuva kattilaa tanssivassa veneessä näh-

tiinkin sen vuoksi kaksi rukoilevannäköistä naamaa, ja varsinkin Pettersenin muoto oli hyvin kummallinen.

Laiva oli nyt hiukan kallellaan ($0,75^{\circ}$) oikealle ja ui melkoista keveämmin kuin ennen, niin että kolme tammilankkua oli näkyvissä oikealla puolen ja vähän enemmän vasemmalla puolen, ja sen lisäksi oli keulassa näkyvissä ykdeksän keularautaa.

Framin alustajää, johon on puristunut laudoituksen jälet.

Valokuvan mukaan 1895.

Mikäli voimme nähdä ei laivan runko ollut vähintäkään vahingoittunut, useista puristuksista, joita Framilla oli ollut siitä saakka, kun se joutui jäähän kiinni, ja joista useat olivat hyvin rajuja, eikä myöskään nyt irtautumisessaan jäästä.

Se vain vikaa, että se yhä jonkun verran vuoti, niin että sitä piti usein pumpputa. Jonkun aikaa se oli pitävä, niin että me aloimme uskoa, että vuoto

Sigurd Scott Hansen.

Valokuva 1895.

oli vesirajan yläpuolella. Vaan pian huomasimme erehtyneemme, kun laiva alkoi taas vuotaa ja vielä enemmän kuin ennen.

Muuten oli Fram nyt varsin hyvällä paikalla, vasempi sivu jotensakin matalaa, tasaista jään reunaa vasten ja oikealla puolen avonainen railo; railo tosin

pian sulkeutui, vaan meidän kohdallemme jäi kuitenkin pini lampi, noin kahta sataa metriä leveä ja sataakahtakymmentä metriä pitkä. Minä vain toivoin, että talvi tulisi pian, että jäätyisimme tähän hyvään asemaan. Vaan vuoden aika oli vielä liian aikainen ja jäässä liian paljo liikettä. Monta taistelua saimme vielä kestää, ennen kuin Fram pääsi lepoon viimeiseen talvisatamaansa.

Ajautumisemme länteen oli yleensä hyvä heinäkuun viimeisellä puoliskolla. Seuraavat havainnot olkoot selitykseksi:

Päivä.	Leveys.	Pituus.	Tuulen, suunta.
Kesäkuun 22	84 ⁰ 32'	80 ⁰ 58'	N.
— 27	„ 44'	79 ⁰ 35'	NNE.
— 29	„ 33'	79 ⁰ 50'	ENE.
Heinäkuun 5	„ 48'	75 ⁰ 3'	SE.
— 7	„ 48'	74 ⁰ 7'	VSV.
— 12	„ 41'	76 ⁰ 20'	VSV.
— 22	„ 46'	72 ⁰ 56'	NNV.
— 27	„ 29'	73 ⁰ 49'	SVS.
— 31	„ 27'	76 ⁰ 10'	SV.
Elokuun 8	„ 38'	77 ⁰ 36'	NV.
— 22	„ 9'	78 ⁰ 47'	SV.
— 25	„ 17'	79 ⁰ 2'	EN.
Syyskuun 2	„ 47'	77 ⁰ 17'	SE.
— 6	„ 43'	79 ⁰ 52'	SV.

Niinkuin tästä taulusta näkyy, olivat ajautumisessa mutkat etelään ja pohjoiseen verrattain pieniä, vaan sitä suurempia itään ja länteen. Kesäkuun 22 päivästä 29 päivään kulettiin hyvää vauhtia länteen, sitten heinäkuun alussa taas vähän matkaa takaisin; sen jälkeen parin päivän aika länteen, ja sitten taas

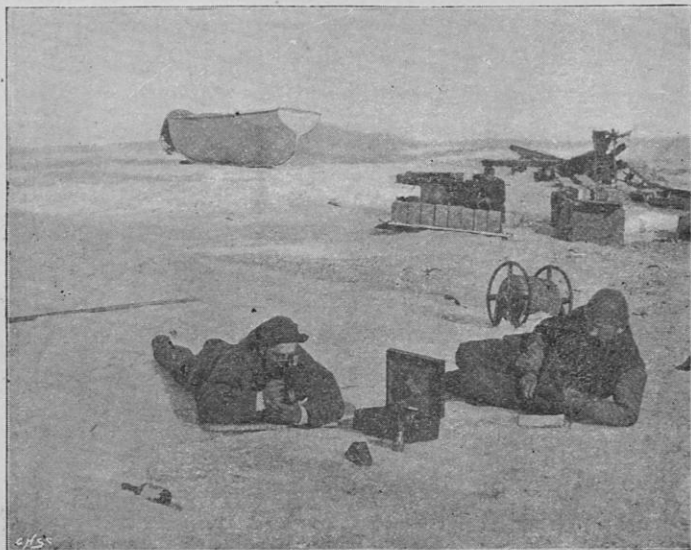
kiivaasti takaisin heinäkuun 12 päivään. Tästä päivästä 22 päivään ajauduimme länteen hyvästi aina $72^{\circ} 56'$, vaan sitten oli peräytyminen valtavampana, niin että me syyskuun 6 päivänä olimme $79^{\circ} 52'$, eli melkein samalla paikalla, mistä lähdimme kesäkuun 29 päivänä.

Säät näihin aikoihin olivat ylimalkaan hyvät ja lauhkeat. Väliin oli tosin huonoakin säätä, pyryä ja räntäsadetta, niin että meidän piti pysytellä sisällä. Vaan huonot säät meitä eivät häirinneet isosti, päinvastoin oli meille mieluisia muutokset — varsinkin kun ne antoivat hyviä toiveita länteen ajautumisesta ja toiveita pääsemään vankeudestamme niin pian kuin mahdollista. Ei sen vuoksi että olisimme pelänneet, että pitää olla vielä talvi ennen kotia pääsyä. Meillähän oli ruokavaroja ja yleensä kaikkea mitä tarvitsimme tullaksemme toimeen vielä kaksi talvea, jos niikseen tuli, ja meillä oli laiva, johon kaikki luotimme täydellisesti, monien kovien kokeitten jälkeen, jotka se jo oli kestänyt. Ja me olimme terveitä ja reippaita ja olimme oppineet yhä sydämelisemmin liittymään toisiimme onnessa ja onnettomuudessa.

Nansenista ja Johansenista meillä tuskin yhdelläkään oli suurta huolta; niin vaarallinen kuin heidän matkansa olikin, niin ei meitä pelottanut, etteivät he suoriutuisi kaikista vastuksista tiellään ja ehtisi Frans Josefin maahan ja kotia samana vuonna. Päin vastoin olimme iloisia ajatellessamme, että he pian ovat kotona ja voivat kertoa ystävillemme, että me tulemme hyvin toimeen ja että meitä voidaan odottaa kotia syksyllä 1896. Eipä ihme sen vuoksi, jos olimme levottomia, ja että mieltä lannisti, kun ajauduttiin hitaasti, tai kun vastatuuli ja peräyty-

minen näytti tekevän mahdottomaksi kotia pääsyn toivottuun aikaan, jolloin meitä odotettiin.

Tähän tuli vielä lisäksi, että tärkein osa tehtävästämme oli jo suoritettu tavallaan. Tuskin oli mitään toivoa, että ajautuisimme pohjoisemmaksi kuin tähän asti, ja mitä voisi tehdä tutkimuksia

Hansel.*

Nordahl.

Havainnonteko auringon korkeudesta keväällä

Valokuva 1895.

varten siellä, senhän ovat Nansen ja Johansen tehneet. Tehtäväksemme sen vuoksi jäi, tohtori Nansenin antamain määräysten mukaan, koettaa lyhintä tietä ja varmimmalla tavalla päästä avoveteen ja kotia — vaan sillä tavalla että me teimme kaikki, mitä oli mahdollista, saadaksemme mahdollisimman suuren hyödyn tieteelle. Vaan nämät tulokset olivat

niin suuret kuin niistä näissä suhteissa voivat tullakin, mikäli olimme huomanneet. Napameren luonto sen mukaan kuin ajauduimme lännemmäksi, pysyi melkein muuttumattomana, sama suuri syvyys, samat jää- ja virtasuhteet ja sama lämpö. Ei mitään saaria, luotoja, kareja, saati sitten mannermaata näkynt

Rekitechdas jäällä.

Valokuva heinäkuussa 1895.

säännöttömän mutkaisen matkamme ohessa; minne vain katsottiinkin oli samaa yksitoikkoista ja autiota erämaata, enemmän tai vähemmän koleikkoista jäätä, joka meidät saarti lujasti ja kuletti meitä omavaltaisesti mukanaan.

Tieteellisten havaintojen tekoa jatkettiin koko aika säännöllisesti ja niin huolellisesti kuin suinkin,

kaikessa laajuudessaan, tehtiin, paitse tavallisia meteorologisia huomioita, samalla syvyysmittauksia, mitattiin jään vahvuutta, toimitettiin leveys- ja pituus-havainnoita, mitattiin meriveden lämpö eri syvyyksillä; määrättiin suolapitoisuus, koottiin näytteitä meren faunasta sekä tehtiin magnetillisiä ja elektrisiä havainnoita y. m.

Ilmain lämmitessä keli huononi päivä päivältä, niin että harvoin oli tilaisuutta suksimatkojen tekoon, jopa lumikengilläkin oli vaikea päästä, kun lumi oli niin pehmyttä, että me upposimme polvia myöten.

Joskus toiseksi päiviksi oli keli hyvä, heinäkuussakin, ja silloin me käytimme tilaisuutta hyväksi tehden pienempiä retkiä, jahtimatkoja ja muita sellaisia. Muutamia päiviä myöhemmin oli keli taas huono. Ja kun minä eräänä päivänä mainittuun aikaan lähdin jälle noutamaan haavoitettua myrskylintua, oli lumi niin pehmyttä, että minä upposin vyötäisiä myöten. Ennen kuin minä pääsin linnun luo, tuli koko koira lauma laukataten, saivat linnun kynsiinsä ja tappoivat sen. Muuan koira sai linnun hampaisiinsa, ja sitten niiden kesken alkoi hurja kilpailu. Lopuksi koiralauma suuntasi kulkunsa railolle päin; minä käytin tilaisuutta ja sainkin koiralta siepatuksi linnun. Olin tosiaankin ansainnut sen, sillä hiki virtana valui ja olin väsymyksestä kun riepu, kahloessani tässä pohjattomassa lumessa.

Pääasiallisena työnämme oli rekien rakentaminen ja kajakkien tekeminen. Reet, jotka kaikki oli viety laivalle suurröykkiöltä, missä olivat olleet koko talven, korjattiin ja varustettiin varajalaksilla. Heinäkuun 16 päivänä ne olivat kaikki valmiit, ja niitä oli kahdeksan miesten- ja kaksi koirainrekeä.

Kajakit, joitten rakentamisessa oli kulunut pitkä aika, valmistuivat samaan aikaan. Meillä nyt oli kaikkiaan viisi kahdenmiehen kajakkia ja yksi yhdenmiehen.

Niistä tein itse yhden, yhdenmiehenkajakin, joka painoi 16 kiloa. Kaikilla kajakeilla koetettiin rai- lossa, ja näyttivät olevan hyviä ja pitäviä.

Kajakit ja reet ripustettiin riukuihin, niin että ne sai tarpeen tullessa silmänräpäyksessä.

Petrolivene, josta meillä ei ollut mitään hyötyä, vaan josta voitiin saada hyviä tarvis-aineita reki- en varajalaksiin ja muuhun, tuotiin suurröykkiöltä ja särettiin. Se oli tehty hyvin hyvin hyvästä jalavasta, ja pari lautaa käytettiin heti varajalaksiin kahteen rekeen, joihin tarvepuun puutteessa ei vielä oltu va- rajalaksia saatu.

Lääkelaatikko, joka niinikään oli ollut varastossa suurröykkiöllä, tuotiin laivalle ja asetettiin isoon veneeseen, joka oli sijoitettu puristusselälle aivan laivan vierelle. Sisältö ei ollut turmeltunut lainkaan, eikä mitään ollut jäänyt rikki, vaikka olikin useita lääke-aineita, joiden alkoholipitoisuus ei ollut kym- mentä prosenttia korkeampi.

Tähän aikaan oli meillä myös työtä ruokavarojen y. m. valitsemisesta, punnitsemisesta ja järestämi- sestä yhdelletoista miehelle seitsemänkymmenen päi- vän rekiretkeä ja kuuden kuukauden oleskelua var- ten jäljellä. Ruokavarojen laatu ja paino oli seuraava:

Ruokavarat rekiretkeä varten

11 miehelle 70 päiväksi.

Cadbyry-suklaata, 3 laatikkoa	kiloa	120
Lihasuklaata	„	12,5
Kuivattua nisuleipää, 16 laatikkoa à 22 kg	„	352

Voita, tanskalaista	kiloa	168
Sitronamehukakkuja	”	1
Kalajauhoja	”	25
Kuivatuita „Viking“-potateja	”	39
Knorr'in hernelientä	2,5 kiloa	
— palko ”	2,5 ”	
— papu ”	3,3 ”	
	<hr/>	kiloa 8,5
Bovril-lientä, 2 laatikkoa	”	52
Vril food, 1 laatikko	”	24
Kauraryynejä, 1 laatikko	”	40
Juustojauhelmaa	”	25
Aleuronatleipää	”	125
Pemmikania 6 laatikkoa	= 170 kiloa	
— 7 säkkiä	= 296 ”	
Kuivattuja maksapasteijia, 1 säkki	= 51 ”	
	<hr/>	kiloa 517
		Summa kiloa 1510,0

Sen lisäksi suolaa, pippuria ja sinappia.

* * *

Ruokavaroja

11 miehelle 6:ksi kuukaudeksi jäällä oloa varten

Paistettua ja keitettyä lihaa, 14 laatikk. à 38 kiloa	kiloa	504
Hakattua lihaa, 3 ” à 24 ”	”	72
Corned Beef, 3 ” à 42 ”	”	126
Compressed ham, 3 ” à 22 ”	”	126
Cored mutton, 17 ” à 3 ”	”	51
Leipää 37 laatikkoa	”	925
Knorrin eri leipiä, 2 laatikkoa à 28,5 kiloa	”	57
Kasviksia	”	30
Sokerijauhoja, 3 laatikkoa à 20 kiloa	”	60
Kaurajauhoja, 4 ” à 40 ”	”	160
” ryynejä, 4 ” à 40 ”	”	160
Kuivatuita puolokoita, 2 laatikkoa à 5 kiloa	”	10
Margarinivoita, 20 laatikkoa à 14 kiloa	”	280
Lunch tongue, 1 laatikko	”	10
Tanskalaista voita, 2 laatikkoa	”	168
Stearinikynttilöitä, 5 ”	”	100

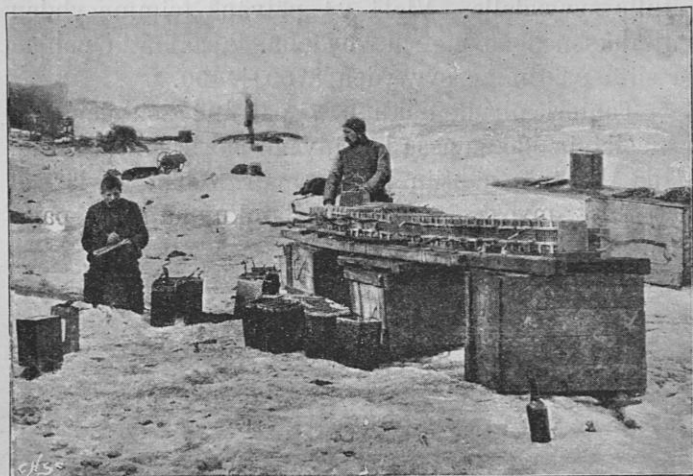
Kuivattua kalaa, 1 laatikko	kiloa	11
Makaronia, 1 laatikko	”	25
Kuivatuita „Viking“-potateja, 4 laatikkoa	”	104
Waagen kalajauhoja 2 laatikkoa	”	100
Frame-food jelly, 1 astia	”	95
Marmelaattia, 1 ”	”	27
Sitronamehua, 1 ”	”	27
Cadburyn suklaata, 3 laatikkoa	”	72
Lactoserin kaakaota, 1 laatikko	”	9
Maitoa, 10 laatikkoa à 48 pulloa	”	240
Teetä, 1 laatikko	”	10
Englantilaista pemmikania, 13 laatikkoa	”	378
Tanskalaista ” 1 ”	”	34
Kuivattua maksapasteijaa, 3 laatikkoa	”	102
Vril-food, 5 laatikkoa	”	104

Sitä paitse 2 pullollista suolaa, 1 pullollinen sinappia ja 1 pullollinen pippuria.

Kun tämä kaikki oli valmiina ja pantu säilyyn, niin oli ne pantava määrätuille paikoille keulakan-
nelle teltan alle; vasta myöhemmin tai kun asian-
haarat niin vaativat, oli mielestäni ne vietävä jäälle.
Kivihiltä meillä oli yllinkyllin, nimittäin' noin sata
tonnia. Polttoaineksi kuuden kuukauden ajaksi
arvelin riittävän kaksikymmentä tynnyriä. Tämän
määrän panimme tynnyreihin ja säkkeihin ja veimme
jäälle, sekä seitsemänsataa kiloa potateja ja kaksi-
sataa litraa petroliä, kolmesataaviisikymmentä litraa
kaasuöljyä ja sataviisikymmentä litraa kivihiiöljyä.
Kun laiva oli yhä raskaassa lastissa, halusin saada
sen niin keveäksi kuin suinkin, kun vain sen voi
tehdä panematta jäälle vietyjä tavaroita vaaralle
alttiiksi.

Kun tuulimylly oli kulunut ja purettu, niin ei
meillä ollut mitään hyötyä itse dynamosta; me sen
vuoksi purimme koko laitoksen ja panimme säilöön
lamput ja kaikki tarpeet. Samoin tehtiin petroli-

motorille. Mieskierto niin ikään purettiin ja pantiin jäälle muitten raskaimpain tavarain kanssa. Toinen isovene oli laskettu jäälle, ja nyt otimme toisenkin alustoiltaan ja veimme suurröykkiölle; vaan pian sen jälkeen, kun suurröykkiö ajautui kauas meistä, tuotiin vene ja kaikki mitä siellä oli takaisin ja pantiin suurelle jäätelille, johon laivamme oli kiinnitetty —

Akkumulatorin patterien puhdistus, kun se purettiin ja pantiin säilöön.

Valokuva heinäkuulla 1895.

„maatilallemme“, joksi sitä sanoimme. Veneteloille ja aivan perään puolikannen etureunaan saakka laitoimme laudoista sillan, jossa kelkoilla ja kajakeilla ja muilla varustustarpeilla oli sijansa talveen asti.

Heinäkuun 22 päivänä jatkoimme merenmittausta ja teimme sinä päivänä kaksi mittausta, toisen 2500 ja toisen 3000 metrin syvälle, vaan kummallakaan kertaa ei päästy pohjaan. Tällä kertaa käytimme

köyden alkupäässä 400 metrin pituista merimiesnuorasta tehtyä palasta. Ollaksemme varmoja, että luoji painui pohjaan, laskimme köyden hyvin hitaasti, niin että kului kaksi ja neljännestunti 3000 metrille. Seuraavana päivänä teimme taas kaksi mittausta, ensimmäinen 3400 metrin köydellä yltämättä pohjaan, toisen 3800 metrillä, jolloin tavattiin pohja. Kului kaksi ja puoli tuntia laskiessa viimeksi mainitulle syvyydelle. Vielä 24 päivänä teimme yhden mittauksen 3600 metrin köydellä, tapaamatta pohjaa ja siitä päätimme syvyyden 3700 ± 100 .

Tohtori oli heinäkuun 7 päiyänä soutelemassa veneellä ja hakemassa leviä, vaan palasi tyhjin käsin. Tänä kesänä nähtiin tavattoman vähän leviä; ei näyttänyt myöskään olevan eläinkuntaa niin paljo meressä kuin edellisenä vuonna.

III.

Elokuun 15 päivästä joulukuun 31 päivään 1895.

Seuraavana päivänä sen jälkeen kuin Fram oli päässyt irti jääteloiltaan oli se lammessaan hyvin hyvästi. Vaan elokuun 14 päivää vasten yöllä tulla purjehti jäärykkiö railoa pitkin, joka nyt oli vähän auvennut, töytäsi laivan sivua ja toista jään reunaa vasten ja täytti koko lampemme.

Kun olimme haluttomia pitämään tätä ikävää ja vaarallista kummitusta naapurinamme, jos jäämme samalle paikalle syksyksi ja talveksi, niin päätimme räjähdyttää sen. Scott Hansen ja Nordahl ryhtyivät heti toimeen, joka onnistuikin muutamien päivain ponnistusten perästä. Elokuun 17 päivänä jää jälkepuolisten alkoi yhtäkkiä puristua jotensakin kovasti ympärillämme. Fram kohosi muutamien minuttien kuluessa viisikymmentä seitsemän cm perästä ja kolmekymmentäkuusi keulasta. Juhlallisesti, ääneti ja kallistumatta nousi raskas laiva nopeasti ja keveästi kuin höyhen — suurenmoinen ja mieltä rauhoittava näky.

Seuraavana päivänä jää taas väljeni, ja laiva taas pääsi veteen. Sitten se sai olla rauhassa 21 päivän aamuun, jolloin taas alkoi puristua kovasti. Nyt joutui laiva huonoon asemaan, jäärykkiö mo-

lemmilla puolin, jotka koskettivat laivan keskustaa noin viiden ja puolen metrin matkalla ja puristivat sen noin 15—17 cm korkealle. Vaan puolen tunnin kuluttua puristus loppui, ja laiva taas laskeusi paikoilleen.

Kun alkoi puristuksen enteitä, niin me koetimme hinata laivan niin kauas hankalista paikoista kuin suinkin, ja väliin se onnistuikin. Vaan etelätuulen myrskyillä, jotka tähän aikaan vallitsivat, oli monta kertaa aivan mahdotonta saada laivaa muutetuksi, sillä tuuli vastasi Framin rikiin ja teltaan, joka oli laivan keulakannella. Niin paljo kuin yhdistetyin voimin puskimmekin, emme saaneet sitä paikaltaan inahtamaan, ja jääankkuri ja köydet pettivät aina vähän väliä.

Vihdoin elokuun 22 päivänä saimme laivan hinatuksi jonkun matkaa, niin että voimme toivoa pääsevämme puristuksesta, jos jää näyttäisi uudestaan alkavan ahtautua.

Kun jää sitten väljeni melkoisesti ja tuli enemmän rikkoutunutta jäätä kuin ennen, niin muutamia päiviä myöhemmin koetimme hinata yhä edemmäksi, vaan meidän täytyi pian luopua siitä; oli liian ahdasta kahden suuren telin välissä, jotka olivat ympärillämme. Me jäimme nyt samalle paikalle syyskuun 2 päivään, johon saakka oli yhtämittaa kova lounaistuuli, ja vähän väliä rankkasade, niin että jäähilse irtausi mastoista ja köysistä, pitäen pahaa elämää tulla rymistäessään kannelle, kajutan ja teltan katolle.

„Maatilamme“ tuli tällä aikaa perinpohjin muokatuksi — myrskyn, puristuksen ja muiden samallaisten poikain sitä peuhtoessa. Se tuli kynnetyksi niin syvältä ja ojitetuksi siinä määrässä, että pinta- ja pohjavesi yhtyivät siellä täällä.

Vaan sitten tuli isojako ikävine jakotapoineen, palstoitti ja paloitteli koko maatilan pahanpäiväisesti, niin että meille jäi hyvin vähä.

Isonjaon käytyä maatilamme oli melkein nelikulmainen, levein idästä länteen, ja joka taholla oli sen ympärillä enemmän tai vähemmän avonaisia rai-
loja ja halkeamia. Fram oli kiinnitetty pohjoiselle sivulle, lähellä koillista kulmaa, keula länteen. Laivan perän takana, eroitettuna niemestä ainoastaan kapealla railolla, oli suuri teli, muuan palsta vanhasta maatilastamme, ja sillä oli muun muassa osa kivihiilivarastoamme. Kaukana lännessä oli suuri röykkiö ajautumassa.

Maatilan muut sivut olivat jotensakin tasaisia ja suoria, jota vastoin itäinen sivu oli puolikuun muotoinen eli lahdelmalla, joka sopi hyvin talvisatamaksi. Vaan sinne pääsy laivalla ei ollut mahdollista niin kauan kuin maatilan itäpuolella olevan telin välinen railo ei ollut auki.

Syyskuun 2 päivänä jälkeenpuolisten väljeni taas jää sen verran, että voimme tehdä koetuksen. Hinaustaljojen avulla saimmekin laivan siirretyksi laivan pituuden verran edemmäksi itään päin; vaan sen kauemmas sitä ei nyt ollut yrittämistäkään, kun uusi jää oli jo paksua (yöllä oli — 5°) ja jonkun verran puristunutta. Jään sahaaminen ei kannattanut, sillä suppoa oli niin vahvalta, että telejä emme saaneet sysätyksi syrjään emmekä toistensa alle.

Seuraavana päivänä puhalteli kaakkoinen ja satoi. Vaan kuuden aikana tyyntyi tuuli ja muuttui etelään, ja kahdeksan aikana alkoi väljetä väljenemistään railossa. Kun nyt tuli avarampi ala, niin saimme hyvin pian sahatuksi tien uuteen jäähän, ja edeltäpuolisten oli Fram lahdessa ja kiinnitettynä talvisatamaan, jonka kaikki toivoimme olevan viimeisen.

Nansenin ja Johansenin lähdettyä jäi meille seitsemän koiraa laivaan: „Sussi“-narttu ja kuusi nuorinta penikkaa: „Kobben“, „Snadden“, „Bella“, „Skvint“, „Axel“ ja „Boris“.

Huhtikuun 25 päivänä lisäsi „Sussi“ joukkoa kahdellatoista penikalla. Me olimme tehneet pienen mukavan kopperon kannelle ja sisustaneet sen poronahalla.

Aamulla tuli Pettersen ja ilmoitti, että „Sussi“ juoksi ympäriinsä kannella ja vinkui ja valitti. Mogstad ja minä menimme ulos ja sulimme sen koppiinsa, jossa se heti sai penikan. Myöhemmin päivällä löysimme kuoliaaksi paleltuneen pennun kannelta. Kun me päivemmällä näimme, että yhä vain uusia kansalaisia ilmestyi maailmaan, ja kun meitä pelotti, että emä ei voi kaikkia niitä suojata kylmältä, niin muutimme koko perheen salonkiin. Kaikki pennut olivat suuria ja kauniita, useimmat aivan valkoisia. Ne kasvoivat ja menestyivät erinomaisen hyvin salongissa, missä jokainen niitä hyväili ja mairitteli. Salongissa asuivat ne kuukauden ajan, vaan sitten panimme ne mainittuun koppiin kannelle. Kun ne siellä olivat olleet joitakuuta viikkoja, niin näytti siltä kuin ne olisivat pysähtyneet kasvussa, vaikka saivat hyvää ruokaa, raakaa karhunlihaa, maitoa ja ateriaimme jäännöksiä. Elokuussa samalla viikolla kuoli kaksi pentua kouristukseen. Tohtorin onnistui pelastaa kolmas lämpymillä kylvyillä ja huolellisella hoidolla. Kuukauden lopussa sai taas muuan niistä kouristuskohtauksen ja kuoli, vaikka sai lämpymiä kylpyjä ja lämpymän asunnon ensin salongissa, sitten työhytissä.

Syyskuun alussa, kun sateitten takia kävi koirain olo kopissaan kannella vaikeaksi ja huonoksi, rakennimme koirakopin jälle, johon pressu pantiin

katoksi, lattia laitettiin laudoista ja runsaasti höylänlastuja alustaksi. Sillä aikaa kun koppia rakennettiin, laskimme koko koirajoukon jälle. Vaan puolituntia leikittyään alkoivat pennut saada kouristuksen, toinen toisensa jälestä. Kohtaukset menivät kuitenkin pian ohi. Me pesimme koirat saippuavedellä ja veimme sitten uuteen asuntoonsa.

Sen mukaan kuin penikat kasvoivat, piti meidän pitää suurempaa huolta niistä, kun ne laskettiin jälle. Ne leikkivät ja telmusivat hurjasti ja hillitömästi ja siinä kiireessä usein vyöryivät railoihin, joista ne suurella vaivalla sai ongituksi vahdissa oleva „koiravouti“ tai joku muu, joka sattui paikoilla olemaan. Sitä paitse niitä jo alkoi haluttaa pitemmille retkille ja usein ne seurasivat jälkiämme kauas jälle.

Eräänä päivänä tohtori ja minä olimme retkellä valokuvia ottamassa. Hyvän matkan päässä laivasta tapasimme tuorevesilammen ja asetuimme levähtämään sen kirkaalle jääpinnalle. Kun siinä makoilimme laiskotellen ja puhellen, niin tuli „Kobben“ jälessämme. Heti kun se näki meidät, pysähtyi se, seisoi ja katseli, että mitähän me olimme kummallisia olennoita. Me nelin ryömin konttaamaan sitä kohden. Vaan silloin „Kobben“ löytyi jalkansa. Se syöksyi kotia, minkä kintuista lähti, aivan kuin olisi kysymys hengestä, ja sittenkin kun me olimme tulleet lähelle laivaa, jolloin toiset koirat tulivat luoksemme, oli tämä raukka vielä säikäyksissään, niin että kului kauan aikaa ennen kuin se uskalsi luoksemme.

Syyskuun 28 päivänä taas meni meiltä yksi penikka. Se sai kouristuksen, makasi, ulvoi ja valitti koko päivän. Kun sitten iltapuoleen toinen puoli ruumiista tuli hermottomaksi, niin ei ollut

enään mitään toivoa sen parantumisesta ja me lope-
timme sen kärsimykset. Mielelle kävi niiden kau-
heat tuskat kouristuksen kestäissä, jokaisen kävi
sääliksi noita kauniita olennoita.

Henrik Greve Blessing.

Valokuva 1895.

Lokakuun 9 päivänä sai „Skvint“ penikoita. Kun emä oli niin nuori, ja vuoden-aika kylmä, niin säilytettiin vain yksi penikka koetteeksi, muut tapettiin heti.

Viikkoa myöhemmin sai „Sussi“ toiset penikat, yhdeksän naaras- ja kaksi koiraspenikkaa. Näistä se sai pitää molemmat urospenikat ja yhden nartun.

Pian huomattiin, että ei käynyt laatuun pitää kumpaakin emää samassa kopissa. Kun nimittäin toinen emistä meni ulos, niin toinen heti otti hoitoonsa kaikki penikat ja sitten tuli tappelu, kun toinen palasi kotia ja tahtoi omansa pois. Sellainen tapaus oli varmaankin sattunut taas muutamana yönä „Skvintille“. Hendriksen tapasi sen aamulla makamassa kopin edessä niin lujasti jäähän tarttuneena, että oli suuri työ ennen kuin se saatiin irti. Sillä ei ollut hauska yö ollut (oli ollut — 33° pakkänen) ja häntä oli jäätynyt toiseen takakäpälään, niin että meidän piti ottaa koira salonkiin sulamaan. — Jotta ei vasta sellaista tapahtuisi rakennutin sille oman huvilan, jossa se sai olla omissa rauhoissaan pentuineen.

Eräänä iltana, kun Mogstadin oli pantava penikat sisään, olikin kaksi niistä poissa. Hendriksen ja minä lähdimme heti jäälle hakemaan niitä, pyssyillä ja lyhdyillä varustettuina. Me luulimme että mailla oli ollut karhu, kun päivällä olimme kuulleet koiranhaukuntaa jäältä, idänpuolella laivasta; vaan ei siellä näkynyt karhunjalkiä. Illempänä menimme taas jäälle kaikki varustettuna lyhdyillä. Haettuamme tunnin aikaa, pitkin railoja ja puristusselkiä, löysimme ne vihdoin muutaman vasta muodostuneen railon takaa. Vaikka uusi jää olikin niin vahvaa, että se olisi huolehti kestänyt ne, olivat ne kuitenkin niin arkoja, kun olivat joutuneet veteen, että eivät nyt uskaltaneet lähteä, ja meidän piti tehdä pitkä kierros.

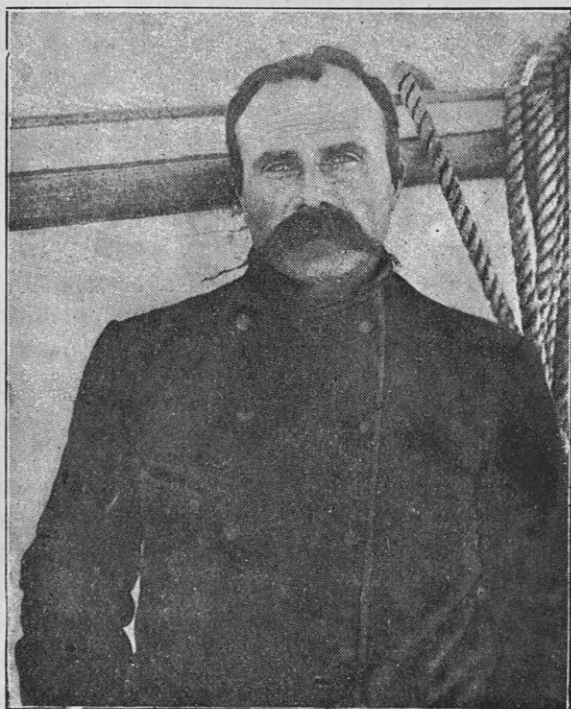
Joulukuussa otimme pienimmät penikat laivaan, kun ne nyt jo olivat niin kasvaneet ja edistyneet,

että niistä piti pitää huolta. Myrskyportti sai olla öisin auki, että emät pääsivät jälle ja laivaan mielensä mukaan.

Luonteeseen nähden oli suuri erotus alkuperäisen ja nykyisen polven välillä. Edelliset olivat sellaisia tappelupukareita, että olivat yhtämittaa ottelussa, ja usein niin tulisessa tappelussa, että oli henki kysymyksessä. Nämät taas olivat lauhkeita ja rauhallisia, vaan kuitenkin rohkeita ja hurjia, kun oli esimerkiksi ajettava karhua. Tosinhan syntyi joskus tappelukin heidän välillään, vaan se tapahtui harvoin. Pahin oli „Axel“ jonkun aikaa ennen joulua, jolloin se aivan yhtäkkiä ryntäsi kiltin „Kobbenin“ kimppeen, jolle sillä oli kiero silmä. Vaan sitten se sai selkäänsä illalliseksi muutamia kertoja, ja se auttoi ihmeesti.

Säät syyskuun ensi puoliskolla olivat jotensakin huonot, enimmäkseen länsi ja kaakkotuulta, runsaasti sadetta, varsinkin vesisadetta, ja jää oli useinkin levoton. Yökylmien vaikutuksesta, kun väliin oli aina 10—11 asteen pakkanen, vahvistui uusi jää pian niin, että kantoi miehen — paitse heti laivan perässä, jonne kaikki likavesi kaadettiin. Täällä oli jää aivan rikkonaista ja enimmäkseen paksua suppoa, joka pinnaltaan oli tosin jäätynyttä, vaan niin löyhää, että helposti upotti. Eräänä päivänä kävikin niin, että kolme miestä, jotka menivät tälle petolliselle paikalle, saivat kylmän kylvyn toinen toisensa jälestä. Ensimmäinen oli Pettersen. Hänen piti kiertää suppu-paikkaa katsomaan lokiköyttä, joka riippui laivan vasemmalla sivulla; vaan ennen kuin hän pääsi niin kauas — loiskis, ja hän humahti jään läpi. Vähän sen jälkeen meni Nordahl samaa tietä, ja puolen tunnin kuluttua tuli Bentsenin vuoro kastua. Hän humahti niin syvälle, että kastui hiuksetkin „juu-

riaan myöten“; vaan hän kimposi heti ylös ja reippaasti huiskautti itsensä jään reunalle. Lokihavainnot jätettiin sikseen nyt tämän suuren mieshukan takia, ja tuota pikaa mentiin laivaan muuttamaan kuivia.

Bernt Bentsen.

Valokuva 1895.

Syyskuun 15 päivänä väljeni jää sen verran, että oli pienoinen meri meidän ja suurröykkiön välillä. Seuraavana päivänä oli jää vielä hyvin levoton, niin että me jo todenteolla aloimme ajatella tavarain

tuontia laivaan, jotka vielä olivat suurröykkiöllä. Puolenpäivän aikaan kävin sinne katselemassa parasta tietä, ja löysinkin hyvän kulkupaikan. Vaan kun me muutamia tunteja myöhemmin olimme miesjoukolla kelkkoinemme lähdössä, niin oli niin paljo railoja syntynyt „maatilamme“ ympärille, että meidän piti luopua retkestä sillä kertaa. — Koko syyskuun ja lokakuun ajan oli melkein yhtenäen liikettä jäässä; uusia railoja syntyi joka taholle, osaksi hyvin lähelle laivan sivuakin, ja puristusta oli yhtämittaa. Nyt huomattiin, että olimme saaneet hyvän talvisataman; sillä lahdessa, jossa Fram oli, ei puristus isosti haitannut, jonka vaikutti meitä ympäröivä uusi jää, mikä ainoastaan vähässä määrässä painoi laivaa; se helposti murtui, ja telit menivät päällekkäin, jota vastoin lahden sivuina olevat paksut jääniemet ottivat vastaan kovimmat sysäykset. — Pari kertaa näytti siltä kuin Fram vielä joutuisi irti ennen kuin talvi todella kiertäisi kylmät kahleensa lujasti ja vahvasti sen ympärille. Lokakuun 25 päivänä väljentyi lähimmässä railossa, niin että laiva oli vapaana suurimmalta osalta pituuttaan; vaan pian taas jää puristui kokoon, niin että Fram oli aivan kiinni. — Kovin puristus meillä oli lokakuun 26 ja 27 päivinä, vaan laiva ei kuitenkaan ollut kovin kovain hyökkäysten alaisena. Puristus on kuitenkin paljo ilkeämpää talvella kauhean metelin vuoksi, jota jää silloin pitää puristuessaan laivan kylkiä vasten. Aivan toista on kesällä; silloin jää on sitkeämpää ja taipuisampaa, puristus silloin on tyynempää ja hiljaisempaa.

Marraskuun 1 päivästä saakka tuli tyynempi aika; puristus lakkasi melkein kokonaan, pakkanen koventui, tuuli pysyi idässä, ja me ajausimme hyvää vauhtia pohjoiseen ja länteen vuoden loppu-osalla.

Mitä *ajautumiseen* tulee, niin se pani kärsivällisyytemme kovaan koetukseen syksyllä. Silloin valitsevat läntiset tuulet ajoivat meitä yhtämittaa itään, ja me joka päivä turhaan odotimme muutosta. Ainoana lohdutuksenamme oli, että jos kulettiinkin taaksepäin, niin kulettiin hitaasti, väliin hyvinkin hitaasti. Useampia päiviä kestänyt kova länsituuli ei saanut meitä ajetuksi niin pitkältä itään, ettemme parin päivän hyvällä itätuulella olisi saaneet tappiotamme takaisin ja vielä edemmäksi päässeet.

Syyskuun 21 päivänä oli kaksi vuotta siitä, kun me tartuimme jäähän, ja sen vuoksi pidettiin illalla pieni juhla. Meillä oli syytä olla tyytyväisiä viime vuoden aikaiseen ajautumiseemme, kun olimme kulkeneet melkein kaksi sen vertaa kuin ensimmäisenä vuonna — ja jos sitä vekoaan menee, niin tuskin oli epäilemistäkään, ettemme pääsisi mereen syksyllä 1896.

Kuten alla olevasta taulusta näkyy, syyskuun 22 päivä teki merkillisen käännöksen parempaan päin. Talvi-ajautuminen nyt alkoi todenteolla ja sitä kesti yhtämittaa vuoden loppuun, niin että me tästä päivästä alkain tammikuun alkupuolelle saakka ajautuimme $82^{\circ} 5'$:lta $41^{\circ} 41'$:lle i. p., siis kolmessa ja puolessa kuukaudessa kulettiin yli 400 kilometrin taival eli noin neljä kilometriä vuorokaudessa.

	Päivä.	Leveys.	Pituus.	Tuulen suunta.
Syyskuun	6	$84^{\circ} 43'$	$79^{\circ} 52'$	SV.
—	11	„ $59'$	$78^{\circ} 15'$	E.
—	22	$85^{\circ} 2'$	$82^{\circ} 5'$	Tyyni.
Lokakuun	9	„ $4'$	$79^{\circ} 30'$	E.
—	19	„ $45'$	$78^{\circ} 21'$	EN.
—	25	„ $46'$	$73^{\circ} 25'$	NE.
—	30	„ „	$70^{\circ} 50'$	NNV.

	Päivä.	Leveys.	Pituus.	Tuulen suunta.
Marraskuun	8	85° 41'	65° 2'	E.
—	15	„ 55,5'	66° 31'	ENE.
—	25	„ 47,5'	62° 56'	NEN.
Joulukuun	1	„ 28'	58° 45'	E.
—	7	„ 26'	54° 40'	NNE.
—	14	„ 24'	50° 2'	Tyyni
—	21	„ 15'	47° 56'	NE.
—	28	„ 24'	48° 22'	NV.
Tammikuun	9 (1896)	84° 57'	41° 41'	N.

*

*

*

Lokakuun 11 päivänä nostimme lokiköyden ja jystimme sille uuden avannon, perän taakse. Lokiköyttä oli ollut ainoastaan sata metriä, vaan nyt panimme kolmesataa metriä.

Syyskuun keskivaiheilta pakkanen kiihtyi yhtämittaa. Seuraavat havainnot sen tarkemmin osoittavat:

	Päivämäärä.	Lämpömäärä (minimi).
Syyskuun	18	— 12,5
—	26	— 24,0
Lokakuun	19	— 30,0
Marraskuun	5	— 32,2
—	9	— 38,2
—	22	— 43,6
Joulukuun	31	— 44,6

Säät olivat yleensä hyvät kolmen; viimeisen kuukauden aikana 1895, sekeinen ilma ja yleensä heikko tuuli. Ainoastaan silloin tällöin niinkuin esimerkiksi lokakuun 29 päivänä ja marraskuun 11, 26 ja 27 päivinä oli navakka tuuli, aina viisikintoista metriä sekunnissa.

Syyskuun alusta alkoi Fram taas vuotaa enemmän ja enemmän, niin että meillä oli joka päivä ankara työ pumputessamme sitä. Vaan 23 päivästä vuoto väheni, ja lokakuun alkuviikosta oli konehuone aivan pitävä. Suureen ruumaan kuitenkin vuoti edelleen, vaan pian loppui sielläkin sen vuoksi, että vesi jäättyi. Muuten käytettiin aika kaikellaiseen laivatyöhön, jään jystämiseen ja kulettamiseen ruumasta, puhdistukseen, järeistämiseen ynnä muuhun.

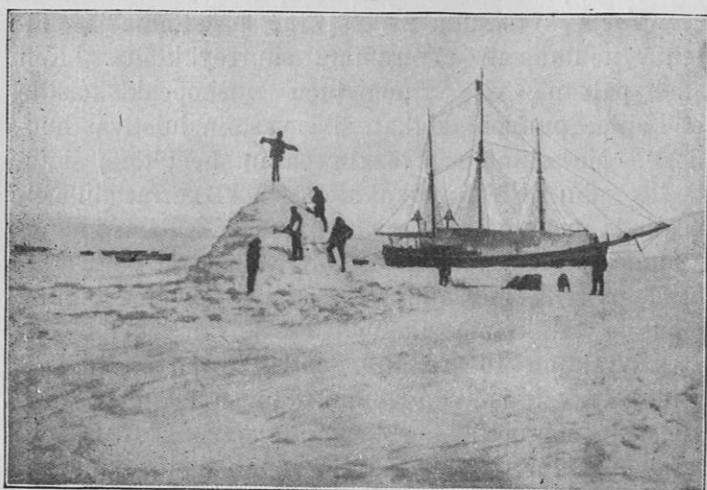
Vasta syyskuun 23 päivänä pääsimme jääsuhteilta noutamaan tavaramme suurröykkiöltä. Keli sinä päivänä oli erinomainen uushopeakiskoille kelkoille; puupohjakelkat sitä vastoin luistivat huonosti. Me olimme myöskin parantaneet tietä siellä täällä, niin että tavarankuletuksella kävi verrattain helposti ja nopeasti, ja me veimme kaikkiaan kolmekymmentäkuusi laatikkoa koiraruokaa ja neljä tynnyriä petrolia laivaan. Seuraavana päivänä toimme loput ja kaikki pinosimme jälle laivan lähelle.

Syyskuun 16 päivänä Scott Hansen ja Nordahl ryhtyivät valmistaviin töihin sopivan talon rakentamiseksi magnetillisten havaintojen tekoa varten. Rakennus-aineina oli suuria möhkäleitä uudesta jäästä, joita he koirilla vedättivät rakennuspaikalle. Lukuunottamatta muutamia yrityksiä, joita Scott Hansen oli sitä ennen koirilla tehnyt, ne nyt ensi kerran tekivät hyötyä vetokoirina. Ne vetivät hyvin, ja jään veto kävi mainiosti. Huone rakennettiin yksinomaan hakatusta jäästä, jotka ladottiin päälle tysten, niin että seinät ylhäällä yhtyivät ja huone valmiina oli kiinteä jääkupu, joka muistutti muodoltaan lappalaiskotaa. Majaan mentiin jäästä tehtyä käytävää, jossa oli puu-ovi.

Kun observatoriotalo oli valmis, piti Scott Hansen katonharjan nostajaiset, ja oli sitä varten somistanut

majan. Siellä oli sohvia ja nojatuoleja, päällystetyt karhun- ja porontaljoilla. Jalusta keskellä majaa, johon magnetilliset koneet sijoitettiin, oli kaunistettu lipuilla, ja pöytänä käytettiin jääteliä. Pöydällä oli punaisella suojuksella varustettu lamppu, ja seinillä oli joukko punaisia lyhtyjä. Tämä näytti hyvin juh-
lalliselta ja me kaikki tulimme erinomaiselle tuu-

Scott Hansenin observatorio.

Valokuva syyskuussa 1896.

lelle. Rakastettava isäntämme piti pieniä leikillisiä puheita, erikseen kullekin. Pettersen toivoi että tämä olisi viimeinen maja, joita Scott Hansen oli rakentanut tällä matkalla, ja että ensi syksynä näihin aikoihin olisimme kotona, „ja lempo soi yhtä jäykkää miehiä kuin nyt“. Pettersenin raikas ja koristele-
maton maljapuhe otettiin vastaan suurella mieltymyksellä.

Pettersen muuten oli juuri tähän aikaan astunut uuteen arvoon, ottaessaan syyskuun 10 päivästä Juellin viran keittiössä, jota tehtävää hän piti suuressa arvossa ja jonka kaikkien tyytyväisyydeksi toimittikin. Ainoa, mistä hän keittiödepartementissä ei tahtonut tietää, olivat joululeivokset. Niistä sitten aikoinaan piti huolen Juell itse.

Talven tullessa teimme uuden pajan vanhan sijaan, joka oli meiltä joutunut ajolle heinäkuun 27 päivänä. Siitä rakennettiin suunnille samanlainen kuin entinenkin oli ollut. Me jystimme sopivan aukon puristuselkään, ja siihen laitoimme sitten katon jäistä ja lumesta.

Sen mukaan kuin aika kului ja pimeä alkoi olla tulossa, katosivat toinen toisensa jälkeen eläimet ja muuttolinnut, jotka olivat liikuskelleet lyhyen kesän ajan ympärillämme herättäen meissä kaipuuta. Nyt muuttivat ne etelään päivää ja valoa lähemmäksi ja lauhkeammille rannoille, ja me jäimme vielä tänne pohjoiseen, jäähän ja pimeään vielä yhdeksi talveksi. Syyskuun 6 päivänä näimme viimeisen kerran sarvivalaitten temmeltävän ja leikkivän railoissa laivan lähellä, ja muutamia päiviä myöhemmin matkusti viimeinen parvi kolmivarpaisia lokkeja pois seuduiltamme.

Näillä leveys-asteilla aurinko nopeasti kohoaa siitä, kun se ensi kerran kurkistaa näköpiiristä, siihen saakka, kun se kiertää vuorokaudet ympäriinsä taivaalla; vaan vielä suurempi kiire sillä näyttää olevan, kun se lähtee paluumatkalle syksyllä. Yhtäkkiä se on poissa ja napaseutu-yön painostava pimeys on ympärillä.

Syyskuun 12 päivänä olisimme nähneet keskiyön auringon viimeisen kerran, jos olisi ollut kirkas ilma; ja jo lokakuun 8 päivänä näimme viimeisen

kerran auringon reunaa puolenpäivän aikana. Silloin alotimme pisimmän napaseutu-yön, jonka ihmiset koskaan tähän asti ovat eläneet — noin 85 asteella pohjoista leveyttä. Nyt ei ollut päivänvaloa enään sen vertaa, että sitä siksi voisi sanoa, ja lokakuun 26 päivänä tuskin oli mitään huomattavaa erotusta yöllä ja päivällä.

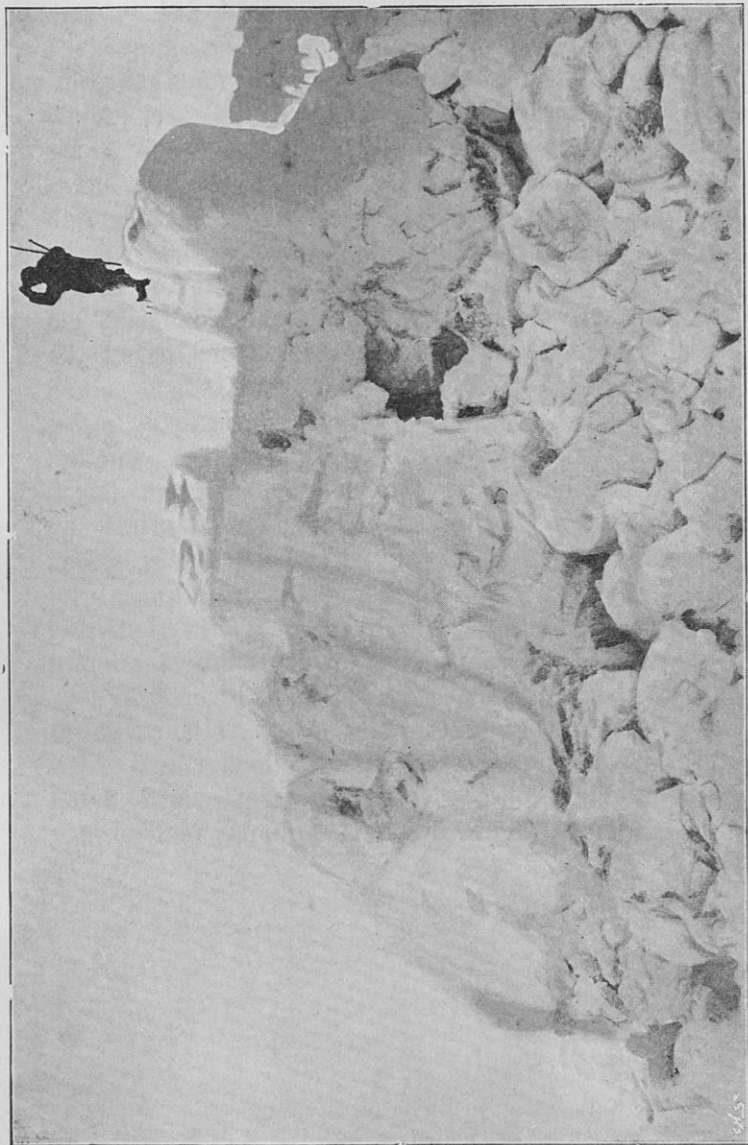
Niin usein kuin aika ja keli myönsi, olimme hiihtelemässä laivan lähistössä joko yksinämme tai joukossa.

Lokakuun 7 päivänä, kun kaikki miehet olivat hiihtelemässä, löysi perämies ajopuun, joka oli noin 8,2 m. pitkä ja 18 cm paksu. Puun rungossa oli vielä jälillä juuriakin. Perämies ja minä eräänä päivänä noudimme sen kelkalla laivaan. Se oli luultavasti Siperian metsistä, kevättulva sen kiskaissut mukaansa, virta kulettanut merelle ja sitten se oli joutunut jään mukana kulkemaan pohjoiseen.

Paitse hiihtoretkiä teimme jalkapatikkamatkojakin jäälle, ja marraskuun 20 päivänä määräsin, että jokaisen miehen piti olla joka päivä kahden tunnin ajan ulkona. Minä puolestani olin hyvin mieltynyt näihin kävelyretkiin, ne virkistivät sielua ja ruumista, ja usein kuleksin jäällä edestakaisin neljä viisi tuntia päivässä, enimmäkseen pari tuntia edeltä- ja toiset pari tuntia jälke puolisten.

Scott Hansen ja Mogstad lokakuun 8 päivänä tekivät kokeita kuorman vedossa, lähtivät kuormakelkalla, jossa oli sataviisitoista kiloa painoa, puoli 10 ja palasivat kello 5 aikana jälke puolisten, käyttään noin 7 kilometrin päässä laivasta ja kulettuaan jotensakin huonoa jäätä.

Me kyllä uskoimme, että ei ole pelkoa Framin joutumisesta häviöön jäänpuristuksessa; vaan enhän voinut kieltää, ettei se voinut olla mahdollista, ja

Edullinen paikka. Röykkiölle puristunutta jäätä.
Valokuvan mukaan.

kaikissa tapauksissa meidän piti olla varuillamme. Sen vuoksi käytimme paljon aikaa ja ahkeruutta ollaksemme valmiina jokaisen tapauksen varalle.

Lokakuun lopussa laitoimme toisen varaston jäälle, jossa oli ruokavaroja kuudeksi kuukaudeksi sekä täydelliset varustukset kelkkoja, kajakeita, suksia y. m. Ruokavarat pantiin viiteen kasaan, niin että jokainen kasa muodosti piirin. Kun ne olivat tällä lailla asetetut, niin meiltä ei voinut joutua hukalle kuin korkeintaan pari laatikkoa, jos jää olisi halennut itse kasan alta. Osa ruokavaroista oli, kuten edellä olevasta luettelosta näkyy, pemmikanian. Tämä ravintoaine on kuten tietty hyvin ravitsevaa, ja pääosana hyvässä jankissa — 200 gr pemmikanian, 100 gr leipää ja 120 gr patateja — se muodostaa maukkaan ja voimakkaan herkun.

Marraskuun 28 päivänä kulimme yli 60 pituusasteen ja sen johdosta juhlittiin. Salonki oli koristeltu lipuilla, oli hienompi päivällinen ja sen jälkeen kahvia, ja illallisen jälkeen tarjoiltiin hedelmiä, viikunoita ja muuta hyvää.

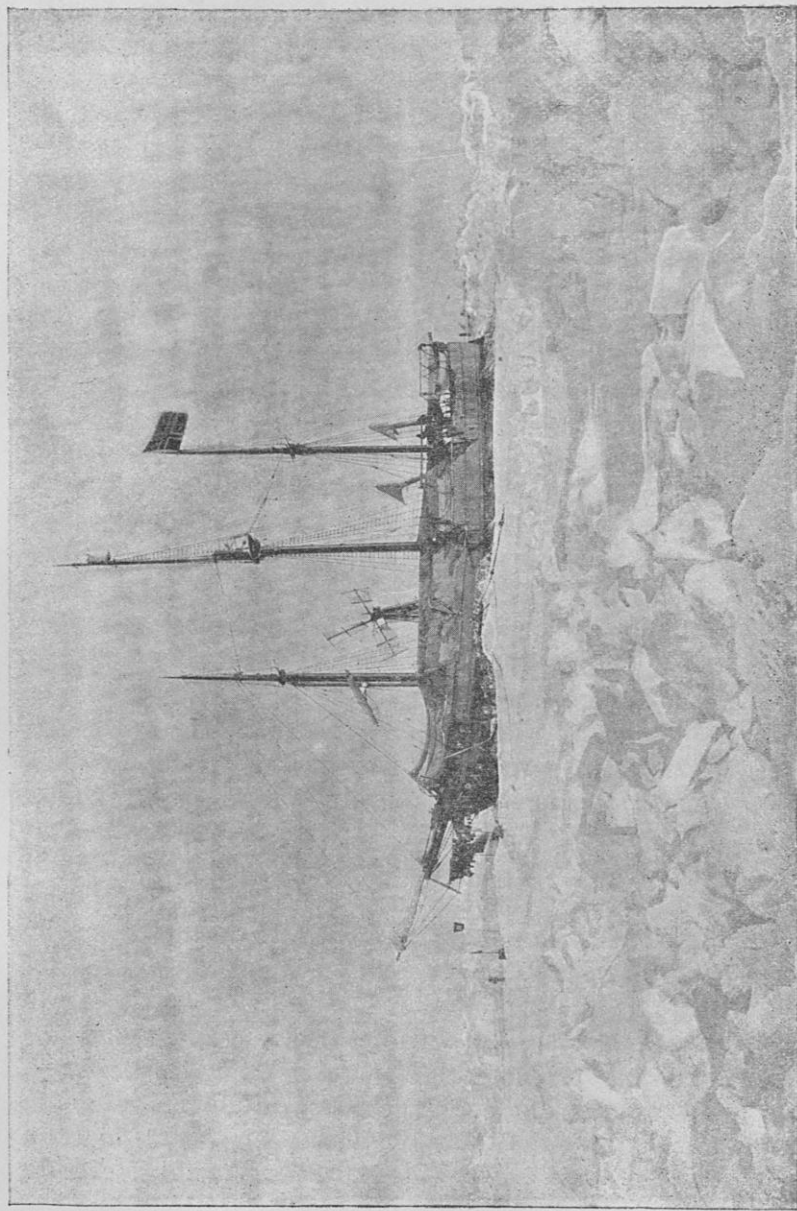
Tällä leveys-asteella, joka menee yli Chabarovan, missä kaksi vuotta sitten sanoimme viimeiset jäähyväiset sivistyneelle maailmalle, ja läheltä Kap Fligelyä Frans Josefin maalla, me jo tunsimme olevamme taas lähempänä maailmaa ja elämää.

IV.

Tammikuun 1 päivästä toukokuun 17 päivään 1896.

Uuden vuoden päivänä oli kaunis, selkeä ilma, kuutamo ja 43 asteen pakkanen. Jää yhäkin pysyi ihmeteltävän rauhallisena vielä kuukauden ajan. Vaan helmikuun 4 päivänä alkoi taas puristus. Se ei ollut pitkä-aikainen, vaan piti pahaa melua; jyrisi ja paukkui ympärillämme ja tohisi aivan kuin olisi ollut kauhein myrsky. Minä olin kävelemässä jäällä tarkastaakseni puristusta lähempää, vaan en mitään huomannut. Seuraavana päivänä olimme taas jäällä katselemassa, ja silloin näimme verrattain uuden railon ja uuden suuren puristusselän noin 3 kilometrin päässä laivasta. Kuitenkaan ei voinut saada laajempaa ja selvittäväää käsitystä jääsuhteista, kun oli vielä niin pimeä keskipäivälläkin. Keli oli kova ja hyvä, vaan kinokset niin kaljamalla, että me aina vähänväliä keikahdimme kumoon.

Helmikuun 7 päivänä Scott Hansen, Hendriksen, Amundsen ja minä olimme retkellä pohjoisessa päin. Kuta pohjoisemmaksi tulimme, sitä rikkonaisempaa ja röykelöisempää oli jää. Ja lopuksi piti meidän kääntyä takaisin uuden, suuren avonaisen railon luota. Jo aamulla oli kohonnut lounaasta musta pilviseinä, ja nyt sumu kävi niin sakeaksi, että oli vaikea osata takaisin laivalle. Pitkän odotuksen

Varma satama. „Fram“ jäässä.

jälestä kuulimme „Sussin“ äänen, ja muutaman puristusselän harjalta näimme tynnyrin ja Framin ison maston, jotka pistäysivät sumun seasta vähän matkan päässä meistä. Niin lähellä laivaa kuin olimmekin, oli kuitenkin varsin vaikea päästä laivaan. Meidän eteemme tuli nimittäin suuri railo, joka meidän matkamme aikana oli syntynyt laivan perän puolelle, ja meidän piti kulkea kauas länteen päin ennen kuin pääsimme siitä yli. Laivassa kerrottiin, että Fram oli saanut ankaria sysäyksiä railon syntyessä, olipa tuntunut melkein samalta kuin silloin särkiessämme jäätä räjähdyttämällä saadaksemme Framin irti jäästä elokuussa. Yöllä puoli 1 tunsimme uuden järistyksen jäässä. Kannelle tultuamme huomasimme, että jää oli halennut noin yhdeksäntoista metriä laivan perästä, yhtäsuuntaisesti suuren railon kanssa. Halkeama kulki lähimpänä olevan veneen sivua pitkin ja yhden kivihiilikasan läpi. Etummaisena kasassa oli muuan tynnyri, joka olisi joutunut hukalle, jollei vain halkeama olisi jakautunut juuri sen edessä, melkein suorakulmaisesti kummallekin puolen, yhtyen taas kulettuaan kasan ulkoreunoja myöten. Saarella, joka näin oli syntynyt, purjehti tynnyri ja muutamia hiilisäkkiä railossa. Me kuitenkin saimme saaren vedetyksi jään reunaan ja hiilet pelastetuiksi, paitse yhtä säkkiä, jossa oli noin viisikymmentä kiloa, se meni pohjaan. Varmuuden vuoksi määräsin, että jokaisen vahdin oli kerran tai, jos alkaa puristus, useammin käydä tarkastamassa varastoa.

Helmikuun 13 päivänä Hendriksen, Amundsen ja minä olimme retkellä etelässä päin katselemassa millaista jää oli sillä taholla. Huomattiin että sieläkin oli hyvin epätasaista ja täynnä verrattain uusia railoja. Laivan perän puolella oleva railo aukesi

jälkeenpuolisten ja siitä nousi niin sakea sumu, että pian laiva katosi näkyvistämme. Seuraavana päivänä se aukesi yhä enemmän, ja 16 päivänä siinä oli hyvin kova puristus. Jää vyöryi ja jymisi kuin mahtava koski, ja pinta murtui hienoiksi vaakasuoriksi keroksiksi. Puristusta nyt oli melkein joka päivä, ja uusia railoja syntyi yhtämittaa. Vaan sitten oli jää verrattain rauhallinen huhtikuun 10 päivään, jolloin se taas alkoi liikkua. Yöllä 13 päivää vasten oli kova puristus vasemmalla puolen olevassa rai-lossa. Meidän piti nostaa pois lokiköysi pussineen ja muuttaa lokilaitos toiseen kohtaan. Samana yönä murtui jää kahden varastokasan alla, niin että ne piti kulettaa lähemmäs laivaa.

Aamulla 22 päivänä herätti meidät ankara puristus laivan perän puolessa. Nordahl tuli herättämään minua ilmoittaen, että jää uhkaa vyöryä laivan yli. Suuri jääteli oli puristunut jään reunalle ja lipui nyt laivaa kohden kohtaamatta mitään vastusta ennen kuin saapuisi laivan perävannasta vasten. Vaan Fram oli kestänyt tuollaisia hyökkäyksiä ennenkin ja kesti tälläkin kertaa kuin mies. Jää painui lujaa vannasta vasten ja jäi siihen haarukkana molemmin puolin laivaa puolikannen korkuisena. Laiva oli nyt melkein irti tässä kaavaimessaan ja jää sen ympärillä oli rihkoutunutta, pienempiin teleihin. Kun raskaat lumikinokset painoivat nämät alas, niin oli vaikea päästä kiertämään laivaa; oli aina vaara humahdaa supon läpi.

Toukokuun 13 päivänä jälkeenpuolisten alkoi pajan ja laivan välillä oleva railo aueta niin, että se parin tunnin kuluttua oli noin kahdeksankymmenen metrin levyinen. Tynnyristä näin SE suunnassa olevan suuren railon, joka ulottui niin kauas etelään kuin silmä kantoi; samalla tavoin perän puolella

oleva railo ulottui niin kauas pohjoiseen kuin yletyin näkemään. Minä sitten olin veneellä katsele-massa löytyisikö kulkupaikkaa kaakossa olevaan rai-loon, vaan sitä en huomannut. Illallisen jälkeen olin taas etelässä päin, vaan en nytkään päässyt kauas. Kymmenen aikana illalla olin taas tynnyrissä ja näin nyt, että railo oli auennut paljoa enemmän ja yhä ulottui niin kauas etelään kuin nähdä voi, ja sen päällä ilma oli tumma.

Scott Hansenin kanssa neuvottelin, mitä nyt oli tehtävä. Vaikka en uskonutkaan, että räjähdyttä-mällä voisimme saada mitään aikaan, niin päätimme kuitenkin tehdä yrityksen saadaksemme laivan irti. Me olimme siitä yksimielisiä, että on koetettava laskea muutamia miinoja heti perän takana, ja kaikki miehet pantiin heti työhön. Ensin ammuimme kuusi ruutimiinaa melkein samalla paikalla, vaan siitä ei ollut sanottavaa vaikutusta. Sitten teimme onnistu-mattoman yrityksen pumpuliruudilla. Aamulla 3 aikana me lopetimme työn sillä kertaa, kun jää oli vahvaa eikä kaira ulottunut läpi, ja suppoa oli niin paljo, että ei saanut jäätelejä siirretyksi. Seuraa-vana aamuna 8 aikana panimme kaksi miinaa, jotka Scott Hansen ja Nordahl olivat laittaneet yön aikana, vaan kumpikaan niistä ei tahtonut syttyä. Muutamat niistä miinoista, joita päivän kuluessa räjähdytettiin, tekivät vähän vaikutusta, vaan niin vähän, että ei kannattanut jatkaa. Meidän piti odottaa suotui-sempia jääsuhteita.

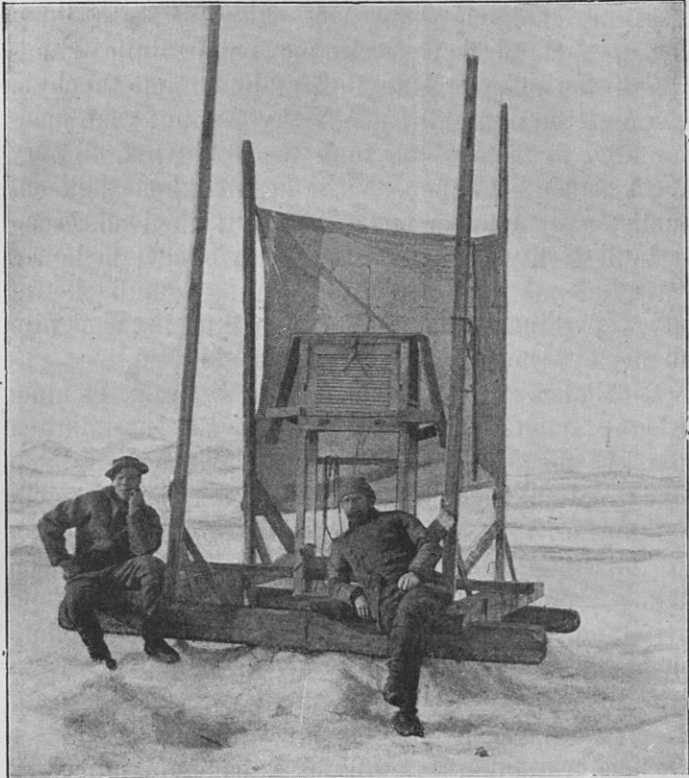
Säät tammikuussa kahdella ensimmäisellä vii-kolla olivat yhtämittaa kauniita, selkeä ilma ja 40—50 pykälän pakkanen. Kylmin päivä oli tammikuun 15 päivänä, jolloin lämpömittari osoitti — 50° ja — 52°. Tammikuun kahdella viimeisellä viikolla oli paljoa lämpöisempi, vaan helmikuussa laskeusi taas, 13

päivään saakka oli noin -48° ; sen jälkeen oli vähän lämpöisempää, noin -35° , loppu-osan kuuta. Maaliskuun 5 päivänä oli tosin 40 asteen pakkanen; vaan tästä lähtien alkoi lämmetä nopeasti. Niinpä oli maaliskuun 12 päivänä -12° , 27 päivänä -6° , tietysti oli välillä kylmenpiäkin päiviä. Huhtikuu oli jotensakin tasaista, noin -25° ; kylmin päivä oli 13 päivä, jolloin oli -34° . Toukokuun ensimmäinen viikko oli myöskin jotensakin kylmä, noin -20 ja -25 astetta, toinen viikko oli lauhempi, noin -14° , ja 25 päivänä meillä oli ensi kerran lämpö-asteita tänä vuonna, jolloin maksimitermometri illalla osoitti $+0,9^{\circ}$.

Muutamina päivinä tänä talvena lämpömäärä suuresti ja äkkiä muuttui. Muuan sellainen päivä oli esimerkiksi helmikuun 21 päivä. Aamulla oli pilvessä, ja navakka kaakkotuuli. Jälkeenpuolisten pyörähti tuuli äkkiä lounaaseen ja tyyntyi 4,4 metriin; samalla laskeutui lämpö, niin että kun aamulla oli -7° niin vähän ennen tuulen kääntymistä oli -25° , ja 8 aikana illalla nousi äkkiä $-6,2^{\circ}$.

Päiväkirjassani sanotaan tästä: „Illalla olin kävelemässä kannella ennen maata menoa, tarkastellakseni vähän laivan perän puolella. Kun pistin pääni teltasta ulos, niin tuntui tuulen henki sellainen, että minä ehdottomasti jouduin ajattelemaan, että nyt on valkea irti laivalla. Pian kuitenkin huomasin, että ilma oli niin paljo lauhtunut siitä kun viimeksi olin ulkona. Scott Hansen ja minä menimme sitten ja ripustimme lämpömittarin teltan alle; se osoitti -29° , jota vastoin lämpömittari ulkona osoitti -6° . Me kulimme pitkän aikaa edestakaisin ja täysin keuhkoin hengitimme lämmintä ilmaa. Tuntui sanomattoman mieluisalle, kun lauhkea tuuli hiveli kasvoja. On suuri erotus elää sellaisessa ilmassa kuin aina

hengittää 40—50 asteen kylmää ilmaa. Minun puolestani ei se ole kovin vaivannut, vaan monet valittavat että tuntuu pahalta rinnassa. Kun olen pitkältä kulkenut, olen tuntenut suuta kuivaavan.

Scott Hansen.

Nordahl.

Meteorologinen observatorio.

Valokuva 1895.

Seuraavana, helmikuun 22 päivänä tuuli ensin SSE:stä, vaan päivemmällä muuttui läntiseksi myrskyksi, puhaltaen aina 17 metriä sekunnissa. Baro-

metri oli alempana kuin koskaan ennen oli ollut koko matkalla, nimittäin 723,6 mm. Oli sellainen lumipyry, että ei voinut nähdä kahden sylen päähän laivasta, ja termometrikopin tuiskutti niin täyteen, että oli mahdoton saada merkityksi koneita. Salongissakin oli hyvin ikävä olo, kun ei saatu ilma-virtaa. Me turhaan koetimme panna tulta kamiiniinkin, se piti pian sammuttaa sillä olimme tupehtua savuun. Sunnuntai-iltana myrsky laantui; vaan maanantaina ja tiistaina oli tuuli taas kiihtynyt, oli pyry ja 28 asteen pakkanen. Vasta keskiviikkona jälkepuolisten ilma toden teolla parantui; meni sekeeseen ja tuuli tyyntyi 6 metriin, niin että miehet ja koirat voivat mennä jälle jaloittelemaan. Aamulla koirat olivat pyrkineet ulos; vaan niistäkin ilma oli niin huono, että ne ryömivät koppiinsa takaisin.

Tällaisia myrskypäiviä meillä oli usein, ei ainoastaan talvella vaan kesälläkin; vaan useimmiten myrskyä kesti ainoastaan yhden päivän kerrallaan eikä tuottanut suurempaa haittaa. Päin vastoin olimme mielissämme tällaisesta pyrystä, varsinkin jos oli kova tuuli, joka antoi jälle vauhtia länteen päin. Sen vuoksi oltiin paljo paremmalla tuulella pyryilmoilla kuin kirkkaan sekeisinä päivinä, jolloin oli heikko tuuli, tai aivan tyven ja hehkuvat revontulet öisin.

Ajautumiseen voimme myöskin olla hyvin tyytyväiset, varsinkin tammikuussa ja helmikuun ensimmäisellä viikolla. Tällä ajalla pääsimme aina 48 pituus-asteelta 25 pituus-asteelle, jota vastoin leveysaste pysyi noin 84° 50'. Paras vauhti meillä oli tammikuun 28 ja helmikuun 3 päivän välillä, jolloin yhtämittaa puhalteli navakka itä, joka sunnuntaina, helmikuun 2 päivänä, kiihtyi 18 metrissä 21,6 metriksi sekunnissa ja puuskittain oli vielä kovempaa.

Tämä oii muuten ainoa todellinen myrsky koko matkallamme. — Lauantaina, helmikuun 1 päivänä, olimme sivuuttaneet Vuoreijan pituus-asteen ja sen johdosta meillä oli illalla pieni juhla. Helmikuun 15 päivänä olimme $84^{\circ} 20'$ p. l. ja $23^{\circ} 28'$ i. p. ja ajauduimme nyt hyvän matkaa taaksepäin, niin että helmikuun 29 päivänä olimme 27° i. p. Sitten ajaututtiin hyvin vähitellen länteen päin, vaan nopeammin etelään päin, niin että me toukokuun 16 päivänä olimme $83^{\circ} 45'$ p. l. ja $12^{\circ} 50'$ i. p.

Ajautuminen antoi aiheita moniin vetoihin, varsinkin kun kävi hyvin, jolloin mieliala oli hilpeä. Eräänä päivänä tammikuun lopussa, kun köysi osoitti että me ajauduimme hyvää vauhtia oikeaan suuntaan, korotti Hendriksen äänensä ja sanoi: „Me, kapteni, emme ole koskaan panneet vetoa; pannaan nyt vetoa siitä, miten kauas olemme päässeet etelään.“ — „Oli menneeksi“, sanoin, ja me panimme vetoa lohiate-rian; minä väitin että olimme eteläpuolella $84^{\circ} 40'$ tai $40'$ ja $41'$ välillä, ja hän, että olimme $36'$ ja $37'$ välillä. Scott Hansen teki havainnon ja nähtiin, että Hendriksen oli hävinnyt; leveys oli $84^{\circ} 40,2'$.

Viimeisten muuttolintujen mentyä ei helmikuun 28 päivään ollut näkynyt ainoatakaan elävää olentoa millään taholla, emme olleet nähneet edes karhunjalkia monilla retkillämme jäällä.

Mainitun päivän aamulla 6 aikana ryntäsi Pettersen hyttiini; ja kertoi nähneensä kaksi karhua lähellä laavaa. Minä kiiruhdin kannelle, vaan oli vielä niin pimeä, että en heti voinut nähdä niitä vaikka Pettersen viittasi missä suunnassa ne ovat. Vihdoin erotin ne, kun ne hiljalleen hölkyttelivät laavaa kohden. Noin 150 metrin päässä ne pysähtyivät. Minä koetin tähdätä niitä, vaan kun oli niin pimeä, että en ollut varma osaamisestani, niin odotin

vähän aikaa toivossa, että ne tulevat lähemmäs. Ne seisoivat vähän aikaa ja katselivat laivaa, vaan pyörrähtivät sitten ympäri ja lähtivät tiehensä. Minä kysyin Petterseniltä, eikö hänellä olisi paistaa jotakin, joka haisisi oikein kovasti ja houkuttelisi harhuja tulemaan takaisin. Hän seisoi ja tuumaili vähän aikaa, juoksi alas ja tuli sitten takaisin kädessä pannu, jossa oli paistettua voita ja sipulia. „On lempo soi minulla sellaista, joka haisee!“ sanoi hän ja heilautti pannun laivan laidalle. Karhut olivat jo aikoja sitten kadonneet näkyvistä. Oli kylmä, noin 35 asteen pakkanen, ja minä menin alas ottamaan turkin; vaan ennen kuin olin saanut päälleni, tuli Bentsen kiirehtimään ja sanoi, että karhut tulivat jo touhussa. Minä kiireesti kannelle, ja nyt karhut olivat hyvällä välimatkalla, noin sadan metrin päässä. Minä kyykistyin laivan laidan taakse, tähtäsin tarkasti — ja pyssy vain räpsähti. Karhut vähän hölmistyivät, ja näytti kuin olisivat aikoneet lähteä käpälämäkeen. Minä viritin kiireesti uudelleen ja laskin suurempaa karhua. Se muristen kaatua kellahti. Minä ammuin toistakin. Se ensin teki komean hypyn ja kaatui sitten. Molemmat nyt nousivat pystyyn ja lähtivät menemään, vaan muutaman askeleen päässä jo kaatuivat. Minä lähetin niille molemmat luodit, jotka minulla vielä olivat jällellä, vaan siinäkään ei ollut kylliksi näille sitkeähenkilille otuksille. — Pettersen oli hyvin innoissaan tästä jahdista; aivan aseetta juoksi hän jälle karhujen jälkeen. Vaan sitten hän yhtäkkiä alkoi arvella ja huuti Bentseniä tulemaan mukaansa. Vaan Bentsenillä, joka niin ikään oli aseeton, ei ollut halua lähteä haavoitettujen karhujen jälkeen. Varustetuani useampia patronia, lähdin jälkeen ja tapasin Pettersenin puolimatassa laivan ja karhujen välillä.

Karhut nyt pyrkivät muutaman puristusselän yli. Minä pysähdyin kahdenkymmenen metrin päähän. Vaan ensin minun piti huutaa Pettersenille, joka innoissaan syöksyi minun edelläni ja oli nyt juuri ampumalinjalla. Sitten vihdoinkin emäkarhu sai kuolettavan luodin, ja minä juoksin puristusselkää pitkin nähdäkseni, minne toinen oli mennyt. Vihdoin näin pään pistäytyvän näkyviin puristusselän yli, ja minä siinä silmänräpäyksessä ammuin kaulan läpi läheltä päätä.

Sitten herätettiin kaikki miehet ja ilo oli suuri. Jokaisella tuli vesi suuhun ajatellessa, että meillä nyt oli tuoretta ruokaa pitkiksi ajoiksi. Siitä oli melkein kuusitoista kuukautta kuin ammuimme karhun, ja neljääntoista kuukauteen emme olleet saaneet mitään tuoretta, kun ei lukuun oteta paria ateriaa hylkeenlihaa ja lintuja, jotka olimme saaneet kesän kuluessa.

Karhut paloiteltiin, ja lihat lajiteltiin lihapulliksi, paisteiksi j. n. e.; luutkin pantiin talteen keittääksemme lientä. Paraimmalta meistä maistui kylkilihat, meillä oli kerran päivälliseksi sitä, ja kaikki päättivät että karhunkylkiluupaisti oli herrasherkkua, jonka vertaista tuskin on. Me pistelimmekin poskeemme kelpo annoksia, toivoen sydämestämme, että karhut pian taas kävisivät vierainamme.

Tämän tapauksen jälkeen Pettersenin jahti-into kohosi arveluttavasti, ja myöhään jos varain hän kävi puhelemassa karhuista. Eräänä päivänä hän oli saanut päähänsä, että ensi yönä tulee karhu. Ja niin lujasti hän luotti aavistuksiinsa, että teki kaihellaisia valmistuksia illalla ja sai Bentsenin yhtiömiehekseen. Bentsenillä oli nimittäin vahtivuoro aamulla, ja hänen piti herättää Pettersen heti kun karhu näkyy. Joku veitikka, joka oli tahtonut var-

masti saada olla näkemässä Pettersenin karhunjahtia, oli, sukkelasti kyllä, sitonut pienen tiuvun Bentsenin pyssyyn, kuullakseen milloin yhtiö lähtee. Paha kyllä ei karhua tullut. Vaan Pettersen oli niin intohinsa joutunut, että minun piti luvata hänelle, että hän saa ampua karhun, kun minä olen saapuvilla luoti valmiina siltä varalta, että Pettersen „vanhingoissa“ ei osaisi karhuun, josta hän niin suuttuisi, että hänen olisi vaikea tulla toimeen.

Sunnuntaina, maaliskuun 8 päivänä, meillä oli yhtä äkillinen ilman muutos kuin helmikuun 21 päivänäkin. Aamulla oli pilvessä ja navakka tuuli ENE:stä. Vaan 3 aikana jälkeenuolisten laantui tuuli ja 6 aikana kääntyä SSE:hen, josta tuuli heikosti. Lämpö kohosi samalla — 26 asteesta — 8 asteeseen, niin että suureksi nautinnokseen käveli peräkannella illalla hengittämässä leutoa ilmaa.

Maaliskuun 4 päivänä me ensi kerran näimme auringon. Se olisi näkynyt päivää ennen, vaan oli pilvessä. Korvaukseksi vietettiin nyt kaksinkertainen juhlapäivä, kun me samalla kertaa voimme viettää auringon palausta ja Nordahlin syntymäpäivää.

Maaliskuun 14 päivänä oli vuosi siitä, kun Nansen ja Johansen lähtivät pitkälle jäätaipaleelleen. Päivän muistoa vietettiin paremmalla päivällisellä ja sitten oli kahvia ja punssimalja.

Paitse tavallisia tieteellisiä havaintoja, joita tehtiin sanottavitta poikkeuksista, toimitettiin talven kuudessa luojauksiakin, vaan ei yletytty pohjaan 3000 metrin köydellä.

Huhtikuun 13 päivänä Scott Hansen ja minä teimme havainnon teodolitilla, ja Nordahl sekstantilla luonnollista horisonttia käyttäen.

Teodolitin mukaan tuli leveydeksi 84° 11,5' ja sekstantin mukaan 84° 13'. Jo ennenkin oli huo-

mattu että tuli noin kahden minutin ero luonnollisen ja keinotekoisien horisontin välillä. Jos käytetään luonnollista horisonttia siellä pohjoisessa niin saadaan pienempi korkeus, vaikka ilmassa ei voisikaan huomata kangastusta ollenkaan. Suotuisissa suhteissa virhe harvoin on kahta minuttia suurempi. Vaan jos kangastus on suurempi, niin on mahdoton saada suunnillekaan tarkkaa tulosta. Sen vuoksi yleensä on ajojäässä pohjoisessa käytettävä keinotekoisia horisonttia tai teodolitia, kun tahtoo tarkat tulokset.

Kun kevät alkoi tulla, päivät jatkua ja jäähän syntyi halkeamia ja railoja laivan ympärille, piti meidän alkaa vähitellen ajatella valmistuksia päästäksemme murtautumaan jään läpi heti kun alkaisi ilmestyä niin suuria aukkoja, että niistä oli jotakin hyötyä. Jäällä olevia tavaroita meidän oli pitänyt siirtää hyvinkin usein talven kuluessa. Vaan kun jää alkoi käydä epävarmaksi, niin tästä muuttelemisesta ei ollut paljo hyötyä. Me sen vuoksi huhtikuun keskivaiheilla otimme talvivaraston jäältä ja sijoitimme sen suureen ruumaan. Hiilivarastosta otimme myöskin säkit laivaan, vaan tynnyrit ja aami, sekä koirainruoka, kajakit ja reet jäivät edelleenkin jäälle. Aurinko alkoi nyt niin paljon vaikuttaa, että lumi huhtikuun 19 päivänä alkoi sulata teltasta; laivan sivulla oli sulautuminen alkanut jo useita päiviä ennen.

Ensimmäisenä kevään enteenä tänä vuonna näkyi pulmunen huhtikuun 25 päivän illalla. Se asettui toiseen pyyntiveneeseen, jossa sitä syötettiin ryyneillä ja muruilla ja pian siitä tuli hyvin kesy. Se oli ilonamme monta päivää, vaan sitten se katosi yhtäkkiä. Fram oli nähtävästikin ollut linnulle mieluisa leväyspaikka, jossa se oli saanut syödä tarpeekseen ja koota uusia voimia loppumatkalleen.

Toukokuun 3 päivänä taas kävi luonamme pulmunen, ja paria päivää myöhemmin tuli kaksi. Minä kuvittelin, että se oli edellinen vieraamme ja oli tavannut puolisonsa ja tuli nyt sen kanssa kiittelemään viimeisistä. Ne olivat luonamme tunnin ajan ja huvittivat meitä laulullaan ja sirkutuksellaan parhaansa mukaan. Vaan kun koirat eivät antaneet niille rauhaa, ahdistivat niitä korkealla ja matalalla, niin ne lopuksi karkoittuivat kokonaan.

Toukokuun alkupäivinä purimme sillan kannelta; joka puhdistettiin, ja sitten otettiin pyyntiveneet ja isot veneet laivaan. Jäälle menevät portaat otettiin niin ikään pois ja niiden sijaan ripustettiin tikapuut. Sitten otettiin laivaan hiilivaraston jäännökset jäältä, koirainruokavarastot, kelkat, sanalla sanoen kaikki mitä jäällä vielä oli. Nyt ei ollut muuta tehtävänä kuin koneen kokoaminen ja höyryn nostattaminen, ja tähän puuhaan ryhdyttiin jo toukokuun 18 päivänä.

Koirat viihtyivät hyvin kopeissaan, vaikka olikin pitkällisiä ja kovia pakkasia, eikä meillä ollut niistä paljo vaivaa. Vaan uudenvuoden jälestä suurimmat koirat alkoivat olla niin pahoja pienemmille, että meidän piti ottaa kaksi pahinta tyrannia laivaan ja pitää niitä vankeudessa jonkun aikaa. Kaikellaista ilkeyttäkin tekivät ne, kun tilaisuus siihen ilmestyi. Niinpä eräänä päivänä olivai alkaneet jyrsiä kajekeita, jotka oli pantu suurimman koirakopin katolle. Vaan me huomasimme ilkityön siksi ajoissa, etteivät olleet ehtineet tehdä vielä sanottavaa vahinkoa, ja loimme lumen kopin ympäriltä, niin että ne eivät yltäneet harjoittamaan tätä poikamaista urheiluaan.

Helmikuun 10 päivänä muuan „Sussin“ penikoista penikoi. Me otimme sen laivaan ja panimme suureen laatikkoon, jossa oli alustana höylänlastuja.

Sa sai viisi penikkaa, joista ainoastaan yksi jäi eloon; kaksi tapettiin heti, yksi oli kuollunna syntynyt, ja ensimmäisen se raakalainen söi itse.

Muutamia päiviä myöhemmin sai „Karakin“ penikoita. Tämä koira oli ainoa, joka osoitti todellista äidin rakkautta. Oli kerrassaan liikuttavaa nähdä sitä, ja meidän oli hyvin sääli ottaa siltä penikat.

Iloinen valokuvaaja.

Vaan meidän piti ne tappaa, sillä tähän vuodenaikaan oli mahdoton elättää penikoita ja emä itse oli vielä niin nuori ja hinturoinen.

Maaliskuun alusta saivat lokakuun penikat olla ulkona koko päivän, ja maaliskuun 5 päivänä päästimme ne yhteen vanhempain penikkain kanssa keulaonkaloon. Illalla pantiin kansi kiinni, ja kun yöllä

jään rajassa oleva aukkokin täyttyi lumella, niin syntyi kopissa liian lämmin, niin että kuura ja jää sulasi ja kaikki koirat olivat likomärkiä. Pienempiä paleli kauheasti, kun ne aamulla laskettiin ulos, ja me otimme ne sen vuoksi salonkiin siksi aikaa kuin kuivaisivat.

V.

Toukokuun 17 päivästä elokuun 21 päivään 1896.

Toukokuun 17 päivänä Fram oli noin 83° 45' p. l. ja 12° 50' i. p. Tälläkin kertaa vietimme päivää lippukulkueella, niinkuin edellisenäkin vuonna. Reessä karhunaljalla istui Mogstad ja ajoi seitsemällä koiralla, vierellään soittokunta (s. o. Bentsen). Juuri kun olimme järestävässä kulkuetta lähtöön, näkyi äkkiä viisi sarvivalasta ja heti sen jälestä hyle rai- lossa, joka kulki poikittain laivan keulan edessä — tämä oli elähdyttävä näky, jota pidimme hyvänä kesän enteenä. Suurröykkiö, joka edellisellä kerralla oli kulkueemme pääkohtana, oli nyt niin kaukana ja niin monien railojen ja pääsemättömien esteitten takana, että juhla luonnon helmassa rajoitettiin nyt lippukulkueeseen. Kulkue meni ensin etelään päin termometrikopin ohi ja edelleen railolle päin, sitten tämän vartta pohjoiseen ja sen jälkeen kääntyi takaisin laivalle, jossa kulkue hajausi, kun se ensin oli valokuvattu. Sitten 12 aikana tervehdyslauka- uksia, ja sen jälkeen juhlapäivällinen, jolloin juota- vana oli „Chateau de la Fram * vuodelta 1896.“

* Tätä punaista viiniä oli tehty tilaisuutta varten, kuivat- tujen puolukkain ja mustikkain mehusta, johon oli pantu vähän väkiviinaa. Minä sain ylistyksiä tästä viinistä ja laitoin sitä sitten myöhempiinkin juhliin.

Pöytä oli katettu suurella aistilla, ja jokaisen lautasella oli komea paperiservietti, jonka kulmassa oli nimi Fram sekä seuraava runo:

„Toukokuun seitsemästoista nyt on:
Kun muistaa sen päivän sankaritöitä,
Saa voimia tulevaan taistelohon,
Ja luottaa: kun täydellä innollaan
Vuoks' suuren määrän käy taistelemaan,
Niin voittavi, vaikka on vastassa öitä.“

Puheita pidettiin päivän merkityksestä; ja puhe Norjalle, Nansenille ja Johansenille y. m.

Toukokuun 17 päivän jälkeen ryhdyttiin laittamaan konetta kuntoon sekä ruori- ja propellikaivoa. Ensin koetettiin pumputa vettä kattilaan putken läpi, joka oli asetettu avantoon. Vaan vielä oli niin pakanen, että vesi jäättyi pumpussa. Meidän piti kantaa vesi sankoilla ja kaadettiin purjevaatteesta neulottua letkua myöten kattilaan. Amundsen luuli ensin saaneensa pohjakranan kuntoon, niin että sitä tietä koetti antaa veden juosta suoraan kattilaan; vaan huomattiin, että kävi hyvin hitaasti tällä tavoin, niin kauan kuin oli jäätä kranan ympärillä. Sitten pystytettiin savutorvi ja ruvettiin lämmittämään, ja toukokuun 19 päivänä jälkeenpuolisten oli meillä höyryä — ensi kerran sitten syksyn 1893, jolloin jouduimme jäähän.

Sen jälkeen jystettiin niin paljo kuin voitiin jäätä propellikaivosta ja johdettiin sinne höyryletku. Se vaikutti. Me koetimme myöskin höyryllä sulattaa jään propellikotelosta akselin ympäriltä, vaan siitä ei huomattu olevan hyötyä. Vettä nyt saimme helposti, kantamalla jäätä vesiastian kannelle, jossa se höyryllä sulatettiin vedeksi.

Illallisen jälkeen olimme konehuoneessa ja koetimme saada käännetyksi akselia ja lopuksi onnistuimme kiertämään sitä kolmeneljänneskierrosta. Tällä oli voitto saatu, ja me kaikki olimme hyvin tyytyväisiä päivän työhön.

Seuraavana päivänä sulatimme jään ruorikaivosta höyryllä, ja puoli 2 alkoi Amundsen käyttää konetta muutamia suuria jäätelejä pulpahti ruorivantaasta ja kehyksestä, ne poistettiin ja kaikki oli kunnossa. Amundsen antoi koneen käydä jonkun aikaa ja joka mies oli konehuoneessa hänen luonaan omin silmin näkemässä tätä ihmettä tullakseen vakuutetuksi, että tosiaankin „pyöri“.

Tämä oli meille suuri tapaus. Se meille antoi uutta rohkeutta ja toivoa, että pian pääsemme pitkällisestä vankeudestamme, vaikka tie olikin vielä ahdas ja vaivaloinen. Fram ei ollut enään jään tahdoton leikkikalua. Meidän kelpo laivamme oli nyt herännyt elämään vuosia kestäneestä horrostilastaan, ja hurmautuneena kuulimme sen voimakkaan sydämen ensimmäiset tykähdykset. Tuntui aivan kuin se olisi ymmärtänyt meidät ja tahtonut meille huutaa: „Pois! Etelään! Kotia!“

Jääsuhteet laivan ympärillä eivät olleet niin suotuisat, että olisi ollut toivoa päästä irti aivan heti.

Kevään enteitä näkyi tosin paljon, ilmanivä, ja lumi katosi pian; vaan me samalla leveys-asteella, jolla olimme nimittäin noin 84°. Tynnyrisat lämpöat vielä olimme puristunut jää, kauas etelään kuin silmämetrin leveys, harventuiksi, pujotella kahdensadan eroitti. Me sen vuoksi emme tehneet yritystäkään.

laivan räjähdyttämiseksi irti, vaan käytimme ajan kaikellaiseen valmistus- ja järjestämistyöhön laivalla.

Avantoon, jossa lokiköysi oli ja joka pidettiin aina auki, olimme ripustaneet kahden viimeksi ammutun karhun nahat, että äyriäiset (amphipodes) söi-

Amundsen.

1895.

Anton

Valokuva

...avallisesti suorit-
...nä, kun niitä
... Hansen
...iksi,
sivät niistä lihan, jonka työn ne
... + Hansen
...tivat joutuisasti ja hyvin. Eräänä päivänä
... pyydysti niitä aika kasan ja keitätti illallis-
... ajatellen, että saamme hyvää herkkua. Vaan me

petyimme suuresti. Noissa onnettomissa eläimissä ei ollut ollenkaan lihaa, ei kun tyhjät kuoret. Kun yhdellä kertaa pisti pari tusinaa suuhunsa ja kun samalla oli hyvää tahtoa, niin oli huomaavinaan maun, joka muistutti heikosti krapuja. Vaan minä kaikessa tapauksessa hyvin pelottaa, että jos olisi pakko elää tällä ruualla jonkun aikaa, niin pian laihtuisi huolestuttavassa määrässä.

Toukokuun viime päivinä alkoi meillä olla paremmat toiveet, kun tuuli kääntyi itäiseksi ja pohjoiseksi, ja tuuli aika navakasti. Jää alkoi ajautua vähitellen lounaaseen ja samalla väljeni väljenemistään, niin että me toukokuun 29 päivänä näimme paljo avovettä, jonka päällä oli tumma ilma niin kauas etelään kuin erotimme. Minä silloin päätin useiden kehoitusten mukaan räjähdyttää irti laivan. Päivällä 1 aikana sytytimme viidenkymmenen kilon ruutimiinan. Se teki hämmästyttävän hyvän vaikutuksen, se repi suuria jääjoukkoja ja ajoi ne railoon. Toivomme virisi, ja todella näytti siltä että toinen sellainen laukaus riittää saamaan laivan irti. Heti jälkeen puolisten aloimme laittaa toista miinaa, kahdenkymmenen metrin päähän perävantaasta. Oli summaton työ reijän saamisesta jäähän miinaa varten. Ensin lävistimme tavallisen kairanreijän, jonka sitten koetimme suurentaa pienemmillä miinoilla ja sitten pumpuliruutilla — vaan ei apua. Sitten koetettiin reikää laajentaa kaikellaisilla työkaluilla ja höyryllä, sanalla sanoen kaikilla keinoilla, joita voitiin ajatella. Vaan kaikki turhaan. Monista miinoista oli jo jäähän syntynyt halkeamia joka suuntaan, niin että me otaksuimme suuren miinan, laskettuna lokiköyden avantoon, voivan räjähdyttää koko jääjoukon. Kun jää tällä kohdalla oli ohuempaa, niin laskettiin miina kymmenen metrin syvälle. Se

räjähti rajusti: suuri vesipylyväk humautti märssyn korkuiselle. Eikä se ollut paljasta vettä, vaan koko joukko jäätä oli siinä, joka sitten satoi ympäriinsä. Niinpä kuudenkymmenen kilon painoinen jäämökkäle lensi teltan katon läpi laivan kannelle, toiset lensivät yli laivan vasemmalle puolen. Scott Hansen ja Hendriksen, jotka olivat jäällä sähköpatterin luona, jolla miina sytytettiin, olivat pahassa hädässä miinan räjähtäessä. He tietysti lähtivät hyppyyn minkä kintuista lähti, vaan paksussa lumessa ei niin joutuisasti päässyt, ja jäät satoivat selkään armotta. Suurella vaivalla saimme lasketuksi kaksi suurta miinaa ja useampia pieniä, vaan ei ollut sanottavaa vaikutusta. Sitten aloimme tehdä reikää kahdelle pumpuliruuti-miinalle, jotka ajottiin laukaista yhtä aikaa. Vaan kun olimme saaneet kaivetuksi kahden ja puolen kairan pituudelta, niin kaira katkesi, ja toista kairaa ei voitu käyttää ennen kuin se oli teroitettu. Yöllä 12 aikana lopetimme työn, oltuamme yhtämittaa toimessa aamusta alkaen.

Seuraavana päivänä 6 aikana jatkettiin reijän tekoa. Vaan jää oli kovin sitkeää, niin että vaikka oli neljä miestä kairassa, piti kuitenkin laittaa hinausneuvot kairan nostamista varten, kun se oli täyttynyt jäällä. Jää oli niin paksua, että piti lävistää neljä kairan pituutta (noin kuusi metriä) ennen kuin saatiin siihen reikä läpi. Toinen pumpuliruutimiina pantiin nyt reikään ja toinen riuvun avulla saatiin upotetuksi vanhaan railoon laivan alle. Kumpikin miina sytytettiin yhtä aikaa, vaan ainoastaan toinen syttyi. Me yhdistimme johdot ja silloin syttyi toinenkin. Vaan tulokset eivät lähimainkaan vastanneet toiveita. Vaikka suuret miinat pantiin ohuen jään alle kahden kymmenen metrin syvälle, oli vastustus kuitenkin liian suuri.

Räjähdyttämistyö jätettiin nyt kesäkuun 2 päivään, jolloin jää yön aikana oli auvennut vanhaa railoa pitkin, aivan läheltä laivaa. Ensin sytytettiin pumpuliruutimiina suoraan perän takana. Se teki hyvän vaikutuksen, muserti jään perää myöten. Sen jälkeen lävistimme reijän noin viiden metrin päähän laivan sivusta, ja panimme siihen kymmenen prismaa 330 gr. pumpuliruutia (vastaa noin 13 kiloa tavallista ruutia); vaan kun minusta oli liian uskallettua sytyttää niin voimakas miina niin lähellä laivaa, niin sytytimme ensin pienen, viiden kilon miinan, nähdäksemme minkä vaikutuksen se tekee. Sen voima oli vähäinen, ja me annoimme suuren miinan räjähtää. Vaan se pöläkän nosti. Laiva jysähti niin, että salongissa muuan taulu ja pyssy lensivät lattialle, ja minun hytissäni kello putosi seinältä. Konehuoneesakin tuntui jysähdys aikalailta, sillä Amundsenilta särkyi muuan pullo ja lampun lasi. Jäähän teki räjähdys niin hyvän vaikutuksen, että laiva pääsi melkein kokonaan irti; se oli nyt enään kiinni ainoastaan vähän, perästä ja keulasta. Vielä samana iltana olisimme saaneet vähällä työllä sen irti kokonaan; vaan minä annoin sen jäädä silleen, ettei meidän tarvinnut ruveta sitä köyttämään. Me sen sijaan nyt pidimme ylimääräiset kestit; mielestämme olimme sinä päivänä saaneet niin paljon aikaan, että kannatti saada siitä palkinto.

Seuraavana aamuna räjähdytettiin jää keulasta. Minä rupesin jystämään perässä olevaa jääsidettä. Tuskin olin tehnyt työtä viittä minuttia kuin laiva hetkahti, vaipui syvempään ja luikui jään reunaa alas niin pitkältä että köydet tulivat lujalle. Laiva makasi nyt noin kuusitoista cm matalammassa kuin jäätyessään syksyllä. Nyt oli siis Fram irti ja valmis murtautumaan jään läpi niin pian kuin jääsuhteet

sen myöntävät. Vaan nyt vielä oli mahdoton päästä paikoiltaan vähääkään.

Jo toukokuussa oli näkynyt valaita ja hylkeitä railoissa, ja olipa tullut jo joku vesilintukin. Kesäkuussa ilmestyi vielä enemmän elämää ympärillemme, niin että me pian saimme alkaa oikein hupaisen jahdin. Me emme ampuneet kesällä ainoastaan myrskylintuja, riskilöitä, räiskiä, ruokkeja ja jääkyyhkysiä, vaan leveänokkaisia vesipääskysiäkin. Hylkeitä ammuimme myöskin koko joukon, vaan saimme ainoastaan kuusi; toiset upposivat niin pian ettemme ehtineet niitä saada. Voi arvata, että me ilolla käytimme joka tilaisuutta tehdäksemme jahtiretkiä, varsinkin kun oli saatavissa karhu. Harvoin niitä kävi luonamme, vaan sitä jännittävämpää olikin ja sitä suurempi oli into, kun ilmoitettiin sen olevan tulossa. Silloin poikiin tuli henkeä, kaikki joutuivat pian jaloilleen ottaakseen vierasta vastaan sopivalla tavalla. Kaikkiaan tapoimme kesän aikana kuusitoista tai seitsemäntoista aikaista karhua sekä yhden pojan, jonka otimme elävänä, vaan joka meidän piti pian tappa, kun se piti sellaista elämää laivalla.

Eräänä yönä kesäkuun alussa, kun Hendriksen oli menossa observatorioon merkitsemään koneita, hämmästytti hänet yhtäkkiä karhu. Ennen kuin hän lähti tieteelliselle retkelleen, oli hän, varovasti kyläkin, kiivennyt komentosillalle katsomaan oliko tie turvallinen, vaan ei ollut huomannut mitään epäiltävää. Mutta observatorion luona hän yhtäkkiä kuulee läheltä äänen ja näki sitten karhun, joka muutamalla puristusselällä seisoj ja katseli häntä. Hendriksen ei tuntenut oloaan oikein turvalliseksi, mikä olikin luonnollista, kun hän oli aivan aseeton. Hän mietiskeli ensin, oliko hänen peräyttävä arvokkaasti, vai oliko parasta syöstä pakoon päistikkaa, minkä kintuista

lähti. Kummallakin heistä oli yhtä pitkä matka laivaan, ja jos karhulla oli paha mielessä, niin oli ehkä parasta peräytyä niin vikkelästi kuin pääsi, ennen kuin se pahuus tulee lähemmäksi. Hän lähti hyppyyn sen tulista taulakkaa, eikä ollut varma siitä seurasiko karhu vai ei hänen kintereillään, ennen kuin pääsi laivalle ja sai pyssyn käteensä, joka oli valmiina kannella. Ennen kuin hän taas pääsi jälle, olivat koirat saaneet vainua karhusta ja syöksivät siinä silmänräpäyksessä sen kimppuun. Karhu juoksi ensin pakoon observatorion katolle; vaan koirajoukko meni jälessä, ja sitten sitä taas lähdettiin alas ja sitä kyytiä, että Hendriksen ei saanut ammutuksi. Karhu suuntasi kulkunsa lähimmälle railolle, ja täällä se katosi koirilta ja ampujalta. — „Gram“ oli jahti-innoissaan hypännyt muutamille railossa paksussa supossa uiskenteleville jäätelille, eikä uskaltanut hypätä takaisin. Siellä se istui ja valitteli. Minä kuulin ulvonnin ja näin sen sitten tynnyriin nousuani; Scott Hansenin kanssa kävimme sen sieltä pelastamassa.

Joitakuuta päiviä myöhemmin hälytti meidät Nordahl huudolla: „Karhu!“ ja kaikki syöksyivät kannelle pyssyineen. Vaan koirat olivat ehtineet ennen meitä ja olivat ajaneet karhun pakosalle. Mogstad oli tynnyristä nähnyt, että koirat olivat tavottaneet karhut muutaman pienen railon luona, jossa karhut olivat syösseet veteen. Mogstadin kanssa lähdimme jälkeen. Keli oli hyvä, ja me pääsimme helposti kulkemaan; vaan kun kulimme laitatuuleen, niin kului pitkä aika ennen kuin kuulimme koirain haukahduksen matalan puristusselän takaa, sitten useampia, ja lopulta näimme karhut, jotka istuivat jäätelillä kaukana railolla selin suurta jäämöhkälettä vasten. Kaksi koira oli hypännyt jää-

telille, ja toiset seisoivat railon laitamilla vahdissa. Koirat olivat tehneet tehtävänsä erinomaisesti ja pitivät karhuja niin jännityksissä, että me helposti pääsimme pyssynkantamalle ja saimme ne ammuksi. Ne kaatuivat heti ensimmäisellä luodilla, vaan kun ne sitten rupesivat vähän liikkumaan, niin ammuimme toisen luodin varmuuden vuoksi.

Siinä ne nyt makasivat karhut. Vaan yhtä helppo ei ollut päästä niiden luo. Kierrettyämme railon, pääsimme vihdoin toiselta puolen jäätelille. Sillä puolen välimatka kiinteän jään reunasta ei ollut niin pitkä ja sen lisäksi oli pienempiä telejä, joita myöten pääsi kulkemaan tekemällä sillan. Me otimme otuksilta sisälmykset ja koetimme sitten vetää karhut kiinteälle jäälle. Me saimmekin ne sillä tavoin, että panimme silmukan kuonoon ja vedimme otukset vettä myöten jään reunaan, jossa niiden alle kuletimme jäätelejä, ja sitten yhdistetyin voimin saimme hinatuksi kuivalle. Kotimatalla tapasimme Nordahlin, Pettersenin, Bentsenin, Hendriksenin ja perämiehen, jotka toivat kaksi kelkkaa ja koiravaljaita; ampumisesta he olivat huomanneet, että oli noutamista. Karhu kumpaankin kelkkaan, kelkat kytkettiin yhteen ja yhdeksän koiraa valjastettiin eteen; ja silloin sitä lähdettiin, mies kummankin karhun päällä istumassa hajareisin, ja me toiset saimme juosta minkä jaksoimme.

Juhannus-yönä kävi luonamme taas kaksi karhua. Nordahl näki ne käydessään observatoriolla 12 aikana yöllä, juoksi laivalle ja ilmoitti toisille, jotka eivät eivät vielä olleet menneet maata. Vaan kun he syöksivät jäälle, niin karhut saivat heistä vainua ja katosivat.

Kolme päivää myöhemmin tuli emäkarhu pienen poikansa kanssa laivaa kohden. Me paistoimme

vähän rasvaa houkutellaksemme ne lähemmäksi, vaan emä oli hyvin varova; niin että kului pitkän aikaa ennen kuin se tuli 2—300 metrin päähän. Silloin perämies ei enään voinut hillitä itseään vaan laukasi, ja me muut myöskin samassa lähetimme sille lisää evästä, ja se kaatui muutamia askeleita kulettuaan. Joku meistä lähti sitten veneellä soutamaan paikalle, leveän railon yli joka oli laivan ja karhun välillä. Karhunpoika oli kaunis pieni elukka, turkki melkein kika valkoinen ja kuono musta, kooltaan se oli kuin pienin meidän koiristamme. Kun miehet tulivat karhun luo, niin se asettui emänsä päälle ja pysyi hiljaa ja näytti ottavan asian hyvin tyyneesti. Hendriksen satoi sille nuoran kaulaan, ja kun emää lähdettiin kulettamaan, niin poika seurasi halustaan. Railon yli emäkarhua hinatessa veneen jälessä asettui poika emänsä päälle istumaan. Vaan kun laivalle tultua sen oli erottava emästään, niin tulikin toinen tanssi. Se vastusti kaikin voimin ja oli ihan raivossa. Ja yhä pahemmaksi se kävi, kun se laskettiin irti keulaonkaloon. Se piti kaiken kauheaa elämää, puri ja repi ja murisi ja ulvoi raivostuneena aivan kuin pieni piru ja oli ääneti ainoastaan sen vähän hetken kun se nieli lihapaloja, joita sille viskattiin. En ole koskaan nähnyt missään olennessa yhdistettynä siinä määrässä kaikki petoeläimen hurjat ominaisuudet kuin tässä pienessä hirviössä. Ja kuitenkin se oli vasta pieni poika. Illalla annoin käskyn, että tämä ikävä matkustaja oli otettava hengiltä, ja Mogstad lopetti sen päivät kirveen iskulla.

Heinäkuun 18 päivän illalla Mogstad ja minä ammuimme yhden karhun, jota tuskin olisimme saaneet, jos vain ei „Bella“ olisi ollut niin viisas ja nopsajalkainen kuin se oli. Koirat pysähdyttivät

karhun pari kertaa, vaan vähän ajan perästä hypäsi se veteen ja ui kahden leveän railon yli, joiden kiertämiseen koirilla meni hyvä aika. Karhu oli juuri lähdössä kolmanteen railoon, kun „Bella“, joka oli pikajuoksulla saanut kierretyksi railon, pääsi eteen ja pysähdytti karhun kuuden metrin päähän railon reunalta. 2—300 metrin matkalta Mogstad ampui ja osasikin keskelle otsalautaa, niin että kerhu kellistyi siihen eikä kyennyt kuin heikosti vastustamaan koirain hyökkäyksiä. Minä nyt ammuin sille luodin rintaan; vaan kun se ei vielä siitäkään kuollut, niin Mogstad ampui vielä kerran.

Heinäkuun 20 päivänä perämies ampui suuren karhun, joka ui muutaman railon yli, ja elokuun 6 päivän illalla me kaadoimme viimeisen karhumme, vaan se oli niin pahalla paikalla, että meidän täytyi jättää lihat ja meillä oli suuri työ nahan kulettamisesta laivaan.

Mitä lintujahtiin tulee, niin olimme siinä suhteessa paljon onnellisempia. Niinpä Scott Hansen ja minä eräänä iltana ammuimme yhdeksän jääkyyhkystä, yhden kolmivarpaisen lokin ja yhden räiskän, seuraavana päivänä kaksikymmentäyksi jääkyyhkystä ja kaksi riskilää. Hendriksen ampui yhden päivän jahti matkalla kahdeksantoista jääkyyhkystä ja yhden riskilän, ja sitten, kun muutamina päivinä oli kerrassaan ylenpaltisesti lintuja, saimme ammutuksi muutaman tunnin kuluessa jonku neljä- tai viisikymmentä lintua.

Tällä jahtielämällä oli virkistävä vaikutus meillemme, joka usein oli hyvin harmajana, ja samassa se synnytti meissä sellaisen ruokahalun, että syötimme usein oli ahmimista.

Kuukausittain toimitetussa punnituksissa näkyikin, että kun useat meistä ennen olivat käyneet

keveämmiksi, niin paino alkoi tasautua pitkin riviä siitä alkaen kun jääkyyhkystäkkä, riskiläpaisti, räiskäliemi ja — last but not least — karhunkyljyspaisti alkoi olla jokapäiväistä ruokaa laivassa.

Ja me tarvitsimmekin kaiken sen virkistyksen, minkä jahti meille tarjosi. Jääsuhteet olivat nimitäin kaikkea muuta, vaan eivät ilahduttavia, ja toivo päästä jäästä tänä vuonna näytti kutistuvan kutistumistaan joka päivä.

Ensi päivinä Framin päästyä jääkahleistaan oli jää jotensakin rauhassa. Vaan kesäkuun 8 ja 9 päivänä oli meillä pari kovaa puristusta, varsinkin viimeksi mainittuna päivänä, jolloin laivan perä kohosi melkein kaksi metriä, niin että ruorikaivo oli aivan ylhäällä vedestä, ja keula kaksikolmannesta metriä, 4 asteen kallistuksella vasemmalle. Myöskin kesäkuun 10 ja 11 päivänä oli kova puristus, erittäinkin yöllä puoli 12:sta kello 3—4:ään aamulla.

Vihdoinkin jää väljeni sen verran aamulla kesäkuun 12 päivänä että oli toivo saada laiva hinatuksi jonkun matkaa eteenpäin. Kun jääsuppoa oli niin paksulta, en luullut voivamme saada laivaa liikkeelle höyrykinungitta, jonka vuoksi käskin nostattaa höyryä. Vaan ennen kuin höyryä oli saatu aukeni, railo sen verran, että meidän onnistui kulettaa laiva ahtaimman salmekkeen läpi. Kun sitten saimme höyryn kohoamaan, niin pääsimme koneen avulla muutamaan uraan, jossa olin valinnut laivalle hyvän sijan. Kun ruori ei ollut vielä paikoillaan, piti minun väliin mutkitella takaperin, että saatiin laivaa kääntetyksi. Tähän jäimme kesäkuun 14 päivään, jolloin jää väljeni vähän ja SSV:ssä näkyi railo, jonne me koetimme päästä. Sen vuoksi nostatettiin höyry, ruori pantiin kiinni ja täyttä vauhtia laskettiin kapeaa kanavaa kohden, joka johti railoon. Kerta kerraltaan

tehtiin hyökkäys rakoon, vaan turhaan — jään reunat eivät väistyneet hiuskarvan vertaa. Minä annoin laivan olla vähän aikaa yhdessä kohden keula suoraan kanavaan ja kone käymässä niin että laiva pääsi kanavaan keulavanteja myöten. Vaan siihen se loppuikin. Aukko alkoi sulkeutua taas, ja meidän piti peräytyä samalle paikalle ja kiinnittää siihen. Tämä oli sitä suututtavampaa, kun koko kanava ei ollut kuin noin kolmeneljättäosaa laivan pituudesta.

Tähän jäimme nyt 27 päivän iltaan asti, jolloin jää väljentyi sen verran, että minä päätin tehdä taas yrityksen. Höyry saatiin nostetuksi kello puoli 12 ja ruvettiin murtamaan jäätä. Hitaasti kävi, ja kello 2 piti meidän panna laiva kiinni kulettuamme noin kaksi meripenikulmaa kaakkoa kohden. Tällä kertaa koetimme konetta compoundina, hyvällä menestyksellä. Se teki satakuusikymmentä iskua minutissa, vaan hiilenmenekki oli tietysti sitä suurempi, noin kahta vertaa suurempi kuin tavallisesti. — Viikon ajan olimme nyt melkein samalla paikalla, kunnes heinäkuun 3 päivänä aukeni niin paljo, että pääsimme kulkemaan noin kolme meripenikulmaa rai- lossa, joka vei meitä SSV suuntaan. Yöllä 7 päivää vasten teimme uuden yrityksen tunkeutuaksemme eteenpäin, vaan emme päässeet kuin noin meripenikulman ennen kuin meidän piti taas kiinnittää.

Tähän aikaan vallitseva etelätuuli piti jäätä ahtauneena, ajautumisesta ei ollut puhettakaan. Sitä vastoin kesäkuun keskivaiheilla oli virtausta vuoroveden vaikutuksesta. Vaan ei kuitenkaan voinut huomata, että virta olisi meitä kulettanut mihinkään määrättyyn suuntaan; muutamain ajoin köysi osoitti ympäri kompassin vuorokauden kuluessa. Virta usein oli hyvin voimakas ja väliin jäätelit pyörivät railoissa, niin että oli melkein kamalan näköistä.

Laiva sai usein näiltä tanssivilta jäämöhkäleiltä niin kovia sysäyksiä, että irtonaiset esineet laivalla kaatuilivat ja mastot tutisivat.

Meri oli edelleenkin hyvin syvä. Niinpä heinäkuun 6 päivänä emme yltäneet pohjaan 3000 metrin köydellä; vaan kaksi päivää myöhemmin — me olimme silloin noin $83^{\circ} 2'$ p. l. — luojasimme taas ja 3400 metrin köydellä saimme pohjan.

Heinäkuun 10 päivänä onnistuimme hinaamaan laivaa kolme eri kertaa lyhyen taipaleen; vaan hidasta se oli ja paljon siitä oli työtä, jää oli pahaa ja vastatuuli pidätti kovasti. Vaan vaikka kävikin hitaasti, niin oltiinhan kuitenkin liikkeellä, ja minä annoin määräyksen, että laivaa oli hinattava aina, kun oli mahdollista vähänkään päästä etelään päin.

Vaan vaikka me tällä tavoin kulimme aina pieniä taipaleita eteenpäin, niin havainto 13 päivältä osoitti, että olimme ajautuneet hyvän matkaa takaisin, olimme nimittäin $83^{\circ} 12'$ p. l. Näin ollen voi näyttää! järettömältä koettaakaan pyrkiä eteenpäin; vaan; niin pimeältä kuin näyttikin, koetimme pitää toivoa vireillä ja olimme valmiita käyttämään jokaistakin pientä etua hyväksemme.

Heinäkuun 17 päivän illalla alkoi jää väljetä niin paljo, että ruvettiin nostattamaan höyryä. Tosin jää ahtautui taas pian, vaan me kuitenkin pidimme höyryä valmiina. Emmekä toivossa pettyneetkään; yöllä 1 aikana avautui niin, että pääsimme lähtemään! ja kulimme noin kolme meripenikulmaa etelään. Aamupuoleen meidät pidätti avara jääkenttä, joka oli monia penikulmia laaja, ja meidän piti panna laiva kiinni. Koko seuraavan päivän olimme paikoillamme. Puolisten aikaan tosin väljeni paljo, vaan oli niin sakea sumu, että emme nähneet mitään, 19 päivänä vihdoin pääsimme meidän vaatimuk-

siimme nähden suuremmoista vauhtia, kun me sumun hälvettyä edeltäpuolisten, kello 1:stä päivällä kello 8:aan illalla kulimme kymmenen meripenikulmaa. Tämä onni sai meidät kaikki loistavalle tuulelle, joka yhä enemmän kohosi seuraavana päivänä, jolloin me — vaikka oli sumua ja meidän piti kolme kertaa pysähtyä vähäksi aikaa — teimme taivalta sillä tavoin, että kun aamulla olimme $83^{\circ} 14'$, niin puolenpäivän aikana olimme $82^{\circ} 52'$ ja illalla keskiyön aikana $82^{\circ} 39'$. 20 päivästä 27 päivään meillä oli myöskin hyvä onni, keskiyön aikana viimeksi mainittuna päivänä me olimme $81^{\circ} 32'$ p. l.

Heinäkuun 27 päivänä 2 päivään sitä vastoin kävi hitaasti ja raskaasti; elokuun 2 päivänä olimme ainoastaan $81^{\circ} 26'$ p. l. Samalla olimme joutuneet vähän idemmäksikin, nimittäin $13^{\circ} 41'$ i. p.

Maanantaina elokuun 3 päivänä murtausimme noin kaksi meripenikulmaa etelään, vaan jäimme sitten läpipääsemättömään jäähän aina elokuun 8 päivään, jolloin alkoi laivan ympärillä väljetä, niin että pääsimme liikkeelle kello 9 edeltäpuolisten. Me emme kuitenkaan päässeet kuin noin kuusi meripenikulmaa, kun meidän piti pysähtyä pitkään ja ahtaaseen porttiin. Me koetimme räjähdyttää jäätä tavallisilla ruutimiinoilla ja sitten pumpuliruudilla ja sitten kerta toisensa perästä täydellä vauhdilla laskimme pienempiä telejä vasten, jotka sulkivat tiemme — vaan turhaan. Tuollaiset telit eivät yleensä ole niin vähäpätöisiä ja viattomia kuin ne näyttävät. Ne useinkin ovat vanhojen, paksujen ja hyvin sitkeitten puristusselkän jäännöksiä. Kun nämä rikkoutuneen puristusselän möhkäleet pääsevät irralleen, niin uppoavat ne syvälle, niin että ainoastaan hyvin pieni osa niistä on näkyvissä, jota vastoin vedessä oleva osa voi olla hyvinkin laaja. Tuollaisia

telejä ne olivat jotka meiltä nyt sulkivat tien. Ne olivat niin sitkeitä, että turhaa oli niitä koettaakaan murtaa laivankeulalla, sen näimme kun syöksimme niiden kimppuun kerta toisensa jälestä; me näimme miten vanha sitkeä jää taipui ja sujui murtumatta kuitenkaan, kun ajettiin päälle. Ja jos onnistuikin räjähdyttää tällainen teli — monta kertaa se oli aivan mahdotonta, kun ne olivat niin äärettömän paksuja, että ei voinut saada miinaa niiden alle — niin siitä oli varsin vähän hyötyä. Railo oli niin kapea, että telejä ei saanut kuletetuksi laivan sivua perän puolelle, ja ne olivat niin paksuja, ja raskaita, että ei ollut ajattelemistakaan saada niitä kiinteän jään reunan alle.

Väliin sattui niinkin, että vanhaa paksua jäätä sukelsi äkkiä jään alta esiin railoon tai aukkoon, josta meidän juuri oli kulettava ja sulki meiltä tien. Fram kerran tällaisessa tapauksessa sai kylkeensä sellaisen iskun, että sitä tuskin toinen laiva olisi kestänyt. Kun me olimme menossa muutamasta avonaisesta railosta, niin näin tynnyristä suuren vedenalaisen telin, joka pistihe kauas päällimmäisen jään alta, ja minä annoin heti kääntää laivaa päästäksemme sen ulkopuolitse. Vaan samassa silmänräpäyksessä kun meidän oli mentävä ohitse, irtausi teli ja kohosi veden pintaan, niin että vesi nousi korkealle ilmaan, ja jää iski Framin kylkeen keulavantin kohdalta oikealta puolen niin voimakkaasti, että laiva kääntyi noin kymmenen piirua suunnastaan ja törmäsi muutamia pienempiä jäätelejä vasten. Kun tuo hirviö sukelsi esiin, niin kohotti se suuren vesijoukon mukanaan ja viskasi sen kuin suuren vesiputouksen railoon.

Samallaista tapahtui, kun me väliin satuimme laskemaan jollekin ajelevalle jääryökykiölle, joka veden

pinnan alla tapahtuvan sulautumisen takia oli kuin veitsen terällä kallistuakseen. Pieninkin kosketus riitti silloin röykkiön kaatamiseksi, niin että se kääntyi toisinpäin niin rajusti, että meri ympärillä rupeesi käymään kuin myrskyssä.

Elokuun 9 päivänä teimme työtä koko päivän päästäksemme railosta, vaan pääsimme ainoastaan vähän matkaa. Seuraavana päivänä jatkettiin työtä, ja jälkeenpuolisten onnistuimmekin pääsemään railosta. Lopun päivää murtausimme hyvällä menestyksellä etelään päin, kunnes jää kävi niin ahtauteeksi ja läpäisemättömäksi, että meidän piti kiinnittää laiva 10 aikana illalla, kulettuamme noin kaksi meripenikulmaa.

Sumun takia emme voineet tehdä havaintoa ennen kuin 9 päivänä, jolloin huomattiin että olimme tulleet $81^{\circ} 48'$ p, l. — viimeinen leveys-astehavainto, jonka saimme ajojäässä.

Tiistaina, elokuun 11 päivänä, puolenpäivän aikaan lähdettiin kaakkoon päin, jolloin oli kova työ saadaksemme syrjään jäätelit, jotka meiltä usein sulki tien. Illalla 8 aikaan meidän piti kiinnittää laiva kapean portin luo, kunnes yöllä saimme esteet raivatuiksi, niin että pääsimme jatkamaan matkaa lounaiseen. Hitaasti kuitenkin kävi, ja 12 päivän aamulla pidatti meidät oikein paha teli. Me koetimme räjähdyttää sitä miinalla; vaan kun olimme tässä puuhassa, ahtaui jää, niin että laiva jäi kahden suuren telin väliin. Parin tunnin kuluttua väljeni taas lounaiseen suuntaan, ja me kulimme edelleen verrattain hyviä railoja kello puoli yhteen jälkeenpuolisten, jolloin taas teli sulki matkan toistaiseksi. Noin viidessä tunnissa olimme tänä päivänä kulleet yhdeksän ja puoli meripenikulmaa. Nyt alkoi näkyä paljo ohutta jäätä, ja tynnyristä sumun häl-

ventyessä näimme suuria, etelään päin meneviä rai-
loja sekä idässä että lännessä. Sitäpaitse näimme
suuria parvia lintuja ja hylkeitä — merkkejä, että
meillä ei ole kovin pitkältä avoveteen. Kolmen ja
neljän välillä jälkeenpuolisten särkyi este, joka meitä
pidätti, ja kello puoli 6 lähdimme eteenpäin kaak-
koiseen suuntaan, jäasuhteitten aina vain parantuessa;
jää muuttui nyt huomattavasti ohuemmaksi ja löy-
hemmäksi, niin että me pääsimme väliin pienempien
telienkin läpi. Puoli 6:sta puoliyöhön saakka kulimme
kuusitoista meripenikulmaa; koko viimeisen vahdin
aika käytettiin konetta compoundina. Elokuun 13
päivänä puoliyön jälkeen laskimme kaakkoista suun-
taa aina väljemmän jään läpi. Aamulla 3 aikana
saimme näkyviin mustan vesiheijastuksen suunnassa
SSE, ja kello neljänestä vaille 4 me laskimme vii-
meisten jäätelien läpi avoveteen.*

Me olimme vapaita! Takanamme oli kolmen
vuoden vaivat ja kärsimykset sekä pitkään öiden ras-
kaitten ajatusten taakka — edessämme oli elämä ja
kaikki mikä meille oli rakasta. Ainoastaan muu-
tamia päiviä vielä...! Ristiriitaisten ajatusten tulva
syöksähti kunkin mieleen. Jonkun aikaa ei tahtonut
osata uskoa silmiään, tuntui kuin tuo tummansininen
loiskiva vesi keulan edessä olisi näköhäiriö, unta.
Vielä meillä oli hyvä taival 80:lle leveys-asteelle, ja
ainoastaan oikein suotuisina kesinä ulottui jäätön
meri niin kauas pohjoiseen. Ehkä olemme tulleet
ainoastaan suureen avonaiseen järveen ja edessämme
on hitollainen jäävyöhyke murrettavana?

Ei, tämä oli toden totta. Sula, kahleeton meri
ympäröi meitä joka taholla — ja meistä tuntui
hyvälle Framin hiljainen keikunta laineilla.

* Näinä 28 päivänä olimme enemmän tai vähemmän ahta-
utuneen jään läpi murtautumalla kulkeneet 180 meripenikulmaa
(340 kilometriä).

Me teimme kunniaa voitetulle vastustajallemme ja hyvästiksi ammuimme tervehdyslaukauksen. Vielä pitkä silmäys viimeisille epäselvästi näkyville jää-röykkiöille ja teleille — sitten sumu sulki näyttämön takanamme.

Aluksi asetettiin suunta kompassin mukaan — SSE — kun sumu yhä oli niin sakea, että ei voitu tehdä havaintoa. Suunnitelmanamme oli ensin laskea Punaista lahtea kohden päästäksemme maitten näkyviin ja sitten seurata Huippuvuorten länsirantaa etelään, kunnes pääsisimme sopivaan ankkuripaikkaan, jossa saisimme vettä, sovitetuksi kivihiili ruumasta pokseihin ja yleensä Fram merikuntoiseksi.

Aamulla seitsemän aikana, kun sumu vähän oheni, näimme purjealuksen vasemmalla puolen, ja me nyt laskimme sitä kohden, saadaksemme siltä tietoa tohtori Nansenista ja Johansenista. Runsaan tunnin kuluttua olimme sen luona; se oli tuulta vasten, eikä siinä oltu huomattu meitä ennen kuin olimme aivan lähellä. Silloin oli perämies juossut alas ja ilmoittanut, että kummallinen laiva laski heitä kohden sumussa. Pian vilisi miestä kannella, ja samassa kun kapteni pisti päänsä näkyviin kulki Fram läheltä laivaa keulan puolitse tuulen puolelle ja tervehti pitkämatkaisen laivan tavoin ohi mennessään jyrisevällä kanunan laukauksella oikeanpuoleisesta kanunasta. Sitten käänsimme ympäri sen perän puolitse ja suojan puolella vielä ammuttiin laukaus, jonka jälkeen vihollisuudet lopetettiin. Tämä oli ehkä jotensakin ryskäävää tällainen tapa, jolla me ilmoitimme itsemme maanmiehillemme, jotka siinä levollisesti ja rauhallisesti makailivat aamun sumussa ja uneksivat ennemminkin mursuista kuin Framista. Vaan me toivomme, että kapteni Botolfsen ja hänen miehistönsä antaa meille anteeksi tämän ilon myrs-

kymme, joka meidät valtasi kohdatessamme ensi kerran maanmiehiämme kolmen vuoden kuluttua.

Laiva oli kaljaasi „Söstrene“ Tromsasta. Ensimmäinen kysymys, jonka huudimme laskiessamme sen sivua oli tämä: „Ovatko Nansen ja Johansen tulleet?“ Olimme toivoneet saavamme voimakkaan „ovat“ huudon vastaukseksi ja me olimme valmiina sitä tervehtimään raikuvalla hurraahuudolla ja kanunan laukauksella. Vaan me saimmekin vastaukseksi lyhyen ja synkän: „eivät“.

Kapteni Botolfsen ja muutamia miehiä tuli laivaamme, ja heitä vastaan syöksyi ankara kysymysten tulva. Sellaista tutkintoa eivät varmaankaan koskaan ole suorittaneet eivätkä sellaisen alaisiksi milloinkaan joutune.

Monista uutisista, joita saimme kuulla, oli muuan se, että ruotsalainen insinööri Andrée oli saapunut Tanskansaareen, lähteäkseen sieltä ilmapallolla pohjoisnavalle. Botolfsen matkustajanamme — hän jätti laivan perämiehelleen ja lähti mukanaamme Tromsaan — lähdimme puolenpäivän aikaan liikkeelle asetettuaamme suunnan Punaista lahtea kohden, mennäksemme sieltä Tanskan saareen Andréeta tervehtimään. Noin puoliyön aikaan saimme maan näkyviin keulassa ja otaksuimme sen Punaisen lahden länsipuolella olevaksi niemeksi. Siitä kuin viimeksi olimme nähneet maata, oli nyt 1041 päivää.

Täällä olimme vähän aikaa yhdessä kohden odottaen, että sumu vähän ohenisi, niin että tuntisimme maan varmaan. Kun tämä oli tapahtunut, niin kulimme hiljaa länteen päin luojaten yhtä mittaa ja tulimme pian, niinkuin olimme arvanneetkin, keskelle Norjan salmea, kulimme sen läpi ja edeltäpäivällisen kello puoli 10 laskimme ankkuriin Hollannin niemen edustalle. Sumu nyt hälveni, ja me näimme

salmessa Andréen retkikunnan laivan „Virgon“ sekä maalla ilmapallohuoneen.

Kiikarilla näimme, että tulomme oli huomattu, ja pian laski laivamme sivuun höyryvene, jossa oli Andrée ja muut retkikunnan jäsenet sekä Virgolaivan kapteni Zachau.

Nämätkään herrat eivät tienneet mitään toveriemme kohtalosta. Tämän johdosta mielialamme masentui yhä enemmän. Me olimme niin varmasti uskoneet, että Nansen ja Johansen ehtivät ennen meitä kotia — vaan nyt näytti siltä, että *me* saavumme kotia ennen heitä.

Me emme kuitenkaan pelänneet pahinta, varsinkin kun saimme kuulla, että Jacksonin retkikunta oli kaksi talvea jo ollut Frans Josefin maassa. Näytti aivan todenmukaiselta, että Nansen ja Johansen ovat tavanneet ennemmin tai myöhemmin tämän retkikunnan ja odottivat nyt laivaa, jolla päästä kotia. Vaan jos he *eivät* ole tavanneet retkikuntaa, niin silloin heidän asiansa ovat ehkä huonosti ja he tarvitsevat apua, jota on toimitettava pian.

Suunnitelmamme oli pian valmis. Meidän oli kiireellä mentävä kotia Tromsaan saadaksemme varmoja tietoja, ja jos ei sielläkään ole heistä mitään kuultu, niin täydennämme hiilivarastomme — mitään muuta emme tarvitse — ja sitten heti Frans Josefin maahan hakemaan heitä, ja kuten toivoimme, saadaksemme sanomattoman ilon omalla kelpo Framilamme tuoda heidät odottavaan isänmaahansa.

Sen vuoksi emme kauan viipyneet Tanskan saarella: me kävimme Virgossa, sitte katsomassa ilmapalloa, joka nyt oli valmis nousemaan ilmoille niin pian kuin tuli sopiva tuuli, ja otimme vastaan ruotsalaisten ystäviemme vuorovierailun. Yöllä olimme saaneet vesivarastomme täytetyksi ja hiilet sijoite-

tuksi, laiva oli lähtövalmis, ja kello 3 aamulla elokuun 15 päivänä Fram höyryin ja purjein lähti Smeerenburg-lahdesta merelle. Meren yli tullessa meillä oli hyvä ilma ja sopiva, usein navakka tuuli, niin että laiva kulki hyvää vauhtia, aina $9\frac{1}{4}$ solmunväliä.

Kello 9 aamulla 19 päivänä saimme nähdä ensimmäiset siintävät harjanteet kotimaan vuorista, puolenpäivän aikana peilattiin Lögö ja kello 8 illalla Loppenin pohjoisin piste: sitten laskettiin Kvaenanguonoa kohden ja aamulla kello 2 elokuun 20 päivänä Fram lasi ankkurinsa Skjaervössä.

Heti kun ankkuri oli pohjassa, herätin tohtorin ja Scott Hansenin, joilla kummallakin oli halu tulla maihin. Vaan kun he eivät mielestäni joutuneet tarpeeksi pian, niin käskin Bentsenin soutaa minut maihin ja olin pian sähkölennätin-aseman luona, jossa nyrkeilläni jystin ovea jos toistakin saadakseni ihmisiä hereille — vaan turhaan. Vihdoin muutamasta akkunasta toisessa kerroksessa pistäikse pää näkyviin ja sieltä joku katselee, että mikä yökulesija siellä sellaista ryskettä pitää. Se oli itse lennätinkonttorin päällikkö. Hän tätä yöllistä kohtausta kuvaa kirjoituksessaan muutamalle pääkaupungin sanomalehdelle seuraavalla hausalla tavalla:

 „Minä en suinkaan ystävällisellä mielellä ja ajatuksilla viime yönä 3 aikana syössyt akkunaa katsomaan, mikä otus siellä minun portillani sellaista kauheaa elämää pitää. Hyvin ylisilläni minä pistin pääni akkunasta ja karjuin: „Hei! Mitä se sellainen meno on keskellä yötä!“ Esiin astui suuripartainen mies harmajassa puvussa. Hänessä oli jotakin, joka

heti sai minut ajattelemaan, että olin ollut ehkä liian kiivas lausuessani tyytymättömyyteni herättämisestä — ja minä jouduin hämilleni, kun hän aivan levollisesti sanoi: „Onhan se niinkin, vaan te saatte olla niin hyvä, että laskette sisään, minä olen Framista.“ Heti minulle oli selvillä, kuka mies oli, se ei voinut olla kukaan muu kuin Sverdrup. „Heti paikalla kapteni!“ ja minä olin vikkelaasti vaatteissani ja laske-
massa hänet sisään. Hän ei ollut ollenkaan suutuk-
sissaan pitkällisestä koputtamisesta tai epäystävelli-
sistä sanoista, joilla hänet otettiin vastaan, astues-
saan isänmaansa tanterelle suuremmoisena ja pitkälli-
sen matkansa jälestä, vaan oli erittäin ystävällinen
kun häneltä pyydyin anteeksi tätä kylmää kohtelua,
jota hän näin alussa oli saanut. Ajatuksissani rukoilin
sydämmellisemmin kuin ensi hämmästyksessäni sain
änkytetyksi.“

„Minä sain Sverdrupin istahtamaan, ja ensim-
mäinen kysymys oli tietysti, mitä tietä hän oli tullut.
He tulivat suoraan yli meren Huippuvuorilta. He
olivat tämän kuun 13 päivänä päässeet avoveteen,
ja melkein heti tapasivat tromsalaisen laivurin Botolf-
senin, joka oli siellä pyyntilaivalla, olivat ottaneet
hänet Framiin, sitten käyneet Andréen luona, ja sitten
tulleet tänne suoraan. He olivat ensin Botolfsenilta
ja sitten Andréelta, jolla olisi pitänyt olla jotakuinkin
tuoreita tietoja Norjasta, kuulleet että ei ollut mitään
tietoa Nansenista, jonka olivat toivoneet olevan
kotona, ja heidän ilonsa onnellisesta kotiin tulostaan
vähentyi sen vuoksi suuresti määrin.“

„Mutta *minä* voin teille antaa tietoja Nansenista.
Hän tuli Vuoreijaan elokuun 13 päivänä ja on nyt
Hammerfestissa, josta hän luultavasti tänään muuta-
malla englantilaisella huvialuksella jatkaa matkaa
Tromsaan!“

„Onko Nansen tullut!“

„Tuo ketterä olento hypähti tuoiltaan sellaisella mielenliikutuksella, jota varmaankin harvoin näkee tässä miehessä, ja hän lähti ja katosi ovesta sanoen: „Minun pitää heti mennä sanomaan toisille!“

„Hetkisen sen jälkeen hän tuli takaisin, seurassaan Scott Hansen, Blessing, Mogstad ja Bentsen. Kaikki olivat kerrassaan hurjina ilosta kuultuaan tämän viimeisen uutisen, joka tuli kaiken huipuksi ja jonka kautta he voivat täysin mitoin nauttia riemua, jota kotiatulo pitkältä vaivalloiselta matkalta ei olisi voinut heissä synnyttää, jos johtajan ja hänen toverinsa kohtalo olisi vielä ollut tietymättömissä. Ja iloisia he olivat!“

„Onko totta, että Nansen on tullut?“ — kuului jokaisen suusta. „Tämäpä on onnen päivä! Tällainen ilo! Ja sellainen omituinen sattuma, että Nansen tuli kotia samana päivänä kuin me pääsimme jäästä ja laskemaan kotia kohden.“ Ja he onnittelevat toisiaan, ja he olivat liikutettuja ja ilon huumauksessa, nämät kelpo miehet. — — — — —“

„Hiljaisena aamuhetkenä jyrähti äkkiä kaksi kovaa laukausta Framista, joita seurasi laivalla olleiden voimakas hurraahuuto kahdelle poissa olevalle toverille. Seudun asukkaat, jotka nukkuivat sikeintä untaan, nousivat kauhistuneina, ja kun he vähitellen pääsivät selville, että tuo muhkea laiva ei voinut olla mikään muu kuin Fram, niin joutuivat he kiihkeimmän kautta sitä katselemaan — — — — —“

„Kun he (Framin miehet) laivan laskeessa ankkuriin täällä tunsivat tuoreen heinän hajun maalta, niin tuntui se heistä ihmeelliseltä. Vihannat kentät kukkineen ja tuulten ja ilmain armottomasti pitelemät vaivaiset puut, joita näkyi siellä täällä, näyttivät heistä niin kauniilta, että tämä jotensakin karu

saari tuntui heistä oikealta paratiisilta! „Tänään heidän pitää saada vyöryskellä nurmikolla!“

„Muuten luonto oli niin hymyilevä ja juhlapukuinen kuin näin myöhään kesällä täällä pohjoisessa voi olla; vuono oli aivan tyven, ihan kuin olisi pelännyt vähimmälläkään liikkeellä häiritseväänsä kodikasta rauhaa, joka oli paljon kokeneen ja ahavoittuneen sankarin ympärillä, joka siinä lepäsi kirkaalla pinnalla.“

„Laivasta puhuivat he kaikki kerrassaan ihastuksella, ja minä uskon, että laivassa ei ollut yhtään miestä, joka ei rakastaisi Framia. Sverdrup selitti, että „lujempaa ja parempaa laivaa ei ole koskaan rakennettu eikä ole koko maailmassa“. — — — —.“

Matkalla satamaan tapasin viisi toveria. Nordahl lähti heti kiireellä soutamaan ja viemään ilosanomaa toisille, jotka olivat laivalla, ja me muut asemapäällikön luona istuimme juomaan höyryävää kahvia joka maistui suloiselle — parempaa tervehdystä ei koti meille olisi voinut tarjota!

Vaan siihen ei loppunut. Pian paukkuivat sampanjapullot ensin kaupпамiehen sitten nimismiehen luona, jolla aikaa asemapäällikkö lähetti meidän sähkösanomiamme tulostamme: Nansenille, kuninkaalle, Norjan hallitukselle, sukulaisille ja ystäville.

Edeltäpuolisten 10 aikana nostimme sitten ankkurin tavataksemme Nansenin ja Johansenin Tromsassa, laskimme pohjoista kohden Skjærvön ympäri ja sitten käännyimme etelään. Ulfstindenin luona tapasimme „Kong Halfdanin“, joka oli lähtenyt Tromsasta meitä vastaan, mukanaan 600 matkustajaa. Me otimme vastaan hinaustarjouksen, ja puoli 9 illalla laski Fram Tromsan satamaan, satojen lipullisten

veneiden seurattessa ja tervehdittynä riemukkailla ja sydämmellisillä huudoilla.

Seuraavana päivänä, elokuun 21 päivänä, kello 4 jälkeenpuolisten tuli sir George Baden-Powelin höyrypursi Otaria, jossa oli Nansen ja Johansen. Seitsemäntoista kuukauden eron jälkeen olivat siis rivit taasen sulettuina, ja norjalainen retkikunta uudelleen koolla.

LOPPU.

Kirjoittanut

Fridtjof Nansen.

Mitä tuloksia nyt on norjalaisesta napaseuturkestä? Tähän kysymyhyseen tässä ehkä syyllä odotetaan vastausta. Vaan koko tieteellisten huomioiden ainehisto on niin erilaatuista ja niin suuri, että kuluu pitkä aika ennen kuin asiantuntijat saavat ne järestetyksi, ja ennen kuin se on tehty ei voi saada lähimaillekaan selvää silmäystä tulosten laajuudesta ja merkityksestä. Sen vuoksi on välttämätöntä julkaista nämät tulokset erityisissä tieteellisissä julkaisuissa. Minä kuitenkin, ennen kuin päätän tämän kertomuksen, koetan esittää muutamia tärkeimpiä kohtia.

I. Maantieteellisiä löytöjä.

Retkikunnan tehtävänä ei ollut uusien maiden etsiminen, se oli laskettu ajautuvaksi jään mukana ja paremminkin toivottu pysyvän maista erillään, jotka helposti olisivat voineet estää ajautumisen. Kuitenkin voitane sanoa, että retkikunta suuressa määrässä on lisännyt tietojamme maan ja meren jakautumisesta navan lähisimmissä seuduissa.

Tärkein maantieteellinen huomio, jonka teimme, oli itse syvä Napameri. Niinkuin jo retken suunnitelmassa mainittiin,* oli yleensä tätä pidetty mata-

lana. Lontoon maantieteellisen seuran keskustelussa ennen matkalle lähtöämme väitettiin minua vastaan, että „melkein kaikkialla pohjoisnavan ympärillä on maata.“ *

Niin pitkältä kuin Napamerta oli tähän asti tutkittu, oli se kaikkialla matalaa. Frans Josefin maan ja Huippuvuorten eteläpuolella tavattiin 300 metrin syvyyksiä, jota vastoin Siperian rannikon pohjoispuolella ei tavattu kuin 75 metriä, korkeintaan 150 metriä. Sen lisäksi ne retkikunnat, jotka olivat tunkeutuneet pohjoiseen päin tätä merta, olivat löytäneet aina uusia maita. Itävaltalais-unkarilainen Tegetthoff-retkikunta oli jäässä ajautumisensa aikana löytänyt Frans Josefin maan, ja Jeannette-retkikunta oli löytänyt Henrietta-saaren, Jeannette-saaren ja Bennetin maan. Minä myöskin luulin, että napaseudussa meri oli yleensä matalaa, vaikka pidinkin mahdollisena ** että tuntemattoman napaseudun poikki kulki syvempi uoma, joka yhdisti Grönlannin ja Huippuvuorten välillä olevan, aina 4900 metrin syvänteen siihen seutuun, jossa Jeannette oli ajautunut. Tällaisen uoman tavallaan olemmekin löytäneet, kun meri 79° p. l., Uussiperian saarten pohjoispuolella yhtäkkiä syventyi aina 3500 ja 3600 m., ja tätä syvyyttä kesti koko Framin ajautumisen ajan luoteeseen ja länteen, aina Huippuvuorten pohjoispuolelle. Minä uskon, että tämä ei voi olla ainoastaan kapea uoma, vaan että napaseutu on suurimmaksi osaksi syvää merta, joka on pohjoisen Atlantin syvänteen jatkona pohjoiseen ja itään. Kuinka kauas itään tämä syvä meri menee, siitä meillä ei ole mitään perusteltua mielipidettä, me vain tiedämme, että se ulottuu ainakin Uussiperian saarten pohjois-

* Vertaa I osa siv. 37.

** Vertaa I osa siv. 23.

puolelle; vaan otaksuttavaa on, että se ulottuu vieläkin idemmäksi; sillä aina kuin Jeannette ajautui pohjoiseen tai koilliseen, tapasivat he syvemmän meren.

Mitä nyt voi päättää maan ja meren jakautumisesta Napameren vielä tuntemattomissa osissa? Minä luulen voitavan varmasti otaksua, että tällä puolen napaa on varsin vähän tai ei ollenkaan maata, ja tämän voimme päättää monen seikan perustuksella. Jo se olisi luonnotonta, että näin syvä ja pitkälle syvänä ulottuva meri olisi vain kapea uoma, syvänteen täytyy ulottua hyvän matkaa pohjoisemmaksi meidän kulkupaikkaamme. Ja lisäksi, me emme nähneet millään suunnalla merkkiäkään maasta. Rekiretkellämme huomasimme jään ajautuvan kovaa vauhtia^o pohjoisessa, kovempaa kuin etelässä. Railoissa oli ankara liikunto, ja me ajauduimme usein jotensakin nopeasti eri suuntiin, niin nopeasti, että väliin näytti siltä kuin olisimme auttamattomasti joutuneet tuulen ja virran valtoihin. Sellaiset jääjoukot eivät voi liikkua niin vapaasti, jos vain suurempi maa on läheisyydessä, sillä se asettaisi voittamattoman esteen jään kululle. On myöskin huomioon otettava, että niin hyvin Framin ajautumisen kuin meidän rekiretkemme aikana ajautuminen kävi erittäin helposti, kun tuuli kuletti meitä pohjoiseen tai luoteiseen suuntaan, jota vastoin kävi hitaasti, kun tuuli kuletti meitä takaisin kaakkoon. Arvatenkin meteorologiset huomiomme antavat jotakin selkoa siitä, onko vai ei suurempia maajaksoja pohjoisessa, sillä siitä meille voivat jotakin sanoa isotermien kulut ja ilmapainon jakautuminen, tuulien suunnat, eri tuulien vaikutus lämpö määrään j. n. e. — kunhan kaikki tämä saadaan järjestetyksi. Nykyään en voi muuta sanoa kuin että minusta tuntuu, etteivät nämätkään seikat osoita maita olleeksi pohjoisempana

meitä. Minun silmissäni ratkaisevimpana todistuksena siihen, että Napameri ulottuu laajemmalle meidän kulkupaikkaamme, ovat ne jääjoukot, jotka yhtämittaa ajautuvat etelään verrattain nopeasti Grönlannin itärantaa Kap Farväliin saakka ja sen ohi. Näin laajalla jääalueella täytyy olla avarampi merialue lähtöpaikkanaan kuin se, jossa me ajausimme.

Jos Fram olisi jatkanut ajautumistaan sen sijaan kuin murtausi jäästä pohjoispuolella 83° , niin se epäilemättä olisi napaseutuvirran mukana kulkenut tässä jäässä etelään päin pitkin Grönlannin rannikkoa. Koko ajautumisen suunnasta päättäen ei ole otaksuttavaa, että se olisi tullut aivan lähelle rantaa; varmaan olisi tullut leveä jäävyöhyke sen ja maan välille, ja sen jään, joka täyttää tämän vyöhykkeen, täytyy tietysti tulla siitä seudusta Napameressä, joka on meidän kulkusuuntamme pohjoispuolella, ja tällä seudulla täytyy olla sangen suuri ala. Jos me vertaamme suhteita itse Napaseutumeren laajuuden ja sen jääjoukkojen sekä itäisen Grönlannin Napaseutuvirran ja sen kulettaman jääjoukon välillä, niin silloin tätä suhdetta voi helposti verrata siihen, joka on suurella maajäällä ja sen laskulla kapeaan vuonoon, niin kuin esim. on Grönlannissa. Sisempänä napameressä, jossa Fram ajautui, on jää, aivan kuin maajääkin sisämaassa, hyvin hitaasti liikkeessä. Sikäli kuin se lähestyy laskukohtaa kiihtyy liike, samalla kuin jäävirran leveyskin supistuu, kunnes se vihdoin pääsee avomereen, jossa sen merenkäynti ja tuuli murtavat ja lämmin vesi sulattaa. Samalla tavalla maajäät kulkevat laaksoja ja jäävuonoja lämpöisempiin ilmakerroksiin, jossa sulavat ja sitten kulkevat edelleen mereen ja lohkeavat sinne uiskentelemaan jäävuorina. Määrätyn leveyden jäävyöhykkeestä itäisen Grönlannin napaseutuvirrassa

täytyy tietysti vastata paljon leveämpää ja laajempaa alaa tunnetussa tai tuntemattomassa Napameressä.

Minä sen vuoksi uskon voivamme varmasti päättää, että meillä on tällä puolen napaa jääpeittoinen meri. Toisella puolen maannapaa voi mahdollisesti olla maata. Tuskin on otaksuttavaa, että nyt tähän asti olisi löydetty Amerikan arkipelagin ja Grönlannin ja sen saarten pohjoisin raja. Meidän täytyy otaksua, että on saaria nykyään tunnetun alan rajojen pohjoispuolellakin.

Matkallamme Siperian luoteisrannalla teimme muutamia satunnaisia löytöjä, joilla, vaikka eivät olekaan niin tärkeitä, kuitenkin voi olla maantieteellinen arvonsa. Kuten on mainittu edellisen osan neljännessä ja viidennessä luvussa, löysimme siellä monta uutta saarta, ja koko rantaviiva näyttää olevan paljon mutkallisempi ja rikkonaisempi kuin tähän asti on otaksuttu. Jo Karameressä löysimme uuden saaren, *Sverdrupin saaren*, ja edelleen *Scott Hansenin saaret*, *Ringnesin saaret*, *von Tillon saaret*, ynnä muita, *Ttsjeljuskin* niemimaan länsi puolella *Fearthleyn saaret* ja *Aksel Heibergin saaret*. Taimyrsaaren pohjoispuolella, jossa Nordenskiöld oli käynyt, löysimme suuremman saariryhmän, joka näytti ulottuvan jonkun matkaa pohjoiseen ja koilliseen suuntaan, ja jolle annoimme nimeksi *Nordenskiöldin saaristo*. Nordenskiöldin Taimyrsalmen eteläpuolella olimme ankkurissa *Collin Archenin satamassa*. Sielläkin löysimme joukon saaria, ja maa oli, niin pitkältä kuin sitä saimme tutkituksi, vuonojen ja salmien leikkaamaa. Tämä oli ainoa paikka tällä osalla rannikkoa, jossa tulimme itse mantereelle, vaan kaikkialla, missä olimme olleet lähellä sitä lounaampana, saimme sen vaikutuksen, että se oli hyvin vuonojen leikkaamaa. Käsitys, jonka olin saanut sitä ennen Siperian kar-

toista Dicksonin saareen ja Taimyrlahden välisestä rantaosasta, on sen vuoksi isosti muuttunut. Sen sijaan kuin karttojen mukaan tämä on merkitty tasaiseksi rantaviivaksi, joka mutkittelee vähän, onkin se oikeata vuonorannikkoa sakeine saaristoineen.

Ennen kuin jätämme Siperian rannikon maantieteen, on vielä mainittava että Taimyrlahti Kuningas Oskarin niemimaalla on supistunut puoleen entisestä leveydestään.

2. Frans Josefin maan maantiede ja geologia.

Jo Framin ajautuminen on, kuten on mainittu, osoittanut, että Frans Josefin maan pohjoispuolella on laaja syvä meri, ja että tämä maa ei ulotu pohjoiscen navalle, niin kuin ennen on useilta tahoilta väitetty. Matkasuunnitelmassani lausuin, että Frans Josefin maa ei ole sopiva lähtöpaikka retkikunnalle,* joka pyrkii navalle, jos on tarkoituksena kulkea pitkin maata: sillä minä otaksuin, että se oli ainoastaan „saariryhmä, jossa syvät salmet eroittavat eri saaret, ja minusta ei näyttänyt otaksuttavalta, että siellä olisi mitään suurempaa yhtenäistä maata.“ Löytöimme Johansenin ja minun retkellä todistavat tämän edellytyksen vain oikeaksi. Kun luo silmäyksen karttaluonnokseen, joka tätä teosta seuraa, niin saa siitä sen käsityksen, että tämä saariryhmä on lisäksi hyvin pientä saaristoa. Payerin Wilczekin maa, joka sai mielikuvituksen sellaiseen liikkeeseen, on kutistunut pieneksi saareksi, ja hänen Zichyn maansa on leikeltä pieniin saariin ja luotoihin, joiden länsipuolella me näemme avaran meren. Ainoa, joka vielä voi olla jotenkin suuri, on Leigh Smithin Aleksandran

* Vertaa I osa siv. 13.

maa, joka edelleen on tuntemattomuuden sumussa; vaan ei sekään voine olla erittäin suuri.

Miten kauas pohjoiseen saariryhmä ulottuu, sitä ei voida vielä varmuudella päättää, vaan hyvinkään kauas se ei meidän kokemuksemme mukaan ulotu. Payer tosin näki pohjoisimmalta paikaltaan Petermannin ja Kuningas Oskarin maan; vaan ei näytä otaksuttavalta, että edellinen olisi kovin laaja, ei ainakaan itäiseen suuntaan: olisimmehan sitä jonkun verran nähneet kulkiessamme etelään vähän matkaa sen itäpuolelta. Siitä myöskin käy selville, ettei se ole suuri, kun jää näytti ajautuvan jotensakin esteettömästi länteen päin sitä kohden, ollessamme samalla leveys-asteella. Ettei Kuningas Oskarin maakaan ole suuri, luulen voivani päättää siitä, että etelä- ja kaakkotuulet talvella ja keväällä aina ja helposti ajoivat jäätä pohjoiseen maasta ja muodostivat avomerren Frederick Jacksonin saaren ja sen eteläpuolella olevien saarien länsipuolelle.* Jos pohjoisessa tai luoteessa olisi ollut joku suurempi yhtenäinen maa, niin se tietysti olisi estänyt tällaista ajautumista. Kuningas Oskarin maa ei sen vuoksi voine olla kuin pienempi saari.**

Saariryhmän ulottumisesta itään päin on ehkä vaikeampi muodostaa itselleen mielipidettä. Sen mukaan kuin me huomasimme matkallamme Valkeasta maasta, näytti siltä kuin Wilczekin maan itäranta kääntyi kaakkoiseen suuntaan, emmekä me nähneet maata kauempana idässä. Sitä vastoin tumma taivas, joka eteläpuolellamme näkyi retkel-

* Samanlaisen avoveden tapasi Payer 1874 pohjoisemmassa, Karl Aleksanterin maan pohjoispuolella ja Kruununprinssi Rudolfin maan länsipuolella, jo huhtikuussa.

** Kuningas Oskarin maasta, jonka Jackson luuli nähneensä, katso II osa, siv. 222, muistutus.

lämme ajojäällä Valkean maan itäpuolella, ennen maihin pääsöämme, osoittaa olleeksi siellä melko paljo avovettä. Vaan se ei estä saaria olemasta idempänä, ja ompa otaksuttavaakin niitä siellä olevan, päättäen kokemuksestamme „Kaipauksen leirissä“ kesä- ja heinäkuussa 1895, jolloin me pysyimme yhdessä kohdin ajautumatta etelään noin 82° 5' p. l. ja 64° ja 65° i. p.. vaikka pitemmän aikaa puhalteli pohjoistuuli. Tämä oli sitä kummallisempaa, kun jää hyvin halulla liikkui tuulien mukana muihin suuntiin. Se voisi osoittaa, että eteläpuolellamme oli maa tai saarijono, joka muurin tavoin kulki idästä länteen ja esti jään kulun siihen suuntaan.

Länteen päin luulen Frans Josefin maan ulottuvan kauemmas kuin mitä meillä on nykyään tietoa. Aleksandran maan pohjoispuolella ei Jackson emmekä me nähneet saariryhmän läntistä rajaa; suuri avonainen maarailo, joka näytti menevän hyvän matkaa siihen suuntaan, osoitti maata. Aleksandran maan eteläpuolella ei Leigh Smith eikä Jacksonkaan ole nähnyt maan läntistä rajaa. On huvittava nähdä tuloksia tämän tuntemattoman, Koillismaan ja Huippuvuorten välisen alan tutkimisesta, jota tietä Johansen ja minä olisimme kulkeneet, jos emme olisi tavanneet Jacksonin retkikuntaa. Toivottavasti he onnistuvat ratkaisemaan tämän tehtävän.

Näitten huomautusten ohessa Frans Josefin maan maantieteestä, esilän tärkeimmät piirteet tämän maan geologisesta rakenteesta.

Sitä myöten kuin meidän tutkimuksemme ulottuivat, näytti saariryhmä ruurimmaksi osaksi olevan suitsuperäistä syntyä ja maaperä paasalttia. Pohjoisosassa nämät ja muut plagioklasi-pyroksenivuorilajit ulottuvat aina rantaan saakka. Näin oli Kap Fischerillä 81° p. l. jossa paasaltti melkein pysty-

suorana seinänä laskeutui mereen. Samaten se ulottui rantaan asti Kap M'Clintockilla, talvimajallemme, pitkin rantoja Frederick Jacksonin saarella, sillä pilaripaasalttiniemellä,* jossa vietimme yön elokuun 26 päivää vasten, Clements Markhamin niemellä, Kap Felderillä** ja Torupin saarella.*** Samaten näytti, mikäli voin päättää, olevan laita Kruununprinssi Rudolfin maan etelärannalla. Kaikkialla pohjoisessa hain turhaan vesiluomaisia kerrostumia, jotka kivettymiensä kautta voisivat antaa jotakin selkoa maan geologisesta ijästä. Ainoastaan Helandin niemellä tapasin korkean kummun irtainta rapaantunutta saviliusketta, vaan siinä ei ollut kivetymä. †

Saariryhmän etelä-osassa, Kap Floralla ja sen seutuvissa, ei paasaltti ulottunut mereen saakka. Siellä rannalla kohosi savimuodostuma 160—190 metrin korkeuteen, †† ja tämän päällä oli paasalttia edelleen 160—190 metrin vahvuudelta. Sen mukaan kuin tohtori *Koettlitz*, Jacksonin retkikunnan geologi, minulle kertoi, oli muillakin saarilla Northbrook saaren länsipuolella samanlaiset suhteet. Siitä päätäten, että paasaltti siis useissa paikoin täällä etelässä tavataan vasta korkeammalla, jota vastoin pohjoisessa kaikkialla näytti menevän mereen saakka, näyttää siltä, että saariryhmän muodostumat, niin hyvin savikerrostuma kuin paasalttipeite, kallistuvat

* Katso kuvaa II osa siv. 222.

** Katso kuvaa II osa siv. 209.

*** Katso kuvia II osa siv. 205 ja 207.

† Vert. II osa siv. 217.

†† Katso kuvaa II osa siv. 341. Kalteva vuorenvierimä pystyjrkan paasalttiseinän juurelle saakka kuvan ylä nurkassa vasemmalla on kokonaan savea. Vertaa myöskin kuvaa siv. 362, jossa alimmat vaakasuorat paasalttipenkereet osoittavat savimuodostumain korkeutta.

pohjoiseen, jossa paasalti ehkä myöskin yleensä jonkun verran vahventuu.

On suuri ero paasaltin rakenteessa eri paikoissa saarilla.* Yleensä sillä on hyvin selvä porfyrimäinen rakenne ja eroaa sen kautta monista tyypillisistä paasalteista siinä, että se on muutamien *mela-fyrien* kaltaista. Paasalttisilla laavoilla on hyvin laajalta papurakenne, ja ontelot ovat täytetyt zeoli-teillä (erittäinkin analcimilla) ja kalkkisälvällä. Toisin paikoin, niin kuin esimerkiksi Kap M'Clintockilla, oli paasalti hyvin karkearakeisesti kehittyntä, diabasirakenteista, ja näyttää olevan läheisessä yhteydessä niiden diabasein tai paasalttein kanssa, jotka on huomattu intrusivimassoissa Huippuvuorilla, erittäinkin Isonvuonon seutuvilla ja Egden saarella. Nämät paasaltit niin hyvin Huippuvuorilla kuin Frans Josefin maassa ovat oliviniköyhiä ja sisältävät verrattain vähän magnetiä, ja on todennäköistä että nämät saariryhmät muodostavat yhtenäisen purkaus-alueen.

Tutkimuksemme Frans Josefin maalla eivät ole riittäviä ratkaisemaan, mihin aikaan nämät levinneet paasalttijoukot ovat syntyneet, onko se tapahtunut itse juura-ajalla, vai ovatko pikemmin, joka on ehkä luonnollisempaa ajatella, nuorempia ja ovat tertiari-ajalta, jolloin niin suuria paasalttipurkauksia tapahtui useissa paikoin maan pinnalla. Varmasti voidaan sanoa, että paasalti ei ole purkautunut ennen kuin juura-ajan myöhemmällä puolen, kun vahva savikerrostuma, joka on sen perustuksena, on tältä ajalta. Tämän juurasaven päällimmäisessä osassa tapasimme savikerrosten välissä yksityisiä hienoja vaakasuoria paasalttikerroksia. Tämähän voi osoittaa, että kai-

* Professori Brögger on tehnyt alustavia mikroskopillisia tutkimuksia kotia tuoduista paasalttinäytteistä.

kissa tapauksissa osa tästä oli purkautunut ennen kuin savikerrostuman muodostuminen oli kokonaan päättynyt, vaan mahdotonta ei ole, että nämät paasalttijuonet ovat tunkeneet väliin, jonka kysymyksen ratkaisuun ei ollut tilaisuutta. Tätä mahdollisuutta voisi puolustaa se, että en onnistunut niitä seuraamaan sanottavan pitkälle. Toisaakseen oli savi, jossa juonet ilmaantuivat, niin pehmeää ja plastillista, että minun on vaikea ymmärtää, miten tunkeutuneet kerrokset siinä olisivat voineet levitä niin säännöllisen vaakasuorina, ainoastaan parin jalan vahvuisina, niin kuin tässä oli laita. Sitä voi kuitenkin ajatella, jos ne savikerrokset, joihin ne ovat levinneet, olivat enemmän hiekkapitoisia ja siis vähemmän yhtenäisiä kuin ylempänä ja alempana olevat kerrokset.

Tärkeämpi seikka paasaltin ijän määräämiseksi näyttäisi olevan se, että, kuten edempänä puhutaan, muutamassa kohden Kap Floran pohjoispuolella tavattiin kasvikipettyymiä myöhäisemmältä juura-ajalta, paasaltin päältä. Muuten tässä on se mutka, että kasvikipettyymiä sisältävä liuske esiintyi niin säännötömällä tavalla, että ei voi vielä pitää ratkaistuna, oliko se alkuperäisessä asemassaan ja sillä paikalla, jossa se alkujaan on ollut. Sitä paitse tämä löytöpaikka ei ollut paljon korkeammalla, ei missään tapauksessa enempää kuin 30 metriä ylempänä kuin suoraan Kap Floran eteläpuolella olevan, itse paasalttijoukkojen alaisen vahvan savimuodostuman yläpinta, ja siellä minä en löytänyt jälkiäkään samalaisia kivityymiä sisältävästä kerroksesta, en vastaavassa korkeudessa enkä muuallakaan. On mahdollista, että intrusivimassa on kohottanut tämän kasvikipettymäkerroksen alkuperäisestä paikastaan.

Oli miten oli tämän kanssa, kaikissa tapauksissa voimme varmasti sanoa, että Frans Josefin maa

kokonaisuudessaan on muodostus, joka ei ole vanhempi kuin juura-aikainen; se on siis, geologisesti sanottuna, verrattain nuori.

Nämät tasaiset paasalttipeitteet, jotka leviävät yli kaikkein saarten, osaksi jotensakin samassa korkeudessa, näyttävät lisäksi meille kertovan, että kerran on ollut suurempi maanjakso, joka aikain kuluessa — erilaisten maata syövyttävään voimain, niinkuin pakkasen, kosteuden, lumen, jäätikköjen ja meren vaikutuksesta — on revitty, hävitetty ja osaksi vajonnut merenpinnan alle; ehkä sielläkin on ollut katkos-siirroksia, ja erinäiset osat ovat vajonneet, jotta nyt ainoastaan jäännökset ovat hajallisina salmien ja vuonojen eroittamina saarina.

Se muodostuma, jolla paasaltti Kap Florassa lepää, on kuten jo sanottu, juura-ajalta. Koko vahvuudeltaan, rannasta 160—190 metrin korkeuteen, oli se pehmyttä harmaansinistä savea, jossa oli suurempia ja pienempiä paakkuja punaisenruskeaa savihiekkakiveä. Siellä tavattiin paljo kivettymiä; niitä tavattiin erittäinkin näissä kivissä, vaan myöskin irrallaan savessa. Ne olivat etupäässä enimmäkseen *ammonitejä* ja *belemnitejä*, joka osoitti, että tämä kerrostuma oli samalta ajalta kuin niin sanottu *Oxford clay*. Tohtori *Pompetcky*, jolla kivettymät nyt ovat tutkittavina, on päättänyt muodostuman kuuluvaksi venäläisen juuran Lamberti-vyöhykkeeseen kuuluvaksi. Tämä löytö on sängen huomattava, se kun meille osoittaa, miten se suuri meri, joka myöhemmällä juura-ajalla levisi yli suuren osan Europpaa, koko Venäjän ja Siperian, yli Alaskan, Amerikan arktisen arkipelagin ja Grönlannin itä rannan, ja joka ulottui Intiaan ja Abyssiniaan, meni aina pohjoiseen Frans Josefin maahan ja Huippuvuoriin saakka. Tämä on suurin meren tulva koko mesozoiselta ajalta

aina meidän päiviimme saakka, ja kaikkialle on tämä meri jättänyt vahvoja kerrostumia, jotka pohjoisessa ovat paasalttijoukoissa säilyneet häviöltä.

Eräänä päivänä meidän ollessamme Kap Florassa mr Jackson ja tohtori Koettlitz löysivät lukuisia kasvikipettymiä pieneltä vuorenhuipulta jäätiköllä, aseman pohjoispuolella. Tästä löydöstä juuri olen ylempänä puhunut. Paria päivää myöhemmin, heinäkuun 17 p:nä, tohtori Koettlitz ja minä lähdimme sinne. Vuorenhuippu oli kokonaan paasalttia, osaksi pilarinmuotoisesti lohkeillut, ja pistihe esiin keskeltä jäätikköä noin 190--220 metrin korkeuteen meren pinnasta, niin kuin arvioin; paha kyllä en saanut aikaa sitä mittaamaan tarkoin. Kahdessa kohdin oli paasaltin päällä kerroksena joukko hiekkakiviliuskoja. Melkein jokaisessa näistä oli jälkiä, enimmäkseen havupuun havuista ja lehdistä, osaksi myöskin pienistä saniaislehdistä. Näitä aarteita otimme niin paljo kuin kantaa jaksoimme, ja hyvin tyytyväisinä ja kuormitettuina palasimme illalla majalle. — Hiihtämässä ollessaan eräänä päivänä sen jälkeen, joutui Johansenkin samalle paikalle ja keräsi kivettyymiä, jotka hän antoi minulle.

Kotiin tultuani on professori *Nathorst* tutkinut tämän kokoelman, ja on huomannut, e'tä mr Jackson ja tohtori Koettlitz ovat tehneet tärkeän löydön.

Nathorst on kirjeessä minulle antanut kivettymistä seuraavan lausunnon:

„Vaikka kotia tuodut kasvikipettymät ovatkin murskaleita, ovat ne kuitenkin suuri-arvoisia, sillä niiden avulla nyt ensi kerran pääsemme luomaan silmäyksen siihen kasvikuntaan, joka juura-ajan

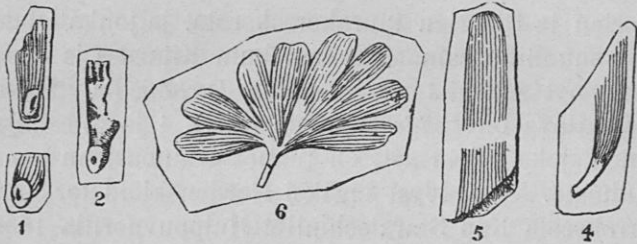
loppupuolella oli 80° p. l. (tätä ennen pohjoisin juurakasvisto Huippuvuorilta on 78° 21' p. l.). Yleisimpiä ovat petäjän (*Pinus*) lehdet. Tämä näyttää olevan läheinen *Pinus Nordenskiöldi*-puulle, joka on löydetty Huippuvuorten, itä-Siperian ja Japanin juurakerroksesta, vaan joka luultavasti lajiltaan eroaa siitä. Sitä paitse on kapeampia lehtiä toista lajia sekä vielä kukkia (hedekukkia), murskale kävystä * ja useita siemeniä (kuvat 1—8) joista yksi (kuva 1 muistuttaa) *Pinus Makianaa* Siperian juurakerroksesta. Muista havupuista mainittakoon lehtiä *Taxites*'ista, joka on läheistä sukua *Taxites gramineus*'elle (Heer) Huippuvuorten ja Siperian juurakerroksesta, ja jonka lehdet ovat suunnille samankokoiset kuin Kiinassa ja Japanissa nyt elävällä *Cephalotaxus Fortunei*'lla. Hyvin huomattava on *Feildenia*-suvun (kuva 4 ja 5) esiintyminen, joka tähän asti on tunnettu ainoastaan napaseuduista. Sen löysi ensiksi Nordenskiöld tertsiarikerroksesta Kap Staratschinilta Huippuvuorilla 1868, ja Heer luokitteli sen nimellä *Torellia*. Sen jälkeen löysi sen Feilden tertsiarikerroksesta Discovery Bayn luota Grinellin maalla, englantilaisella napaseuturettekellä 1875—78, ja Heer muutti nyt sukunimen *Feildenia*'ksi, kun *Torellia* nimeä oli ennen käytetty raakulle. Sitten löysin minä tämän suvun Huippuvuorilla ylemmästä juurakerroksesta 1882. Lehdet muistuttavat nykyisen *Podocarpus*-suvun alaheimon *Nageia*'n lehtiä.“

Kauniimmat koko kokoelmassa ovat pienen *Ginkgon* lehdet (kuv. 6). Tämä suku, jonka hedelmät ovat luumuin kaltaisia, ja jonka lehdet, eroten

* Leigh Smith on Frans Josefin maasta tuonut myöskin kivettyneen kävyn, jonka *Carruthers* on luokitellut *Pinus*-käpyihin; vaan hän sen otaksui kuuluvan liitusarjan ylempään kerrokseen.

siinä muista havupuista, ovat oikein lehtimäisiä, esiintyy nykyään ainoastaan yhtenä ainoana lajina, joka elää Japanissa, jota vastoin se muinaisina geologisina aikoina esiintyi monilla muodoilla ja oli hyvin levinyt. Juura-kaudella se rehoitti erittäinkin itä-Siperiassa ja on tunnettu niin ikään Huippuvuorilta ja länsi Grönlannista (Scoresbyn salmesta), useista paikoin Europaa j. n. e. Liitukaudella ja tertiariajalla oli sitä vielä Grönlannin länsirannalla 70° p. l. Tässä kuvattu lehti kuuluu uuteen lajiin, jota voidaan nimittää *Ginkgo polaris* ja joka on

Kasvikivettymiä Kap Floralta.

1—3 *Pinus*-hedelmiä. 4—5 *Feuldenian* lehtiä. 6 *Ginkgo polaris*in lehtiä.

lähinnä sukua *Ginkgo flabellata*lle (Heer) Siperian juurakerroksesta. Sillä on osaksi sama asullinen yhtäläisyys *G. digitata*n kanssa (Lindl. & Hutton), Huippuvuorten ja Englannin ruskeasta juurakerroksesta, vaan lehdet ovat melkoista pienemmät. Paitse tätä lajia on kokoelmassa mahdollisesti yksi tai kaksi muuta, sekä lehtimurskaleita *Ginkgo*-heimoon kuuluvasta suvusta *Czekanowskia*, jonka lehtiliuskat olivat kapeat ja havumaiset. Saniaiset ovat hyvin köyhästi edustettuina. Ne murskaleet, joita on, kuuluvat neljään eri ryhmään, vaan niiden lajia ei voine määrätä. Yksi murskale kuuluu juurakerroksen tavalliseen sukuun *Cladophlebis*, toinen muistuttaa Eng-

lannin ja itä-Siperian juurakerroksessa esiintyvää *Thyrsopteris*'ta, ja kolmas *Sphenopteris*'ta. Neljäs saniainen, jonka lajia tuskin voi määrätä, on sen vuoksi huomattava, että lehden itiöpesäkkeet ovat jättäneet selvän jäljen vuorilajiin.

Tämä havupuista rikas, saniaisista köyhä ja cyaç dereista puutteellinen Frans Josefin maan kasvisto on tässä suhteessa luonteeltaan suunnilleen samalainen kuin Huippuvuorten ylempi juurakasvisto, vaikka lajit ovatkin eroavia. Niin tämä kuin sekin näyttää osoittavan, että ilman-ala ei ole ollut erittäin suotuisa, vaikka silloisen ja nykyisen välillä onkin ääretön ero. Kerrostus on nähtävästikin tapahtunut jonkun havumetsän läheisyydessä.“

Esiintyvä piirre Frans Josefin maan geologiassa on sen jäätikköpeite. Kun luo silmäyksen kartta-luonnokseen, jossa musta väri osoittaa ne paikat, jotka eivät ole jäätikön peitossa, niin huomaa miten tavattoman vähäiset nämät sulat paikat ovat ver-raten laajoihin lumi- ja jääjoukkoihin.

Näitten saarten jäätiköt eroavat useimmista poh-joisella maapallopuoliskolla tähän asti tunnetuista suuremmista jäätiköistä siinä, että, mikäli me huomasimme, ne eivät muodosta tyypillisiä, ahtaisiin, rajoitettuihin jäävuonoihin laskevia juoksujäätiköitä, joita tavataan Grönlannissa ja joita pienemmässä muodossa esiintyy Huippuvuorilla ja Novaja Seml-jassa. Frans Josefin maalla useimmat jäätiköt leviävät säännöllisen kuperina kilpinä yli sen maan, jolla ne ovat, ja enimmäkseen laskeutuvat tasaisen viistosti joka puolelle mereen. Laaksot ja alla olevien vuorien epätasaisuudet eivät saa niitä pakoitetuiksi

juoksemaan kapeina, rajoitettuina juoksujäätikköinä, vaan jäätiköt hautaavat kokonaan alleen kaiken, niin että niiden kuperasta pinnasta ei näe nimeksikään maan alkuperäistä muotoa.*

Tämä suhde oli erittäin huomattava ja tyypillisesti kehittynyt ensimmäisillä pienillä saarilla, joille tulimme (Valkessa maassa); vaan sama suhde oli suuremmassa tai pienemmässä määrässä melkein kaikilla saarilla.

Syynä tähän eroavaisuuteen on ehkä se, että saarten pinta Frans Josefin maalla on luultavasti paljoa vähemmän epätasainen kuin vuoret noissa mainituissa paikoissa. Sen lisäksi lumiraja menee täällä paljoa alemmas, ja jääpeitteen ainesjoukko näillä pienillä saarilla on suurempi kuin maa, jonka päällä se on. Tämän vuoksi nämät jäätiköt ovat enemmän antarktisen sisämaan kaltaisia kuin mitkään muut tunnetut jäätiköt pohjoisella maanpallpuoliskolla (ehkä poikkeuksena ovat Koillismaan jäätiköt), ja nämät saaret, esim. Valkea maa, antavat meille pienoiskuvan suhteista, joiden arvelemme vallitsevan antarktisella mannermaalla. Rajoitettujen juoksujäätikköjen asemasta, jotka muodostavat las-kun sisemmille jäätiköille, täällä itse jäätikköpeite juoksee tasaisesti veteen joka puolelta saarta. Senpä vuoksi jäävuorienkin muodostuminen eroaa Grönlannissa vallitsevista suhteista ja vastaa antarktisia suhteita, jos voisimme ajatella nämät supistetuksi niin

* Tämän jäätikköpinnan melkein matemaattillisen säännöllinen kupu on pienoiskuva Grönlannin sisämaanjäädästä. (Vert. Suksilla poikki Grönlannin; katso myöskin: Wissenschaftliche Ergebnisse von Dr F. Nansens Durchquerung von Grönland 1888. Petermanns Mitteilungen. Ergänzungsheft N:o 105, S. 72 ff. ja sivuleikkausta T. 5). Ero on vain siinä, että täällä jäätiköt yhtä säännöllisinä kaareutuvat aivan mereen saakka joka taholla, varsinkin oli näin Valkealla maalla.

vähäisiksi. Jäätiköillä, jotka laskevat mereen, on hyvin hidas liikunto verrattuna Grönlannin juoksu-jäätiköihin, ja verrattain tasainen pinta, ja siten muodostuu laajoja, latteita jäävuoria eli uivia jäätikkökenttiä, jotka tosin eivät ole korkeita — ne joita me näimme tätä laatua olivat korkeintaan 5—6 metriä yli veden pinnan — vaan jotka muodoltaan hyvin lienevät samaan laatuun kuin latteat kerralliset antarktiset jäävuoret, eivätkä sellaisia, joita tulee Grönlannin jäävuonoista. Kun on sanottu, että Frans Josefin maassa on varsin suuria jäävuoria, jota seikkaa on käytetty todistuksenakin siitä, että siellä täytyy olla suuria yhtenäisiä maajaksoja, niin tämä ei ole meidän kokemustemme mukaista. Korkein jäävuori, jonka me näimme, oli arviomme mukaan 19 metriä veden pinnasta, ja siihen oli luettu sen suippo huippukin; * muut joita näimme olivat kaikki paljoa pienempiä.

Tästä jäätikköjen taipumuksesta leviämään verrattain tasaisten paasalttisaarten yli muodostamatta tyypillisiä juoksujäätiköitä voinee pitää seurauksena sen, että saarten rannoilla näkyy vähemmän jälkiä jäätikkösyövytyksistä kuin mitä luulisi näin jäätikköpeitteisessä maassa. Me emme ainoassakaan kohta tavanneet suurempaa moreenia, suurin oli Houenin saarella, jos se olikaan moreeni. Ainoastaan parissa kohtaa, niin kuin Kap Richthofenilla, tapasimme pieniä moreenia jäätikön reunassa. Suurempia ja pienempiä louhia oli hajallaan rannoilla, vaan ei yhdestäkään voinut varmuudella sanoa, että sen sinne olisi kulettanut jäätikkö, useimmat niistä olivat vierineet yläpuolella olevasta vuoresta. Missään kohden emme nähneet jäätikön silentämää ja hiomaa vuoren kalliota, jossa olisi ollut tuoreita jäätikköuurteita;

* Katso kuvaa II osa siv. 201.

siihen voi olla syynä sekin, että paasalti helposti rapaantuu tällaisessa ilman-alassa. Yleensä näkyy rapaantuminen enemmän kuin jäätikkösyövytys vaikuttaneen vuorien ja vuoriseinämien muotoon, missä niitä nyt pistihe esiin pitkin rantoja. Ne olivat yleensä samanlaisia kaikki, pystyjyrkkiä, seinämät lohkeilleita ja murskaantuneita, alla suuria louhikoita, ja alinna yksi tai kaksi rantaäyrästä tai pengertä.

Monissa paikoin saarien ratamalla tapasimme näitä vanhemman vesirajan merkkejä, jotka osoittivat verrattain myöhäisellä ajalla tapahtuneita muutoksia meren korkeudessa. Se pystyi silmäämme heti, kun tulimme saariryhmän luo syksyllä 1895. Torupin saarella oli kaksi hyvin selvää rantaviivaa eri korkeudessa nykyisen rantaäyrään yläpuolella. Talvimajamme oli rantapenkereellä, joka oli noin 6 metriä veden pinnan yläpuolella, vaan siellä oli useampia penkereitä, joista varsinkin kaksi oli hyvin selvää, ylin oli noin 16 metriä veden pinnasta. Northbrookin saarella olin tilaisuudessa tarkemmin mitaamaan rantaviivain korkeuden. Olen jo ennen maininnut, että Jacksonin asema oli penkereellä eli rantaäyräällä, joka oli noin 12—16 metriä korkealla; vaan siellä oli useampia, sekä alempana että ylempanä. Niinpä huomasin, että Leigh Smithillä, joka myöskin oli talvea ollut tällä niemellä, oli majansa ollut alemmalla rantaäyräällä, joka oli 5,3 metriä meren pinnasta. Toisessa paikassa tapasin rantaäyrään, joka oli 25 metriä korkea; tämä oli korkein kaikista mitä tapasin.

Useissa paikoin Kap Floralla oli Jackson tavannut valaanluurankoja. Niinpä oli aivan hänen majansa luona, 16 metrin korkeudessa meren pinnasta, hetulavalaa pääkallo, *Belaena*, ja oli mikäli minä voin päättää Grönlannin valaan, *Balaena mysticenus*. Poh-

joisempana oli samanlaisen valaan luurangon osia. Alaleuka oli 5,73 metriä pitkä. Vaan nämät luut eivät olleet kuin 2,8 metriä ylempänä nykyistä vesirajaa. Minä huomasin myöskin muita merkkejä siitä, että meri on verrattain myöhään ollut näillä rantapenkereillä. Useissa paikoin oli runsaasti raakkuja (*Mya truncata*, *Saxicava* ja muita). Täällä oli siis tapahtunut samallinen maan kohoaminen mereen verraten, kuin uudemmalla ajalla muissakin pohjoisissa maissa, ja josta olin huomannut monia todistuksia Siperian rannoillakin.*

3. Geologiaa tutkimuksia Siperian rannoilla.

Geologiset tutkimukset, joita voimme Siperian rannoilla tehdä olivat tietysti vähäisiä, maissa käynnimme olivat satunnaisia ja lyhyt-aikaisia. Me emme tavanneet missään kiinteitä muuttumattomia vesiluomaisia liuskeita. Yleensä kiinteä vuoriperus, jota me näimme, oli kidemäistä liusketta ja granitia, joukossa omituista karakteristista muskovittigranitia. Tsjeljuskinin niemen koilliskulmalla oli hyvin tiivistä kvartsittiä, joka muistutti ruotsalaista vuoripiitä.

Tärkeämpiä olivat merkit jääkaudesta, joita luulin huomanneeni useissa paikoin Siperian pohjoisrannikolla. Ja Jalmalin mäkinen tasankomaa, joka oli soraa ja pientä kiveä, muistutti minua pohjois-Saksan tasangoista ja johti ajatuksiin laajan pohjajamoreanin. Siellä oli yhtenäen pyöreitä syvennyksiä ja lammikoita, jotka muistuttivat pohjois-Saksan järviä. Me emme tavanneet ollenkaan suurempia kulkukiviä näillä tasangoilla, ja meidän tutkimuksemme oli niin pikaista laatua, että minä en uskalla muodostaa mitään varmaa mielipidettä

* Vertaa I osa siv. 121 ja kuvaa siv. 122.

tämän maan jäätikköalkuperästä. Pohjoisempana tapasin sitte selviä jääkauden jälkiä. Muutamalla Kjellmanin saarista, Porosaaren rannalla tapasin uurteita, joita ei juuri muu ole voinut tehdä kuin jäätikkö. Tosin ajojääkin voi naarmuttaa rantoja, vaan sen vaikutus on tietysti enemmän pinnallista, ja uurteet saavat säännöttömämmän suunnan. Uurteet, joita täällä tapasin olivat säännöllisiä ja menivät yhtäsuuntaisesti. Varsinkin kaksi syvempää uurrosta oli selväpiirteistä. Helposti on selitettävissä se, että niitä on ainoastaan sillä rannalla, joka matalalla vedellä joutuu kuiville, sillä kallio, joka täällä on kiilleliusketta, rapaantuu pian kovassa ilman-alassa; sen oli pakkanen halkonut ja särkenyt poikin ja pitkin, ja kaikki uurteet, jotka eivät ole veden peitossa ja siten suojatut rapaantumiselta, ovat yleensä kadonneet.

Kaikkialla, mihin täällä tulimme maihin, oli maalla yhtenäen suurempaa ja pienempää kiveä. Muutamissa paikoin ne olivat samaa lajia kun paikalla oleva kallioperustus; toisin paikoin tapasin suuria lohkareita, jotka olivat eri lajia kuin alla oleva vuori. Aivan tyypillinen moreenimuoto oli sillä maalla Tsjeljuskin niemimaan länsipuolella, Tollin lahden pohjassa, jossa muutamana päivänä (syyskuun 8 päivänä 1893) olin poroja ampumassa. Tämä oli mäkinen savitasanko; siellä oli joukko suuria kulkukiviä, jotka olivat erilajista kalliota, ja niitä sinne tuskin muu on voinut kulettaa kuin jäätikkö.*

* Ei voi ajatella mahdolliseksi, että niitä sinne olisi kulettanut joki, useat lohkareet olivat siksi suuria ja sitä paitse terä-
väsärmäisiä. Liian suuria näyttivät ne myöskin olevan ajojään kulettamiksi; minä en tunne sellaista tapausta ainoatakaan, että ajojää olisi kulettanut niin suuria louhia pitempiä matkoja. Niin paljo kuin ajojäättä olenkin nähnyt, niin en ole koskaan

Koko maa näytti myöskin aivan selvään pohjamoreenilta. Jos minä muutamissa paikoin, missä savi oli vyörynyt, rannoilla ja puron uomissa, huomasinkin vivahdusta kerrallisuuteen, niin sitä ei tuskin voine vastaväitteeksi asettaa, sillä tapaammehan esim. etelä-Norjassa monia moreeneita, joilla on selvä kerrallisuus. Se vain todistaa, että moreeni on laskeutunut pohjalle veden alle.

Voisi ajatella, että näitä jäätikkömerkkejä ovat vaikuttaneet paikalliset jäät; vaan jos nämät verataan vapaaherra Tollin melkein samaan aikoihin tekemiin huomioihin idempänä, Uussiperian saarilla ja Anabaramaassa, jossa hän on tavannut huomattavia jälkiä jääkaudesta, niin silloin nämät seikat voivat kertoa todeksi, että koko pohjoinen osa Siperiasta on ollut haudattuna samallaisen jääpeitteen alle, joka aikoinaan ulottui yli koko pohjoisen Europan, ja tavallinen väite, että Siperialla ei ole ollut jääkautta, ei enään ole niin varma.

Olen jo ennen maininnut, että luoteinen Siperia nähtävästi on vuonoseutua, jonka ulkopuolella on saaristo. Tämäkin on omiaan todistamaan Siperian jääkauden eduksi; sillä kaikkialla, missä on samalaisia vuonorannikoita — Norjassa, Alaskan ja Kanadan länsirannalla, Patagoniassa — tavataan myöskin varmoja jälkiä muinaisesta jääkaudesta.

huomannut sen mukana isosti hernetä suurempaa kiveä. Ainoastaan rantajää tai kiinteä jäänkenkä, joka muodostuu jäämeren rantoja pitkin, voi saada kiviä kuletettavikseen tällä tavoin, vaan kuletuksella, joka tällä tavoin syntyy, ei voi ulottua laajalle. Vielä on se mahdollisuus, että niitä ovat kulettaneet mukanaan jäävuoret jostakin jäätiköstä edempää tai lähempää, ja tätä ei voi tällä erää kieltää, kun kiviä tällä tavoin kulkeutuu myötään. Vaan niitä näytti olevan niin kovin paljon ja sen lisäksi ne olivat hajautuneet suurille aloille. Missään tapauksessa ei ole todistettu vielä, että jäävuoret kulettaisivat sellaisia määriä.

4. Meren pohja.

Napameren pohja on pääasiallisesti harmajaa savea. Alustavien mikroskopillisten tutkimusten mukaan, joita on toimitettu niistä pohjanäytteistä, joita me saimme luojauksissamme, eroaa tämä savi maailman muista meristä saaduista pohjalietteistä, siinä että siitä, mikäli minä huomasin, puuttui kerrassaan merieläinten kuoria tai muuta elollista seotusta. Hapolla käytellessä näkyi myöskin, että liete oli hyvin kalkkiköyhää ja näytti pääasiallisesti olevan mineralisista aineksista. Tarkempia tutkimuksia ei ole ollut vielä aikaa tekemään. Norjalaisten Pohjoismeriretkellä tuli todistetuksi, että pohjoisen Atlantin meren ja Jäämeren pohjaliete oli samallaista harmajaa savea, joka on verrattain hyvin köyhää eläinjätteistä, joskin se sellaisesta on rikkaampaa kuin meidän tuomamme liete. Näyttää siltä kuin koko Napameressä laskeutuisi nyt vesiluomaisia kerroksia, jotka jäävät erittäin köyhiksi kivettymistä. Sen voinee selittää siten, että jokiveden mukana, erittäinkin Siperian joista, kulkeutuu niin suuret joukot hienoa lietettä Napamereen, että kerrostuma pohjalle käy verrattain suureksi ja jätteet verrattain niukasta eläinkunnasta meressä siihen verraten ovat mitättömän vähäiset.

5. Jään ajautuminen Napameressä.

Retkisuunnitelma oli perusteltu sille otaksumalle, että kulkee virta — eli jää alituisesti ajautuu — poikki Napameren, Siperian ja Beringin salmen pohjoispuolella olevasta merestä Huippuvuorten ja Grönlannin väliseen mereen. Tämän jään mukana oli Fram ajautuva. Matka on osoittanut, että edellytys

oli pääasiassa oikea, ja me nyt olemme saaneet hyvin selvän käsityksen siitä, miten jää kulkeutuu yli tämän ulapan.

Tähän ajatukseen, että jää näin yhtämittaa ajautuu ja että sitä voisi käyttää sellaiseen retkeen, jonka nyt olemme tehneet, sai minut ensin luottamaan Siperian ajopuut, joita vuonna vuotuissaan tulee Grönlannin rannoille, sekä liete, joita on kaikkialla ajojäällä, kun se laskee Grönlannin itärannikkoa pitkin.* Natkallamme näimmekin, hyvin pohjoisesakin, näitä samoja todistuksia jään lähtöpaikasta; lietettä oli jäällä aina 86 leveys-asteella, ja ajopuita samoin. Huhtikuun 20 päivänä 1895 tapasimme 85° 30' p. l. puun, joka oli pystyssä jäällä;*** vahvoista renkaista päättäen se oli kasvanut verrattain lauhkeassa ilmanalassa, se oli luultavastikin sisä-Siperiasta ja oli nyt kulussa eskimolaisten luo Grönlantiin. Framin läheisyydessä tapasimme myöskin usein ajopuita.*** Erään kerran huhtikuussa 1896 Sverdrup tapasi puoleksi lahonneen puun, joka oli jäänyt jäähän. Kun hän kuukautta myöhemmin tuli saman puun luo, niin hän hämmästykseseen huomasi, että puu oli katkaistu ja kuletettu kauas entisestä paikastaan. Varmaan oli karhu huvikseen koetellut voimiaan.

Vaan mikä vaikuttaa tämän jään ajautumisen poikki tämän meren? Ensinnäkin ja etupäässä tuulet. Kun ne enimmäkseen puhaltavat Siperian merestä pohjoiseen Atlantin merelle, niin täytyy niiden aikain kuluessa saada jää kulkemaan tähän suuntaan. Vaan tuulet ovat hyvin epäluotettavia voimia, eikä ajautuminen olekaan tasaista; väliin tulee pysähdys, väliin

* Katso johdantoa siv. 32—33.

** Katso II osa siv. 65.

*** Katso II osa siv. 448.

kulku taaksepäin, väliin ajautuminen sivuille. Vaan aina huomattiin, että kun tuulet veivät meitä oikeaan suuntaamme, niin syntyi jäässä kovempi vauhti. Kun tuuli kävi vastakkaiselta suunnalta ja tahtoi kulettaa meitä takaisin kaakkoon, niin silloin oli sen vaikea saada jäätä liikkeelle sitä tietä; oli aivan kuin joku olisi pidättänyt. Kun vallitsevat tuulet voivat vaihdella paljon vuoden-aikojen mukaan, niin oli pitempiä jaksoja ajautumisessamme. Suotuisinta oli yleensä talvella ja keväällä, vaan sitä vastoin loppukesällä yleensä epäsuotuisaa. Niinpä sinä syksynäkin, kun tulimme jäähän, oli meillä kuten on kertomuksessa nähty, epäsuotuisa jakso ja ajauduimme takaisin Uussiperian saaria kohden — näytti siltä kuin kulksimme aina vain taaksepäin. Sitten tuli talvi, joulukuusta, ja kevät antaen aikalaista vauhtia, kunnes kesäkuun puolivälistä 1894 ja syksyllä taas kulettiin takaisin. Sitten taas uusi talvi (1894—95) ja kevät (kesäkuun lopulle) ja hyvä tyrkkäys eteenpäin. Loppuosa kesää (heinä-, elo- ja syyskuu) 1895 oli taas epäsuotuisa; vaan sitä seuraava syksy ja talvi (1895—96) kuletti Framin kauas pohjoiseen, melkein 86° leveysasteelle, ja länteen aina 25° i. p. Sitten tuli helmikuun lopussa ja maaliskuussa melkein seisaus, kunnes huhtikuussa ja myöhemmin taas alkoi ajautuminen lounaaseen ja etelään ja Fram vihdoin murtautui irti jäästä 83 leveys-asteelta. Satunnaisilla tuulilla ei siis näy yksistään olevan vaikutus jäähän; tällä näyttää olevan taipumus kulkemaan määrättyyn suuntaan. Minä toisinaan olinkin huomaavinani heikkoa virtausta vedessä jään alla, ja se kulki melkein samaan suuntaan. Minä en usko, että jään ajautumisella on täydelleen sama suunta kuin vallitsevilla tuulilla. Minusta tuntui, että jää pyrki pohjoisemmaksi tuulten suuntaa; vaan mitään varmaa ei tästä

voi sanoa, ennen kuin kaikki havainnot ovat jäsennetyt ja verratut.

Alituisen ajautumisen vuoksi jää ei voi tulla kovin vanhaksi tässä osassa Napamerta, jonka läpi me kulimme. Minä hyvin harvoin näin jäätä, jota olisin arvioinut viittä tai kuutta vuotta vanhemmaksi, ja minä uskon, että viisi tai kuusi vuotta on pisin aika, minkä jäätelit tarvitsevat kulkeakseen Beringin salmen rannoilta Grönlannin itäpuolella olevaan mereen. Suurin osa siitä jäästä, joka laskee tähän mereen, ei kuitenkaan ole niin vahvaa, se on suureksi osaksi muodostunut matkalla aukoissa ja railoissa, joita yhtämittaa syntyy vanhojen telien väliin.

Me olemme nähneet miten tämä jää on alituisen liikkeessä, miten ei ole ainoatakaan kiinteää kohtaa avaralla meren ulapalla, joka peittää navan ympärisen seudun. Koko tältä aavikolta ajavat tuulet ja virta jäätä suurta nielua kohden, joka on Huippuvuorten ja Grönlannin välissä, vaan myöskin kapeampiin salmiin Grönlannin ja pohjois-Amerikan arktisen arkipelagin saarien välissä; siellä se kuitenkin luultavasti suurimmaksi osaksi patoutuu ja estyy kulkemasta eteläisemmille vesille, niin että ajautuminen täällä käy hyvin hitaasti. Paksu, liikkumaton jäävaippa, jolla niin monet napaseuturkeilijät ovat tahtoneet peittää navan, on kadonnut. Sen sijassa meillä on ikuisesti liikkuva jääkenttä muutamana renkaana meren suuressa kiertokulussa.

6. Jään synty, kasvaminen ja pusertuminen.

Tämän jään luonnosta, synnystä ja jäätymisestä, sen lämpösuhteista j. n. e. on retkikunnan kautta saatu paljon tietoja. Minä tässä mainitsen muutamia piirteitä. Heti kun jää on muodostunut ja niin kauan

kuin se vielä on ohutta, vahvenee se hyvin pian; vaan sitä mukaan kuin se vahvenee käy sen kasvamisenkin hitaammaksi, sillä lämmön haihtuminen säteilemisen kautta pinnalta vaikeammasti tunkeutuu jään alapuoleen. Jää, joka syntyi avonaisiin railoihin lokakuussa ja marraskuussa ensi syksynä, 1893, oli huhtikuussa 1894 saavuttanut 2,31 metrin vahvuuden; vaan kesällä se yhä vahveni. Kesäkuun 9 päivänä se oli jo 2,58 metriä vahvaa, vaikka aurinko päältä oli jo sulattanut melkoisesti. Kesäkuun 20 päivänä oli sama vahvuus, pinnalta oli silloin sulannut kovasti, ja kaikkialla oli suuria tuorevesilampia. Heinäkuussa oli suhde melkein sama, kunnes heinäkuun 10 päivänä oli jää saanut äkkiä uuden kerroksen alleen, niin että se kaikkiaan oli 2,76 metriä vahvaa, vaikka jää nyt pinnalta sulasi useampia cm päivässä. Tämä uusi jäämuodostuma alapuolelle syntyi tuorevesikerroksesta, jota sulasi jään pinnalta ja jäi uimaan kylmän suolaveden pinnalle, jonka lämpö oli melkoista alhaisempi jäätymiskohtaa. Tämä jähtyi silloin altapäin niin kovasti, että sen ja suolaisen veden rajalle noin 2,5 metrin syvälle syntyi paksu kerros tuoreveden jäätä, joka kesti koko kesän. Sitten vähitellen vähentyi kuitenkin koko vanhan telin vahvuus — uusi kerros lukuun otettuna — hitaasti, kunnes se syyskuussa oli noin 2 metriä. Lokakuussa alkoi taas vähitellen vahveta, marraskuussa 10 päivänä oli vahvuus 2,08 metriä, joulukuun 11 päivänä 2,11 metriä, ja sitten vahveni se hitaasti talven aikana. Helmikuun 6 päivänä oli vahvuus 2,59 metriä. Kevään kuluessa, vahveni se yhä; toukokuun 11 päivänä 1895 oli se 3 metriä, ja melkein sama oli vahvuus toukokuun 30 päivänä, nimittäin 3,03 metriä. Tästä siis näkyy, että jään kasvaminen jäätymisen kautta ei käy niin ylen joutuisasti. Muu-

tamassa telissä, joka mitattiin seuraavana talvena, ja joka joulukuun 4 päivänä 1895 oli 3,36 metriä vahva, huomattiin kasvamista yhtämittaa talven ajalla, kunnes se toukokuun 4 päivänä 1896 oli 3,975 metriä, joka tosin on jo aikalainen vahvuus kun on kysymyksessä laivalla murtaa, vaan joka kuitenkin ei ole mitään verraten niihin mittoihin, joita on ilmoitettu „paleokrytisestä jäästä“, jota on Grinellin eli Grantin maan ja Grönlannin pohjoispuolisessa meressä.

Suurimman vahvuutensa saa jää yhtämittaisen pusertumisen ja patoutumisen kautta puristuksissa; niissä syntyneet suuret jääryöykkiöt ja möhkäleet liittyvät jäätymisen kautta ja voivat kestää pitkät ajat. Matkallamme oli meillä hyvä tilaisuus tekemään huomioita tämän pusertuneen jään synnystä.

Kuten jo monet edelliset retkikunnat ovat todistaneet, näytti että puristukset melkoisessa määrässä olivat yhteydessä vuoroveden kanssa. Näin oli varsinkin napaseutumeren laitamilla, kun oltiin lähempänä avovettä. Ensi syksynä 1893 seurasivat ne niin säännöllisesti juoksuvettä, että me edeltäpäin voimme sanoa milloin meillä on puristus. Meillä oli kaksi jaksoa kuukaudessa, toinen — kovimmilla puristuksilla — uudenkuun aikana, toinen täydenkuun aikana. Näinä aikoina oli tavallisesti kaksi kertaa vuorokaudessa vuorottain väljentymistä ja vuoroon ahtautumista jäässä. Samanlaista säännöllistä vuorovesipuristusta saatiin kokea Framissa viimeisenäkin keväänä (1896), kun se oli päässyt merta lähelle Huippuvuorten pohjoispuolella; muutamalla viikolla kesäkuussa oli puristus niin kovaa, että laiva kaksi kertaa joka vuorokausi hiljaa ja tyynesti kohosi aina 3 metriä vedestä.

Sisemmällä Napameressä puristukset eivät olleet niin säännöllisiä, varsinkaan talvella, ja täällä niihin

vaikuttivat etupäässä tuulet. Enimmäkseen huomattiin, että kun esim. oli pitemmän aikaa tuullut kaakosta, niin että jää oli joutunut hyvää vauhtia kulkemaan luoteeseen, ja tuuli sitten yhtäkkiä kääntyi, koettaen jäätä kulettaa toisille teille, niin tämä teki hitaisuudellaan vastarintaa, ja siten voi syntyä ankaroita puristuksia, kun pääjoukko tuli painaen takapäin, jota vastoin toiset jääjoukot edempänä olivat pysähtyneet tai lähteneet liikkeelle sitä vastaan. Jos tuuli taas kääntyi kaakkoon, niin puristukset lakkasivat yhtäkkiä kokonaan. Tällainen tuulipuristus oli esim. se, joka ahdisti Framia uudenvuoden aikana 1895.

On väitetty, että puristuksen vaikuttaisivat jään laajentuminen kylmetessä ja jäätyessä sekä sen kurtistuminen ja paisuminen ilmanvaihdoksissa. Tällaiset väitökset ovat perusteettomia. Jo se seikka, että puristuksia on kesällä, jolloin sulaminen on täydessä vauhdissa, saa epäilemään tuollaista väitöstä; vaan sen lisäksi on yksinkertainen asia laskea, kuinka suureen koko jään laajentuminen tällä tavoin voi korkeintaan nousta; ja siitä saadaan mitättömän vähäinen tulos verrattuna alituisiin ahtautumisiin, joita siellä tapahtuu.

Siitä liikkeestä, jonka osaksi vuorovesi osaksi tuulet synnyttävät jäässä, muodostuu halkeamia ja railoja, jotka usein kulkevat enemmän tai vähemmän poikittain liikunnan suuntaan, ja kun nyt puristus äkkiä syntyy, rupeavat jään reunat pitkin näitä halkeamia ja railoja puristumaan vastatusten; telit osaksi työntyvät päällekkäin osaksi kohoavat toisiaan vasten pitkiksi selänteiksi (puristusseliksi), joiden pääsuunta kulkee tavallisesti poikittain liikunnan suuntaan; ja aina sen mukaan kuin tämä suunta muuttuu, tulee koko jään pinta jaetuksi mutkalliseen verk-

koon, niin että railoja ja puristuselkiä on ristiin, jotka vaikeuttavat kulkua kelkoilla ja koirilla; sitä saimme, Johansen ja minä, kokea retkellämme 1895.

7. Meren lämpö.

Koko Framin ajautumisen aikana tutkittiin meren lämpö määrää eri syvyyksissä. Vesi, joka itä-Grönlannin napaseutuvirran kanssa tulee pohjoisesta Atlantin mereen, on hyvin kylmää pinnaltaan ja pohjaan saakka ja siten tulee suurin osa pohjoisen Atlantin syvänteestä täytetyksi kylmällä jäämeren vedellä joka on -1° ja $-1,5^{\circ}$. Voisi siis luulla, että napaseutumeressä tapaisi samallaisen lämmön pinnalta pohjaan saakka. Minä tosin olin jo edeltäpäin epäillyt, ettei voine olla aivan tällä tavoin, kun minä otaksuin, että Golfin virta tunkeutuu monen kautta tähän mereen, ja arvelin että sellainen virta aina jotakin vaikuttaa. Suuresti kuitenkin hämmästyin, kun niin kaukana idässä kuin Uussiperian saarten pohjoispuolella huomasin pettämättömiä merkkejä tällaisen virran vaikutuksesta. Koko Napaseutumeressä on pintavesi hyvin kylmää ja pysyttelee noin suolaisen veden jäätymiskohdan tasalla, $-1,5^{\circ}$ ja $-1,6^{\circ}$ C. Tämän kerroksen alla, 80—100 metrin syvällä, alkoi lämpö nousta ja noin 300 metrin syvällä voi olla aina $+0,5^{\circ}$, jopa $+0,8^{\circ}$. Sitä syvemällä lämpö vaihteli jonku verran, vaan pysyi kuitenkin suunnille samalla asteella aina 4—500 metrin syvälle, jonka jälkeen se hitaasti aleni pohjalle päin, laskeutumatta kuitenkaan koskaan pintaveden kylmälle asteelle. Kylmintä oli $-0,76^{\circ}$ noin 2,300—2,900 metrin syvällä. Siitä pohjalle päin taas kohosi hyvin hitaasti. Tämä suhde oli jotensakin samallinen koko meidän tutkimalamme alalla, ja edellisessä osassa, sivulla 365 oleva

lämpösarjatauau antaa hyvän kuvan lämmön jakautumisesta eri syvyyksillä. Tässä jakautumisessa on monta seikkaa, jotka voivat näyttää hämmästyttäviltä. Niistä voidaan mainita lämmön kohoaminen 3,000 metrin syvyydeltä pohjaa kohden, sellaista ei minun tietääkseni ole tavattu missään meressä; vaan siihen syynä voi ehkä olla sekin, että meillä oli herkemmät koneet ja parempi tilaisuus niiden käyttämiseen kuin monilla muilla on ollut, ja kuten näkyy, ei tässä suuret erot ole, — ei paljo yli 0,1^o C. Toistaiseksi en pääse siitä ajatuksesta luopumaan, että itse maan lämpö vaikuttaa meren pohjalla, lämmittäen alimmat vesikerrokset.

Tämä verrattain lämpöisen veden löytö napaseutusyvänteessä kylmän pintaveden alla on varsin tärkeä. Tämä lämmin vesi on raskaampaa ja suolapitoisempaa kuin päällimmäinen kylmä vesi. Edellinen on Atlantin veden kaltaista aineksiltaan, vaan jälkimäinen oli niin sanotun jäämeriveden kaltaista, jota Napamerestä kulettaa itä-Grönlannin napaseutuvirta. Näistä suhteista saamme jotensakin selvän käsityksen koko tuon pohjoisen meren taloudesta. Tämä meri täyttyy myötään siihen tulevalle lämpöisellä ja suolapitoisella vedellä etelästä päin, pääasiallisesti Atlantin merestä. Jo norjalainen Pohjoismeriretkikunta on osoittanut tällaisen lämpöisen virran olevaksi, haaran Golfin virrasta, joka kulkee pohjoiseen meren pinnassa Huippuvuorten länsirantaa. Kun tämä raskas lämmin vesi tulee itse napaseutumereen, niin vaipuu se syvemmälle kylmän vaan keveämmän jäämeriveden alle. Tämä vesi on keveämpää ja vähemmän suolapitoista, pääasiallisesti sen vuoksi, että se on monista suurista joista, erittäinkin Siperian joista tulevalle tuoreella vedellä seotettua. Sitten vähitellen lämpöisempi vesi syvällä, kiertäes-

sään meressä siellä pohjoiseen, jähtyy ja osaksi myöskin sekoaa tuoreen veden kanssa ja juoksee sitten Napamerestä kylmänä ja vähemmän suolapitoisena ja täyttää pohjoisen Atlantin syvänteen, niin että tämä pohjaltaan on kylmempi kuin meri itse navalla.

On selvää, että tämä alituinen-lämpöisen veden tulo etelästä Napamereen, vaikka se käykin hitaasti, jossakin määrin estää jään kasvamista. Tätä vaikutusta kuitenkin estää pinnalla oleva 80—100 metrin vahvuinen kylmä ja keveämpi vesikerros, joka voi jähtyä tulematta raskaammaksi alla olevaa vettä, ja joka suojelee jäätä ja jäätymistä alapuolelta tulevaa lämmitystä vastaan. Suurena syynä siihen, ettei jää ole päässyt sen vahvemmaksi siinä osassa merta, jossa me kulimme, on se, ettei sillä ole aikaa siihen, kun ajautuminen idästä länteen estää sitä tulemasta kovin vanhaksi ennen kuin se joutuu etelään lämpöisempiin seutuihin, niin että jään muodostumisen siellä pohjoisessa täytyy alkaa aina uudelleen. Suhde on ehkä toinen Amerikan ja Grönlannin puoleisessa Napameressä, jossa, kuten ennen on mainittu, jäänkulku ei ole mitään joutuisaa; se ahtautuu maita vasten, johon se voi jäädä ehkä vuosikausiksi, ja vahvenee talvi talvelta, osaksi jäätymisen kautta alapuolelta, osaksi sen kautta että päälle kokoontuu lunta. Ja tämä on luultavasti sitä jäätä, jota on ruvettu sanomaan „paleokrystilliseksi jääksi“.

Vaan jos nyt kaiken jään kuletuksesi tulisi estetyksi muustakin osasta Napamerta ja niin ikään lämpöisen veden tulo — jos esim. meren pohja kohoaisi 600 metriä, niin että muodostuisi maasilta Skotlannista Färsaarien ja Islannin yli Grönlantiin, ja pohjoisen Atlantin meri ja jäämeri siten tulisivat eroitetuiksi, niin kuin arvellaan niiden kerran olleen — mitä silloin tapahtuisi? Jäämereen ei silloin tulisi lämmintä

virtaa eikä jäätä kulkisi sieltä pois — jäätyisikö meri pohjaa myöten? Me emme tunne tarpeeksi kaikkia vaikuttimia voidaksemme vastata lopullisesti, ja epäiltävää on voisiko niin tapahtua; vaan se kuitenkin on varma, että suletulle Napamerelle tulisi melkoista vahvempi jääpeite kuin nykyinen verrattain ohut kuori, joka on alituiseissa liikkeessä. Silloin paleokrytinen jää leviäisi kaikkialle, ja meillä silloin olisi tuo paksu, liikkumaton jäävaippa, jolla meidän päivinämmme niin moni syyttä on tahtonut peittää navan seudut. Ja mikä vaikutus sillä olisi ilmaston jakautumiseen pohjoisella maanpallopuoliskolla? Selvää on, että jos ei Napameri saisi lämpöisiä virtoja etelästä, niin sen vuotuinen keskilämpö määrä alentuisi; pohjoisessa tulisi kylmempi ilmanala, jota vastoin Atlantin meri, joka maasillan kautta olisi suojeltu jäätä ja kylmiä virtoja vastaan ja sitä paitse olisi estetty antamasta lämpöä pohjoisille merille, lämpenisi; vuotuinen keskilämpö määrä eteläisissä seuduissa nousisi, ja ilman-ala etelä- ja osaksi keski-Europassa lämpenisi. Toisin sanoen maasillan pohjois- ja eteläpuolella olevien seutujen ilman-alassa tulisi suurempi ero kuin nykyään. Toinen kysymys on, olisiko tämä riittävä jääkauden synnyttämiseksi. Yleensä päätelään, että vuoden keskimääräisen lämmön ei tarvitsisi laskeutua kuin 4—6° pohjois-Europassa, niin se riittäisi vaikuttamaan uuden jääkauden, eikä mahdolltomalta näytäkään, että sellainen sulku voisi saada aikaan niin suuren muutoksen. Vaan on monia muita seikkoja, jotka tekevät tämän kysymyksen mutkikkaammaksi, ja minä tässä jätän puuttumatta siihen tarkemmin.

Vaan jos tällaisella maasillalla sulkemisen sijaan jäämeri avattaisiin vielä enemmän kuin nyt, niin että suuremmat joukot lämmintä vettä eteläisemmiltä seu-

duilta pääsisi sinne — jos esim. ajateltaisiin Beringin salmi paljoa leveämmäksi ja syvemmäksi ja että Japanin lämmin virta, Kurosivo, sen kautta lähtisi pohjoiseen — mikä olisi silloin seurauksena? Tämä vähentäisi melkoisesti jääjoukkoja pohjoisessa, ohut jääpeite kävisi vielä ohuemmaksi, syntyisi vielä enemmän avovettä. Ja jos voisi vielä ajatella, että samalla juoksisi sinne vähemmän tuoretta vettä, jos esim. Siperian joet muuttaisivat kulkuansa johonkin toiseen mereen, silloin Napamerta ei peittäisi tuollainen kylmä kevyt vesikerros, jossa jää voi helposti syntyä, niin kuin nyt tapahtuu, vaan lämmin vesi tulisi lähemmäs pintaa ja jään muodostuminen yhä enemmän estyisi. Seurauksena olisi ehkä, että Napameri suurimman osan vuotta olisi laajalti avoinna. Tämä taas vaikuttaisi vuoden keskilämpö määrän kohoamisen pohjoisissa seuduissa, ero eteläisempien ja pohjoisten seutujen ilman-alassa olisi tasaisempi. Vaan nämä muutokset eivät kuitenkaan riittäne selittämään lauhkeaa ja osaksi lämmintä ilman-alaa, joka kuluneina aikakausina on vallinnut suurissa osissa pohjoista napaseutua, niin kuin Grönlannissa, Huippuvuorilla ja Uussiperian saarilla.

Minä en tässä antaudu selittelemään näitä vaikeita kysymyksiä, joita on paljo pohdittu; mitä tässä on esitetty, on sekä riittävä osoittamaan, että tällaiset tutkimukset, kuin meidän, voivat avata aukkoja sumuun, niin että näkyy mahdollisuus ymmärtämään toisia aikoja ja toisia suhteita, ymmärtämään aikain vaihteita maan pinnalla tämän kiertäessä rataansa avaruudessa. Vaan meidän täytyy saada enemmän valoa; oppikaamme tuntemaan suhteita vielä tunte mattomissa napaseuduissa, niin me saamme valoa.

8. Meteorologia.

Kuuluu jonku aikaa ennen kuin meteorologiset havaintomme saadaan järjestetyiksi, jotka, kun ovat niin pitkältä, kuin kolmen vuoden ajalta, ovat omiaan lisäämään tietoaamme sääsuhteista. Meidän huomiomme eivät ole niin hämmästyttäviä, kuin ne, joita teimme Grönlannin maajäällä, lämpösuhteet näyttävät jakautuvan tällä merellä jokseenkin sillä tavoin kuin edeltäpäin otaksuttiin, ja kun minä matkasuunnitelmaa perustellessani lausuin, että tuntemattomassa Napameressä tavataan luultavasti korkeampi talvilämpö kuin esim. Siperiassa, niin olin siinä oikeassa; meri näyttää vaikuttavan täällä, ja alin lämpö määrä ($-52,6^{\circ}$) ei ole niin kovin alhainen, kun verrataan sitä lämpömääriin, aina -63° C., joita on merkitty Werschojanskissa Siperiassa.

Talvella olivat Napameressä säät tavattoman selkeät, ja väliin kului pitkiä aikoja niin, että ei ollut pilviä tuskin lainkaan. Ainoastaan kesällä, kun syntyi paljo avonaisia railoja ja lumi sulasi lammikoiksi, oli usein sumua. Yleensä täällä vallitsee suuri tasapaino, eivätkä tuuletkaan ole kovia; harvoin oli sellaista tuulta, jota me täällä sanomme myrskyksi; jo 12—18 metrin tuuli oli tavatonta, ja ainoastaan jonku ainoan kerran kiihtyi 15—16 metriin sekunnissa. Näin oli erittäin itäisessä osassa; sikäli kun tullaan lännemmäksi ja lähestytään avovettä, käyvät säät epävakavammiksi, usein on tuulta, ja tuulet ovat kovempia. Tuntuva eroitus oli ilman-alassa pohjoisessa, Framin ajautumis-alalla ja Frans Josefin maassa Johansenin ja minun talvea viettäessämme.

Pohjoisessa pitkän talven yön aikana oli ollut ihmeteltävän tyyntä ja tasaista, taivas selkeinen ja lumen tulo vähäinen, vaan meidän talvimajallamme

oli päinvastoin. Taivas oli usein pilvessä, lunta pyryytti ja myrskyt pauhasivat lakkaamatta. Eräänä päivänä, kuten on kerrottu, tuuli vei Johansenin kajakin, niin että se oli mennä sitä tietään meiltä pimeässä; eräänä toisena päivänä vei se minun kelkkani, kolmantena päivänä katkasi suksen, joka oli hängessä pystyssä majan luona, ja vaikka keskimäärin oli paljo lauhkeampaa Frans Josefin maassa kuin pohjoisessa, niin ikävöimme kuitenkin sinne rauhaan ja tyyneyteen.

Tähän liitän taulun kuukausien keskilämpömäärästä Framin ajautumisen ja meidän rekiretkemme aikana.

Kuukausien keskilämpö määrät (Celcius)
Nansenin ja Johansenin rekiretkellä.

		Keskilämpö.	Maksim.	Minim.
1895	Maaliskuun 16—31	— 38,4 ⁰	— 23,0 ⁰	— 46,0 ⁰
	Huhtikuu	— 28,9 ⁰	— 19,0 ⁰	— 37,0 ⁰
	Toukokuu	— 11,9 ⁰	— 2,0 ⁰	— 24,0 ⁰
	Kesäkuu	— 1,0 ⁰	+ 3,5 ⁰	— 13,0 ⁰
	Heinäkuu	+ 0,2 ⁰	+ 2,5 ⁰	— 2,0 ⁰
	Elokuu	— 1,6 ⁰	+ 2,0 ⁰	— 7,0 ⁰
	Syyskuu	— 6,5 ⁰	+ 5,0 ⁰	— 20,0 ⁰
	Lokakuu	— 18,2 ⁰	— 9,0 ⁰	— 25,0 ⁰
	Marraskuu	— 24,8 ⁰	— 12,0 ⁰	— 37,0 ⁰
	Joulukuu	— 24,9 ⁰	— 11,0 ⁰	— 38,5 ⁰
1896	Tammikuu	— 25,4 ⁰	— 7,0 ⁰	— 43,5 ⁰
	Helmikuu	— 23,3 ⁰	— 1,0 ⁰	— 40,0 ⁰
	Maaliskuu	— 12,3 ⁰	— 1,0 ⁰	— 34,0 ⁰
	Huhtikuu	— 13,5 ⁰	— 3,0 ⁰	— 26,5 ⁰
	Toukokuu	— 7,9 ⁰	+ 6,0 ⁰	— 24,0 ⁰
	Kesäkuun 1—16	— 1,6 ⁰	+ 4,0 ⁰	— 5,0 ⁹

Aikajaksoja alle — 40⁰.

1895 Maaliskuun 19—24.

1896 Tammikuun 1—3, 11—12.

Helmikuun 19—20.

9. Revontulet.

Meillä oli pitkinä, pimeinä talvenöinä harvinainen tilaisuus tarkastamaan revontulia. Ne olivat ylenmäärin tavallisia; minä luulen ettei kulunut ainoatakaan vuorokautta talvella niin, ettei olisi näkynyt jotakin merkkiä revontulista, kun vain oli selkeinen ilma. Ne näyttivät olevan yhtä tavallisia pohjoisella taivaalla kuin eteläisellä. Revontulien runsaus voi näyttää hämmästyttävältä, kun me koko Framin ajautumisen ajan olimme hyvän matkaa pohjoisempana sitä vyöhykettä, joka on merkitty niiden runsaimmalle ilmaantumiselle. Tämä maksimivyöhyke ympäröi napaseutuja soikeana kehänä, jonka pituus-akseli menee noin Grönlannin etelähuipusta muuatta pistettä kohden Beringin salmen ja Uusiperian saarten välillä, ja joka ulottuu paljoa etelämmäksi (noin 60° p. l.) Amerikan kuin Aasian puolella. Tämän vyöhykkeen pohjoispuolella tai sisällä on niin hyvin maantieteellinen kuin magnetinen pohjoisnapa. Kokemuksemme mukaan minä päätän, että tämä maksimivyöhyke kulkee paljon pohjoisempana kuin on luultu siinä osassa Napamerta, jossa me kulimme. Sen vuoksi revontulinapa, se on maksimivyöhykkeen keskus eli napa, ei voi olla 80° leveys-asteella, Smithin salmen pohjoispuolella, niin kuin on otaksuttu, vaan etelämpänä, lähempänä magnetista napaa. Revontulien selittämiseksi meidän havaintomme ovat yhtä rtittämättömät kuin muidenkin retkikuntain. Useat seikat asettavat ajattelemaan katodesäteitä, ja näyttää olevan paljon puolta selityksellä,* että ne ovat sellaisia, joita aurinko lähettää ja jotka maamagneti vetää puoleensa sekä jotka tapaavat maan ilmakehän tämän napoja ympäröivässä vyöhykkeessä.

* Stipendiaati *Kr. Birkeland*.

10. Ilmansähköisyys, maamagnetisuus, painovoima.

Ilmansähköisyydestä teimme muutamia huomioita. Tämä muuten näytti hyvin epätasaiselta ja ajoittain oli paljoo suurempi kuin tavallisesti on otaksuttu napaseuduissa, jota vastoin toisin ajoin oli hyvin vaikea huomata ollenkaan sähköisyyttä. Magnetisia havaintoja teki luutnantti Scott Hansen pitkän ja arvokkaan sarjan koko sen kolmen vuoden ajan, jonka ajautuminen kesti. Tämä suuri aineisto, kun se tulee järjestetyksi, varmaan antaa paljo selvitystä tämän vaikean kysymyksen selittämiseksi oikealla tavoin. Scott Hansen teki myöskin pendelihavainnot. Näiden saamiseksi oikein tarkoiksi, olisi pitänyt olla kiinteä maa, jossa ne toimittaa. Nyt ne piti tehdä laivalla; vaan juuri tämä, että ne ovat toimitetut syvällä merellä, on omiaan antamaan niille erityistä huomiota; tämä on ensikerta kun mitään tällaista on tehty.

11. Eläin- ja kasvielämä.

Meressä oli eläinelämää, enimmäkseen äyräisiä (*copepodes ja amphipodes*), aina pohjoisimmilla leveysasteilla. Sitä lienee aina navalle saakka, vaikka vähemmässä määrässä. Omituista oli, että aina 84° 30' p. l. huomattiin Framista sarvivalaita, joilla siis täytyy olla tarpeeksi ruokaa tässä meressä. Hylkeitä nähtiin myöskin usein kesällä; ensi talvena minä tapasin mursunkin keskellä merta, Uussiperian saarten pohjoispuolella. Vieläkin minulle on arvoitus, mitä sillä siellä oli tehtävänä. Karhuja ammuttiin Framilla pohjoispuolella 84°, ja Johansen ja minä tapasimme ketunjälkiä noin 85°. Siis imettäväisiäkin on näin kaukana pohjoisessa maanpallollamme, ja onpa luul-

tavaa, että niitä on aina navalla saakka. Lintuja näimme joka kesä,* ja ne varmaan kesäretkillään lentelevät koko Napameren avaralla alalla. Pohjoisimpana näimme enimmäkseen valkolokkeja (*Larus eburneus*), kolmivarpaisia lokkeja (*Rissa tridactyla*), myrskylintuja (*Procellaria glacialis*), väliin myöskin riskilöitä (*Uria mantei*), räiskiä (*Stercorarius crepidata*), isolokkeja (*Larus glaucus*), pulmusia (*Plectrofanus nivalis*), jääkyyhkysiä (*Mergulus alle*) y. m. Hyvin huomattavan löydön teimme tapaamalla harvinaisen ja salaperäisen Ross'en lokin eli ruusulokin (*Rhodosthetia rosea*) suuremmissa joukoissa Frans Josefin maan pohjois-osassa, ja niitä on niin paljo, että minä olen varma siitä, että ne siellä pesivät. Framilla ammuimme myöskin vuoden vanhoja poikia, joilla oli tähän asti tuntematon höyhenpuku.** Matkasuunnitelmassa*** puhuin tästä, kaikkein pohjoisimmasta linnusta, joka niin harvoin näkyy tunnetuilla seuduilla, ja arvelin että sen, kun sitä mikäli tunnetaan, ei ole tavattu pesimässä missään tunnetussa maassa, täytyy asua jossakin saarella tai maalla tuntemattomassa napaseudussa; ja minä olin taipuisa uskomään, että sen olinpaikka oli jossakin Beringin salmen ja itä-Siperian pohjoispuolella. En aavistanut silloin, että tapaisin sen niin lähellä pohjoisinta kulkuvetämme kuin Frans Josefin maan pohjois-osassa.

Hyvin huomattavana ilmiönä napaseutujen elämästä voin muistuttaa eläin- ja kasvielämästä, jota tapasin lammikoissa ajojällä. Joka kesä, heti kun aurinko sai sulatuksi lunta ja sulavesi kokoontui lampareiksi jäälle, alkaa tämän pohjalle ilmestyä ruskeita pieniä täpliä, jotka näyttävät lietetäpliltä.

* Katso I osa siv. 366.

** Katso I osa siv. 367—68.

*** „Naturen“ Maalisk. 1890 siv. 86—87.

Vähitellen ne suurentuvat, ja kun ne imevät lämpösäteitä sulattavat ne pyöreitä reikiä jäähän, jotka voivat olla monen tuuman syvyisiä, ja jotka täyttyvät täyttymistään ruskealla lietteellä. Mikroskopissa tämä liete näyttää olevan suurimmaksi osaksi pieniä mikroskopillisia kasveja, diatomaceita, ja muita leviä. Vaan näiden joukossa elää myöskin joukko muita mikroskopillisia organismeja, liko-eläimiä ja flagelateja, vieläpä tapasin bakterioitakin, niin että nämäkään seudut eivät ole vapaita niistä. Minä luulen, että samallaisen floran ja faunan tapaisi jäällä yli koko Napameren. Organillinen liete, jota tapasin, on alkujaan luultavastikin Siperiasta ja sitä kulkee vuonna vuotuissaan yhtämittaa Grönlannin mereen; vaan muissa seuduissa ehkä tapaa muita muotoja, jotka ovat kotoisin muualta, ja näiden lähempi tutkiminen auttaa isosti tietoon jään kulusta.

Kolme vuotta, jotka vietimme jäässä, ovat tuottaneet kallis-arvoisen sadon eri aloilta. On myönnettävä, että napaseutukysymys nyt on todella ratkaistu, tämän retken kautta on melkoisesti saatu kohotetuksi sitä verhoa, joka on peittänyt suuren osan tuntemattoman navan ympärisen alan, ja me nyt voimme luoda itsellemme jotensakin selvän ja oikean kuvan tästä osasta maanpallomme, joka ennen on ollut mielikuvittelujen temmellystancodeena. Jos me nyt lähimmässä tulevaisuudessa saamme vielä ilmapallosta otetun kuvan navan ympärisestä seudusta, niin pääpiirteissään tunnemme siitä tärkeimmän osan.

Vaan emme saa pysähtyä tähän, vielä moni arvoitus kehoittaa meitä työhön, vielä on paljo tutkittavaa,

paljo, joka voidaan selville saada ainoastaan vuosia kestävästä tutkimusten kautta.

Minkä viittauksen meidän kokemuksemme antaa vastaisille tutkimuksille?

Ensinnäkin uskon, että tämän retken kautta on todistettu, että se kulkutapa, jota me käytimme on aivan tarkoituksen mukainen. Nyt luulisi olevan varmaa, että voidaan rakentaa laiva, joka kestää niitä puristuksia, joiden alaiseksi se joutuu kulkiesaan näiden seutujen läpi, ja että voi kulkea Napamerta jotensakin turvallisesti sillä tavoin kuin me kulimme, kun vain on tarpeeksi hyvin varustettu. Vaaroja tietysti on, vaan ne eivät ole sen suurempia kuin mitä muuta kulkutapaa tahansa käyttäessä; vaan sitten tällaisesta ajautumisesta on niin suuria etuja, että sitä on vastakin käytettävä. Laiva joka ajautuu niinkuin Fram, on ensiluokan observatorio, jossa on mitä parhain tilaisuus kaikellaisten havaintojen tekoon. Näissä seuduissa täytyy viipyä vuosikausia, mieli saada kootuksi tarpeeksi suuri aineisto, jotta me voimme saada täydellisen tiedon näiden seutujen fyysillisistä suhteista. Käyttämällä hyväksi meidän kokemustamme voitaisiin laittaa vielä paremmin tarkoituksenmukaisesti kuin mitä meillä oli. Voisi laittaa laivaan laboratorioita, joissa voitaisiin tehdä mitä hienoluontoisimpia tieteellisiä tutkimuksia. Mieluimmin toivoisin, että tällainen uusi retkikunta tunkeutuisi siihen osaan Napamerta, jota me emme vielä tunne. Jos se menisi pohjoiseen Beringin salmesta ja jäähän sen pohjois- tai ehkä koillispuolella, niin luulen, että se ajautuisi poikki napamerisyvänteen hyvän matkaa pohjoisempana meidän kulkusuuntaamme, ja se ei voisi palata tuomatta mukanaan mitä tärkeimpiä tieteellisiä aineistoja, kun se taas tunkeutuisi avoveteen tällä puolen napaa, vaan olisi

sillä koko kokoelma havaintoja, jotka ovat välttämättömiä tutkimuksillemme. Mutta sellainen ajautuminen kestäisi kauemman aikaa kuin meidän, jonkun viisi vuotta luulen, ja moni voi väittää, että retkikunta kaikesta huolimatta joutuisi vaaralle alttiiksi; onhan monella taholla väitetty, että terveys joutuu kärsimään tällaisesta monivuotisesta oleskelusta näissä seuduissa. Minulla ei ole sama mielihope. Omasta kokemuksestani voin vain sanoa, että pohjoiset seudut ovat erittäin terveellisiä olinpaikkoja. Viidentoista kuukauden aikana, jonka me, Johansen ja minä, olimme Frans Josefin maassa, kunnes tapasimme Jacksonin, ja jolla aikaa meillä ei ollut vaihtelevaa ruokaa, olin lihonut 10 kiloa. Tämä ei osoita, että elintapa oli heikontava. Kun palasin Norjaan, niin olin terveempi kuin koskaan olen ollut. Framissakaan en voinut muuta huomata, kuin että terveys oli hyvä. Miehet näyttivät viihtyvän erinomaisesti, ja sitä näyttivät todistavan fysiologiset tutkimuksetkin. Nämät tutkimukset, kun ne tulevat valmistetuiksi, valaisevat terveysuhteita laivalla matkallamme, ja ovat arvokas ainehisto tulevain retkien varalle. Se tauti, jota tähän asti on enin kaikista pelätty pohjoisilla retkillä, ei enään saa esiintyä, kun on helppo ryhtyä riittäviin varokeinoihin sitä vastaan. Professori *Sophus Torup*, tutkimalla tätä koskevaa kirjallisuutta, on tullut siihen huomioon, että keripukin synnyttää myrkytys, siten että erityiset pitkälliset liukenemiset, jotka syntyvät huonosti säilytetyissä ruoka-aineissa esim. huonosti suolatussa lihassa ja kalassa, muodostavat myrkkyaineita, jotka ovat läheisiä ptomaineille ja jotka usein nautittuina synnyttävät tautia. Varustuksissamme sen vuoksi otettiin huomioon tämä, ja minun kokemukseni sekä tutkimukset, joita matkalla tein eivät ole tätä mielipidettä

vastaan vaan päinvastoin sitä tukevat. Vaan jos näin on, niin on hyvin yksinkertainen asia välttää keripukki pitämällä huolen siitä, että mukaan otetaan ainoastaan hyvin säilytettyjä ravintoaineita. — Kun vielä on sanottu, että yksitoikkoinen eristetty elämä näissä oloissa vaikuttaisi mielentilaan, synnyttäisi synkkämielisyyttä ja muita mielisairauksia, niin siihen voi parhaiten vastata sillä, että se elämä, jota Johansen ja minä vietimme kolmantena vuonna siellä pohjoisessa, eläen suurimmaksi osaksi talvimajassamme, oli monessa suhteessa paljo eristetympää ja olimme paljoa tavattomammassa oloissa kuin useat muut retkikunnat, emmekä kuitenkaan tunteneet jälkeäkään synkkämielisyydestä tai muusta sellaisesta sielunkärsimyksestä.

Vielä muuan seikka, jonka retkemme on opettanut napaseutujen tutkimistavasta, on ehkä se, että pienilläkin apuneuvoilla voi saavuttaa paljo. Seuraamalla eskimolaisten antamaa viittausta ja kulkemalla kajakeilla, kelkoilla ju koirilla, voi tunkeutua ja kulkea pitkiä taipaleita seutuihin, joita tähän asti on pidetty hyvin vaikea kulkusina. Tällä tavoin voidaan kulkea ajojäättä pitkät matkat maasta, vaikka jää olisi ajautumassakin, ja minä uskon että tällä tavoin on kulettava avaroita tuntemattomia seutuja pohjoisen Amerikan arkipelagin ja navan välillä. Täällä moni kysymys odottaa ratkaisuaan. Nämätkin seudut ovat saatavat ihmisen astuttavaksi.

Ja lopuksi:

Kiitos Norjan kansalle ja Norjan suurkäräjille luottamuksesta, jota meille on osoitettu.

Kiitos Norjan kuninkaalle.

Kiitos niille miehille, jotka meitä auttoivat, niille kolmelle, jotka vapaaehtoisesti rupesivat retken isännöitsijöiksi, ja monille muille, jotka auttoivat neuvoillaan ja varoillaan.

Ja tovereilleni: kiitos kaikesta seurassanne, kiitos osoittamastanne velvollisuudentunnosta ja uutteruudesta, kaikesta luottamuksestanne vastuksissa ja menestyksessä, harrastuksestanne ja innostanne sen päämaalin saavuttamiseksi, jonka olimme itsellemme asettaneet.

Fridtjof Nansen.

Oikaisuja:

Siv.	rivi	on:	pitää olla:
6.	11 ylh.	tahi	eli
18.	16 ”	virta	virtaa
42.	9 ”	Prometeuksesta	Proteuksesta
61.	10 ”	ilmapitoisesti	ilmanpitävästi
62.	2 ”	malttamehustetta	mallasmehustetta
67.	16 ”	syntynyt Tromsöissä	syntynyt 1855 Tromsassa
”	14 alh.	Tromsöläisellä	tromsalaísella
”	14 ”	1857	1875
76.	8 ”	luonnontutkijoista	luonnontutkijoita
90.	10 ”	saksalaiset	venäläiset
91.	16 ylh.	kuulimme	kulimme
95.	5 alh.	valmuja	unikkoja
100.	2 ylh.	jokisuistomaankin	rautelantaaseen
107.	4 ”	musikaalista kuvitusta	musikalista huvitusta
114.	8 ja 9 ”	Waigatsjin	Waigatschin
131.	9 ”	suistoman	rantalantaan
160.	2 alh.	vierinkiviä	kulkukiviä
161.	muist. 5 ylh.	”	”
”	” 3 alh.	rämemuodostumista	moreenimuodostumista
164.	6 ylh.	pohjaluomaisia	vesiluomaisia
174.	1 alh.	teisti	riskilä
217.	2 ylh.	orgarismeja	organismeja
”	3 ”	diatomaceta	diatomaceita

Edellisessä osassa käytetty neljännespeninkulma = meripeninkulma.

Kun suomennos on suoritettu vihkottain ilmestyvän alku-teoksen rinnalla, niin on se monessa suhteessa vaikeuttanut käännöstyötä, sanaston ja kirjoitustavan tarkkuuteen nähden. Hyvän aikaa oli käytettävänä vuoroon ruotsalainen vuoroon norjalainen teksti, joka monessa suhteessa oli omiaan vaikuttamaan häiritsevästi.

TILAPÄINEN KARTTALUONNOS FRANS JOSEFIN MAAN

SAARISTOSTA

Tehnyt Kap Floralla heinäkuussa 1896

PAYERIN, LEIGH SMITHIN ja JACKSONIN karttojen
sekä omien huomioiden nojalla

FRIDTJOF NANSEN.

- Nansenin ja Johansenin matka 1895 (elokuun 26 p:öön).
- Nansenin ja Johansenin matka 1896 (toukok. 19—kesäk. 17)
- ▨ Avovettä nähty 1895.
- ▨ Avovettä nähty 1896.

Ne paikat, missä vuoria pistää esiin jäätiköstä, ovat merkityt mustilla pisteillä.
Tätä ei kuitenkaan voitu tehdä Austrian Salmen eteläpuolella olevista maista, jotka Payer tulki, sillä puuttui välttämättömiä ilmoituksia.

45°

50°

55°

I. p. 60° Greenwichistä

